

Nuorten vapaa-aikaa tutkittiin yli 20 näkökulmasta

**Tosi-tv-ohjelmista osallistuttaisiin mieluiten
TALENTIIN JA MASTER CHEFIIN**

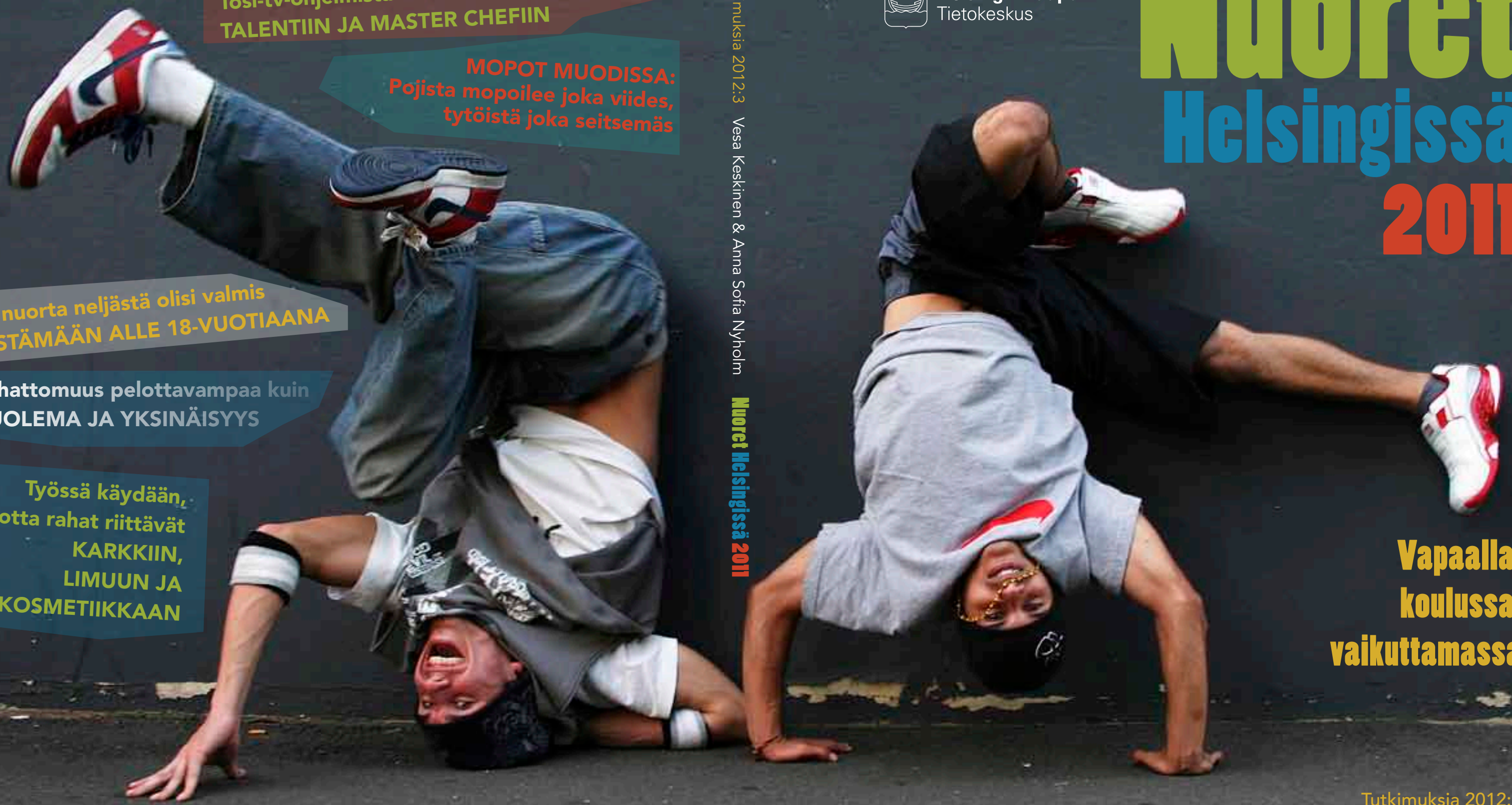
**MOPOT MUODISSA:
Pojista mopoilee joka viides,
tytöistä joka seitsemäs**

**Kolme nuorta neljästä olisi valmis
ÄÄNESTÄMÄÄN ALLE 18-VUOTIAANA**

**Rahattomuus pelottavampaa kuin
KUOLEMA JA YKSINÄISYYS**

**Työssä käydään,
jotta rahat riittävät
KARKKIIN,
LIMUUN JA
KOSMETIIKKAAN**

**Yhä useampi olisi valmis
LOPETTAMAAN LIHANSYÖNNIN**

 Helsingin kaupunki
Tietokeskus

Nuoret **Helsingissä** **2011**

Tutkimuksia 2012:3 Vesa Keskinen & Anna Sofia Nyholm

Nuoret Helsingissä 2011

**Vapaalla,
koulussa,
vaikuttamassa**

Tutkimuksia 2012:3
Vesa Keskinen & Anna Sofia Nyholm

*Helsingin kaupungin tietokeskus
Tutkimuksia 2012:3*

Vesa Keskinen & Anna Sofia Nyholm

*Nuoret Helsingissä 2011
Vapaalla, koulussa, vaikuttamassa*

JULKAISIJA | UTGIVARE | PUBLISHER:

Helsingin kaupungin tietokeskus | Helsingfors stads faktacentral | City of Helsinki Urban Facts

TIEDUSTELUT | FÖRFRÅGNINGAR | INQUIRIES

Vesa Keskinen (040 334 4784) ja Anna Sofia Nyholm (040 334 4785)

KÄÄNNÖKSET | ÖVERSÄTTNING | TRANSLATIONS:

Lingoneer Oy

KUVIOT | FIGURER | GRAPHS:

Pirjo Lindfors

ULKOASU JA KANSI | DESIGN OCH PÄRM | LAYOUT AND COVER:

Pekka Kaikkonen (Lasipalatsin Mediakeskus Oy)

KANNEN KUVA | OMSLAGSBILD | COVER PHOTO:

Anna-Mari Tenhunen

VALOKUVAT | FOTON | PHOTOS:

Anna Autio, Pekka Kaikkonen ja Anna-Mari Tenhunen

PAINOYHTEYDET | TRYCKERIKONTAKTPERSON | LIAISON WITH PRINTERS:

Tarja Sundström-Alku

PAINO | TRYCKERI | PRINT:

Edita Prima Oy, Helsinki 2012

PAINETTU:

ISSN 1796-7228

ISBN 978-952-272-357-4

VERKOSSA:

ISSN 1796-7228

ISBN 978-952-272-358-1

Vesa Keskinen & Anna Sofia Nyholm

Nuoret Helsingissä 2011

**Vapaalla,
koulussa,
vaikuttamassa**

Helsingin kaupungin tietokeskus
Tutkimuksia 2012:3

Sisällysluettelo

- 9 • Esipuhe | *Timo Cantell*
- 10 • Förord
- 11 • Foreword
- 12 • Tosiasiat haastavat pohtimaan nuoruutta | *Lasse Siurala*
- 18 • Tutkimuksen toteuttaminen | *Vesa Keskinen • Anna Sofia Nyholm*
- 22 • Vaikea vapaa-ajan määrittely | *Anna Anttila*

1 Harrastaminen

- 25 • Luovat harrasteet | *Vesa Keskinen*
- 31 • Kulttuurin kulutus | *Vesa Keskinen*
- 37 • Liikuntaharrastukset | *Vesa Keskinen*
- 43 • Lukeminen | *Vesa Keskinen*
- 50 • Harrastuksesta luopuminen | *Vesa Keskinen*

2 Pelit ja leikit

- 53 • Pelit ja pelaaminen | *Vesa Keskinen*
- 59 • Ruutuaika | *Vesa Keskinen*
- 64 • Suhtautuminen tosi-tv-ohjelmiin | *Vesa Keskinen*

3 Ystävät ja kaverit

- 69 • Kaverit ja kavereiden tapaamispaikat | *Anna Sofia Nyholm*
- 77 • Täydellinen päivä | *Anna Sofia Nyholm*
- 83 • Nuorisotaloissa käyminen | *Vesa Keskinen*

4 Perhe

- 87 • Vanhemmat ja sisarukset | *Vesa Keskinen*
- 93 • Nuorten ja vanhempien yhteiset harrastukset | *Vesa Keskinen*
- 97 • Lomanvietto | *Anna Sofia Nyholm*

5 Koulu ja työssäkäynti

- 101 • Koulunkäynti on nuorten työtä | *Vesa Keskinen*
- 106 • Lukukausien aikainen työssäkäynti | *Vesa Keskinen*

6 Vaikuttaminen ja valinnat

- 109 • Nuorten vaikuttamismahdollisuudet | *Anna Sofia Nyholm*
- 115 • Nuoret ja politiikka | *Vesa Keskinen*
- 119 • Ympäristökäyttäytyminen | *Anna Sofia Nyholm*
- 124 • Ruokavalio | *Anna Sofia Nyholm*
- 127 • Suhtautuminen päihteisiin | *Vesa Keskinen*

7 Tulevaisuus

- 133 • Tulevaisuuteen liittyvät pelot ja odotukset | *Anna Sofia Nyholm*
- 141 • Nuorten koulutussuunnitelmat ja kuinka sitten käykään | *Seppo Montén*

- 150 • Nuorten vapaa-ajan jännitteitä – katse Helsingin sisä- ja ulkopuolelle
Leena Suurpää • Sami Myllyniemi
- 156 • Tiivistelmä
- 159 • Sammandrag
- 161 • Summary
- 166 • Lähdeluettelo
- 172 • Kyselylomake 2011

ANNA AUTIO

HELSINGISSÄ ON TUTKITTU nuorten vapaa-aikaa ja harrastuksia kerran vuosikymmenessä 1980-luvun alusta lähtien. Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimus on jatkoa tälle pitkälle nuorisotutkimusten sarjalle, ja se tehtiin yhteistyönä Helsingin kaupungin tietokeskuksen, opetusviraston ja nuorisosiainkeskuksen kanssa. Tutkimuksen kyselylomakkeen suunnitteluun osallistui myös Nuorisotutkimusverkoston edustaja.

Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksen raportointi tehtiin uudella tavalla, sillä tutkimuksen alustavia tuloksia jaettiin työn edetessä sosiaalisen median ja tutkimukselle varattujen omien Internet-sivujen kautta. Tämä osoittautui erinomaiseksi tavaksi saavuttaa uusia lukijoita. Internet-sivusto oli vuorovaikutteinen ja siellä oli mahdollista kommentoida artikkeleita tai kysyä lisätietoja käsitellyistä aiheista. Tutkimus saikin huomattavasti huomiota verkko- ja perinteisissä medioissa.

Käsillä oleva tutkimusraportti on toimitettu 24 artikkelista, jotka julkaistiin syksyn 2011 ja kevään 2012 aikana tutkimuksen Internet-sivuilla. Tämä kokonaisuus sisältää myös neljä vierailevien kirjoittajien osioita. Anna Anttilan nuorten vapaa-ajan määrittely perustuu tutkimuksen alkuvaiheessa tehtyyn esitutkimukseen. Lasse Siuralan kommenttipuheenvuoro tarkastelee tutkimuksen tuloksia Helsingin nuorisotyön näkökulmasta. Leena Suurpään ja Sami Myllyniemen puheenvuoro peilaa puolestaan Helsingin tuloksia koko maan tilanteeseen. Seppo Montén on tehnyt mittavan tarkastelun siitä, miten nuorten jatkokoulutussuunnitelmat suhteutuvat todelliseen nuorten koulutukseen sijoittumiseen ja enna-

koituihin työvoimatarpeisiin. Kiitokset kaikille tähän kirjaan kirjoittaneille vieraileville tutkijoille!

Valtaosan teksteistä ovat kirjoittaneet tietokeskuksen tutkijat Vesa Keskinen ja Anna Sofia Nyholm. He analysoivat laajaa nuorten vapaa-aikaa ja harrastuksia käsittelevää aineistoa monista eri näkökulmista. Tärkeänä näkökohtana on ollut myös vertailun tekeminen aiempien vuosikymmenien tutkimuksiin. Näin tietokeskuksessa on toteutettu pitkäaikainen ja arvokas tutkimusten sarja, jonka avulla voimme tarkastella nuorison näkemyksissä, asenteissa ja harrastuksissa tapahtuneita muutoksia poikkeuksellisen pitkän aikajän-teen puitteissa.

Tutkimukseen osallistui 1 433 iältään 11–19-vuotiaasta nuorta 42 koulusta eri puolilta Helsinkiä. Heille kuuluu suurin kiitos tutkimuksen onnistumisesta. Eri-tyinen kiitos myös tutkija Anna Anttilalle, joka toteutti 2000-luvun nuorisokulttuurissa tapahtuneita ilmiöitä koskevan esitutkimuksen ja kyselylomakkeen päivittämisen.

Helsingissä lokakuussa 2012

TIMO CANTELL

Tutkimuspäällikkö

Helsingin kaupungin tietokeskus

Förord

HELSINGFORS HAR MAN UNDERSÖKT ungdomars fritid och hobbyer en gång varje årtionde sedan början av 1980-talet. Undersökningen Ungdomar i Helsingfors 2011 är en fortsättning på denna långa forskningsserie om ungdomar, och den gjordes i samarbete mellan Helsingfors stads faktacentral, utbildningsverk och ungdomscentral. I planeringen av enkätblanketten för undersökningen deltog även en representant för Ungdomsforskningssällskapet.

Rapporteringen av undersökningen Ungdomar i Helsingfors 2011 gjordes på ett nytt sätt, då man delade ut preliminära undersökningsresultat via sociala medier och undersökningens egen webbplats medan arbetet pågick. Detta visade sig vara ett utmärkt sätt att nå ut till nya läsare. Webbplatsen var interaktiv. Via den kunde man kommentera artiklarna och begära mer information om de ämnen som behandlades. Undersökningen fick också en hel del uppmärksamhet både i webbmedier och traditionella medier.

Den förhandenvarande forskningsrapporten har redigerats av 24 artiklar som publicerades under hösten 2011 och våren 2012 på undersökningens webbplats. Helheten innefattar även fyra avsnitt som skrivits av gästskribenter. Anna Anttilas definition av ungdomars fritid baseras på en förundersökning som genomfördes i undersökningens startskede. Lasse Siurala granskar i sin kommentar undersökningens resultat ur synvinkeln för ungdomsarbetet i Helsingfors. Leena Suurpääs och Sami Myllyniemis inlägg i sin tur speglar resultaten från Helsingfors mot situationen i hela landet. Sepo Montén har gjort en omfattande granskning av hur ungdomarnas planer för fortsatta studier förhåller sig

till hur ungdomarna placeras i utbildningar i verkligheten och till prognostiserade arbetskraftsbehov. Tack till alla gästforskare som bidragit med sina inlägg till denna bok!

Merparten av texterna är skrivna av faktacentralens forskare Vesa Keskinen och Anna Sofia Nyholm. De analyserar ett stort material som behandlar ungdomars fritid och hobbyer ur ett antal olika perspektiv. En viktig utgångspunkt har också varit jämförelsen med undersökningar från föregående årtionden. På så sätt har man vid faktacentralen genomfört en långvarig och värdefull forskningsserie, som kan användas för att studera förändringar i ungdomarnas åsikter, attityder och hobbyer inom en exceptionellt lång tidsram.

I undersökningen deltog 1 433 ungdomar i åldrarna 11–19 år från 42 skolor på olika håll i Helsingfors. De har förtjänat vårt största tack för en lyckad undersökning. Särskilt tack även till forskare Anna Anttila som gjorde förundersökningen angående fenomen i ungdomskulturen under 2000-talet och uppdaterade enkätblanketten.

Helsingfors i oktober 2012

TIMO CANTELL

Forskningschef

Helsingfors stads faktacentral

Foreword

LEISURE PRACTICES AND HOBBIES of Helsinki youth have been studied by the City of Helsinki Urban Facts once a decade since the early 1980s. This latest chapter in a long series of studies on young people, the Young People in Helsinki 2011 survey was carried out in co-operation with City of Helsinki Urban Facts, the Education Department and the Youth Department. A representative of the Finnish Youth Research Society also participated in designing the questionnaire.

Reporting for the Young People in Helsinki 2011 survey was carried out in a new way. Preliminary results were shared via social media and a website dedicated to this particular survey. One novel way was to share this information as the work progressed. This proved an excellent method of reaching new readers. The website was interactive, allowing visitors to comment on the articles or ask for more information. As a result, the survey attracted a lot of attention in both online and traditional media.

This survey report has been compiled from 24 articles published on the survey website in autumn 2011 and spring 2012. The report also includes four contributions by visiting writers. Anna Anttila's definition of young people's free time is based on a preliminary survey carried out in the early stages of the survey process. Lasse Siurala's commentary reviews the survey results from the perspective of youth work in Helsinki. Leena Suurpää and Sami Myllyniemi compare the results from Helsinki to the situation in Finland as a whole. Seppo Montén has prepared an extensive study of how young people's plans for further

education compare with their actual placement in education and the projected demand for labour. Many thanks to all visiting scholars who contributed to this book!

The majority of the texts were written by researchers Vesa Keskinen and Anna Sofia Nyholm from City of Helsinki Urban Facts. They analysed the extensive material on young people's leisure and hobbies from numerous viewpoints. An important aspect has been comparison with studies conducted in the previous decades. Thus, City of Helsinki Urban Facts has carried out a highly valuable, long-term series of studies that allows us to examine the changes in the opinions, attitudes and hobbies of young people over an exceptionally long period of time.

The survey respondents included 1,433 young people between 11 and 19 years of age from 42 schools in various parts of Helsinki. The biggest thanks for the success of the survey go to them. Special thanks are also due to researcher Anna Anttila, who carried out the preliminary survey on 2000s youth culture phenomena and updated the questionnaire.

Helsinki, October 2012

TIMO CANTELL
Research Director
City of Helsinki Urban Facts

Tosiasiat haastavat pohtimaan nuoruutta

• LASSE SIURALA

KÄSILLÄ OLEVA ”NUORET HELSINGISSÄ 2011” -tutkimus on hieno yhdistelmä vertailua edellisiin vastaaviin tutkimuksiin ja herkistymistä uusiin ajankohtaisilmiöihin. Upea oli myös vuoden 2011 tulosten ensimmäisen vaiheen raportoinnin tapa: tutkimustulosten avaaminen helposti nieltävinä palasina verkossa. Tuloksena on tukeva kokoelma tärkeitä havaintoja, joihin kaikkien nuorten kanssa toimivien tulisi tutustua. Faktojen lisäksi aineksia löytyy myös monenlaisten ajankohtaisten nuorisokysymysten pohjimiseen.

Mielikuvat ja todellisuus

Parhaimmillaan tutkimus tuottaa perustietoa nuorista, auttaa oivaltamaan mistä nuorten elämässä on kyse ja oikoo nuoria koskevia mediassa ja yleisessä mielipiteessä yleisesti esiintyviä harhaluuloja. Tutkimukseen on onnistuttu kokoamaan nuorten elämän kannalta keskeisiä tosiasioita ja niiden taustoja – eräänlainen urbaanin nuoruuden peruskurssi. Tutkimuksen ajalliset vertailut ja sukellukset aivan uusiin ajankohtaisilmiöihin auttavat oivaltamaan esimerkiksi, että ilman riittävä tilaa identiteetin etsimiselle, nuoruus ei johda aikuisuuteen (tästä esimerkkejä myöhemmin tässä luvussa). Nuorisotutkimuksen ikivihreänä tehtävänä on myös oikoa nuoria koskevia virhe käsityksiä. ”Nuoret Helsingissä 2011” -tutkimuksessa näistä ovat hyvinä esimerkkeinä (1) olettamus kouluviihtyvyyden heikentymisestä, (2) käsitykset tietokoneiden kielteisistä vaikutuksista nuoriin sekä (3) yleistetty mielikuva nuorista vain passiivisina ostareilla hengaajina.

- Vuonna 2000 vastaajista 47 prosenttia ja vuonna 2011 49 prosenttia ilmoitti pitävänsä koulunkäynnistä hyvin tai melko paljon. Vastaavasti ”melko vähän” tai ”ei lainkaan” koulunkäynnistä pitävien osuudet olivat 39 prosenttia (2000) ja 36 prosenttia (2011). Oletus kouluviihtyvyyden heikentymisestä ei tämän tuloksen mukaan siis pidä paikkaansa.
- Internetin ja sitä hyödyntävän median käyttö on toki lisääntynyt, mutta yli 4 tunnin riskirajaksi määriteltyjä käyttäjiä eivät kuitenkaan ole kaikki nuoret. Heitä on 16 prosenttia. Lisääntynyt Internetin käyttö ei myöskään ole johtanut nuorten eristymiseen kavereista tai perheestä: Ystävien lukumäärä näyttää paremminkin lisääntyneen kuin vähentyneen samalla kun yhtäjaksoinen yli 4 tuntia päivässä kestävä kavereiden kanssa kasvokkain vietetty aika näyttää antaneen tilaa lyhyempiin ja toistuvampiin, usein kännyköiden tai sosiaalisen median mahdollistamiin kontakteihin. Ruudun ääressä vietetty aika ei myöskään ole syönyt perheen kanssa vietettyä aikaa. Vaikka ruuturiippuvuuden kielteisiä vaikutuksia ei voi kiistää, helposti jäävät huomaamatta uuden median myönteiset vaikutukset. Raportti toteaa tällaisiksi muun muassa kielitaidon lisääntymisen (varsinkin pojilla), sosiaalisten suhteiden laajentumisen (mikä saattaa olla yhteydessä nuorten itsemurhien vähenemiseen), tiedonkeruu- ja mediataitojen vahvistumisen.

- Yleistä mielikuvaa tietokoneruutujen ääressä yksin nököttävistä nuorista näyttäisi tukevan nuorten – ja varsinkin varhaisnuorten – näkyvä hengailu ostoskeskuksissa: ”Nuoret eivät harrastaa enää mitään kehittävä!” Vaikka ruudun äärellä vietetty aika onkin lisääntynyt ja hengailu kauppakeskuksissa on tosiasia, tutkimuksen mukaan luovien harrastusten osuus on säilynyt vahvana samalla kun esimerkiksi valokuvaaminen ja kevyen musiikin soittaminen ja laulaminen on merkittävästi lisääntynyt. Kulttuuritilaisuuksiin osallistuminen tai nuorisotalolla käynti ei ole vähentynyt, ympäristöystävällinen käyttäytyminen on yleistynyt ja liikuntalajien harrastaminen on säilynyt vahvana, on tullut runsaasti uusia lajeja ja kokonaan liikuntaa harrastamattomien osuus on jopa pienentynyt.

Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimus osoittaa siten, että monet median ruokkimat ja yleiseen mielipiteeseen helposti tunkeutuvat kielteiset kuvat nuorista eivät yksinkertaisesti pidä paikkaansa.

Kuka vastaa nuorten identiteetin kasvusta?

Seppo Montén kuvaa omassa artikkelissaan selkeästi nuorten elämänuran suunnittelun keskeisimmän ongelman: Miten vaikeaa on tehdä realistisia ja kestäviä koulutusuravalintoja? Sekä lukiolaisten, että erityisesti peruskoulun yläkoululaisten (8 & 9 luokkalaisten) koulutussuunnitelmat ovat epärealistisia suhteessa sekä siihen miten ne todellisuudessa näyttäisivät toteutuvan, että erityisesti verrattuna työvoiman koulutustason ennakoituun tarpeeseen. Kovin monet nuoret tulevat siis pettymään toiveissaan päästä yliopistoon, joutuessaan tyytymään ammattikorkeakouluun tai jäädessään vastoin toiveitaan vain lukiokoulutuksen varaan. Tilastot opintojen korkeasta keskeyttämisprosentista varsinkin ammatillisessa peruskoulutuksessa mutta myös muissa koulutustyypeissä sekä varsin tiiviit alan vaihdot ja rinnakkaiset tutkinnot ja koulutukset kertovat myös siitä, että nuorilla on huomattavia vaikeuksia tehdä kestäviä omaa koulutus- ja työuraansa koskevia ratkaisuja. Pääkaupunkiseudulla ammatillisten koulutuspaikkojen puute vaikuttaa lisäksi siihen, että joudutaan turvautumaan toissijaisiin koulutusvaihtoehtoihin eikä opiskelumotivaatio siten ole välttämättä korkea. Kuitenkin,

kaiken kaikkiaan, nuorten koulutukseen hakeutumisen ongelma voidaan kiteyttää kolmeksi haasteeksi: Ensinnäkin, nuorilla ei ole riittävän ajoissa riittävästi mahdollisuuksia selvittää omaa identiteettiään – sitä mitä he elämältään haluavat. Toiseksi, mahdollisuudet omien vahvuuksien kehittämiseen ja kokeilemiseen ovat riittämättömiä. Kolmanneksi, nuorten tiedot ja kokemukset työelämästä jäävät perin ohuiksi.

Koulun suhdetta työelämään voidaan monin tavoin kehittää. Hyviä käytäntöjä siitä on esimerkiksi ns. jopoluokkien kautta, jossa nuorilla on mahdollisuus hyödyntää työelämässä dokumentoitua oppimista osana peruskoulun päättötodistusta. Miksi tätä mallia ei voisi yhteistyössä työelämän kanssa laajentaa osaksi peruskoulun, lukion ja ammatillisen koulutuksen opetusta yleensä? Kysymys on ehkä viime kädessä vallitsevan opetuksen ja tiedonhankinnan konseptista: voiko formaali opetus avautua non-formaaliin oppimiseen (Hager & Halliday 2009)? Miten pitkälle opetusohjelmat voivat kytkeytyä koulun ulkopuolella tapahtuvaan oppimiseen – oli sitten kyse työelämässä tai kansalaistoisinnassa tapahtuvasta oppimisesta?

Kestävien uravalintojen valinta edellyttää mahdollisimman selkeää kuvaa siitä ”Kuka minä olen? Mitä haluan elämältäni? Mitä työtä haluan tehdä?” Karkeasti voi sanoa, että nuoren identiteetti muodostuu hänen aikaisempien elämäkokemustensa perusteella (biografia) niissä sosiaalisissa, kulttuurissa ja taloudellisissa raameissa, joissa hän elää (sosiaaliset rakennetekijät), sekä niiden kokemusten kautta, joita nuori saa koulussa, työelämässä ja muussa vapaa-ajan ja kansalaisyhteiskunnan toiminnoissaan (kokemukset). Tietenkin tärkeitä ovat myös nuorten omat yksilölliset tulkinnat ja strategiat, joilla hän näissä puitteissa rakentaa tulevaisuuttaan (toimijuus). Tämä tarkoittaa, että nuorten identiteetin kasvun tukea ja sen pohjalta tehtyjä koulutus- ja työuravalintoja ei voi viipaloida millekään yksittäiselle viranomais taholle; ei vain koululle, ei vain työvoimaviranomaisten palveluille, ei vain nuorisokulttuureille tai kansalaistoiminnalle, ei vain perheelle eikä vain nuorelle itselleen. Tämä on ongelma, joka on tunnustettava eri toimijoiden yhteiseksi vastuuksi, koska muutoin se jää ei-kenenkään vastuulle.

Kirjoituksessaan ”Collective Impact” (Stanford Social Innovation Review 2011) John Kania ja Mark Kramer jaottelevat sosiaaliset ongelmat ’teknisiksi on-

gelmiiksi' (technical problems) ja 'moniulotteisiksi ongelmiksi' (adaptive problems). Tekniset ongelmat voidaan määrittellä selkeästi, niiden ratkaisut ovat etukäteen tiedossa ja on osoitettavissa yksi tai muutama organisaatio, jolla on edellytykset ongelman ratkaisemiseen. Moniulotteiset ongelmat sen sijaan ovat kompleksisia, vastauksia niihin ei tiedetä (ainakaan riittävästi) eikä millään yksittäisellä organisaatiolla ole osaamista, resursseja tai mandaattia ongelman ratkaisemiseen. Matematiikan oppiminen (esimerkiksi) on tekninen ongelma, jonka menestyksekkään opettamisen keinot tunnetaan ja koulu on organisaatio, joka voi siitä luontevimmin huolehtia. Nuorten identiteetin kasvun ja kokeilemisen tukeminen on taas moniulotteinen sosiaalinen ongelma, johon on olemassa monia ratkaisuja ja joka ei ole minkään yksittäisen hallintokunnan tai toimijan ratkaistavissa. Ajattelutapa, jonka mukaan "kokonaisuus kyllä toimii kunhan kukin sektori huolehtii oman tonttinsa mahdollisimman hyvin", ei kerta kaikkiaan aina päde. Toimijoiden tulisi hyväksyä se tosiasia, että kyseessä on yhteistyötä ja uusia työmuotoja edellyttävä asia. Samalla olisi rohkeasti astuttava oman toimialan mukavuusalueen ulkopuolelle rakentamaan palvelua, jonka lähtökohta on nuorten kokemana ongelma (identiteetin kasvun ja kokeilemisen tukeminen), eikä niinkään se mitä hallintokunta tai toimija itse on tehnyt. Oman mukavuusalueen ulkopuolelle astumisen palkintona voi kuitenkin olla palveluinnovaatio.

Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksen mukaan nuoret näyttävät yllättävän ennakkoluulottomilta ja rohkeilta lähtemään kokeilemaan rajojaan esimerkiksi tosi-tv:n ja kykyjenetsintäohjelmien kautta. Nuoret ovat myös varsin innokkaita kokeilemaan omia vahvuuksiaan esimerkiksi kevyen musiikin luovina taiteilijoina. Internet, sosiaalinen media ja tietokone grafiikan ja pelien maailma ovat myös esimerkkejä alueista, joilla juuri nuoret ovat lähteneet toteuttamaan itseään, etsimään rajojaan ja testaamaan kykyjään. Miksei myös koulutusjärjestelmä voisi tarjota parempia mahdollisuuksia omien lahjakkuuksien kehittämiseen ja kokeilemiseen? Hollannissa toimii Talent School – tyyppinen peruskoulun ja toisen asteen koulutuksen välimaastoon sijoittuva kolmivuotinen koulu (esimerkiksi Hooghuis Lyceum, Oss), jossa nuori voi testata omia lahjakkuuksiaan muun muassa tekniikan, popu-

laaritaiteen ja urheilun (tietenkin jalkapallo) ammatti-aloilla kiinteässä yhteistyössä työelämän kanssa. Miksi meille ei voitaisi kehittää koulua, joka tämän monitoimijaisen palveluinnovaation mukaisesti kytkee toisiinsa nuorten identiteetin tuen ja kasvun, ammatillisen oppimisen ja työelämän?

Miten tärkeää kouluviihtyvyys on?

Kuten edellä todettiin, nuorten enemmistö viihtyy koulussa eikä niiden osuus, jotka eivät koulussa viihdy ole kuluneena kymmenenä vuotena lisääntynyt, vaikka niin on usein oletettu. Varsinkin Helsingissä monet tekijät ovat lisänneet opetustehtävän haasteellisuutta. Kun koulussa viihtymättömien osuus on pysynyt 36 prosentissa, tutkimusraportin tekijät toteavatkin, että "Tulos kertoo suomalaisen koulujärjestelmän onnistumisesta".

Näin varmasti on, mutta asiaa voisi tarkastella myös muista näkökulmista. Vaikka 36 prosenttia on vähemmän kuin on pelätty tai osattu odottaa, voidaan myös ajatella, että silti liian moni koululainen viihtyy koulussa liian huonosti. Tuloksen arvioinnin vertailukohteeksi voi asettaa paitsi odotukset myös nuorten oikeudet hyvään kouluelämään tai tavan, jolla työelämässä suhtaudutaan työssä viihtymiseen.

Kouluviihtyvyyttä käsittelevä luku on osuvasti otsikoitu: "Koulunkäynti on nuorten työtä". Miten työelämässä suhtauduttaisiin siellä viihtymättömyyteen? Toki peruskoululaiset eivät voi valita sitä käyvätkö he koulua vai eivät, mutta ei työssäkäyntikään aivan vapaaehtoista ole. Lisäksi osa vastaajista oli II asteen opiskelijoita, jolloin joitain valintoja on tehty siitä mitä halutaan opiskella. Mikäli 36 prosenttia yrityksen tai viraston työntekijöistä kertoisi työhyvinvointitutkimuksessa, että he eivät viihdy työpaikallaan, johtoryhmä kokoontuisi kriisipalaveriin. EPSI-Finlandin tutkimuksessa suomalaisten työviihtyvyydestä (julkaistu 5.7.2012, www.epsi-finland.org) huonosti työssään viihtyviä oli 17 prosenttia. Tämän ja nuorten tutkimuksen suorittamistapa ja asteikko eroavat toisistaan, mutta suuntaa-antavina tuloksia voidaan toki pitää. Vaikka työelämässä huonosti viihtyvien osuus on vain puolet koulussa huonosti viihtyvien osuudesta, työelämän työviihtyvyyttä pyritään kovin satsauksin parantamaan, koska sen merkitys nähdään aivan keskeiseksi. EPSI:n tutkimuksessa todetaan, että työntekijöiden tyytyväisyys on organisaatiol-

le ”valtava potentiaali”. Sillä on ”suuri merkitys yritysten ja liikelaitosten taloudellisen menestykseen” ja se vaikuttaa työntekijöiden tasolla muun muassa sairastavuuteen (EPSI 2012, 4). Voitaisiinko ajatella, että kouluisten viihtyminen ”omassa työpaikassaan” nähtäisiin ”valtavana potentiaalina” kansakunnan osaamisen vahvistamisessa ja elinikäiseen oppimiseen motivoinnissa. Voisiko kouluviihtyvyyttä parantamalla tehostaa oppimistuloksia ja vähentää tunnetusti korkeita lintsasprosentteja jne.?

Samanlaisen kysymyksen voisi esittää myös nuorten oikeuksien näkökulmasta. Voisiko ajatella, että nuorilla on oikeus viihtyä koulussa ja sen järjestäjillä on velvollisuus järjestää koulutyö niin, että kaikki viihtyvät siellä? Voitaisiinko ajatella, että hyvinvointi koulussa olisi yhtä tärkeä asia kuin opetussuunnitelman toteuttaminen? Oppilaiden työtyytyväisyyden parantamiselle on suomalaisessa koulussa sikäli hyvät edellytykset, että edellä viitatuksi EPSI:n työtyytyväisyystutkimuksen mukaan Suomen tyytyväisimpiä työntekijöitä ovat opettajat!

Tytöt, pojat ja muutokset

Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimus pystyy seuraamaan nuorten elämäntapoja joidenkin asioiden kohdalla kymmenen vuoden välein aina Markku Lankisen vuoden 1984 tutkimuksesta lähtien. Kuluneeseen kolmeen kymmeneen vuoteen mahtuu useita taloudellisia taantumia, globalisaation laajeneminen, Neuvostoliiton romahtaminen, ympäristöuhkien esiinmarssi jne. Tämä kaikki siivitti myös keskustelua ns. ”post-modernista käänteestä”, jonka nähtiin monella tapaa muuttavan myös nuorten vapaa-ajanvieton perinteisiä rakenteita. Siitä huolimatta monet asiat ovat säilyneet muuttumattomina:

- Kulttuuritilaisuuksiin osallistuminen (elokuvis- sa, teatterissa, taidenäyttelyissä, konsertissa ja oopperassa käymisen useus)
- hyvien ystävien lukumäärä
- kavereiden tapaamispaikat
- nuorisotaloilla käynti
- sosiaalisen taustan vaikutus harrastuksiin, uravalintoihin ja elämäntapoihin
- aktiivinen harrastaminen järjestöissä

Kuitenkin samaan aikaan on paljon asioita, jotka näyt-

tävät merkittävästi muuttuneen ja olevan muutoksessa:

- julkisen tilan uudenaikaiset haltuunottotavat (satojen nuorten ns. mopomiitit, varhaisnuorten massiivinen ilmestyminen ostoskeskuksiin, talonvaltausten politisoituminen)
- uuden median käyttöönotto
- populaarikulttuurin ja median luovien harrastusten lisääntyminen (kevyen musiikin soittaminen ja laulaminen, valokuvaus, tietokonegrafiikka, pelien kehittäminen) ja monen perinteisen harrastuksen väheneminen (lukeminen, piirtäminen, maalaaminen, käsityöt, askartelu, keräily, klassisen musiikin laulaminen)
- kiinnostus omien lahjakkuuksien kokeiluun television kykyjenetsintäohjelmien kautta
- ympäristöystävällisyyden lisääntyminen
- tulevaisuuden pelkojen yleistyminen (Dokumenttoimatta kuitenkin on miten nuorten pelot eroavat aikuisten peloista.)

”Nuoret Helsingissä 2011” -tutkimuksen tarkempi lukeminen paljastaa kaksi kiinnostavaa asiaa. Monet muutokset ilmentävät nuorten oman toimijuuden vahvistumista ja ne kytkeytyvät vahvasti sukupuoleen.

Mopomiitit, jotka nuorten itse organisoimana toimintana voivat pääkaupunkiseudulla kerätä 500–600 nuorta illassa, ovat poikien organisoimia ja pääasiassa poikien toimintaa, jossa tosin tyttöjen osuus on ollut tasaisessa nousussa. Kauppakeskuksissa hengailun kärkijoukkona taas ovat nuoret tytöt: 13-vuotiaista pojista neljännes ja samanikäisistä tytöistä puolet ilmoitti kauppakeskuksen ”paikaksi, jossa viihtyy parhaiten” (Stenval 2009, 48). Digitaalisen median valtavirtana on ollut tietokonepelien ja sosiaalisen median läpimurto, jossa ensin mainitun edelläkävijöitä ovat pojat, jälkimmäisen tytöt. ”Lähes päivittäin” tietokonepelejä pelaavia poikia oli 54 prosenttia, mutta merkittävää on, että tyttöjen lähes päivittäin pelaavien osuus on 10 vuodessa noussut 11 prosentista 27 prosenttiin. Sosiaalisen median käyttöönoton kärkijoukkona ovat taas tytöt: vuonna 2011 sitä käytti 64 prosenttia tytöistä ja 55 prosenttia pojista. Populaarikulttuurin luova käyttö, kuten laulaminen, soittaminen ja valokuvaus ovat tyypillisiä esimerkkejä harrastuksista, jotka ovat yleistyneet juuri tyttöjen keskuudessa. Tytöt ilmaisevat merkittä-

västi useammin kuin pojat halunsa osallistua television kykyjenetsintäohjelmiin (kuten Idols, Talent, Dance, Huippumalli haussa, Kuorosota). Tytöt ovat ympäristöyönteisempiä kuin pojat (esimerkiksi vaatteiden kierrätyksen ja sähkön säästön kohdalla). Tytöt ovat useammin kuin pojat huolissaan ympäristöongelmien tulevaisuudesta. Ylipäättäänkin tytöt ovat huomattavasti yleisemmin kuin pojat huolissaan ja peloissaan tulevaisuuden uhkista ja heillä on huomattavasti enemmän myös tulevaisuuteen liittyviä odotuksia.

Useimmat edellä mainitut ilmiöt ovat eriasteisesti julkisesti tunnettuja. Tyypillisesti niitä tarkastellaan kuitenkin vain niiden aiheuttamien välittömien haittavaikutusten näkökulmasta. Mopomiitit nähdään ensisijassa liikenneturvallisuusongelmana, ostareiden nuoret moraalisesti arveluttavana nuorisoinneksena, joita on liiketoiminnan sujumiseksi hädettävä turvamiesten ja klassisen musiikin keinoin, skeittaus on meluhaitta ja talojen valtaus radikaaliryhmien toimintaa, jossa rikotaan niitä ja näitä kaupungin määräyksiä ja ohjeistuksia. Kiinnostavaa on, voidaanko katsetta nostaa näiden välittömien haittatekijöiden yläpuolella ja pohtia niitä yhteiskunnallisia epäkohtia, joihin nuorten tapa nähdä maailmaa törmää. Voitaisiinko esimerkiksi ajatella, että mopomiitit, hengailu ostareilla, skeittaus ja talojen valtaukset ovat nuorten tapoja ilmaista huoltaan julkisen tilan kaventumisesta kaupalliseen käyttöön? Nuorten median käyttöä, pelivimmaa ja sosiaaliseen mediaan hullaantumista, ei pidä romantisoida eikä haittavaikutuksia ja riskejä vähätellä, mutta tässäkin ilmiössä nuorten toiminta muuttaa maailmaa nopeammin kuin aikuiset ehkä näkevät. ”Kapean katseen” haittanäkökulman lisäksi tarvitsemme laajempaa ymmärrystä nuorten elämässä tapahtuvista muutoksista. Itse näen, että kyse on – sosiologista jargonia käyttäen – nuorten ”oman toimijuuden vahvistumisesta”, jota yhteiskunnan on syytä kuulla.

Tytöt näyttävät nuorten elämäntapojen muutoksen vahvana airueena. Kiinnostavaa on lisäksi se, että he ovat kuluneen 10 vuoden aikana vahvistaneet asemiaan niissä uusissa harrastuksissa, joissa pojilla on ollut keskeinen asema. Tyttöjen sosiaalisten taitojen kehittyminen on ylipäättäänkin nopeampaa kuin poikien, mutta sillä ei voida selittää pois kaikkea sitä muutosta, joka kuluneen 10 vuoden aikana on tapahtunut: Tyttöil-

lä näyttää olevan erityisen vahva tarve oman identiteetin kehittämiseen ja kokeiluun.

Sosiaalinen tausta vaikuttaa nuorten harrastuksiin ja elämänvalintoihin

Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimus innostaa helposti näkemään nuoret aktiivisina toimijoina, mutta samalla on hyvä muistaa, että aivan autonomiaa ja itsenäisiä oman tulevaisuutensa pilotteja he eivät kuitenkaan ole. Tutkimuksen artikkelit osoittavat, että vanhempien sosiaalisella taustalla on ratkaiseva merkitys nuorten harrastuksiin, elämäntapoihin ja tulevaisuuden näkömiin. Monet tärkeät valinnat, kuten vaikkapa tärkeäsi koetusta harrastuksesta luopuminen, harrastusten periytyminen, mahdollisuus suomalaisen standardin mukaiseen kesälomaan omalla mökillä, koulutusvalinnat ja niiden realismi sekä tulevaisuuden pelot ja toiveet, kytkeytyvät vanhempien tulo- ja/tai koulutustasoon. Helsingissä erityisenä ongelmana on maahanmuuttajataustaisten nuorten toisen asteen koulutukseen ja työelämään pääsy. Lisääntyvää evidenssiä löytyy nuorten aikuisten syrjäytymisen sosiaalisesta periytymisestä ja kytköksestä lisääntyvään alueelliseen eriytymiseen. Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimus ja sen vertaaminen aikaisempien vuosikymmenien vastaaviin tutkimuksiin, antaa helposti kuvan siitä, että nuorten mahdollisuudet itsenäiseen (ja kollektiiviseen) omaan toimijuuteen ja itsenäiseen elämänsuunnitteluun ovat parantuneet. Näitä mahdollisuuksia rajaavat kuitenkin yhä useammin perheen köyhyys ja muut perheen ongelmat, alueellinen segregatio, koulutusmahdollisuuksien puute ja työttömyys.

Näitä ajatuksia kirjoittaessani tyttäreni Sanja aloitti peruskoulun ensimmäisen luokan (14.8.2012). Taakse jäänyt päiväkotijärjestelmä ja esikoulu vaikuttivat liian hyviltä ollakseen totta: Sanja viihtyi niissä erinomaisesti ja huolimatta pitkistä päivistä tulimme hänen mielestään yleensä liian aikaisin hakemaan häntä kotiin. Koulun alkaessa vanhempien mieleen oli kuitenkin alkanut hiipiä pelko törmäyksestä koulun armottomaan arkeen. Ensimmäisen koulupäivän jälkeen Sanja oli arvioinut kokemuksiaan entisen tarhakaverinsa, nykyisen luokkatoverinsa kanssa seuraavasti: ”Täällä on kivempaa kuin tarhassa!” Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksen valossa näyttää siltä, että nuorten enemmistö viih-

tyy koulussa, pärjää siellä, on aktiivinen harrastaja, kehittää sosiaalisia taitojaan ja haluaa kokeilla ja näyttää mihin kaikkeen pystyykään. Opettajien, nuoriso-ohjaajien, liikunnan ohjaajien, vanhempien ja muiden nuorten kasvun kannalta merkityksellisten ihmisten tulisi vain huolehtia siitä, että (kaikkien) ekaluokkalaisten draivi säilyy ja niitäkin, joiden pärjäämistä sosiaaliset ja taloudelliset ongelmat varjostavat tuetaan nykyistä vahvemmin. ■

Tutkimuksen toteuttaminen

VESA KESKINEN • ANNA SOFIA NYHOLM

NUORTEN VAPAA-AIKA JA HARRASTUKSET ovat olleet Helsingissä tutkimuksen kohteena pitkään. Ensimmäinen selvitys tehtiin 1950-luvun alussa (Bruun 1952), ja 1980-luvun alusta lähtien Helsingin kaupungin tietokeskuksessa on tutkittu säännöllisesti nuorten vapaa-aikaa laajoilla kyselyillä (Lankinen 1984; Siurala 1991; Keskinen 2001).

Uusimman tutkimuksen suunnittelu aloitettiin keväällä 2010 esitutkimuksella, jossa käytiin läpi 2000-luvulla nuorisokulttuurissa tapahtuneita ilmiöitä. Esitutkimukseen kuului myös vuoden 2000 kyselyn kyselylomakkeiden päivittäminen 2010-luvun tilanteeseen. Esitutkimusta ja uutta kyselyä on esitelty tietokeskuksen Quarterly lehdessä 4/2010 (Anttila 2010) sekä Kvartti-lehdessä 1/2011 (Anttila 2011).

Kyselylomaketta testattiin kolmessa koulussa (6. luokka, lukion 1–3 vuositaso ja ammatillinen oppilaitos) ja muokattiin oppilaiden kommentit huomioiden. Vuoden 2000 Kiirettä pitää -tutkimuksesta poiketen nyt päädyttiin sisällön ja pituuden puolesta yhteen lomakeversioon kolmen version sijaan. Kysymykset laadittiin niin, että koko tutkimusjoukko pystyi vastaamaan kaikkiin kysymyksiin.

Aineiston keruu, tutkimusaineisto ja edustavuus

Tutkimuksen perusjoukkona ovat peruskoulun 5.–9.-luokkalaiset sekä lukion ja ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuositason oppilaat, eli iältään 11–19-vuotiaat lapset ja nuoret. Otokoulut (56 kpl) valittiin hyödyntäen muun muassa aiempia tutkimuksia (ks. taulukko 4):

Vuoden 2000 kyselyssä mukana olleet koulut. Nämä koulut valittiin hyvin monipuolisin perustein muun muassa alueen, kielen ja koulutyyppin (esimerkiksi erikoiskoulut) mukaan. Osa näistä kouluista oli mukana jo vuoden 1990 kyselyssä.

Nuorisoasiankeskuksen keväällä 2010 tehdyn asiakastutkimuksen otokoulut, jotka oli valittu asiantuntijaraadissa edustamaan Helsinkiä pienoiskoossa. Päivitys vuoden 2011 tilanteeseen, eli mukaan tuli kouluja myös Helsingin uudelta alueelta Östersundomista Koillis-Helsingistä.

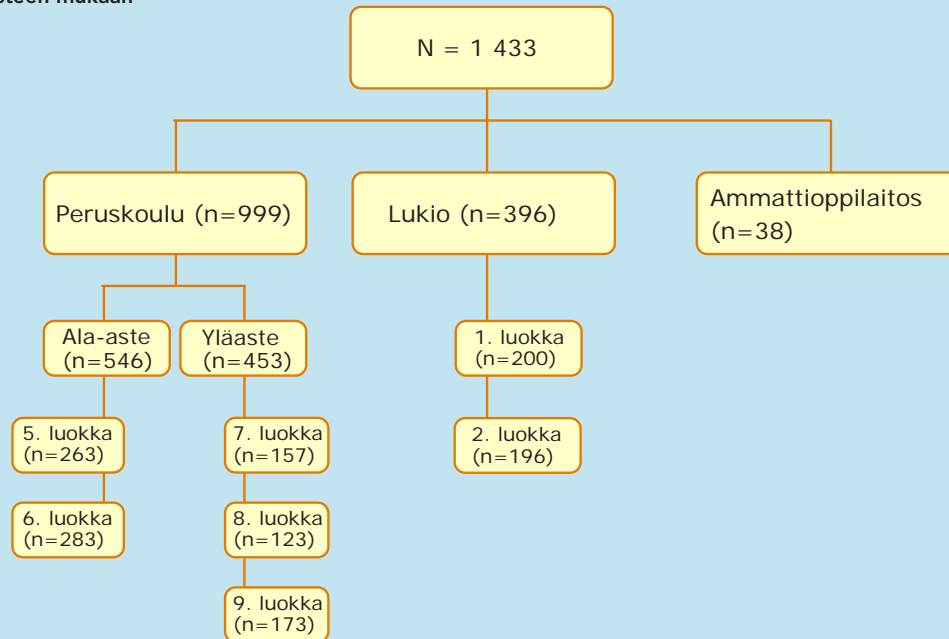
Kyselyaineisto kerättiin 14.3.–26.5.2011. Mukaan valituista 56 koulusta saatiin 42 koulun vastaukset. Koulutasolla tutkimuksen vastausprosentti on siten 75. Kolmesta mukaan valitusta ammatillisesta oppilaitoksesta saatiin vain yhden oppilaitoksen vastaukset, minkä takia ammatillisten oppilaitosten oppilaiden vastauksia ei voitu tutkimuksessa täysin hyödyntää. Tutkimukseen osallistuneet koulut on esitetty taulukossa 4.

Vastauksia saatiin yhteensä 1 459, joista 26 jouduttiin hylkäämään puutteellisen tai muuten epäasiallisen täyttämisen takia. Tutkimusaineisto muodostuu siten 1 433 nuoren vastauksista. Luokan ja luokka-asteen mukaan tarkasteltuna aineisto näyttää seuraavalta.

Aineistossa on tyttöjen yliedustus. Tyttöjen yliedustus huomioidaan tarkasteluissa tutkimalla tyttöjen ja poikien vastauksia erikseen. Tuloksia voidaan tarkimmillaan esittää yksivuotiskäryhmittäin erikseen tytöistä ja pojista.

Kaavio 1

Vuoden 2011 tutkimusaineisto luokan ja luokka-asteen mukaan

Taulukko 1 Tyttöjen osuus aineistossa ja Helsingin kouluissa 20.9.2010, osuudet prosentteina

	Aineisto	Helsingin koulut
	Tyttöjä, %	Tyttöjä, %
Ala-aste	59	50
Yläaste	58	49
Lukio	54	58

Taulukko 2 Vastanneet iän ja sukupuolen mukaan, lkm

Ikä, vuotta	Kaikki	Tyttöjä	Poikia
11	168	102	66
12	253	145	108
13	207	122	85
14	123	79	44
15	164	82	82
16	183	101	82
17	211	117	94
18-19	97	37	60
Yhteensä *	1406	785	621
%	100	56	44

* 27 nuoren ikä jäi tuntemattomaksi

Muualla kuin Helsingissä asuvia, mutta Helsingissä koulua käyviä vastaajia oli yhteensä 118 (8 %). Heistä valtaosa oli lukiolaisia. Ulkopaikkakuntalaisista 47 asui Espoossa (40 %), 27 Vantaalla (23 %) ja 27 vastaajaa asui niin sanotuissa KUUMA-kunnissa (Kirkkonummi, Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Nurmijärvi, Sipoo, Tuusula ja Vihti). Kauniaisissa asui seitsemän otokseen tulleista koululaisista. Yksittäisiä vastaajia oli seuraavista kunnista: Inkoo, Janakkala, Nummi-Pusula, Porvoo, Riihimäki ja Tammisaari.

Ruotsinkieliset koulut vastasivat kyselyyn muita tunnollisemmin. Näistä kouluista vastaajia oli 195 (14 prosenttia) eli väestöosuuttaan enemmän. Ruotsinkie-

listen vastaajien osuutta lisäsi Östersundomin koulujen mukaantulo otokseen.

Nuorista 84 prosenttia oli sellaisia, joiden molemmat vanhemmat olivat syntyneet Suomessa. Ulkomaalaistaustaisia nuoria tässä tutkimuksessa oli 223, eli 16 prosenttia kaikista vastaajista. Ulkomaalaistaustaisilla tässä tutkimuksessa tarkoitetaan henkilöitä, joiden toinen tai molemmat vanhemmista ovat syntyneet ulkomailla.

Tutkimusasetelma

Eri vuosikymmenten tutkimusten otosasetelmat, kohderyhmät ja vastaajamäärät on esitetty tiivistetysti seuraavassa taulukossa.

Taulukko 3 Vuosien 1982, 1990, 2000 ja 2011 tutkimusasetelmat

Vuosi	Ala- ja yläasteita	Lukioita	Ammattioppilaitoksia	Ikäryhmä	N
1982	24	–	–	10–15	1 852
1990	24	9	–	10–18	1 963
2000	36	14	2	10–18	2 881
2011	30	11	1	10–19	1 433

Vaikka vuoden 2011 kyselyyn ei saatukaan samaa vastausmäärää kuin kymmenen vuotta sitten, voidaan uutta aineistoa pitää laadultaan vähintäänkin vastaavana. Sähköinen kysely mahdollisti kysyä asioita aiempaa seikkaperäisemmin. Vuoden 2000 tutkimuksen pisimmässä lomakkeessa oli 321 muuttujaa/yksittäistä kysymystä. Vuoden 2011 sähköisessä kyselyssä muuttujia oli 445. Kyselylomakkeen täyttämiseen käytettiin keskimäärin 28,1 minuuttia.

Vuoden 2011 tutkimuksen uusia teemoja ovat:

- nuorten poliittinen osallistuminen
- suhtautuminen tosi-tv-ohjelmiin ja kykyjen etsintään tv-ohjelmien avulla
- täydellinen päivä
- suosituin lomavietto paikka
- nuorten ja vanhempien yhteiset harrastukset

Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksessa selvitettiin nuorten asennoitumista päihteiden käyttöön. Itse päihteiden käyttöä sen sijaan ei tutkittu. Tämä oli tietoinen valinta kahdesta syystä. Ensinnäkin päihdekysymykset jätettiin kyselyn ulkopuolelle, koska haluttiin, että kaik-

ki tutkimuksen kohderyhmän 11–19-vuotiaat kokisivat kaikki tutkimuksen kysymykset itseään koskeviksi. Toiseksi aihetta tutkitaan säännöllisesti valtakunnallisessa kouluterveyskyselyssä, johon Helsinki on osallistunut säännöllisesti kahden vuoden välein vuodesta 2002 lähtien.

Tutkittujen asioiden kirjo on varsin laaja. Laajan sisältönsä vuoksi tutkimus on suhteellisen itseriittäinen - jokaiseen ilmiöön ei ole pyrittykään hakemaan vertailutietoa muista tutkimuksista.

Analyysi on kuvailevaa, mutta tuloksia pyritään mahdollisuuksien mukaan selittämään sosiologista tietämystä ja arkihavaintoja hyödyntäen. Tulokset ovat yleistettävissä Helsingin oppivelvollisuusikäisiin, mutta heitä vanhempien 16–19-vuotiaiden osalta vajavaisemmin. Meillä ei ole tarkkaa tietoa siitä, miten ammattioppilaitosten nuorten tai peruskoulun jälkeen suoraan töihin menneiden tai muuten koulutuksen ulkopuolella olevien vapaa-ajanvietto poikkeaa lukiolaisten ajankäytöstä.

Ikä, sukupuoli, luokka-aste, perhetausta, ulkomaalaistaustaisuus sekä suomenkieliset ja ruotsinkieliset nuoret ovat keskeisiä taustamuuttujia, joiden kautta aineistoa esitellään.

Taulukko 4 Tutkimukseen osallistuneet koulut

Peruskoulut	Lukiot
Aleksis Kiven peruskoulu *	Etu-Töölön lukio **
Alppilan yläaste *	Helsingin yhteislyseo *
Arabian peruskoulu	Lauttasaaren yhteiskoulun lukio *
Eläintarhan ala-aste *	Länsi-Helsingin lukio **
Hiidenkiven peruskoulu *	Ressun lukio *
Itäkeskuksen peruskoulun yläaste */**	
Kallahden peruskoulun yläaste *	Erityistehtävän saaneet lukiot
Kannelmäen peruskoulu **	Helsingin medialukio **
Laajasalon peruskoulu	Helsingin luonnontiedelukio **
Lauttasaaren ala-aste *	Maunulan yhteiskoulun lukio *
Myllypuron yläaste *	Mäkelänrinteen lukio *
Pakilan ala-aste *	
Pakilan yläaste *	Ruotsinkieliset peruskoulut
Pohjois-Haagan ala-aste *	Högstadieskolan Lönkan **
Pohjois-Haagan yhteiskoulun yläaste *	Munksnäs högstadieskola **
Puotilan ala-aste *	Nordsjö lägstadieskola *
Sakarimäen koulu	Zacharias Topeliusskolan *
Tapanilan ala-aste *	Åshöjdens grundskola **
Tehtaanpuiston yläaste */**	Östersundom skola
Vuosaaren ala-aste *	
Vuosaaren peruskoulun yläaste */**	Ruotsinkieliset lukiot
Ylä-Malmin peruskoulu	Brändö gymnasium */**
	Gymnasiet Lärkan **
Erikoiskoulut	
Herttoniemen yhteiskoulun yläaste *	Ammattioppilaitokset
Kaisaniemen ala-aste *	Helsingin tekniikanalan oppilaitos *
	/ Vallilan koulutusyksikkö

*) Mukana vuoden 2000 koululaiskyselyssä

**) Mukana vuoden 2010 Nuorisotalokyselyssä

Vaikea vapaa-ajan määrittely

• ANNA ANTILA

RAJAT VAPAA-AJAN, HARRASTUSTEN ja velvollisuuksien hoitamisen välillä ovat häilyviä. Monet säännölliset harrastukset saattavat olla huomattavan työläisiä eikä toisaalta esimerkiksi kotona vietetty aika ole aina ja kaikille pelkkää lepoa. Käsitteellisesti vapaa-aika on pikemminkin normaali- tai normiajan negaatio kuin arvo sinänsä. Onko vapaalla oleva oikeastaan missään, ellei hän ole viettämässä vapaata ”jostain”? Onko vakituisesti työelämän ja opintojen ulkopuolella olevalla, lapsettomalla, terveellä nuorella vapaa-aikaa lainkaan vai koko ajan? Pakollisten velvollisuuksien ja harrastusten täyttämisen vapaa-ajan lisäksi korostetaan nykyisin vielä erityistä omaa aikaa ja sen merkitystä hyvinvoinnille.

Ennen teollistumista ihmisten aikakäsitys lienee ollut sykliempi ja vuodenaikojen vaihtelun mukaan toisuvampi kuin nykyinen länsimainen, vääjäämättömään loppuun kulkeva lineaarinen aikajana, jossa kaikki aika on rajallista (ks. esim. Sarmela 1979). Teollistuminen on lisännyt ansiotyöstä vapaan ajan määrää, mutta jo ennen agraarikulttuuria vapaa-aikaa oli nykyistä huomattavasti enemmän. Metsästäjä-keräilijät käyttivät elinkeinon harjoittamiseen vain pari tuntia päivässä, joten sosiaaliseen kanssakäymiseen, leipäilyyn, leikkiin ja muuhun ilonpitoon oli lähes loputtomasti aikaa. (Esim. Eriksen 1995; Sahlins 2004.)

Maatalousyhteisössä jatkuva työnteko täytti vuorokauden eikä arkipäiviin sisällytetty ruokataukojen lisäksi muuta erityistä hereillä vietettyä lepoa. Lupoaikaa täyttivät pienet korjaus- ja puhdetyöt. Myös

pyhäpäivinä karja ja lastenhoito työllistivät vähintäänkin talon tytöt ja naiset. Lapset ja nuoret osallistuvat talouden ylläpitoon kykyjensä mukaan. Vielä 1930- ja 1940-luvuilla he olivat olennainen osa suomalaista elinkeinoelämää työskennellessään muun muassa kasvimailla, paimenina, lastenhoitajina, piikoina ja renkeinä (Lönnqvist 1987, 16). Suomen myöhäinen, mutta nopea teollistuminen ja suuri elinkeinorakenteen murros 1950-luvulla muutti lapsen asemaa merkittävästi.

Vapaa-ajan ja työn välisen eron merkitys on modernisaation myötä lisääntynyt, vaikka vapaa-ajan määrällä ja laadulla usein perustellaankin nimenomaan työssä jaksamista. Vapaa-aikaa pyritään säätelemään niin, että se takaa tehokkaan työvoiman uusiintumisen. Kaupungistumisen myötä lasten ja nuorten työpanos menetti taloudellisesti tuottavan merkityksensä ja nuorison joutilaisuus lisääntyi, mikä oli muun muassa tärkeä syy kaikille pakollisen kansakoululaitoksen synnylle Suomessa vuonna 1866. Toimettomat katulapset häiritsivät kaupunkilaisten arkea ja aiheuttivat aikuisille paljon huolta 1800-luvulla. Liiallinen tai huonosti suoritettu vapaa-aika nimenomaan nuorena voidaan edelleenkin nähdä uhkana niin lähiympäristölle ja nuorelle itselleen kuin koko kansantalouden tulevaisuudelle. Nuorten omaa aikaa leimaa aikuisten huoli sen väärinkäytöstä. Tarjolla olevien vapaa-ajan resurssien raameissa tehdyt valinnat saattavat joko edistää nuorten syrjäytymistä tai vaikuttaa myönteisesti heidän aikuisutumiseensa (Helve 2009, 252).

Tietokeskuksen ”Nuoret Helsingissä 2011” -tutkimuksessa vapaa-aika käsitetään ennen kaikkea nuorten subjektiivisena ajan ja toiminnan kokemuksena. Tulkintojen pohjana ovat nuorten määritelmät omista käytännöistään ja asioista, joita he tekevät vapaaehtoisesti varsinaisen kouluajan ulkopuolella. Myös vapaa-ajan paikat määräytyvät vastaajien subjektiivisten kokemusten perusteella. Esimerkiksi koulutila voi paikkakokemuksena jäädä aina vapaa-ajan määritelmien ulkopuolelle, vaikka siellä osallistuttaisiinkin mielekkäisiin harrastuksiin kouluajan jälkeen. Toisaalta oppitunneilla sosiaaliseen kanssakäymiseen tai omiin ajatuksiinsa uppoutunut oppilas voi viettää huomattavan osan koulupäivästään ikään kuin vapaalla.

Subjektiivista vapaa-ajan käsitystä ja kokemusta selvitettiin esimerkiksi näin: ”Minulla on vapaa-aikaa” joko sopivasti, liian vähän tai liikaa. Niin ikään kysyttiin erilaisten toimintojen luokittelemista nimenomaan vapaa-aikaan kuuluviksi. Vastauksessaan nuori valikoi itse, mitä voi tehdä tai missä paikoissa käydä vapaaehtoisesti ja huvikseen niin ettei kukaan häntä tähän velvoita.

Sosiaalinen media uutena vapaa-ajanviettopaikkana

Ehkä suurin muutos 2000-luvun suomalaisnuorten vapaa-ajassa koskee tietotekniikan, erityisesti internetin, käytön valtavaa lisääntymistä: nettiin on uusien vapaa-ajanviettotapojen lisäksi siirtynyt huomattava osa vanhoista nuorten suosimista harrastuksista kuten lukeminen, musiikin kuuntelu ja kavereiden kanssa juttelu.

Koska elinpiirin laajentaminen kodin ulkopuolelle ja kanssakäyminen ikätovereiden kanssa on nuoruusiässä tärkeää, ei ole hämmästyttävää, että yhteydenpito kavereihin ja muu sosiaalinen media on uuden teknologian suosituin käyttötarkoitus (ks. Pääkkönen 2007, 238). Internet-teknologioihin pohjautuvat yhteisöpalvelut kuten suomalainen IRC-Galleria (<http://irc-galleria.net>) tai globaali Facebook ovat helppokäyttöisinä ja kätevinä yhteydenpitovälineinä levinneet nuoremmilta ikäpolvilta keski-ikäisten ja vanhustenkin käyttöön.

Internetin visuaalisuus ja kuvatulva, etenkin chat-tai muihin yhteisöpalveluiden profileihin liitetyt omat valokuvat tai web-kameran reaaliaikainen elävä kuva, ovat muuttaneet kymmenen vuoden takaisia sosiaalisen kanssakäymisen käytäntöjä. Tuolloin merkille-

pantavaa Internetin käytössä oli nimenomaan se, että nuorten tutustuminen toisiinsa tapahtui ennen kaikkea kirjoittamalla. Tällöin ulkonäkö ei ole ensimmäinen ominaisuus, johon kiinnitetään huomiota (Latvala 2000, 25). Nykyinen tilanne on lähes päinvastainen: ulkonäkö on ensimmäinen ominaisuus, johon esimerkiksi IRC-gallerian käyttäjät toisissaan tutustuvat. Toisaalta esimerkiksi suomalaisten kehittämässä ja maailmanlaajuisesti suosituissa Habbo-hotellissa (<http://www.habbo.com>) tai muissa animaatiopohjaisissa yhteisöpalveluissa käyttäjät voivat luoda mieleisiään virtuaalihahmoja eli avataria, jolloin muut palvelussa olijat voivat vain arvailla, minkä näköinen ihminen hahmon ja näyttöruudun takana onkaan. ■

PEKKA KAIKKONEN

Luovat harrasteet

• VESA KESKINEN

Taulukko 1.1 Eräiden luovien harrasteiden harrastamisen useus 1982, 1990, 2000 ja 2011 Helsingissä, 10–15-vuotiaat (%)

	Vähintään kerran viikossa	Kuukausittain	Harvemmin	Ei lainkaan
1982				
Piirtäminen	30	16	28	25
Kirjoittaminen	28	13	29	31
Käsityöt, askartelu	24	16	33	29
Keräily	24	16	29	32
Teatteriharrastus	5	2	18	75
1990				
Piirtäminen	36	18	28	18
Kirjoittaminen	27	13	29	31
Käsityöt, askartelu	24	18	35	24
Keräily	24	18	24	35
Teatteriharrastus	3	2	13	82
2000				
Piirtäminen	46	16	26	11
Kirjoittaminen	30	12	28	29
Käsityöt, askartelu	23	18	38	21
Keräily	23	16	24	37
Teatteriharrastus	6	3	18	72
2011 (*)				
Piirtäminen	30	14	29	27
Kirjoittaminen	26	9	27	38
Käsityöt, askartelu	19	14	34	34
Keräily	10	9	25	56
Teatteriharrastus	7	4	16	72

*11–15-vuotiaat

► **NUORET VIETTÄVÄT MERKITTÄVÄN** osan vapaa-aajastaan erilaisten harrastusten parissa. Kun vuonna 2000 tutkittiin nuorten vapaa-aikaa, ei-liikuntaan liittyvät harrastukset ryhmiteltiin neljään asiakokonnaisuuteen;

- perinteiset luovat harrasteet,
- lukeminen,
- tietokoneharrastukset ja
- pelit

Vuoden 2011 tutkimuksessa pitäydettiin samassa jaotelmassa, mutta osiota täydennettiin monin uusin teemoin.

Mitä luovat harrasteet oikeastaan ovat? Markku Lankinen (1984, 22) määritteli asian seuraavasti: ”Yksilön kannalta merkityksellinen osa vapaa-ajan vietosta tapahtuu sellaisten harrasteiden parissa, joissa harrastamisen sisältönä on tekeminen itse. Eräänlaisena vastakohtana tälle on seuraaminen, katseleminen, yleisönä oleminen.” Määritelmä on pätevä edelleen.

Helsinki on pitkään tutkinut nuorten vapaa-aikaa, ja se tekee mahdolliseksi katsoa, mitä harrastusten suosiolle on tapahtunut vuosikymmenten varrella.

Aktiiviharrastamisen näkökulmasta (vähintään kerran viikossa tapahtuvana toimintana) keräily ja piirtäminen ovat menettäneet selvästi suosiotaan. Piirtämisen suosiossa tapahtui selvä kasvu vuodesta 1990 vuoteen 2000. Tulosta selitettiin tuolloin sillä, että vuonna 2000 harrastukseen piirtäminen, maa-laaminen ja muovailu sisältyi myös tietokoneen piir-

rosohjelmilla piirtäminen. Tulkintana oli myös se, että piirtää voi yksin: piirtämisessä korostuu omaehtoisuus (Keskinen 2001, 34). Vuonna 2011 piirtämisen suosio oli palautunut samalle tasolle, jossa se oli 1980- ja 1990-luvuilla. Kun mukaan lasketaan erikseen kysyty sarjakuvien piirtäminen, piirtää 11–15-vuotiaista viikoittain joka kolmas (32 %).

Keräilyn suosio on ollut varsin vakaata ajasta riippumatta. Nyt sen suhteen on tapahtunut jotakin vaikeasti tulkittavaa. Mikä selittää keräilyn suosion romahtamisen? Onko niin, että nyt kyllä ”kerätään” jotakin, mutta sitä ei kutsuta keräilyksi? Ainakin tietokoneen muistiin kerätyt valokuvat ja musiikkiedostot saattavat olla tällaista. Selvää kuitenkin on, että on aikaisempaa vaikeampaa löytää nuorta, joka kerää systemaattisesti kansioon keräilykortteja tai esineitä vitriiniin. Keräilylle on ollut tyypillistä, että kerätään omaan lapsuuteen ja nuoruuteen liittyviä nostalgisia asioita. Onko tämä lainalaisuus katkeamassa tietokoneistumisen myötä kun kaikki on netissä?

Aktiiviharrastaminen

Vuoden 2011 kyselyssä luovien harrasteiden alla (ilman otsikkoa) kysyttiin 17 asiakokonaisuutta. Keräilyharrastus ei kuulunut enää tähän kohtaan. Sitä vastoin tietokoneanimointi ja nettisivujen tekeminen kuuluivat kysytyihin asioihin. Ns. luoviin harrasteisiin voitaisiin hyvin laskea kuuluviksi myös osa peleistä. Esimerkkinä olkoot vaikkapa näytelmäroolipelit ja Cosplay (costume play on harrastus, jossa pukeudutaan manga-, anime-, sarjakuva-, peli- tai elokuvahahmoiksi). Mutta koska tutkimukseen ei sisälly mitään arvolatausta eri harrastusten paremmuudesta, esitellään ne pelaamisen yhteydessä.

Valokuvaaminen ja populaarimusiikin tekeminen ovat nyt nuorten suosituimpia luovia harrasteita. Ne saavatkin erityiskohtelun jatkotarkasteluissa. Valokuvauksesta on enemmän sivulla 127.

Neljänneksi eniten mainintoja sai jokin muu taito- tai taideharrastus. Ter-

mi taito vei vastaajat kuitenkin harhapoluille. Suurin osa lomakkeelle kirjoitetuista muista ”luovista” harrastuksista liittyi liikuntaan tai koski jonkin instrumentin soittamista, joka jo sisältyi annettuihin vastausvaihtoehtoihin.

Vuosien 2000 ja 2011 kyselyissä oli kymmenkunta vertailukelpoista luovaa harrastetta.

Eniten suosiotaan ovat kasvattaneet juuri edellä puheena olleet valokuvaus ja populaarimusiikin soittaminen ja laulaminen.

Kuvio 1.1 Luovat harrasteet 2011, 11–18-vuotiaat (N = 1 363)

Populaarimusiikin tekemisen suosio on kasvanut nuorten harrasteena. Tytöt ovat innostuneet erityisesti laulamiseen. Tähän on löydettävissä monia syitä.

- Populaarimusiikkia voi opiskella useassa musiikkiin painottuneessa koulussa. Sibelius-lukio lienee näistä tunnetuin. Pohjois-Helsingin bändikoulusta ovat nousseet mm. Tik-Tak, Indica ja Haloo Helsinki! Musiikkiopistoja on ympäri Helsinkiä. Helsingin kaupungin nuorisoasiankeskuksen Ääni ja Vimma bändikilpailu on järjestetty vuodesta 1997.
- Vuosituhannen vaihteessa 1999/2000 suomalaisessa pop-musiikissa tapahtui naisten esiinmarssi. Naisartistit kuten Jonna Tervomaa ja Maija Vilkkumaa sekä bändit Tik-Tak ja Indica olivat ensiaruita. Heitä ovat seuranneet Jenni Vartiainen, Chisu, PMMP ja monet muut, jotka ovat nyt esikuvina tytöille oman musiikin tekemisessä.
- TV:n kykyjenetsintäohjelmat ja laulu- ja bändikilpailut ovat tuoneet uudella tavalla esille uusia artisteja. Jenni Vartiainen lähti pian soolouralle vuoden 2002 Popstars-kilpailun tyttöbändivoittajasta Gimmelistä. Hanna Pakarinen ja Anna Puu ovat

Idols-kisojen voittajia. On huomattu, että Idolsin tai Popstarin tyyppisistä ohjelmista esiin ponnah-taneet artistit eivät ole pelkästään levy-yhtiöiden tuotteistettuja marionetteja vaan omaa taiteellista ambiotiota omaavia persoonia.

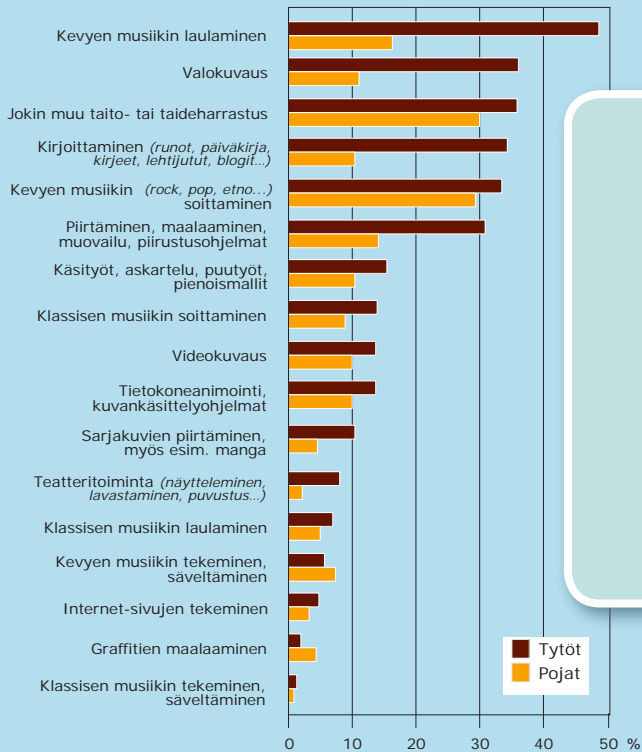
- Musiikin tekemisen helpottuminen tekniikan kehittymisen myötä. Esille voi päästä omalla demolla yhdessä yössä (YouTube) ja musiikin voi tehdä tietokoneella vaikka yksin. Tämä on myös mahdollista sen vuoksi, että nuorten tekninen osaaminen on kasvanut.
- Helsingissä on paljon mahdollisuuksia päästä esiintymään. Yhden keväisen viikonlopun aikana erilaisia musiikkitapahtumia kaupungissa on tutkitusti yli sata (Keskinen & Nieminen 2010).

Vuonna 2000 tytöt soittivat bändissä tai muuten ei-
klassista musiikkia poikia harvemmin. Nyt tilanne on fifty-fifty. Laulaminen oli jo tuolloin tyttöjen heiniä, nyt vielä suuremmassa määrässä.

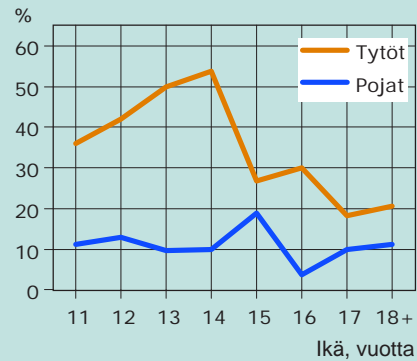
Taulukko 1.2 Luovien harrasteiden harrastaminen vuosina 2000 (10–18-vuotiaat, N=2 611) ja 2011 (11–18-vuotiaat, N=1 370), %

	2000	2011	Muutos
Valokuvaus	55	71	16
Piirtäminen, maalaaminen	86	66	-20
Kirjoittaminen	72	59	-13
Kevyen musiikin soittaminen	42	58	16
Käsityöt, askartelu	75	57	-18
Kevyen musiikin laulaminen	37	54	17
Keräily	56	35	-21
Klassisen musiikin soittaminen	34	26	-8
Teatteriharrastus	25	23	-2
Klassisen musiikin laulaminen	29	19	-10

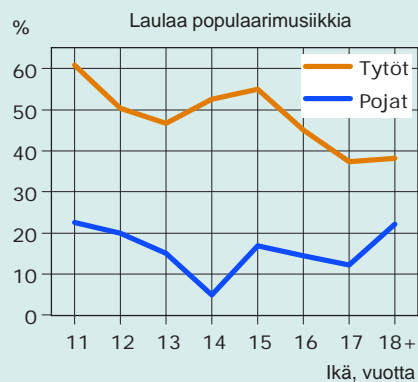
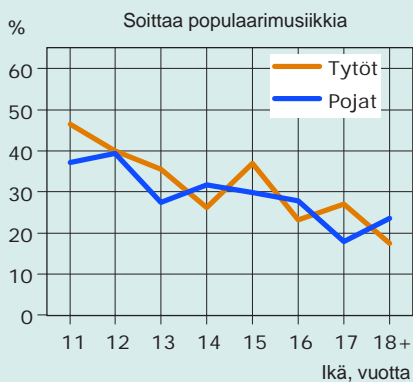
Kuvio 1.2 Tytöt ja pojat luovien harrasteiden kimpussa 2011.

Kuvio 1.3 Valokuvaa vähintään kerran viikossa iän ja sukupuolen mukaan Helsingissä 2011 (N = 1 354)

Kuvio 1.4 Populaarimusiikin vähintään kerran viikossa harrastamien iän ja sukupuolen mukaan Helsingissä 2011 (N=1358)

Valokuvaus

Valokuvaus on lisännyt eniten suosiotaan nuorten luovana harrasteena. Erityisesti tytöt ovat innostuneet kuvaamaan. Selityksiä tälle on kuitenkin helppo löytää:

- Digikuvauksen helppous ja halpuus verrattuna filmikameroihin. Pieni digipokkari on helppo kuljettaa aina mukana.
- Kännyköiden laadukkaat kamerat ja kuvien helppo ja reaaliaikainen siirtomahdollisuus omille Facebook yms. sivuille kaikkien nähtäväksi. Nuoret (tytöt) kuvaavat omaa arkeaan ja kertovat siitä kuvilla muille.

- Kännykkäkuvien lähettäminen lehtiin (Metro, HS) ja nettisivuille voi olla tuottoisaa. Kuvista maksetaan 20–500 euroa. Ahkera ”kuvasenttaaja” tienaa kamerasiivon tai kännykän hinnan lyhyessä ajassa.

Valokuvaamisen määrä on joillakin lähtenyt hanskasta. Heino (2011) kirjoittaa kolumnissaan, että ”kuka enää jaksaa katsoa edes kaikkia omia satoja, ellei tuhansia kuvia, joihin on dokumentoitu jokainen vähänkin merkittävältä tuntuva hetki elämässä? Puhumattakaan muiden kuvista.”

PEKKA KAIKKONEN

Kulttuurin kulutus

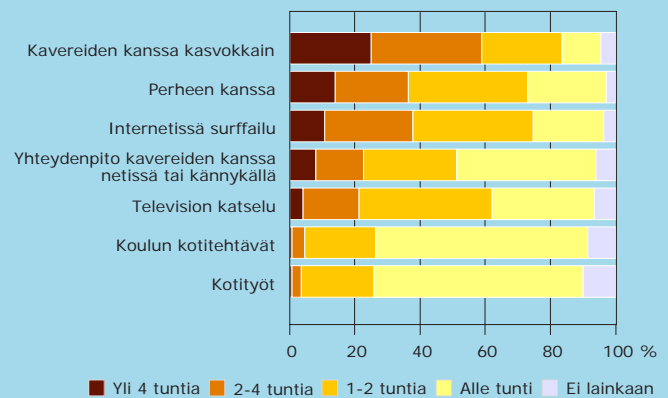
• VESA KESKINEN

► **ALUKSI** katsotaan, miten kaverit, perhe ja kotityöt ajoittuvat ja asettuvat nuorten koulunajan ulkopuoliseen ajankäyttöön. Sen jälkeen tutkitaan, miten nuoret harrastavat kulttuuria.

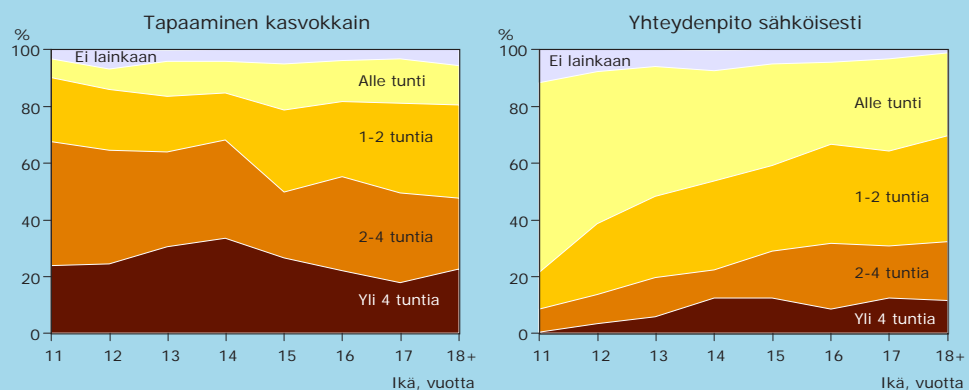
Väite, että nykynuoret eivät enää tapaa kavereita kasvotusten, kumoutuu kevään 2011 kyselyn tuloksissa. Arkipäivisin eniten aikaa käytetään juuri kavereiden tapaamiseen kasvokkain. Perheen kanssa nuoret viettävät yhtä paljon aikaa kuin internetissä surffailuun tai yhteydenpitoon kavereiden kanssa kännykällä. Molemmat ”hoituvat” myös yhtä aikaa.

Kavereita tavataan lähes yhtä usein iästä riippumatta – ja tytöt ja pojat yhtäläillä. Sitä vastoin netin tai kännykän avulla yhteydenpito kavereitten kanssa lisääntyy iän myötä. Tämä koskee niin tyttöjä kuin poikia.

Kuvio 1.5 Koulunajan jälkeinen ajankäyttö Helsingissä 2011, 11–19-vuotiaat (N=1 380)

Kuvio 1.6 Kavereiden kanssa vietetty aika arkena koulunajan jälkeen sekä yhteydenpito kavereihin netin tai kännykän kautta iän mukaan Helsingissä keväällä 2011

Taulukko 1.3 Nuorten arjen ajankäyttö 2000 ja 2011, 11–19-vuotiaat

	Yli 4 tuntia	2-4 tuntia	1-2 tuntia	Alle tunti	Ei lainkaan	%	N
► Television katseluun*							
2000	11,9	39,3	34,5	12,9	1,4	100	2531
2011	4,1	17,3	40,8	31,2	6,7	100	1380
► Koulun kotitehtäviin							
2000	0,6	5,7	32,3	56,1	5,3	100	2532
2011	0,8	3,8	21,8	65,0	8,6	100	1379
► Kotitöihin							
2000	1,3	5,7	21,9	62,1	9,0	100	2514
2011	0,7	2,9	22,4	64,1	9,9	100	1373
► Kavereiden tapaamiseen							
2000	33,7	34,3	20,4	9,2	2,5	100	2519
2011	25,0	33,9	24,7	11,9	4,5	100	1370
► Perheen kanssa yhdessäoloon							
2000	15,9	22,2	33,4	25,6	2,9	100	2527
2011	14,0	22,4	36,6	24,2	2,8	100	1376

*) vuonna 2000 television ja videoiden katseluun

Kavereiden ja perheen kanssa yhdessäoloa koskevissa kysymyksissä (kuviot 1.5, neljä ensimmäistä palkkia) oli vain vähän eroja suomenkielisten, ruotsinkielisten ja ulkomaalaistaustaisten vastaajien välillä. Ulkomaalaistaustaisille perhe näyttäisi olevan erityisen tärkeä. Heistä joka neljäs (24 %) vietti aikaa perheensä kanssa yli neljä tuntia päivässä. Ruotsinkielisillä vastaava osuus oli 18 prosenttia. Koko vastaajajoukossa luku oli 14 prosenttia.

Nuorten arjen ajankäyttö on pysynyt reilussa kymmenessä vuodessa pääpiirteissään samanlaisena. Television katsotaan kuitenkin selvästi vähemmän kuin vuonna 2000. Netti ja kännykkä ovat todennäköisesti jonkin verran lyhentäneet kavereiden tapaamiseen käytettyä aikaa. Myös koulun kotitehtäviin käytetään nykyisin jonkin verran vähemmän aikaa kuin reilu kymmenen vuotta sitten.

TV:n katsomistottumukset ovat muuttuneet

Television merkitys on nuorille nyt selvästi vähäisempi kuin kymmenen vuotta sitten. Kaikkia nuoria saati kaikkia suomalaisia kiinnostavia ohjelmia ei enää ole. Eipä niitä tosin tainnut ollut kymmenen vuotta sittenkään. Joitakin ohjelmia (Salatut elämät, Big Brother, Tanssii tähtien kanssa jne.) kyllä seurataan, mutta ei välttämättä reaaliaikaisesti vaan netistä itselle sopivana aika-

na. Myöskään erityisesti nuorille suunnattuja ohjelmia ei enää ole. TV2:sen Uusi päivä lanseerattiin syksyllä 2010 kilpailijaksi MTV-3:n Salatut elämä -sarjalle. Uusi päivä oli suunnattu 10–15-vuotiaille ja perheille. Tavoiteltua puolen miljoonan katsojamäärää sarja ei kuitenkaan saavuttanut. Ohjelman keskikatsojamäärä on noin 300 000 (Finnpanel 2011). Syksystä 2011 alkaen sarjan kohderyhmää on laajennettu 15–35-vuotiaisiin muuttamalla käsikirjoitusta dramaattisemmaksi ja lisäämällä roolihahmoja (YLE 2011).

Television musiikkiohjelmissä

► Säännölliset musiikkiohjelmat ovat puuttuneet vuosia Suomen televisio pääkanavilta. **Teemalla** pyöri lähinnä musiikkidokumentteja. **The Voice Tv** on suomalainen maksuton puolivaltakunnallinen televisiokanava. Keväällä 2011 siitä tuli 24h-musiikkikanava, jolta näkee myös uusi suomalaisbändien videoita. Helpoimmin uusia ja vanhoja musiikkivideoita löytää **YouTubesta**. Vuoden 2012 aikana **Ylen kakkoskanava** hienosäädetään populaarikulttuurin kanavaksi. Vuoden aikana **Yle Live** lähettää yli 50 popkonserttia Suomesta ja ulkomailta (HS 31.12.2011).

Tyttöjen ja poikien television katsomisessa ei ole eroja. Kokonaan televisiota katsomattomien osuus lisääntyy 14 ikävuoden jälkeen. 15-vuotiaista noin joka kymmenes (9 %) ei katsonut televisiota lainkaan, 17-vuotiaista jo joka seitsemäs (15 %). Ruotsinkielisistä nuorista 12 prosenttia oli hylännyt koko television. Ulkomaalaistaustaiset viihtyivät puolestaan muita useammin tv:n ääressä pitkään – heistä 7 prosenttia katsoi sitä yli neljä tuntia päivässä.

Taulukko 1.4 Television katsominen (11–19-vuotiaat) Helsingissä vuosina 2000 ja 2011

	2000	2011
Yli 4 tuntia	11,9	4,1
2-4 tuntia	39,3	17,3
1-2 tuntia	34,5	40,8
Alle tunti	12,9	31,2
Ei lainkaan	1,4	6,7
%	100	100
N	2531	1380

Valtakunnallisesti ja todennäköisesti myös Helsingissä pätee se, että lapset ja nuoret (ikäryhmät 3–24-vuotiaat) katselevat televisiota selvästi keskimääräistä vähemmän. Lapsuus- ja nuoruusvuosien jälkeen katseluaika kasvaa systemaattisesti iän myötä (Sauri 2010, 57).

Musiikin kuuntelu

Vuoden 2000 ”Kiirettä pitää” -tutkimuksessa ei kiinnitetty huomiota nuorten elokuvissa, teattereissa tai konserteissa käynteihin saati päivittäiseen musiikin kuunteluun. Näin ollen vertailutietoa reilun kymmenen vuoden takaisesta tilanteesta ei ole tarjolla, mutta osin vuosilta 1982 ja 1990.

Musiikki kuuluu (sic!) ja on kuulunut jo pitkään vahvasti nuorten arkeen. Kevyet kuulokkeet, kännykkä ja mp3-tiedostot mahdollistavat, että musiikkia on aina mukana.

Lähes kaikki nuoret kuuntelevat musiikkia. Tytöt ovat ”aina kuulokkeet korvilla” lähes yhtäläisesti iästä riippumatta. Pojilla päivittäinen musiikin kuuntelu yleistyy iän myötä. Oman mielenkiintoisen ryhmänsä muodostavat ne, jotka kuuntelevat musiikkia vain satunnaisesti tai eivät lainkaan. Keitä he ovat? Kuvio 1.7

Kannettavat musiikkilaitteet

► Kannettavia musiikkilaitteita on ollut 1980-luvulta saakka, jolloin kasettisoitin Walkman mullisti musiikin kuuntelun. Kannettavat cd-soittimet tulivat mukaan kuvioihin 1990-luvulla ja erilliset mp3-soittimet 2000-luvun alussa. Tässä välissä 1990-luvulla käytössä olivat jonkin aikaa MiniDisc-laitteet. Ne jäivät pois käytöstä mp3-soitinten yleistymisen myötä. Ensimmäiset matkapuhelimet, joissa oli mp3-soitin, esiteltiin 2003.

kertoo ainakin sen, että eniten heitä on alle 16-vuotiaissa pojissa. Aineistosta ei löytynyt tälle mitään erityistä syytä tai muuta harrastusta, joka ”eliminoisi” 11–15-vuotiaiden poikien musiikin kuuntelua. Esimerkiksi tämän ikäiset pojat ovat huomattavan ahkeria tietokone- ja konsolipelaajia (ks. sivu 54). Rungas pelaaminen ei kuitenkaan vaikuttanut musiikin kuunteluun.

Tytöillä vain vähän musiikkia kuuntelevien osuus puolittuu 14 ikävuoden tietämissä. Pojilla näin käy hievan myöhemmin. Olisiko niin, että tytöillä jonkin artistin tai yhtyeen ”fanituspaaineet” ovat kovemmat kuin pojilla?

Olisi mielenkiintoista tietää, mitä musiikkia nuoret kuuntelevat? Makujen tasolle tutkimuksessa ei kuitenkaan menty. Se kuitenkin tiedetään, että populaarimusiikin harrastaminen soittaen tai laulaen on Helsingissä huomattavan yleistä. Säännöllisesti pop- tai rockmusiikkia 11–19-vuotiaista soittaa joka kolmas (32 %), tytöistä useampi kuin pojista (ks. sivu 28). Levykauppa Stupidon Aleksi Pahkala kertoo Hakalan (2011, 36) mukaan, että nuorten musiikkimaku on nykyään todella laaja. Netin kautta löydetään uusia juttuja ja fanitetaan montaa eri musiikkityyliä.

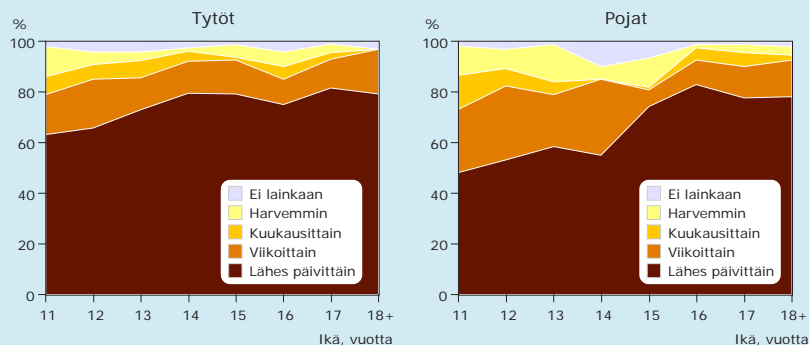
Elokuvat ja konsertit

Seuraavaksi tutkitaan nuorten kulttuurisia aktiviteetteja elokuvissa, konserteissa, teattereissa ja taidenäyttelyissä käymisellä. Näitä asioita selvitettiin vuosien 1982 ja 1990 Helsingin nuorisotutkimuksissa, mutta ei vuoden 2000 kyselyssä. Yllättävän samoissa kävijäosuuksissa kysytyt kulttuuririennot ovat kuitenkin pysyneet ajasta riippumatta.

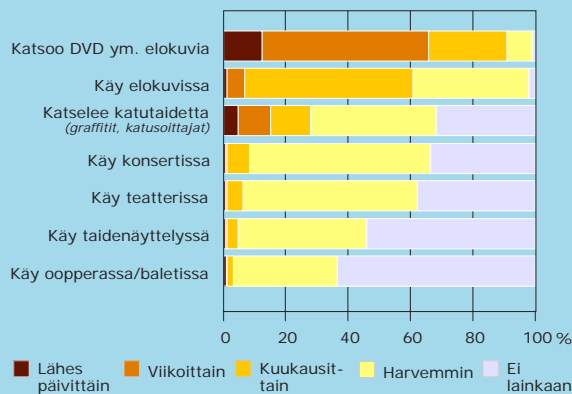
Taulukko 1.5 Musiikin kuuntelu Helsingissä keväällä 2011, 11–19-vuotiaat

	Päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin	Ei lainkaan	%	N
Kaikki	70,6	15,7	4,8	6,0	2,9	100	1360
Tytöt	73,6	14,0	4,6	4,9	2,9	100	770
Pojat	66,6	18,0	5,0	7,5	2,9	100	590

Kuvio 1.7 Tyttöjen ja poikien musiikin kuuntelu iän mukaan Helsingissä 2011

Kuvio 1.8 Elokuvien katselu sekä eräisiin kulttuuritilaisuuksiin osallistuminen Helsingissä keväällä 2011, 11–19-vuotiaat (N=1367)

Taulukko 1.6 Noin kerran kuukaudessa eräisiin kulttuuritilaisuuksiin osallistuminen Helsingissä vuosina 1982, 1990 ja 2011, 10–15-vuotiaat (11–15-vuotiaat vuonna 2011)

	1982	1990	2011
Elokuvissa	54	44	59
Teatterissa	10	8	7
Taidenäyttelyssä	14	7	6
Konsertissa*	5	6	8
Oopperassa tai baletissa	2	3	4

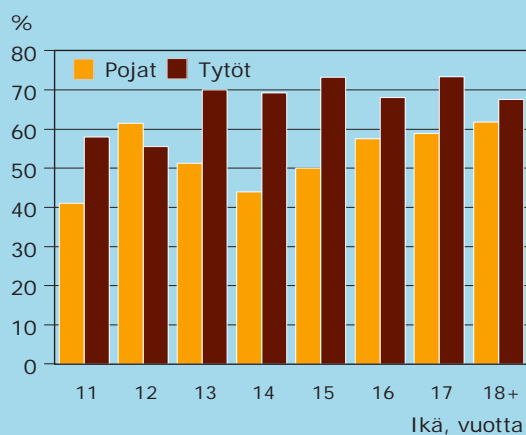
* vuosina 1982 ja 1990: pop- tai jazzkonsertissa

Nuoret ovat elokuvien suurkuluttajia. DVD:ltä tai Internetistä elokuvia katsotaan vähintäänkin kerran viikossa. Elokuviissa käydään tyypillisimmin kerran kuukaudessa. DVD-elokuvia tytöt ja pojat katselevat yhtä ahkerasti. Elokuvateattereissa tytöt käyvät poikia enemmän.

Elokuviissa käyntejä lukuun ottamatta naiset osallistuvat miehiä enemmän erilaisiin kulttuuritilaisuuksiin ja tapahtumiin (ks. esim. Tilastokeskus 2011). Tämä pä-

tee myös Helsingin nuoriin – kokonaan tilaisuuksissa käymättömiä on pojissa huomattavasti tyttöjä enemmän (ks. taulukko 1.7). On kuitenkin huomioitavaa, että aktiivisia eli noin kerran kuukaudessa kulttuuritilaisuuksissa kävijöitä on tytöissä ja pojissa lähes yhtä paljon.

Kuvio 1.9 Vähintään kerran kuukaudessa elokuvissa käyminen iän ja sukupuolen mukaan Helsingissä 2011

Taulukko 1.7 Tyttöjen ja poikien kulttuuritilaisuuksissa käyminen 2011

	Noin kerran kuukaudessa	Harvemmin	Ei lainkaan	%
Käy teatterissa				
Tytöt	7,1	64,8	28,1	100
Pojat	5,7	43,8	50,5	100
Käy oopperassa/baletissa				
Tytöt	3,1	43,8	53,1	100
Pojat	3,4	19,8	76,8	100
Käy konsertissa				
Tytöt	7,1	67,8	25,1	100
Pojat	10,1	45,3	44,6	100
Käy taidenäyttelyssä				
Tytöt	5,8	46,7	47,5	100
Pojat	3,8	33,7	62,5	100

ANNA AUTIO

Liikuntaharrastukset

• VESA KESKINEN

► **KAIKKI TARVITSEVAT LIIKUNTAA.** Liikunnan pitäisi olla iloista ja innostavaa. Lasten ja nuorten liikunta on kuitenkin liian usein kilpailuhenkistä ja ”huippu-urheilumaista”. Seuraavassa yksi näkökulma nuorten liikuttamiseen.

Vuonna 2000 tutkimuksessa nuorten liikkumista tutkittiin varsin seikkaperäisesti 35 liikuntalajin tai -muodon tarkkuudella. Keväällä 2011 liikuntaharrastuksia kysyttiin hieman karkeammalla tasolla eli 24 liikuntamuodon osalta. Palloilulajien harrastamista kysyttiin nyt kokonaisuutena, ei yksittäisen lajin tarkkuudella. Vuoden 2011 kyselyn uusia lajeja olivat parkour sekä sirkuslajit akrobatia ja diablo. Moottoriurheilun yleisyyttä tutkittiin mopoilun sekä kartingin ja motocrossin harrastamisella.

Mopoilu on rajatapaus liikuntaharrastuksen joukossa. Asiaa haluttiin kuitenkin selvittää, sillä mopo-harrastus on yleistynyt viime vuosina huomasti skootterityyppisten ajopelien tullessa muotiin. Helsingissä oli vuonna 2005 rekisterissä 5 700 mopoja. Vuoden 2010 lopussa niitä oli yli kaksinkertainen määrä eli 12 500 (TraFi 2011). Pojista mopoilee joka viides, tytöistä joka seitsemäs.

Taulukko 1.8 Mopoilun harrastaminen 15–19-vuotiaiden keskuudessa Helsingissä keväällä 2011, N=623

	Vii-koit-tain	Kuu-kau-sittain	Har-vem-min	Ei aja mo-polla	%	N
Kaikki	17	5	11	67	100	623
Tytöt	14	4	12	70	100	324
Pojat	20	7	10	63	100	299

Liikuntaharrastukset pitkässä juoksussa

Nuorten vapaa-aikatutkimukset tekevät mahdolliseksi nähdä, miten eräiden liikuntaharrastusten suosio

on muuttunut vuosikymmenten saatossa. Vaikka luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia koko tarkastelu-ajanjaksolla, voidaan niistä kuitenkin vetää joitakin suuntaviivoja muuttuneista liikuntatottumuksista ja muotilajeista.

Talvilajien eli lumen tai jään päällä tapahtuva liikkuminen on selvästi yleistynyt kymmenessä vuodessa. Yhtenä syynä tähän on varmaankin ollut parin viime vuoden erinomaiset lumitalvet. Myös lumilautailu lisää talvilajien harrastajia verrattuna aikaisempiin tutkimusvuosiin¹. Lumilautailun suosiota on lisännyt sukien tekninen kehitys. Uusien sukien tiimalasimuoto helpottaa käännökseen lähtöä ja käännöksissä kantin pito-ominaisuudet ovat aivan toista luokkaa kuin aiemmin. Laskeminen on kevyempää eikä voimia tarvita paljon.

Voimistelun suosio on selvästi laskenut ja itsepuolustuslajien kasvanut. Tanssin harrastus on samalla tasolla kuin vuonna 2000.

Suosituimmat liikuntalajit vuonna 2011

Mitkä kysytyistä 24 liikuntalajista ovat suosituimpia 11–19-vuotaiden keskuudessa? Vastaus ei ole yksiselitteinen. Lajien suosituimmuusjärjestys vaihtelee jonkin verran sen mukaan jos asiaa tutkitaan:

- aktiivisen, vähintään kerran viikossa tapahtuvana toimintana
- lajin harrastamistiheyden mukaan eli vaihtoehtojen lähes päivittäin – ei lainkaan keskiarvon perusteella
- yleensä harrastamisen mukaan eli pl. ei lainkaan harrastavat kymmenen vuotta sitten.

1) Vuoden 2000 kyselyssä nuorista 8 % harrasti lumilautailua viikoittain.

Pyöräily on nuorten yleisin liikuntalaji. Näin oli myös vuonna 2000. Itse asiassa kärjen neljä liikuntamuotoa ovat samoja kuin kymmenen vuotta sitten.

Joka kolmas nuori kertoi harrastavansa myös muita kuin lomakkeella mainittuja liikuntalajeja. Vuonna 2000 näitä vaihtoehtoja oli vain joka kymmenennellä vastaajalla (9 %). Huomattava ero johtuu luonnollisesti siitä, että vuonna 2000 valmiita vastausvaihtoehtoja oli huomattavasti enemmän kuin tuoreessa kyselyssä (35 kpl vuonna 2000/24 kpl vuonna 2011).

Vuoden 2000 kyselyssä toiseksi yleisin liikuntalaji oli uinti. Vuoden 2011 kyselyssä uintia ei kysytty lainkaan. Tämä oli valitettava ”työtapaturma”, vaihtoehto oli pudonnut lomakkeelta vahingossa. Uinti ei tule kuitenkaan esiin mitenkään merkittävänä lajina avovastauksissa. Uinti, kilpauinti, uimahypyt tai vesipallo mainittiin 23 vastauksessa. Useita mainintoja saivat myös miekkailu, cheerleading, seinäkiipeily, trampoliinihypyt ja koiran tai kissan kanssa ulkoilu.

Nuorista pyöräilee säännöllisesti joka toinen. Pyöräilyä harrastavat yhtälailla tytöt ja pojat. Polkupyörää käytetään arkisena hyötyliikuntamuotona mm. koulumatkoilla. Pyöräilykausi on Helsingissä verrattain pitkä. Helsinkiin on rakennettu kevyen liikenteen väyliä myös kaupungin keskustaan. Pyöräilyn suosioita on lisännyt myös se, että nyt on trendinä yksinkertaiset kaupunkipyörät ja retro-mallit kuten Jopo. Monivaihteiset city-pyörät olivat kalliita ja niitä varastettiin herkästi. Suosittuja ovat myös ”tuunatut” fix-pyörät.

Läheskään kaikki eivät pyöräile kuntoilumielessä vaan päästäkseen helposti paikasta toiseen. Pyöräily, kävely ja juoksulenkkeily ovat liikuntamuotoja, joita pystyy harjoittamaan lähes missä tahansa.

Palloilulajit ovat edelleen enemmän poikien juttuja, mutta ei enää siinä määrin kuin kymmenen vuotta sitten. Tytöt ovat tulleet suurella joukolla pelaamaan niin jalkapalloa, koripalloa kuin salibändyä. Rullalautailu ja jääkiekko ovat myös edelleen enemmän poikien lajeja.

Tanssi, kävely- ja juoksulenkkeily, ratsastus sekä aerobic ovat puolestaan enemmän tyttöjen omia lajeja.

Ruotsinkielisten koulujen oppilaiden harrastuksina korostuivat laskettelu ja lumilautailu.

Kysytyistä liikuntamuodoista rullalautailu, pyöräily, yleisurheilu ja sekä hiihto, laskettelu ja lumilautailu ovat selvästi nuorempien vastaajien omimpia lajeja. Kävely ja juoksulenkkeily sekä tyttöjen ratsastusharras-

tus ovat iästä riippumattomia. Kuntosalilla käynti yleistyvä vasta hieman myöhemmällä iällä.

Kokonaan liikuntaa harrastamattomia oli vuoden 2000 tutkimuksessa 6,5 prosenttia vastaajista. Keväällä 2011 tuo osuus oli 5,4 prosenttia. Suhteellisesti eniten liikuntaa harrastamattomia on 18-vuotiaissa (9 %).

Taulukko 1.9 Eräiden liikuntalajien harrastamisen useus 1982, 1990, 2000 ja 2011 Helsingissä, 10–15-vuotiaat

	Vähintään kerran viikossa	Kuukausittain	Harvemmin	Ei lainkaan
1982	%			
Hiihto	29	29	19	1
Luistelu	42	22	20	15
Tanssi	11	4	8	76
Voimistelu	21	10	22	47
Budolajit	-	-	-	-
1990	%			
Hiihto	10	16	34	39
Luistelu	28	26	28	17
Tanssi	10	4	11	74
Voimistelu	14	10	19	56
Budolajit	6	2	5	85
2000	%			
Hiihto	9	12	33	46
Luistelu	14	15	32	39
Tanssi	18	8	17	57
Voimistelu	17	11	21	53
Budolajit	8	2	9	82
2011	%			
Hiihto*	20	21	36	22
Luistelu**	22	15	39	25
Tanssi	22	6	16	56
Voimistelu	10	6	22	62
Budolajit	11	5	15	68

*) vuonna 2011 hiihto, laskettelu, lumilautailu

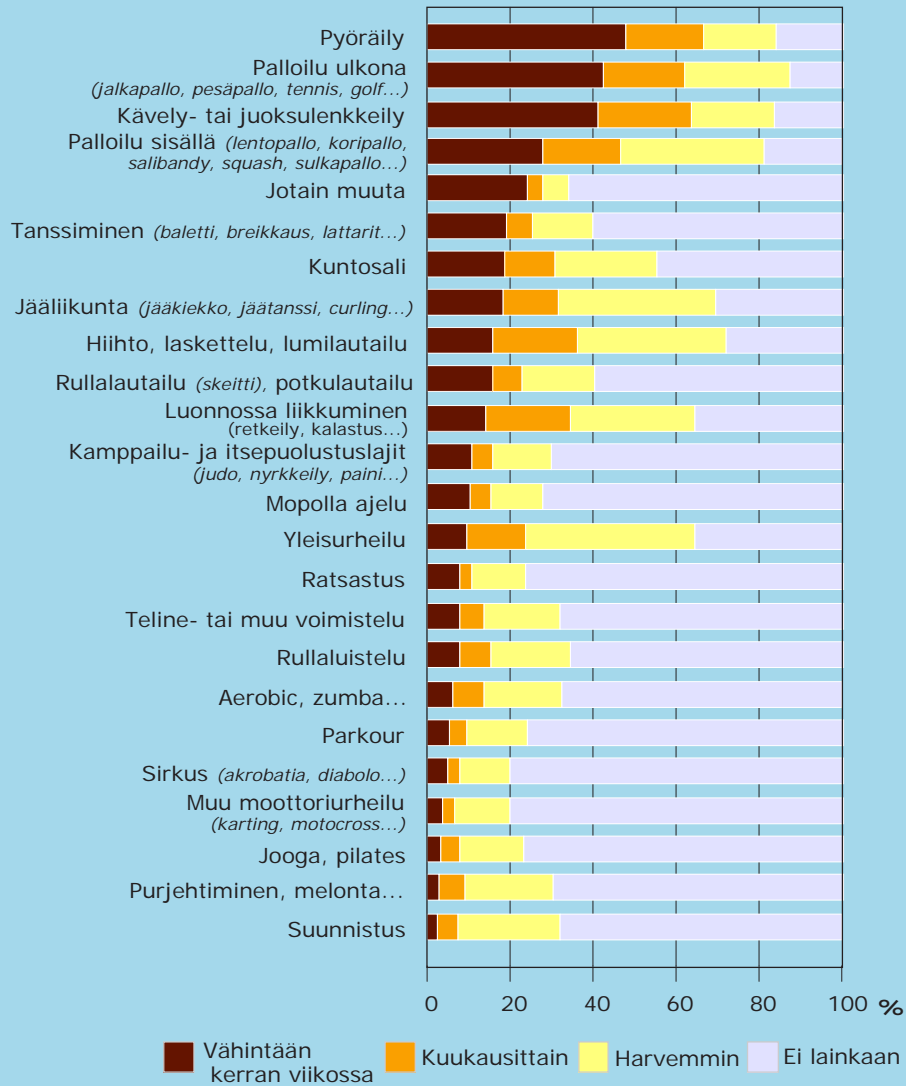
**) vuonna 2011 jääliikunta (jääkiekko, jäätanssi, curling...)

Taulukko 1.10 Eri liikuntamuotojen suosio Helsingissä 2011 eri tavoin tarkasteltuna, 11–19-vuotiaat, %

Lajit harrastamisen mukaan	Yleensä (pl. ei lainkaan) %	Viikoittain %
Palloilu ulkona (jalkapallo, pesäpallo, tennis, golf...)	87,6	42,7
Pyöräily	83,8	47,9
Kävely- tai juoksulenkkeily	83,7	41,2
Palloilu sisällä (lentopallo, koripallo, salibandy, squash, sulkapallo...)	81,2	27,9
Hiihto, laskettelu, lumilautailu	72,0	16,0
Jääliikunta (jäähkiekko, jäätanssi, curling...)	69,4	18,3
Yleisurheilu	64,8	9,8
Luonnossa liikkuminen, retkeily, kalastus...	64,4	14,2
Kuntosali	55,6	18,7
Rullalautailu (skeitti), potkulautailu	40,6	16,0
Tanssiminen (baletti, breikkaus, lattarit...)	40,0	19,4
Rullaluistelu	34,7	8,2
Jotain muuta	34,3	24,1
Aerobic, zumba...	32,5	6,4
Teline- tai muu voimistelu	32,2	8,2
Suunnistus	32,1	2,9
Purjehtiminen, melonta...	30,3	3,2
Kamppailu- ja itsepuolustuslajit (judo, nyrkkeily, paini...)	30,0	11,1
Mopolla ajelu	28,1	10,6
Parkour	24,4	5,4
Ratsastus	24,0	8,2
Jooga, pilates	23,3	3,6
Sirkus (akrobatia, diabolo...)	20,3	5,0
Muu moottoriurheilu (karting, motocross...)	20,0	4,1

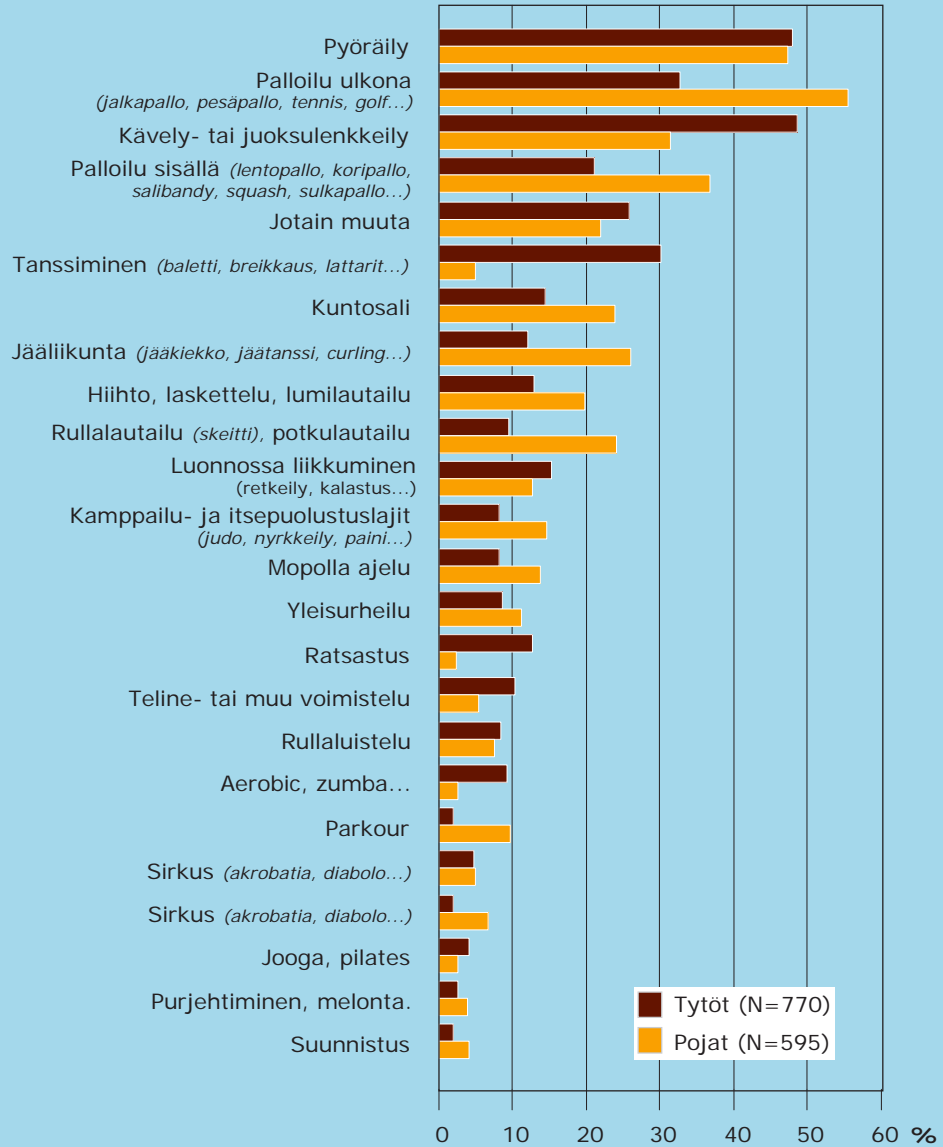
Kuvio 1.10

Nuorten, 11–19-vuotiaiden liikuntaharrastukset viikoittain harrastamisen mukaisessa järjestyksessä Helsingissä 2011, N=1 365

Kuvio 1.11

Tyttöjen ja poikien liikuntaharrastukset vähintään viikoittain harrastamisen mukaan

PEKKA KAIKKONEN

Lukeminen

• VESA KESKINEN

► **VUODESTA 1982 VUOTEEN 1990** nuorten lukemisharastuksessa tapahtui vain vähäisiä muutoksia. Sen sijaan 1990-luvulla tapahtui paljon sellaista, joka selitti muun muassa sanomalehtien vähentynyttä lukemista. Monet ilmaisjakelulehdet korvasivat säännöllisen päivälehtien seuraamisen. (Keskinen 2001, 38).

2000-luvulla muutokset lukemistottumuksissa ovat olleet huomattavia. Päivittäin sanomalehteä lukee 10–15-vuotiaista enää vain joka viides ja se, ettei perinteisiä lehtiä lueta enää lainkaan, on selvästi yleistynyt. Mutta tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että nykynuoret lukisivat vähän.

Taulukko 1.11 Lehtien lukeminen Helsingissä 1982, 1990, 2000 ja 2011 ikäryhmässä 10–15-vuotiaat (%)

	Päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin	Ei lainkaan	Yhteensä
1982						
Sanomalehdet						
Sarjakuvalehdet	46	35	8	9	12	100
Nuorten lehdet	16	23	24	25	12	100
Harrastelehdet	12	19	24	28	17	100
Aikakauslehdet	14	57	22	25	17	100
1990						
Sanomalehdet	56	20	7	14	3	100
Sarjakuvalehdet	53	35	6	6	0	100
Nuorten lehdet	15	22	23	21	20	100
Harrastelehdet	11	17	18	25	29	100
Aikakauslehdet	8	28	22	25	17	100
2000						
Sanomalehdet	38	24	12	18	8	100
Sarjakuvalehdet	34	32	12	14	8	100
Nuorten lehdet	12	20	26	20	22	100
Harrastelehdet	15	19	23	24	20	100
Aikakauslehdet	6	19	18	28	29	100
2011						
Sanomalehdet	22	24	12	27	15	100
Sarjakuvalehdet	22	27	11	20	20	100
Nuorten lehdet	9	16	26	19	30	100
Harrastelehdet	4	10	17	24	45	100
Aikakauslehdet	4	11	12	22	51	100

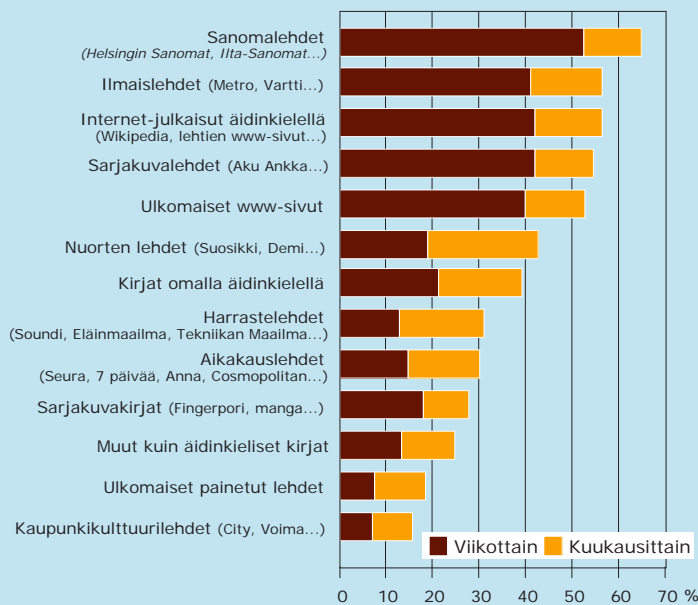
Edellinen vertailuasetelma koski nuorimpia 10–15-vuotiaita. Seuraavassa laajennetaan tarkasteltavaa ikäryhmää ja katsotaan, mitä lukeminen nykypäivänä voi kaiken kaikkiaan olla.

Nuorista yli puolet lukee viikoittain paperimuotoista sanomalehteä ja lehtien nettiversioita 40 prosenttia. Ilmaislehdet korvaavat osin kotiin tilatun lehden. Sarjakuvalehdet ovat siltäkin pitäneet hyvin pintansa.

Vieraskielisten kirjojen ja lehtien lukemista ei ole aiemmin juurikaan tutkittu. Niitä seuraa säännöllisesti noin viidennes nuorista.

Kaupunkikulttuurilehdet kuten City-lehti ja Like-uutiset olivat vuoden 2000 tutkimuksessa nuorten suosikkilukemista (Keskinen 2001, 40). Nyt ne eivät tunnuta kiinnostavan kouluikäisiä. Kymmenen vuotta sitten näitä lehtiä oli useita. Vuonna 2011 City-lehti¹ ja Voima olivat oikeastaan ainoita laajempileikkisiä kaupunkikulttuurilehtien edustajia, ja niiden kohderyhmänä ovat enemminkin nuoret aikuiset kuin alle 18-vuotiaat. Sama koskee Metropolia. Ruotsinkielinen, nyt jo lakkautettu Papper, ei ollut niin sidoksissa tiettyyn nuorten ikäluokkaan. Sosiaaliseen mediaan (Facebook yms.) muodostetut kaupunkikulttuuriryhmät ja niiden keskustelut ja kutsut tapahtumiin ja muu nettitoiminta (muotiblogit

Kuvio 1.12 Lehtien, kirjojen ja internet-julkaisujen lukeminen Helsingissä 2011, 11–19-vuotiaat (N=1 372)

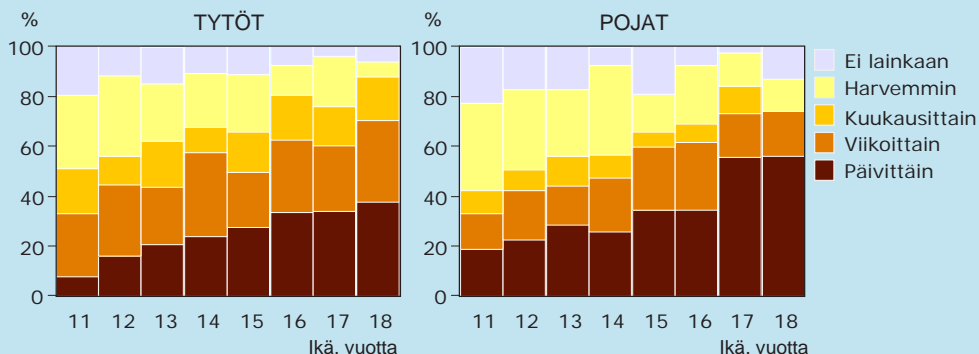

yms.) vähentävät näitä asioita käsittelevien paperilehtien tarvetta.

Sanomalehdet

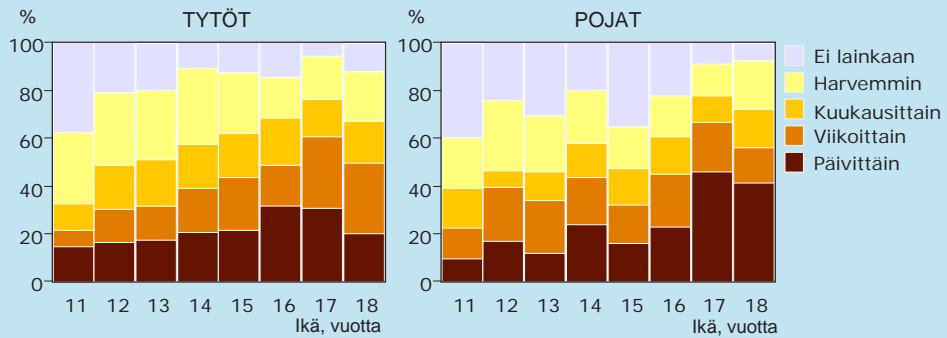
Jokapäiväisen sanomalehden pojista avaa useampi kuin tytöistä. Voi olla, että urheilu- ja sarjakuvasivut saavat pojat suurilukuisemmin päivittäin lehden ääreen. Poi-

Kuvio 1.13 Sanomalehtien lukeminen iän ja sukupuolen mukaan Helsingissä 2011

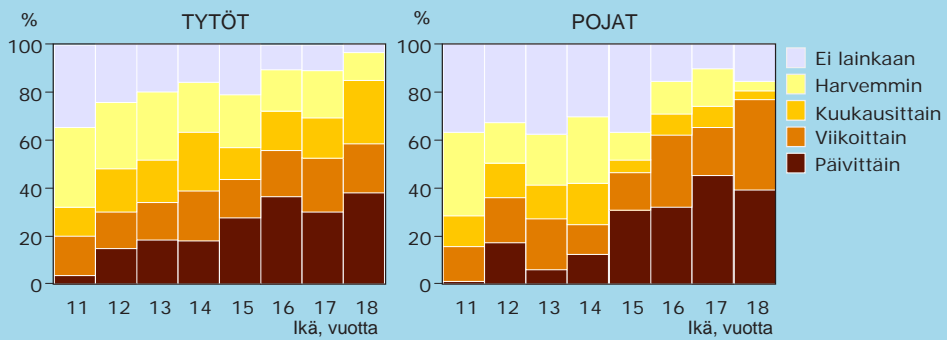

1) Vuonna 1986 perustettu City-lehti lakkasi ilmestymästä paperimuotoisena heinäkuussa 2012.

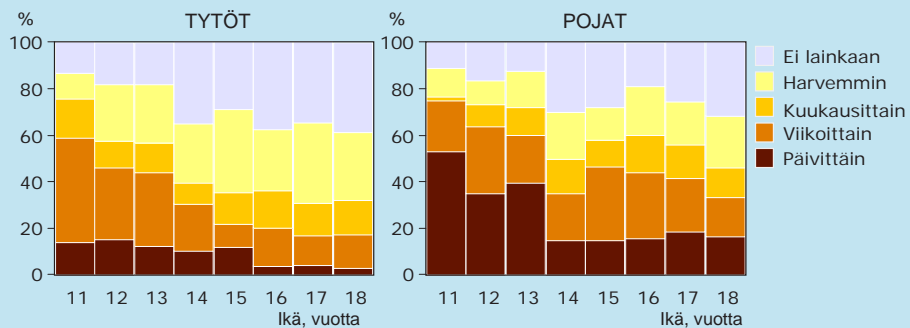
Kuvio 1.14 Ilmaisjakelulehtien lukeminen iän ja sukupuolen mukaan 2011

Kuvio 1.15 Lukeminen internetissä omalla äidinkielellä 2011

Kuvio 1.16 Sarjakuvalehtien lukeminen iän ja sukupuolen mukaan 2011

kien lukuinnostus kasvaa hyppäyksen omaisesti 16 ikävuoden jälkeen. Iän myötä sanomalehti tulee myös tytöille tutummaksi ja ehkä myös tarpeellisemmaksi esim. koulutöiden tekemisessä.

Ilmaisjakelulehdet

Kaupungilla, ostoskeskuksissa ja koteihin jaettavat ilmaisjakelulehdet voidaan jakaa karkeasti neljään ryhmään; arkisin ilmestyviin (Metro), muutaman kerran viikossa ilmestyviin (Vartti, Helsingin Uutiset), kerran viikossa ilmestyviin (Kaupunkisanomat, eräät kaupunginosalehdet) sekä harvemmin ilmestyviin (kaupunginosalehdet; Kallio-lehti). Moni selaa ilmaisjakelulehden läpi muutamassa minuutissa muistamatta lukemastaan mitään. Toisaalta ilmaisjakelulehtien jutut saattavat toimia kertauksen kautta. Aamun kahvipöydässä kiireessä selatun sanomalehden uutiset saavat kertauksen ilmaisjakelulehdistä. Ilmaislehtien lyhyet uutistomistojen printit ovat pitkälti samoja, kuin edellisillan tv- ja radiouutisten käsittelemät aiheet. Perjantain lehdistä tutkitaan menovinkkejä.

Pojat löytävät Metronsa hieman myöhemmällä iällä kuin tytöt. Pojista useampi jättää koko lehden väliin. Täysikäisyyden kynnyksellä ilmaisjakelulehtiin näyttää tulevan jonkinlainen kyllästyminen.

Lukeminen internetissä

Sanoma- tai iltapäivälehtien lukeminen netissä tai esim. Wikipedian hyödyntäminen nousevat kolmanneksi yleisemmäksi tavaksi lukea jotakin. Pojat ovat tyttöjä passiivisempiä myös nettilukemisessa.

Sarjakuvalehdet

Sarjakuvalehdet ovat edelleen enemmän poikien juttu. Pojat siirtyvät päivittäisestä sarjakuvien lukemisesta viikoittaiseen ”Aku Ankan” lukemiseen 14 vuoden iällä. Sarjakuvat kuuluvat kuitenkin koko nuoruusiikään; vähintään kerran viikossa sarjakuvia lukee joka viides 18-vuotias tyttö ja joka kolmas poika.

Nuorimmista tytöistä 40 prosenttia harrastaa sarjakuvien piirtämistä. Näiden tyttöjen sarjakuvaharrastus näkyy luonnollisesti myös sarjakuvien lukemisena.

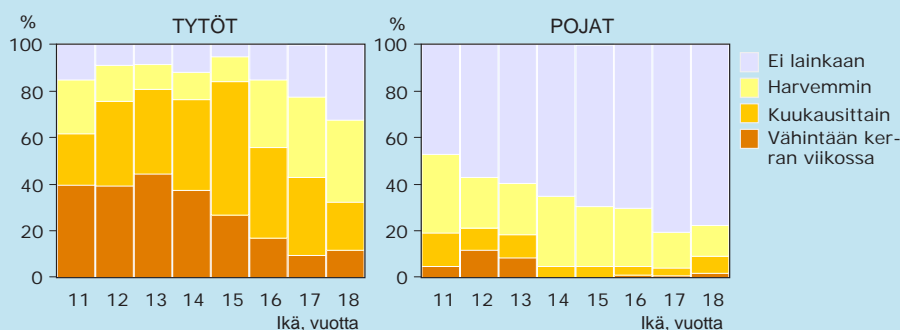
Nuortenlehdet

Helsingin nuorten vapaa-aikatutkimusten mukaan vielä 1980-luvun alussa pojat olivat jonkin verran ahkerampia nuortenlehtien lukijoita kuin tytöt. 90-luvun alkuun tultaessa osat olivat vaihtuneet. Vuoden 2000 tutkimuksessa enää hyvin harva poika lukeutui nuortenlehtien aktiivilukijoihin. Tytöt olivat puolestaan lisänneet nuortenlehtien seuraamista. Tulosta tulkittiin tuolloin sillä, että markkinoille oli tullut uusia lehtiä kuten Demi ja Mix, jotka oli suunnattu tytöille. (Keskinen 2001, 41). Tilanne on yhä sama.²

Kirjojen lukeminen omalla äidinkielellä

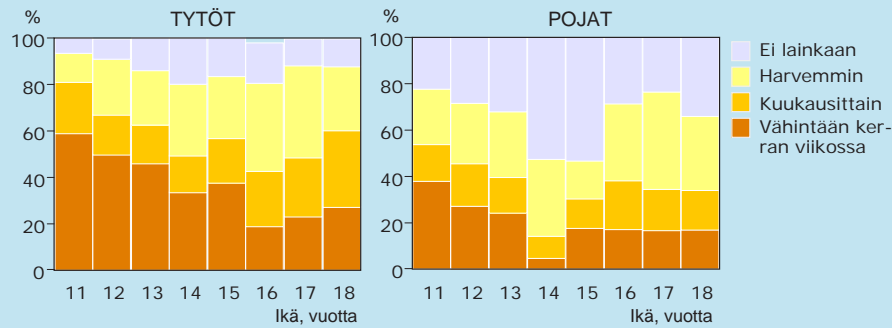
Kirjojen lukeminen kuuluu vahvasti tyttöjen arkeen. Pojista kokonaan kirjoja lukemattomia on joka kolmas, tytöistä vain 12 prosenttia. 14-vuotiaat pojat ovat ”unohtaneet” kirjat lähes tyystin. Samansuuntainen tulos saatiin myös vuoden 2000 tutkimuksessa, mutta ei näin voimakkaana (Keskinen 2001, 43).

Kuvio 1.17 Nuortenlehtien lukeminen iän ja sukupuolen mukaan 2011

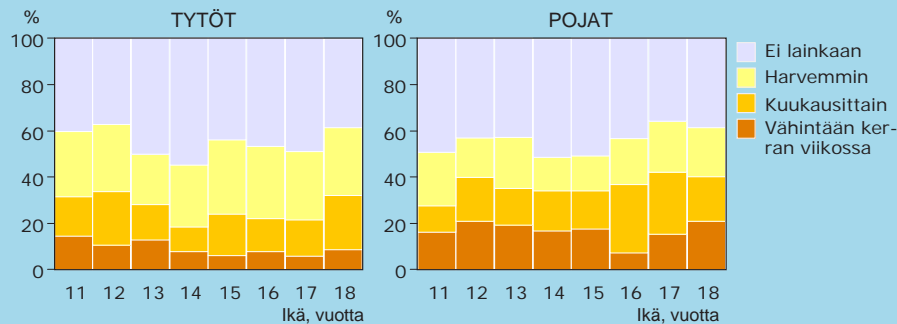

2) Nuortenlehti Suosikki lakkaa ilmestymästä joulukuussa 2012.

Kuvio 1.18 Kirjojen lukeminen omalla äidinkielellä 2011

Kuvio 1.19 Harrastelehtien lukeminen iän ja sukupuolen mukaan 2011

Harrastelehdet

Harrastelehtien ala on laaja. Vastaajille annettiin näistä esimerkeiksi Soundi, Eläinmaailma, Tekniikan Maailma. Pojat lukevat harrastelehtiä hieman tyttöjä enemmän. Tytöille suunnattuja varsinaisia harrastelehtiä on vähän. Tosin ”Hevoslehdet” lienevät vain tyttöjen seuraamia. Terveysteen, liikuntaan ja kauneuteen liittyviä teemoja käsitellään niin naistenlehdissä kuin erikoislehdissä kuten Fitness tai Kauneus ja Terveys.

Harrastelehdille on tyypillistä, että niiden seuraaminen on melko vakiintunutta iästä riippumatta. Tämä johtuu luonnollisesti siitä, että harrastusten muuttuessa myös lehdet vaihtuvat. Internet ei ole pystynyt korvaamaan harrastelehtiä. Lehtien nettiversiot tuovat jotakin lisäarvoa, mutta itse lehti on tärkeä. Harrastelehdet ilmestyvät tyypillisesti kerran kuussa.

Aikakauslehdet

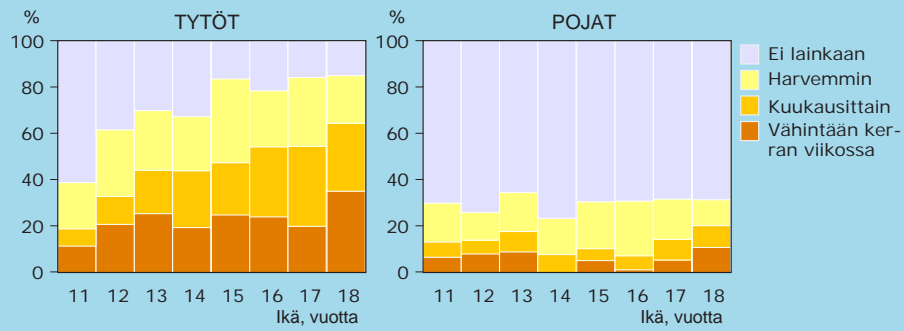
Lomakkeen esimerkit aikakauslehdistä olivat sekä perinteisiä perhelehtiä (Seura), muita viikkolehtiä (7 päivää), naistenlehtiä (Anna) ja nuorten naisten lehtiä (Cosmopolitan). Poikia viikkolehdet eivät ole kiinnostaneet ennenkään (Keskinen 2001, 42), eikä vuosi 2011 tuo tähän muutosta.

Sarjakuvakirjat

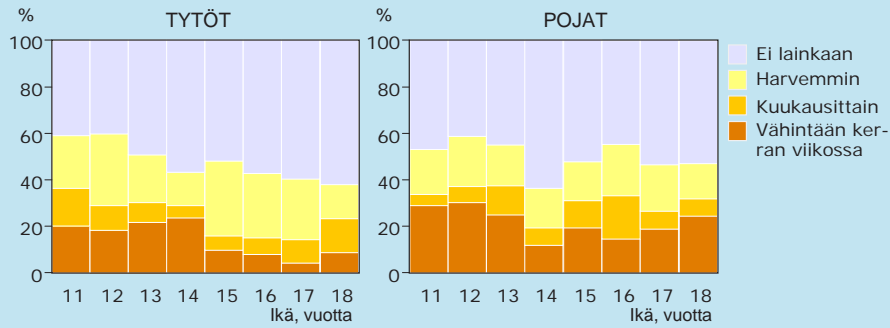
Sarjakuvalehtiä pojat lukivat enemmän kuin tytöt. Isompien ja harvemmin ilmestyvien sarjakuva-albumien lukeminen ei ole niin sukupuolesta kiinni. Pertti Jarlan Fingerpori albumit 1–4 ovat olleet luetuimpia kirjoja Suomessa.

Sarjakuva-albumien lukeminen lisää sarjakuvien kokonaislukemista muutamalla prosenttiyksiköllä.

Kuvio 1.20 Aikakauslehtien lukeminen iän ja sukupuolen mukaan 2011

Kuvio 1.21 Sarjakuvakirjojen lukeminen iän ja sukupuolen mukaan 2011

Taulukko 1.12 Sarjakuvalehtien tai -kirjojen kokonaislukeminen 11–18-vuotiailla tytöillä ja pojilla (%)

	Päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain
Sarjakuvalehtiä	17,6	24,4	12,6
Tytöt	10,3	24,2	13,4
Pojat	27,0	24,6	11,6
Sarjakuvakirjoja	9,7	8,5	9,8
Tytöt	7,3	7,6	9,7
Pojat	12,8	9,6	9,9
Sarjakuvalehtiä/sarjakuvakirjoja	20,9	28,1	19,0
Tytöt	13,9	27,9	20,0
Pojat	29,8	28,5	17,6

Vieraskieliset kirjat

Kirjojen lukeminen muulla kuin äidinkielellä on vähän tutkittu ja huomioitu asia. Nykynuoret hallitsevat varsinkin englanninkielen hyvin. Monet nuoret lukevat ”Harry Potterinsa” ja muut fantasia- ja sci-fi-kirjat alkukielellä heti niiden ilmestyttyä. Kuten kirjojen lukemisessa yleensäkin, tytöt lukevat vieraskielisiäkin kirjoja poikia enemmän.

Termi vieraskielisyys on mielenkiintoinen silloin, kun asiaa kysytään maahanmuuttajataustaiselta tai kansainvälisessä perheessä asuvalta nuorelta. Onko suomenkielinen kirja heille vieraskielinen? Joka tapauksessa maahanmuuttajataustaiset nuoret lukevat vieraskielisiä kirjoja muita enemmän. Omalla äidinkielellä lukemisessa em. ryhmien välillä ei ole eroja.

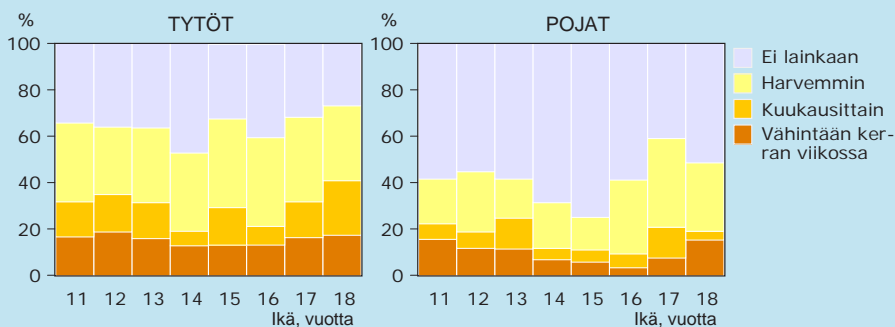
Ruotsinkielisten ja ulkomaalaistaustaisten lukeminen

Ruotsinkieliset nuoret lukevat lähes kaikkia kysytyjä julkaisuja enemmän kuin muut. Suurimmat erot koskivat kirjojen lukemista. Viikoittain kirjoja heistä luki

36 prosenttia, kaikista vastaajista 21 prosenttia. Sama koski myös muita kuin äidinkielisiä kirjoja, joita ruotsinkielisistä luki 26 prosenttia, muista 13 prosenttia. On ilmeistä, että nämä kirjat ovat suomenkielisiä. Sarjakuvia luettiin yhtä yleisesti kielestä riippumatta. Ilmaislehtiä ruotsinkieliset nuoret lukivat harvemmin kuin muut (viikoittain ruotsinkielisistä 25 %, muista 41 %). Ruotsinkielisillä nettisivuilla vierailtiin harvemmin kuin suomenkieliset suomenkielisillä sivuilla.

Ulkomaalaistaustaiset nuoret lukivat pääpiirteissään vähemmän tai harvemmin kuin muut. Poikkeuksena olivat ilmaisjakelulehdet, kirjat sekä ulkomaiset painetut lehdet.

Kuvio 1.22 Vieraskielisten kirjojen lukeminen 2011

Taulukko 1.13 Vieraskielisten kirjojen lukeminen (%) vanhempien syntymämaan mukaan Helsingissä 2011

	Lähes päivittäin	Viikoittain	N
Kaikki	5	8	1338
Valtaväestön nuoret	4	8	1127
Isä tai äiti ei-suomalainen	11	13	211
Molemmat vanhemmat ei-suomalaisia	12	14	95

Harrastuksesta luopuminen

• VESA KESKINEN

► **LÄHES JOKAINEN JOUTUU ELÄMÄNSÄ AIKANA** luopumaan joistakin tärkeänä pitämistään asioista. Seuraavassa katsotaan, kuinka moni nuori on joutunut luopumaan rakkaasta harrastuksestaan, ja miksi.

Vajaa kolmannes luopunut harrastuksesta

Noin joka kolmas nuori on joutunut joskus luopumaan itselle tärkeästä harrastuksesta. Tytöille näin on käynyt poikia selvästi useammin.

Harrastuksen lopettaminen v. 2000

► Vuoden 2000 tutkimuksessa (Keskinen 2001, 62) harrastuksen lopettamista selvitettiin liikuntalajien osalta. Tuolloin liikuntaa harrastaneista 14–18-vuotiaista kolmasosa oli joskus lopettanut tai joutunut lopettamaan jonkin urheilu- tai liikuntamuodon. Tytöistä näin oli menetellyt 40 prosenttia, pojista 27 prosenttia. Ajan puute oli yleisin syyt lopettaa jokin liikuntaharrastus.

Iän myötä harrastuksia kertyy, joten on todennäköistä, että joistakin on jouduttu myös luopumaan. 11-vuotiaista harrastuksen lopettaneita oli 22 prosenttia, 15-vuotiaista 32 prosenttia ja 17-vuotiaista jo 39 prosenttia.

Ydinperheessä asuvat nuoret olivat joutuneet muita harvemmin luopumaan harrastuksestaan (27 % luopunut). Uusperheissä, eli äidin tai isän uuden kumppanin kanssa asuvista, harrastuksensa oli jättänyt lähes joka toinen (47 %). Olisiko niin, että vanha harrastus oli jäänyt vanhaan asuinpaikkaan? Myös perheen taloudellinen tilanne näkyi selvästi nuorten harrastamisen pysyvyydessä. Perheensä taloustilanteen hyväksi arvioineista nuorista 28 prosenttia oli joutunut luopumaan harrastuksestaan. Heikon taloustilanteen perheiden nuorista vastaava osuus oli 46 prosenttia.

Kun aika ei riitä

Tärkeästä harrastuksesta luopumisen syitä selvitettiin 12-kohtaisella kysymyskokonaisuudella. Syitä sai merkitä niin paljon kuin tarve oli. Syitä reilulta 400 harrastuksensa lopettaneelta nuorelta saatiin kaiken kaikkiaan 703, eli keskimäärin 1,7 syytä vastaaja kohden. Tytöt ja pojat kertoivat keskimäärin yhtä monta syy-

Taulukko 1.14 Onko joutunut luopumaan kokonaan harrastuksesta, jota on pitänyt tärkeänä, %

Joutunut luopumaan harrastuksesta, jota on pitänyt tärkeänä	Kaikki	Tytöt	Pojat
Kyllä	31	37	22
En ole, vaan olen saanut harrastaa mitä haluan	65	60	72
En ole, koska en ole koskaan harrastanutkaan mitään	4	3	6
%	100	100	100
N=	1 333	763	570

tä. Lomakkeen vastausvaihtoehto ”Omat ystävät jäivät pois, harrastuksen parissa ei ollut ystäviä” ei saanut yhtään mainintaa.

Kaksi yleisintä harrastuksesta luopumisen syytä liittyvät ajan käyttöön. Tytöillä korostuivat taloudelliset syyt. Muutamasta avovastauksesta ilmeni, että etenkin ratsastaminen oli jouduttu lopettamaan sen kalleuden vuoksi. Pojat olivat joutuneet muutamassa tapauksessa lopettamaan harrastuksen kiusaamisen takia.

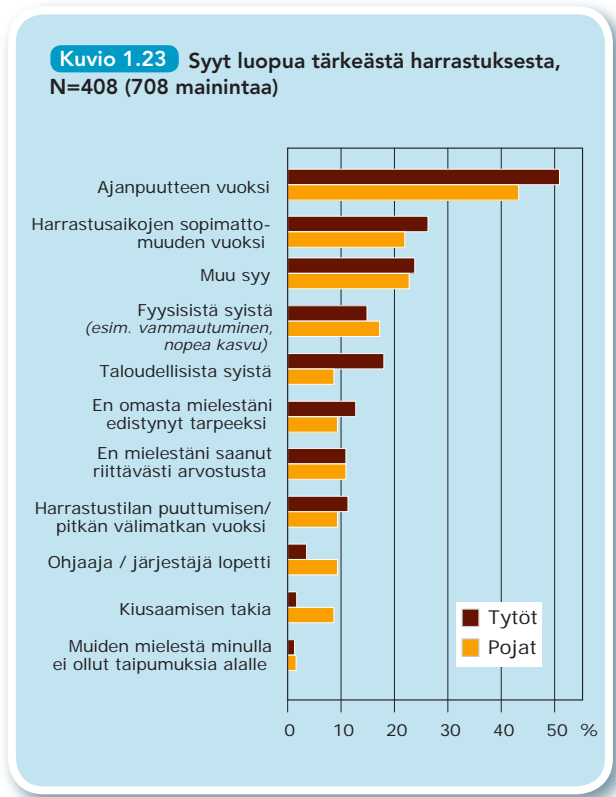
Muun syyn kertoneet saivat kirjoittaa, mistä asiassa oli kyse. Avovastauksia oli 94 nuoren lomakkeessa. Osa syistä oli lähinnä täsmennyksiä valmiisiin vastausvaihtoehtoihin (aika ei riittä, taloudelliset syyt, en edennyt tarpeeksi). Yksittäisiä mainintoja olivat ”Jäin ulkopuoliseksi”, ”Uskonnon vuoksi (liian paljastavat vaatteet)”, ”En tiedä, lopetin vain”.

Jotakin oleellista nykynuorten harrastamisesta kertoo se, että harrastus muuttuu helposti liian vakavaksi kuten seuraavat lainaukset kertovat:

- ”Muut olivat liian kilpailuhenkisiä, vakavia, itse halusin pitää vain hauskaa”.
- ”Jag älskade min hobby, men jag ville inte tävla”.

Perheen muutto tai harrastus- tai treenipaikan vaihtuminen on riski harrastuksen jatkumiselle.

Jonkin harrastuksen lopettaminen tai vaihtuminen toiseksi on luonnollinen asia. Tavoiteltavaa ei voi olla, että hyvin nuorena aloitettua lajia tai kiinnostuksen kohdetta pidetään väkisin yllä koko elämän ajan. Monessa liikuntalajissa ”paikkojen hajoaminen” pakottaa lopettamaan itselle tärkeänkin lajin.

Taulukko 1.15 Muut syyt lopettaa harrastus

	Mainintoja
Ei jaksanut enää, liian rankat treenit	13
Muutto (kaupunginosa, kunta, treenipaikka)	12
Joukkue vaihtui/hajosi, ohjaaja vaihtui	10
Laji vaihtui, toinen harrastus tuli tilalle	10
En viihtynyt, motivaatio loppui, en halunnut jatkaa	9
Perhesyyt	7
Sairaus, vamma, leikkaus, onnettomuus	7
Valmentajan takia, en pitänyt	5
Taloudelliset syyt	5
Aika ei riittänyt	4
Koulun takia (työn takia)	3
En päässyt eteenpäin, opetus ei edennyt	3
Yhteensä	88

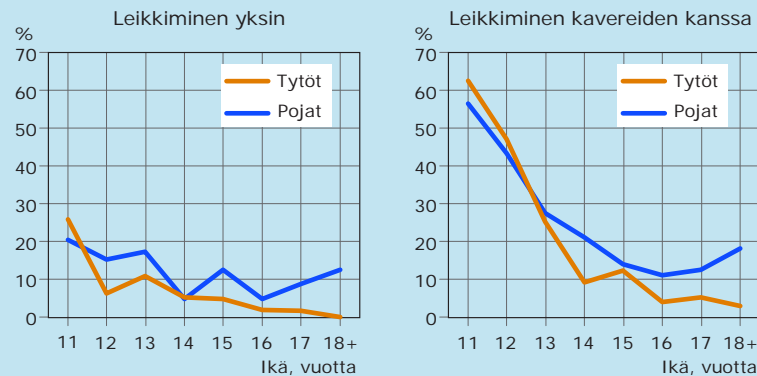

ANNA AUTO

Pelit ja pelaaminen

• VESA KESKINEN

Kuvio 2.1 Viikoittainen leikkiminen iän ja sukupuolen mukaan Helsingissä 2011, N=1 362

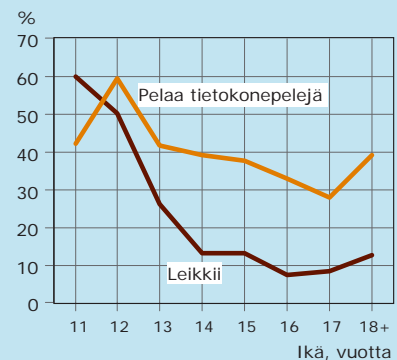
► **EHKÄ SUURIN MUUTOS 2000-LUVUN** suomalaisnuorten vapaa-ajassa on tietotekniikan, erityisesti internetin, käytön valtava lisääntyminen. Internettiin on uusien vapaa-ajanviettopojen (esim. tietokonepelit) lisäksi siirtynyt huomattava osa vanhoista nuorten suosimista harrastuksista kuten lukeminen, musiikin kuuntelu ja kavereiden kanssa viestittely. Nuoret lukevat omalla äidinkielellään kolmanneksi yleisimmin juuri internetissä (ks. sivu 44).

Vuoden 2011 tutkimuksen pelaamista koskevassa kysymyskokonaisuudessa kysyttiin uutena aihealueena leikkimistä yksin tai kavereiden kanssa. Tämä itsestään selvä lapsuuteen ja nuoruuteen kuuluva asia on jäänyt aikaisemmissa tutkimuksissa tarkastelun ulkopuolelle.

Leikin loppu

Kavereiden kanssa leikkiminen on vahvasti ikäsidonnaista. Pelaamisen ja leikkimisen ero on häilyvä. Voi olla, että nuoret vieroksuvat leikkimisen käsitettä. Puhutaan kavereiden kanssa olemisesta, vaikka tähän hengailuun liittyisi leikkimistä tai pelaamista. Eriytisesti tämä näyttää koskevan 11–15-vuotiaita poikia. Heitä vanhemmilla pojilla tällaista ”sanakammoa” ei ehkä enää niin ole (vrt. kuvio 2.1). On tosin myös mah-

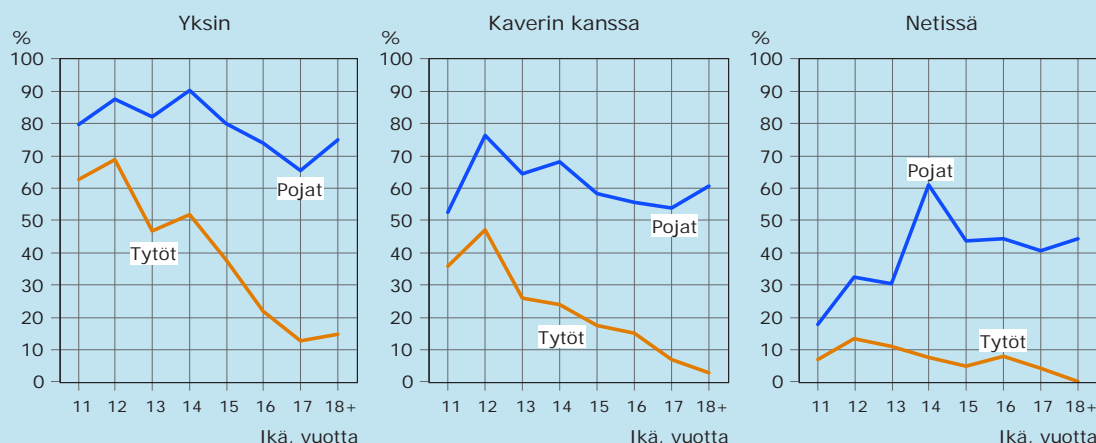
Kuvio 2.2 Viikoittainen kavereiden kanssa leikkiminen ja viikoittainen tieto- ja konsolipelien pelaaminen iän mukaan Helsingissä 2011.

dollista, että 18–19-vuotiaat pojat ovat vastanneet pilailumielessä leikkivänsä. Tämä ikäisiä poikia aineistossa on 55, joten sattuma ei selitä tulosta.

Joka tapauksessa näyttää vahvasti siltä, että nykyvarhaisnuorten leikkiminen loppuu sanan perinteisessä mielessä varsin nuorena ja muuttuu virtuaaliseksi tietokonepelaamiseksi. On huomattava, että tietokonepelit ovat usein myös eräänlaista leikkimistä.

Kuvio 2.3 Tietokone- ja konsolipelien pelaaminen vähintään kerran viikossa iän ja sukupuolen mukaan Helsingissä 2011, 11–19-vuotiaat (N=1 376)

Seuraava tarkastelu perustuu kollegoiden haastatteluihin sekä omakohtaisiin havaintoihin:

► Tytöt suosivat liikkumisella (Twister) ja osoittamalla ohjattavia wii-pelejä ja karaokeperiaatteella toimivia Singstar-pelejä. Pojat pelaavat mm. seikkailu-, taistelu-, ralli- ja formulapelejä. Oman kokonaisuuden muodostavat urheilupelit (FIFA, NHL). Tietokoneella ei vain pelata pelejä – siellä myös rakennetaan erilaisia ”maailmoja” (SIMS – simulaattoripelit, RollerCoaster – huvipuistopeli, rautatiesimulaattorit jne.).

myöhemmin heitä oli 38 prosenttia¹. Eniten on lisääntynyt tyttöjen pelaaminen. Tämä selittynee yksinkertaisesti sillä, että nykyään tietokonepelejä suunnataan myös tytöille. On myös totta, että tyttöjen liikkumavara on suurempi eli tyttöjen on helpompi leikkiä ja pelata poikien pelejä (tietokone- yms.) kuin poikien leikkiä esimerkiksi nukeilla.

Taulukko 2.1 Lähes päivittäin tietokonepelejä pelaavat tytöt ja pojat Helsingissä vuosina 2000 ja 2011, %

	2000, %	2011, %	Muutos, %-yksikköä
Yhteensä	29	39	+10
Tyttö	11	27	+16
Poika	47	54	+7

Tietokone- ja konsolipelit

Tietokonepelit ovat varsin suosittuja. Näyttää siltä, eli jonkinlainen pelikonsoli löytyy jokaisesta kodista. Vähintään kerran viikossa tietokonepelejä pelaa 59 prosenttia helsinkiläisnuorista. Kavereiden kanssa tietokonepelejä pelaa yhtä usein 41 prosenttia ja netissä, vaikka toisella puolella maapalloa olevan pelikaverin kanssa, joka viides. Tietokonepelaaminen on yhä poikien ominta juttua, mutta ei enää niin vahvasti kuin kymmenen vuotta sitten.

Vuoden 2000 ”Kiirettä pitää” tutkimuksessa tietokonepelejä päivittäin pelaavia helsinkiläisnuorista oli 29 prosenttia (Keskinen 2001, 47). Kymmenen vuotta

Keräily

Keräilyn suosio on ollut varsin vakaata ajasta riippumatta. Nyt sen suhteen on tapahtunut jotakin vaikeasti tulkittavaa. Vuonna 2000 Helsingin koululaisista yli puolet (56 %) keräsi ainakin satunnaisesti jotakin (Keskinen 2001, 34). Keväällä 2011 keräilijöitä oli enää reilu kolmannes (35 %) nuorista. Mikä selittää keräilyn suosion romahtamisen? Onko niin, että nyt kyllä ”kerätään” jotakin, mutta sitä ei kutsuta keräilyksi? Ainakin tietokoneen muistiin kerätyt valokuvat ja musiikkitiedostot

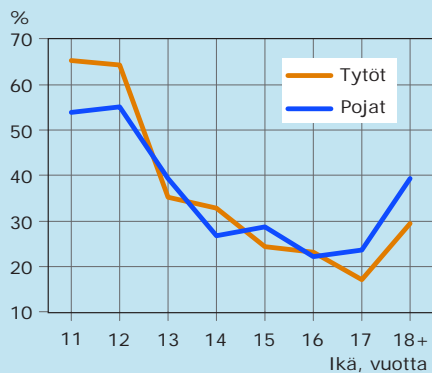
1) Pelaa päivittäin joko yksin, kaverin kanssa tai netissä.

Taulukko 2.2 Pelaaminen ja leikkiminen Helsingissä 2011, 11–19-vuotiaat, N=1 376

	Lähes päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin	Ei lainkaan	%
Tietokone-, konsoli- tms. pelit yksin	36,3	22,2	9,7	17,7	14,0	100
Tietokone-, konsoli- tms. pelit yhdessä kavereitten kanssa	16,4	24,6	16,9	25,8	16,3	100
Seurapelit (Monopoli, shakki, korttipelit...)	3,0	9,9	24,9	43,6	18,6	100
Tietokone-, konsoli- tms. pelit jonkun muualla olevan kanssa	11,6	9,4	9,2	29,0	40,8	100
Leikkiminen kavereitten kanssa	12,7	13,3	7,4	18,1	48,5	100
Peliautomaatit (joista ei saa rahavoittoja; simulaattorit, flipprit...)	2,2	1,8	4,7	27,4	64,0	100
Keräily (kortit, lehdet, pienoismallit, rahat, tarrat...)	3,0	4,6	7,1	20,0	65,3	100
Leikkiminen yksin	5,2	4,6	4,0	19,8	66,4	100
Perinteiset roolipelit (esim. AD&D, Vampire, myös miniatyyripelit)	1,5	2,3	4,8	17,5	74,0	100
Näytelmäroolipelit (larppaus)	1,3	1,6	3,5	12,4	81,2	100
Cosplay (esim. manga/anime costume play)	1,2	1,0	1,6	8,8	87,4	100

saattavat olla tällaista. Selvää kuitenkin on, että nyt on aikaisempaa vaikeampaa löytää nuorta, joka kerää systemaattisesti kansioon keräilykortteja tai esineitä vitriiniin. Keräilylle on ollut tyypillistä, että kerätään omaan lapsuuteen ja nuoruuteen liittyviä nostalgisia asioita. Onko tämä lainalaisuus katkeamassa tietokoneistumisen myötä, kun kaikki on internetissä?

Kuvio 2.4 Seurapeliä pelaaminen vähintään kerran kuukaudessa iän ja sukupuolen mukaan Helsingissä 2011, N=1 369

Seura- ja roolipelit

Perinteiset seurapelit kuten lauta- ja korttipelit ovat pitäneet hyvin pintansa, vaikka tietokonepelit ovat vieäneet niiltä ainakin viikoittaista peliaikaa. Lautapeliä ja muiden seurapeliä valttina on sosiaalisuus. Ihminen pelaa toista ihmistä vastaan, ja se on se taika mikä jaksaa kiinnostaa. Pelaamisen useuden mukaan tarkasteltuna näyttää siltä, että pelilaudat ja -kortit kaivetaan esiin kausiluonteisesti.

Seurapeliä pelaaminen on yhtä tuttua tytöille ja pojille. Kuvion 2.4 tuloksen voi tulkita ”peliä kautta” siten, että varsin yleisestä lasten pelien (esim. Alias) pelaamisesta siirrytään hieman harvempaan perhepelien pelaamiseen (esim. Menolippu) ja sen jälkeen innostus herää uudelleen enemmän aikuisille suunnattujen pelien parissa (esim. CSI).

Roolipelit

Perinteiset pelilaudalla tai miniatyyreillä pelattavat roolipelit ovat vakiinnuttaneet asemansa pelien joukossa (vrt. taulukko 2.2). Niitä pelaa ainakin satunnaisesti joka neljäs nuori (26 %), pojista 29 prosenttia, tytöistä 24 prosenttia. Tilanne oli sama vuonna 2000. Näytelmäroolipeliä suosio on sitä vastoin hiipunut ainakin tutkitussa 11–19-vuotiaiden ikäryhmässä.

Taulukko 2.3 Seura- ja roolipelien pelaaminen Helsingissä vuosina 2000* (N=2 734) ja 2011** (N=1 369), 11–19-vuotiaat

	Viikoittain		Kuukausittain		Harvemmin		Ei lainkaan		Yhteensä, %	
	2000	2011	2000	2011	2000	2011	2000	2011	2000	2011
Seurapelit (Monopoli, shakki, korttipelit...)	25	13	31	25	35	44	8	19	100	100
Peliautomaatit (joista ei saa rahavoittoja)	8	4	13	5	39	27	40	64	100	100
Perinteiset roolipelit (esim. AD&D, Vampire)	6	4	5	5	16	17	73	74	100	100
Näytelmäroolipelit (larppaus)	4	3	5	4	17	12	74	81	100	100

*) 10-18-vuotiaat vuonna 2000 | **) 11-19-vuotiaat vuonna 2011

Peliautomaatit

Huvipuistoista tuttujen autopelien ja flippereiden pelaaminen on vähentynyt selvästi kymmenessä vuodessa. Näitä pelejä pelataan nyt kotona tietokoneella.

Cosplay

Cosplay (costume play) on harrastus, jossa pukeudutaan manga-, anime-, sarjakuva-, peli- tai elokuvahahmoiksi. Tytöistä sitä harrastaa ainakin 14 prosenttia, pojista hieman harvempi eli 11 prosenttia.

Rahapelit

Vuoden 2000 nuorten vapaa-aikatutkimuksen uusi aihe-alue oli selvittää nuorten rahapelien pelamista kuten veikkaamista ja vedonlyöntiä. (Keskinen 2001, 51). Vuoden 2000 tutkimuksen kysymyskokonaisuus toistettiin uudessa tutkimuksessa sellaisenaan lisättynä nettipeleillä. Kysymyksen tulos osoittautui enakoitua mielenkiintoisemmaksi. Veikkauksen pelien ikäraja nousi 18 vuoteen kesäkuun alussa 2009. Rahapelien kieltäminen alaikäisiltä näkyi luonnollisesti pelaamisen rajuna vähenemisenä. Vuoden 2000 tutkimuksen mukaan 10–18-vuotiaista helsinkiläisnuorista 67 prosenttia oli pelannut jotakin Veikkauksen peleitä. Vuonna 2011 vastaava osuus oli 32 prosenttia.

Nuoret pelaavat edelleen jossakin määrin rahapelejä vaikka ne ovat kiellettyjä alle 18-vuotiailta. Ikärajamuutos ei sinänsä muuta mitään, jos sitä ei myös valvota. Toisaalta on vaikea myöskään paheksua sitä, että nuori laittaa vaikkapa muutaman rivin lottoa vanhempiensa kuponkiin (vrt. kuvio 2.5 ja onnenpelit).

Uhka- ja taitopelit kuuluvat miesten maailmaan – tytöt pelaavat rahapelejä huomattavasti poikia vähemmän.

Pojilla rahapelien pelaaminen yleistyy täysi-ikäisyyden myötä. Nettipelit näyttävät kiinnostavan eniten 14-vuotiaita poikia, vaikka lupaa pelaamiseen heillä ei ikänsä puolesta pitäisi lainkaan olla.

Vuoden 2000 tutkimuksen mukaan (Keskinen 2001, 51) poikien oma urheiluharrastus (esimerkkinä jalkapallo) sai heitä pelaamaan taitopelejä. Tämä pätee yhäkin, vaikka vuoden 2011 tutkimuksen aineistosta sitä ei voidakaan lajitella todentaa.

Hedelmäpelit, yksikäsitset, pokeripelit yms. olivat tutkimuksen toteuttamisen aikana keväällä 2011 kielletty ilman aikuisen mukana oloa alle 15-vuotiailta. Pelien ikäraja nousi 1.7.2011 alkaen 18 vuoteen. Kevään 2011 tilanteessa peliautomaattipelejä pelattiin ”nousujohteisesti” sitä mukaan kun ikä sen salli.

Tietoa lautapeleistä

► **LAUTAPELIMAAILMASSA ON KYMMENESSÄ VUODESSA** tapahtunut paljon muutoksia ja uudistumista. Kansainväliset suosikit (vuoden pelit ja peliehdokkaat) julkaistaan myös suomeksi. Niitä myös mainostetaan näillä meriiteillä. Enenevästi on tuotettu tv-sarjoihin, elokuviin, kirjoihin ja jopa musiikkiin liittyviä pelejä. **Trivial Pursuitin** myötä on tullut paljon tietokilpailuaiheisia pelejä aiheesta kuin aiheesta. Kotimainen pelitutuanto on kaiken kaikkiaan lisääntynyt ja tarjonta monipuolistunut.

Ilmeisesti vanhin Suomessa painettu suomenkielinen lautapeli on vuodelta 1862. Kyseessä on **Huvimatka Avasaksaan** -lastenpeli. Pelin hinta oli 45 hopeakopeekkaa, vaikka markka olikin lanseerattu 1860. Pelistä tehtiin toinen painos 1866 (kuviissa). Se maksoi Suomen rahassa 2 markkaa. Pelin julkaisija oli G. W. Edlund Helsingissä. Pelilautana toimivan kuva-arkin koko on 51 x 40 cm, ja kuvat esittävät tunnettuja nähtävyyksiä eri puolilla Suomea. Kaikki 56 kohdetta on esitelty erikseen pienessä (12,5 x 10 cm, 23 sivua) kirjasessa, joka on painettu Turussa G. W. Wilénin & Kumpp. kirjapainossa 1866.

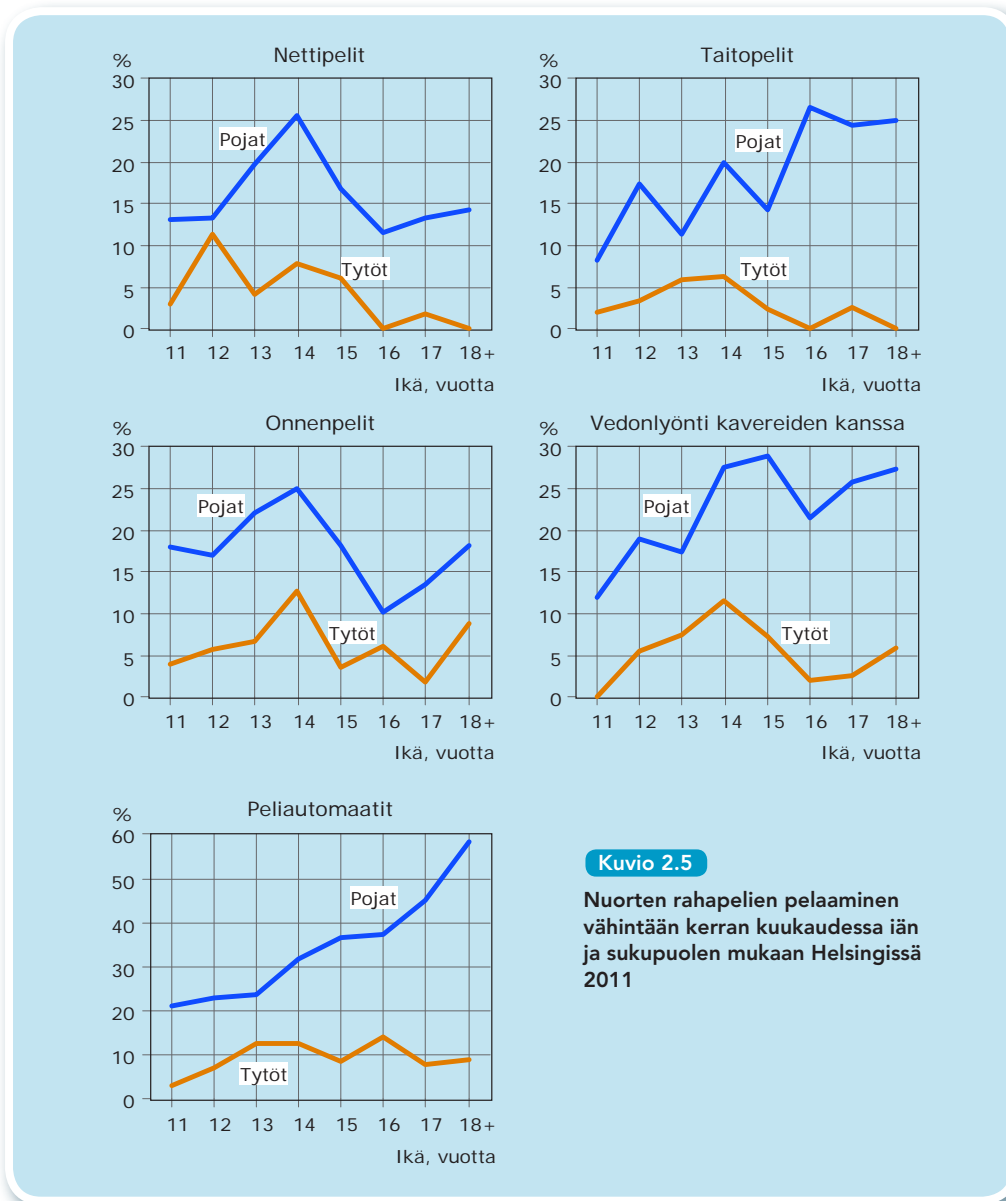
Tunnettuja, mutta nyt jo lopettaneita suomalaisia lautapeliä kustantajia ovat olleet Kuvataide (vuodesta 1925) ja Paletti. Nykyään pelejä tekevät ja julkaisevat mm. Peliko (Afrikan Tähti), Tactic, Competo, Nelostuote ja lautapelit.fi. Kesällä 2010 Nelostuote julkaisi 3000 kappaleen numeroidun pelin Ruotsin kuningasperheen kesähäistä **Sveriges Kungahus – Frågespel**. Muista Afrikan tähden jälkeen kansainvälisillä pelimarkkinoilla menestyneistä suomalaisista lautapeleistä voidaan mainita 1930-luvun Helsinkiin sijoittuva **Epäillyt** (Competo) salapoliisipeli. **Angry Birds** -kännykkäpelistä on tulossa myös lautapeliversio.

Taulukko 2.4 Nuorten rahapeliin pelaaminen Helsingissä vuonna 2000* (N=2 625) ja 2011* (N=1 355), %

	Lähes päivittäin		Viikoittain		Kuukausittain		Harvemmin		Ei koskaan		Yhteensä, %	
	2000	2011	2000	2011	2000	2011	2000	2011	2000	2011	2000	2011
Taitopelejä (pitkä veto, tulos veto, ravit, vakioveikkaus...)	2	2	8	4	8	4	20	10	60	80	100	100
Onnenpelejä (lotto, Ässä-arpa)	1	2	7	3	14	6	40	16	38	73	100	100
Peliautomaatteja (joissa voi saada rahavoittoa)	8	4	14	6	16	10	32	19	31	61	100	100
Vedonlyöntiä ja pelaamista ystävien kanssa rahasta	2	3	4	3	8	6	26	20	59	68	100	100

*)10–18-vuotiaat vuonna 2000 | **) 11–19-vuotiaat vuonna 2011

Kuvio 2.5

Nuorten rahapeliin pelaaminen vähintään kerran kuukaudessa iän ja sukupuolen mukaan Helsingissä 2011

► **SEURAAVASSA KATSOTAAN**, kuinka paljon aikaa Helsingin nuoret viettävät arkisin ruudun ääressä. Ruutu-aikaan kuuluvat television katselu, tietokone- ja konsolipelaaminen sekä sosiaalisen median käyttö.

Sosiaalinen media hyvin hallussa

Kevään 2011 kyselyn yksi keskeinen tulos oli, että sosiaalisen median (Facebook, Twitter, wikit, blogit, chatit, keskustelupalstat jne.) käyttö on nuorten keskuudessa hyvin yleistä. Reilu kymmenen vuotta sitten vastaavan yleistä oli kännykän käyttö. Vuonna 2000 Helsingin 10–18-vuotiaista 68 prosentilla oli käytössään kännykä (Keskinen 2001, 106).

Tytöt ovat ottaneet sosiaalisen median laajemmin käyttöön kuin pojat. Netissä surffataan sitä vastoin hyvin yhtäläisesti. Pojat ovat puolestaan enemmän peliorientoituneita.

On suhteellisen harvinaista, että jokin tekninen laite tai ohjelmisto on enemmän tyttöjen kuin poikien käyttämä. Teknologia ja viihde-elektronikka ovat perinteisesti kuuluneet poikien kiinnostuksen kohteisiin. Viestintäteknologia näyttää olevan tästä poikkeus.

Vuoden 2000 Helsingin nuorten harrastus- ja vapaa-aikatutkimuksessa (Keskinen 2001, 106) tytöillä matkapuhelin oli yleisempi kuin pojilla. Sosiaalisen median suhteen tilanne on sama. Tytöistä sosiaalista mediaa käyttää päivittäin 64 prosenttia, pojista 55 prosenttia. Syynä poikien vähäisempään virtuaaliseen yhteydenpitoon on se, että poikien aika kuluu enemmän tietokone- ja nettipelien ääressä (vrt. kuvio 2.6).

Tutkimuksen esitutkimusvaiheessa mukana olleen Anna Anttilan (2012) mukaan: *”Varhaisnuoruudessa ja nuoruudessa tytöt pohtivat ja käsittelevät paljon ihmissuhteita, ja sosiaalinen media tarjoaa tähän nykyiset erinomaiset mahdollisuudet. Keskustelupalstat ja kanssakäyminen toisten kanssa myös visuaalisesti (kuvien kommentoiminen) ovat enemmän tyttöjen juttu. Asioiden jakaminen yhdessä ja tekeminen vailla peleihin liittyvää kilpailun ulottuvuutta on tyyppistä tyttökulttuureille, ja nyt kun tietotekniikalla voi tehdä muuta kuin koulutöitä tai pelata, tytötkin käyttävät sitä enemmän.”*

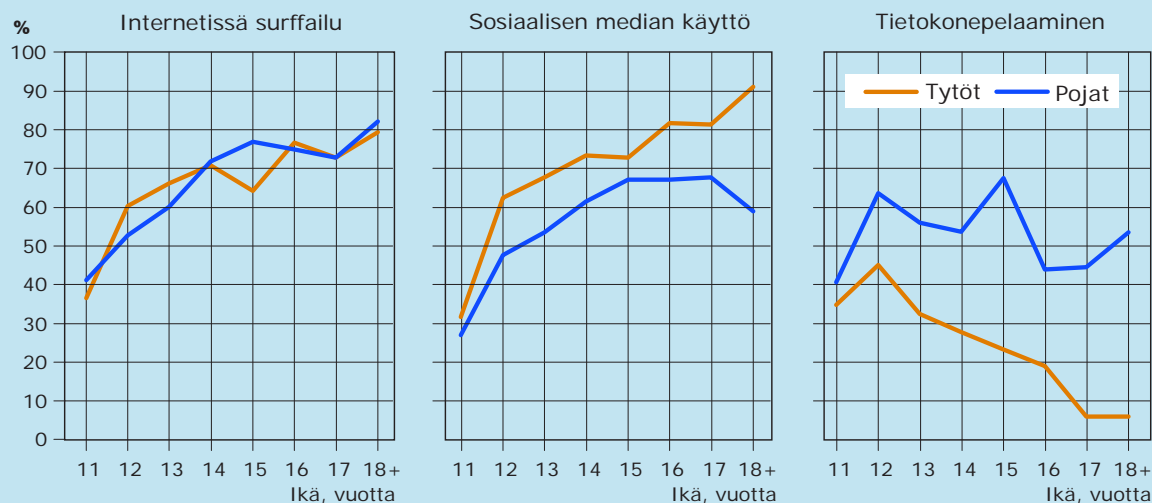
Ulkomaalaistaustaiset ja ruotsinkieliset nuoret olivat yhtäläillä tietokone- ja konsolipelien sekä netin käyttäjiä.

Taulukko 2.5 Tietokonepelaaminen (yksin, kavereiden kanssa tai netissä), netissä surffailu sekä sosiaalisen media käyttö (Facebook, Irc galleria, chat) Helsingissä 2011, 11–19-vuotiaat

	Lähes päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin	Ei lainkaan	%	N
Internetissä surffailu	65,9	18,6	5,9	6,9	2,6	100	1 365
Sosiaalisessa mediassa	62,9	14,2	3,8	6,4	12,6	100	1 362
Tietokone- ja konsolipelaaminen	38,5	23,7	10,6	16,5	10,7	100	1 382

*) Artikkelin on julkaistu myös suomeksi ja ruotsiksi tietokeskuksen Kvartti-lehdessä 1/2012.

Kuvio 2.6 Päivittäinen netissä surffailu, tietokone- ja konsolipelaaminen sekä sosiaalisen media käyttö iän ja sukupuolen mukaan Helsingissä 2011 (N=1382)

Taulukko 2.6 Tietokoneen hyötykäyttö (kirjoitusohjelmat, tiedonhaku, taulukkolaskenta) sukupuolen mukaan Helsingissä 2011 (N= 1353)

	Lähes päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin	Ei lainkaan	%	N
Tietokoneen hyötykäyttö	15,5	22,3	20,4	25,5	16,3	100	1 353
Tytöt	15,7	24,3	22,0	25,2	12,8	100	765
Pojat	15,1	19,7	18,4	25,9	20,9	100	588

Tietokoneen hyötykäyttö

Tietokoneen ja netin hyötykäyttö ei ole niin yleistä kuin netissä surffailu tai sosiaalisen median käyttö. Tämä on luonnollista. Tietokoneen hyötykäyttö koskee enemmän työelämässä mukana olevia kuin koululaisia. Joka tapauksessa reilu kolmannes nuorista hyödyntää tietokonetta viikoittain kirjoitus- ja laskukoneena sekä tiedonhaussa. Hyötyohjelmia tarvitaan toki myös koulutyössä. Lukiolaisista yli puolet kertoi käyttävänsä säännöllisesti kysytyjä hyötyohjelmia.

TV:n katsominen on vähentynyt

Television merkitys on nuorille nyt selvästi vähäisempi kuin kymmenen vuotta sitten. Tietokone on vienyt aikaa perinteiseltä television katselulta. Television katselutottumukset ovat myös muuttuneet. Kaikkia nuoria saati kaikkia suomalaisia kiinnostavia ohjelmia ei enää ole. Eipä niitä toisin tainnut ollut kymmenen vuotta

sittenkään. Joitakin ohjelmia (Salatut elämät, Big Brother, Tanssii tähtien kanssa jne.) kyllä seurataan, mutta ei välttämättä reaaliaikaisesti vaan netistä itselle sopivana aikana. Televisio, internet ja kännykkä ovat käytännössä jo integroituneet yhdeksi laitteeksi – älypuhelimeksi.

Taulukko 2.7 Television katsominen (11–19-vuotiaat) Helsingissä vuosina 2000 ja 2011

	2000	2011
Yli 4 tuntia	11,9	4,1
2-4 tuntia	39,3	17,3
1-2 tuntia	34,5	40,8
Alle tunti	12,9	31,2
Ei lainkaan	1,4	6,7
%	100	100
N	2 531	1 380

Valtakunnallisesti ja todennäköisesti myös Helsingissä pätee se, että lapset ja nuoret katselevat televisiota selvästi keskimääräistä vähemmän. Lapsuus- ja nuoruusvuosien jälkeen katselu-aika kasvaa systemaattisesti iän myötä (Sauri 2010, 57).

Lähes kaikki ruudun ääressä päivittäin

Ruutuajasta saatiin alkuvuodesta 2012 uutta tietoa kokonaan tasolla. Väestöliiton perhebarometrissä (Miettinen & Rotkirch 2012) julkaisut tiedot perustuvat Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimuksiin. Ruutuajan osuus nuorten arkipäivästä on kasvanut selvästi viimeksi ku-

luneina kymmenenä vuotena. Ruutu-aika vie koulupäivinä peruskouluikäisiltä pojilta 3 tuntia ja tytöiltä 2,5 tuntia, vapaapäivinä aika kohoaa pojilla lähes 4 tuntiin ja tytöillä lähes 3,5 tuntiin. Tietokone on syönyt aikaa televisiolta. Tietokoneella vietetty aika on lähes kaksinkertaistunut peruskouluikäisillä ja kolminkertaistunut tätä vanhemmilla pojilla. Tytöillä muutos on ollut vielä suurempi, mutta heillä tietokoneen parissa vietetty aika jää poikia lyhyemmäksi. Samalla liikuntaan ja ulkoiluun sekä sosiaaliseen kanssakäymiseen käytetty aika on vähentynyt sekä tytöillä että pojilla (emt. 2012, 106–109).

Taulukko 2.8 Arkipäivän ajankäyttö television katsomiseen, internetissä surffailuun ja pelaamiseen sekä yhteydenpitoon kavereiden kanssa netissä tai kännykällä

	Yli 4 tuntia	2–4 tuntia	1–2 tuntia	Alle tunti	Ei lainkaan	%	N
1 Television katselu	4,1	17,3	40,8	31,2	6,7	100	1 380
2 Internetissä surffailu ja pelaaminen	10,8	27,1	36,9	21,6	3,7	100	1 370
3 Yhteydenpito kavereihin netissä tai kännykällä	8,0	14,7	28,6	42,6	6,1	100	1 370
4 Ruutu-aika yhteensä	15,7	35,0	40,4	8,7	0,3	100	1 389

Taulukon ruutu-aikajakauman lukuohje:

Vain hyvin harva (9 %) nuorista vietti ruudun ääressä alle tunnin vuorokaudessa. Television katseluun tai internetissä surffailuun tunti kului kuitenkin huomattavasti useammalta. Ruutuajassa on kyse ruudun ääressä vietetystä kokonaisajasta. Lyhyen, alle tunnin, ruutuajan omaavien vajaan kymmenen prosentin osuus tarkoittaa sitä, että nuori oli ollut sekä television että tietokoneen ääressä yhteensä vain noin tunnin. Jos johonkin kysytyistä kolmesta ruutuajan osiosta vastattiin käytettävän pitempi aika, kuului vastaaja siihen ruutuajan aikaluokkaan.

► **VAKIINTUNUTTA MÄÄRITELMÄÄ** ruutu-ajalle ei ole. Yksinkertaisimmallaan ruutu-ajalla tarkoitetaan television, tietokoneen ja pelikonsolien ääressä vietettyä aikaa. Kouluterveyskyselyssä (Lommi ym., 2010, 16) ruutu-aikaan laskettiin kuuluvaksi television katselu, tietokoneen käyttö sekä kännykkä- ja konsolipelien pelaaminen. Tämän määritelmän taustalla on varmaan havainto siitä, että matkapuhelimien ominaisuudet sopivat jo paremmin netissä surffailuun, nettikeskusteluihin, pelaamiseen, videoiden katseluun ja valokuvaamiseen kuin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen eli puhumiseen.

Edellinen tiivistys kaipaa täsmentävän kommentin. Internetissä vietetty aika voi olla myös sosiaalista kanssakäymistä. Tytöt nimenomaan ovat verkossa/ruudun äärellä kanssakäymisen takia. Pojat pelaavat tietokonepelejä joko yhdessä saman koneen äärellä tai verkossa vaikkapa maailman toisella puolella olevan kumppanin kanssa. Skype ja chatin ansiosta nuorten sosiaalinen kanssakäyminen voi siis jopa lisääntyä!

Netissä olo ei siis tarkoita eristäytymistä. Nuorten ajankäyttöä ja kulttuurin kulutusta koskevien tulosten mukaan (Keskinen 2011) Helsingissä nuoret käyttivät arkipäivisin eniten aikaa kavereiden tapaamiseen kasvokkain (ks. sivu 31). Perheen kanssa nuoret viettävät yhtä paljon aikaa kuin internetissä surffailuun tai yhteydenpitoon kavereiden kanssa kännykällä.

Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimus toi lähes vastavan tuloksen, vaikka konsolipelaamiseen käytettyä ai-

kaa ei kysytykään erikseen. Osa konsolipelaamisesta tulee todennäköisesti huomioduksi netissä pelaamisessa. Määritelmämme mukaan ruutuaikaan kuului myös yhteydenpito kavereiden kanssa netissä (Facebook ym.) tai kännykällä. Tämä tarkoittaa sitä, että näin määriteltynä ruutuaikaa kertyy myös ilman perinteisen tietokoneen ruudun ääressä istumista. Ruutu on myös kännykässä, älypuhelimessa ja taulu- eli tabletti-tietokoneessa.

Keväällä 2011 Helsingin yläasteen oppilaista 22 prosenttia vietti arkipäivisin yli neljä tuntia ruudun ääressä. Lukiossa vastaava osuus oli 17 prosenttia. Koko 11–19-vuotiaiden joukossa ruutuaajan riskirajaksi määritellyn yli neljän tunnin ylitti 16 prosenttia nuorista.

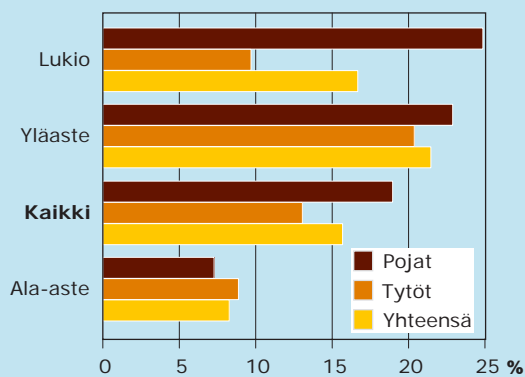
Keskeisin tulos ruutuaajan pituudessa on kuitenkin se, että suurin osa nuorista oli ruudun tai känny-

kän näytön ääressä sittenkin kohtuullisen ajan. Eniten vastaajia oli parin tunnin ruutuaikaryhmässä. Kolmella neljästä ruutuaika jäi noin kolmeen tuntiin. On myös huomattava, että ruutuaikaan kulunut aika ei ole välttämättä intensiivistä ruudun ääressä istumista, vaan myös muun toiminnan yhteydessä tapahtuvaa kännykän selaamista.

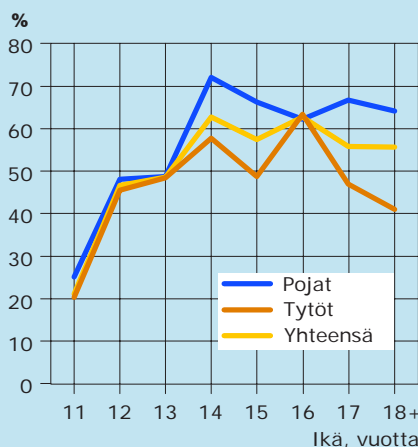
Ulkomaalaistaustaisilla pitkä yli neljän tunnin ruutuaika oli jonkin verran yleisempää (21 %) ja ruotsinkielisellä harvinaisempaa (8 %) kuin koko vastaajajoukossa. Lukion tytöt olivat maltillisemmin ruudun ääressä kuin pojat. Tietokonepelaaminen selittää tuloksen.

Ruutuaika lisääntyy voimakkaasti iän myötä 14 ikävuoteen saakka. Sen jälkeen lähes kaikki viettävät ruudun ääressä kahdesta yli neljään tuntiin. Tämä tarkoittaa sitä, että keskimääräinen yli kahden tunnin

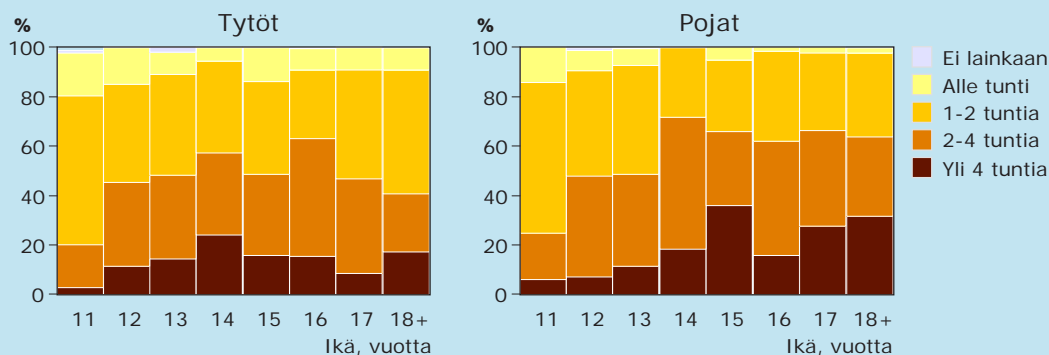
Kuvio 2.7 Yli neljä tuntia arkisin television tai tietokoneen ääressä olevat luokka-asteen ja sukupuolen mukaan Helsingissä 2011, N=1 388

Kuvio 2.8 Yli kahden tunnin ruutuaika/arkipäivä (%) iän ja sukupuolen mukaan

Kuvio 2.9 Ruutuaika aika iän ja sukupuolen mukaan Helsingissä keväällä 2011

ruutu-aika on yleistä kaikille – myös paljon liikuntaa, lukemista tai luovia harrasteita harrastaville. Tyttöillä ruutu-aika lyhenee lukioon siirryttäessä.

Hyvä paha ruutu-aika

Runsas yli neljän tunnin ruutu-aika lyhentää yöunia (ks. taulukko 2.9). Pitkän ruutu-ajan ja arkena nukuttujen yöunien välinen korrelaatio oli -0.269 . Pitkällä ruutu-ajalla oli yhteys myös joidenkin liikuntalajien vähäiseen harrastamiseen. Selvimmin tämä näkyi pyöräily (korrelaatiokerroin -0.197), luonnossa liikkumisen (-0.140) sekä kävely- tai juoksulenkkeilyn (-0.140) harrastamattomuutena.

Koulumenestyksen ja pitkän ruutu-ajan välillä oli myös vahva tilastollinen yhteys (korrelaatiokerroin $.193/.0001$). Tunnista kahteen ruudussa viettävillä 74 prosentilla koulumenestys oli joko kiitettävä tai hyvä. Yli neljän tunnin ruutu-ajan oppilaista vastaava hyvä koulumenestys oli vajaalla puolella (49 %).

On kuitenkin huomattava, että emme tiedä edellä mainittujen tulosten syy-seuraussuhteiden suuntaa. Aineiston perusteella on mahdotonta päätellä, kasvatavatko huono koulumenestys, vähäinen liikunta ja lyhyet yöunet nuorten käyttämää ruutu-aikaa, vai kääntäen: aiheuttaako runsas ruutu-aika koulumenestyksen, liikunnan ja yöunien vähenemisen?

Helsingin yliopistossa marraskuussa 2011 valmistuneen Olli Uuskosken englantilaisen filologian pro gradu – työn mukaan lukiolaisten englannin arvosana on sitä parempi mitä enemmän on pelattu tietokone- ja konsolipelejä. Yli 15 tuntia viikossa pelaavilla lukiolaisilla kurssinumeron keskiarvo oli 8,79. Ja koska pojat pelaavat enemmän kuin tytöt, pojat kiilaavat tyttöjen ohi englannin kielessä. (Helsingin Sanomat 2011a.)

Yllättävää tietoa netin ja kännykän positiivisista vaikutuksista

Seuraava referaatti menee ohi artikkelin sisällön ja nuorten maailman, mutta se on mielestäni syytä tuoda esiin tässä yhteydessä. Terveysten- ja hyvinvoinnin laitokset (THL) tutkimusprofessori Jouko Lönnqvist on tutkinut suomalaisten itsemurhia jo vuosikymmenien ajan. Hän arvelee Niemelän (2011, 66) mukaan, että netti ja kännykät voivat olla yksi syy itsemurhien vähenemiseen. Kännyköiden ja nettiyhteyksien yleistymisen ajoittuu juuri 1990-luvulle ja 2000-luvun alkuun. Avun saamiseen on nykyään välineitä.

Taulukko 2.9 Ruutu-aika ja nukkuma-aika arkena, N=1 332

Ruutu-aika:	Nukkuma-aika arkena, tuntia			
	5–6 h	7–8 h	9+	%
Yli 4 tuntia	24	62	14	100
2–4 tuntia	13	62	26	100
1–2 tuntia	8	55	37	100
Alle tunti	9	41	50	100
Kaikki	12	57	31	100

Netin ja kännykän positiiviset vaikutukset

Internetin ja kännykän ”normaalikäytöllä” on kiistatonta positiivisia vaikutuksia. Jo vuoden 2000 tutkimuksessa havaittiin, että nuorten englannin kielen taito oli aivan toista luokkaa kuin 1990-luvulla (Keskinen 2001, 44). Selityksenä tälle oli internet ja tietokonepelit, jotka kehittävät huomaamattomasti kielitaitoa.

Suhtautuminen tosi-tv-ohjelmiin

• VESA KESKINEN

► **NYKYNUORTEN VALMIUDET ITSENSÄ ILMAISUUN** ovat eri luokkaa kuin vaikkapa 1970–80-luvuilla koulunsa käyneillä. Moni vanhempi muistelee edelleen kauhunsekaisella tunteella pakollisia luokan edessä esiintymisiä saati laulukokeita. Ajat ovat muuttuneet, ja nyt päinvastoin hakeudutaan haasteisiin ja esiintymään, vaikeivät kyvyt ehkä riittäisikään. Nuorten suhtautumista tosi-tv:hen tai kykyjenetsintään tv-ohjelmien

avulla (esim. Idols, Kuorosota) mittasi tätä omien rajojen etsintää ja valmiutta heittäytyä uuteen. Aihe kytkeytyy myös ammatinvalintaan – urkenisiko ammatti tv-ohjelmien kilpailujen kautta?

Noin joka viides nuori voisi vakavasti kuvitella osallistuvansa johonkin kysytyistä ohjelmista, tytöt poikia useammin.

Taulukko 2.10 Suhtautuminen tosi-tv:hen ja kykyjenetsintään tv-ohjelmien avulla (esim. Idols, Talent, Top Chef), 11–19-vuotiaat (N=1 373)

	On osallistunut tai osallistuisi varmasti	Saattaisi osallistua	Ei osallistuisi	Ei osaa sanoa
Idols	2,6	19,4	58,0	19,7
Big Brother	3,4	12,1	69,1	15,4
Talent	2,9	21,7	55,1	20,3
Huippumalli haussa	3,4	13,1	67,0	16,5
Dance	2,3	15,7	63,6	18,3
Kuorosota	1,8	12,5	67,9	17,8
Muodin huipulle	2,5	11,3	68,2	18,0
X Factor	1,8	9,5	69,4	19,4
Top Chef, Master Chef	2,9	20,7	58,0	18,4
Jokin muu ohjelma	6,5	9,9	57,4	26,3

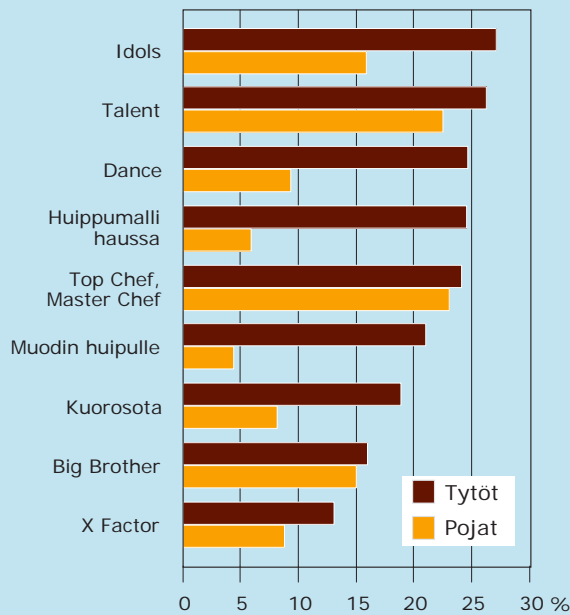
Varmuudella ainakin yhteen mainituista kymmenestä ohjelmaformaattista lähtisi 9 prosenttia nuorista. Varmuus on kuitenkin kyseenalaista, sillä eniten näitä vastauksia saatiin 11–13-vuotiailta. Toisaalta on hienoa, että lapsena voidaan vielä haaveilla rikkauksista ja kuuluisuudesta. Kyselylomakkeen lopussa oli kysymys nuorten tulevaisuuden odotuksista (”Helsinkiläisnuorten tulevaisuuteen liittyvät pelot ja odotukset”, ks. s. 133). Kuuluisuutta nuorista tavoitteli joka kuudes (17 %) ja noin joka kymmenes (9 %) Idols-, Talent-, Huippumalli haus-

sa tai muun sellaisen television kykykisan voittoa. Osuus on sama kuin se, joka vastasi varmuudella lähtevänsä ohjelmiin. Mitä nuorempi vastaaja oli, sitä yleisempää voitosta haaveilu oli. Nuorimmista 11–13-vuotiaista voitosta haaveili 14 prosenttia, 14–16-vuotiaista 6 prosenttia ja 17–19-vuotiaista enää 2 prosenttia.

Aineisto mahdollistaa tutkia hypoteesia, näkykö opettajilta saatu henkilökohtainen palaute omasta edistymisestä nuorten suhtautumisessa television kykykilpailuihin.

Kuvio 2.10 Osallistuisi* johonkin tosi-tv:n tai kykyjenetsintäohjelmaan

*) On jo osallistunut tai osallistuisi varmasti + saattaisi osallistua

Hypoteeseja on kaksi;

- nuoret eivät saa koulussa riittävästi arviointia taitojensa kehittymisestä, joten he pyrkivät muualle julkisesti tuomaroitaviksi,
- opettajilta paljon henkilökohtaista palautetta saavat uskaltavat näyttää taitojaan myös muualla.

Molemmat oletukset saavat tukea. Big Brother -tyyppisiin ohjelmiin hakeutuisivat muita useammin ne, jotka eivät ole saaneet mielestään juuri lainkaan palautetta opettajilta. Muihin, enemmän kykyjä mittaaviin ohjelmiin, pyrittäisiin rohkeammin silloin, kun opettajilta on saatu runsaasti palautetta.

Kohta ”Jokin muu ohjelma” toi esille varsin laajan kirjon vastaavia ohjelmia. Osa niistä oli kysymyksessä tarkoitettuja ohjelmaformaatteja (Tartu mikkiin, Suomen paras kuoro, Pelkokerroin, Putous, Selviytyjät, Minuuttipeli), osa ei-suomalaisia ohjelmia (Amazing Race). Osa vastauksista meni huumorin piikkiin; joku halusi Puuha Peteen ja toinen Teletappeihin.

Lomakkeella kysytyt ohjelmaesimerkit eivät olleet leikkimielisiä sarjassa ”hauska tietää” asioita, vaan niillä on myös kytkentä todellisuuteen ja nuorten arkeen. Nuorten omat harrastukset ja suhtautuminen harrastuksiin liittyviin televisio-ohjelmiin olivat yhteydessä toisiinsa seuraavasti:

Taulukko 2.11

Musiikin ja tanssin viikoittainen harrastaminen ja saattaisi osallistua harrastuksiin liittyviin tv-ohjelmiin

	Saattaisi osallistua, %		
	Idolsiin	Kuorosotaan	Danceen
Harrastaa kevyen musiikin laulamista (n=303)	42	24	
Tytöt	42	24	
Pojat	42	23	
Harrastaa klassisen musiikin laulamista (n=41)	40	29	
Tytöt	44	32	
Pojat	33	25	
Harrastaa tanssimista (n=91)			51
Tytöt			57
Pojat			20

Ruotsinkielisillä nuorilla oli jonkin verran muita vähemmän kiinnostusta lähteä Big Brotherin ja Muodin huipulle -tyyppisiin ohjelmiin. Ulkomaalaistaustaisilla oli lievästi muita enemmän valmiuksia osallistua tanssikilpailuihin (20 %/15 %).

ANNA AUTO

ANNA AUTO

Kaverit ja kavereiden tapaamispaikat

• ANNA SOFIA NYHOLM

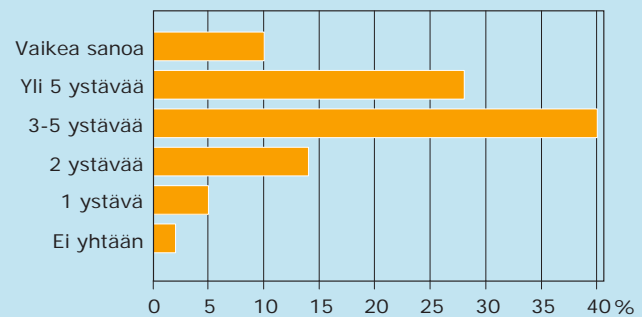
► **TÄMÄN ARTIKKELIN TARKASTELUN** kohteena ovat läheiset ystävät ja kaverit sekä se missä nuoret tapaavat toisiaan. Tapaamispaikkojen jälkeen syvennytään hieman ”hengailun maantieteeseen”, jonka jälkeen tarkastellaan teemaa alueellisen näkökulman kautta. Tässä artikkelissa esitetään vain ne otoksessa nähtävät erot, jotka toteutuvat myös perusjoukossa vähintään 95 prosentin todennäköisyydellä ($p < 0,05$).

Kaverit

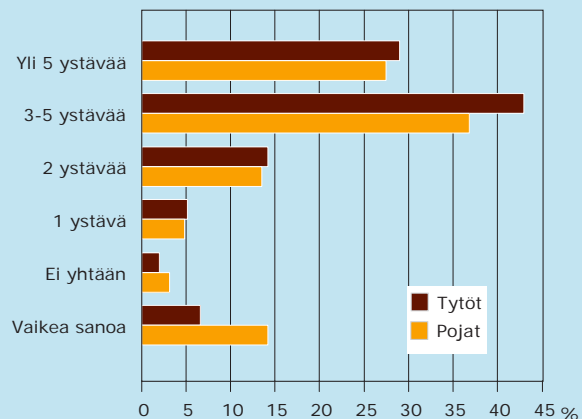
Ystävät ja kaverit ovat tärkeä osa nuorten vapaa-aikaa. Nuorten kaveri- ja ystävyys-suhteet muodostuvat erilaisista porukoista, laajemmista verkostoista ja pienemmistä muutaman tai kahden nuoren suhteista (Aaltonen ym. 2011).

Helsinkiläisnuorilla on oman arvion mukaan sopiva määrä kavereita. Vastaajista 87 prosenttia oli tyytyväinen kavereidensa määrään. Nuorista 40 prosentilla oli 3–5 läheistä ystävää ja 28 prosentilla yli viisi (ks. kuvio 3.1). Pojille läheisen ystävän määrittäminen oli selkeästi vaikeampaa kuin tytöille, sillä 14 prosenttia pojista ei osannut sanoa kuinka monta läheistä ystävää hänellä oli. Vastavaa osuus tytöistä oli seitsemän prosenttia (ks. kuvio 3.2). Aution ym. mukaan tyttöjen keskinäiset ystävyys-suhteet perustuvatkin kokemusten jakamiselle ja luottamukseen. Poikien suhteet ovat puolestaan tyttöjen suhteita toiminnalli-

Kuvio 3.1 Läheisten ystävien määrä 11–19-vuotiaat vuonna 2011

Kuvio 3.2 Läheisten ystävien määrä 11–19-vuotiaat tytöt ja pojat vuonna 2011

sempia. Lähimmät ystävät ovat usein samaa sukupuolta. (Autio ym. 2011, 34)

Kahdeksalla prosentilla, eli reilulla sadalla nuorella, oli mielestään liian vähän kavereita ja kolmella prosentilla (34 nuorella) ei ollut yhtään läheistä ystävää. Vii-

meisen vuoden aikana yksinäiseksi olonsa oli tuntenut vajaa kymmenesosa nuorista ja 47 prosenttia joskus. Nuorista 44 prosenttia ei ollut tuntenut oloaan yksinäiseksi. Ikäryhmien välillä ei ollut merkitseviä eroja. Useampi tyttö kuin poika oli kokenut yksinäisyyden tunteita viimeisen vuoden aikana (ks. kuvio 3.3).

Ruotsinkieliset nuoret kokivat itsensä yksinäiseksi suomenkielisiä nuoria useammin. Valtaväestön ja ulkomaalaistaustaisten nuorten välillä ei ollut yksinäisyyttä tarkasteltaessa tilastollista yhteyttä. Kuitenkin, useampi valtaväestöä edustava nuori kuin ulkomaalaistaustainen nuori koki itsensä onnelliseksi. Erittäin tai melko onnellisia valtaväestön nuorista oli 92 prosenttia ja ulkomaalaistaustaisista 86 prosenttia. Vajaa kolmasosa 11–19-vuotiaista nuorista koki yksinäisyyden yhtenä tulevaisuutta koskevana pelonaiheena, vanhimmat vastaajat nuorempia yleisemmin.

Läheisten ystävien määrä 10–15-vuotiailla on kasvanut verrattuna Helsingin kaupungin tietokeskukseen aikaisempien vuosien lasten ja nuorten vapaa-ai-
katutkimusten tuloksiin (ks. taulukko 3.1). Esimerkiksi vuonna 2000, nuorista 24 prosentilla oli yli viisi läheistä ystävää (Keskinen 2001, 99). Vuoden 2011 tutkimuksessa vastaava osuus oli 32 prosenttia.

Taulukko 3.1 Läheisten ystävien määrä (10–15-vuotiaat) 1982, 1990, 2000 ja 2011

	1982	1990	2000	2011 ^(*)
Ei yhtään	2	2	2	3
1–2	22	23	21	19
3–5	31	30	32	34
yli 5	28	28	24	32
vaikea sanoa	17	16	21	12
%	100	100	100	100
N=	1 852	1 560	1 931	889

^(*) 11–15-vuotiaat

Seurustelu

Luonnollisesti seurustelevien nuorten osuus kasvaa iän myötä. Vanhimasta ikäluokasta vajaa neljännes ilmoitti seurustelevansa. 14–16-vuotiaista nuorista vastaava osuus oli sama kuin kaikista vastaajista, eli 15 prosenttia.

Taulukko 3.2 Seurustelevien nuorten osuus ikäluokittain, (%)

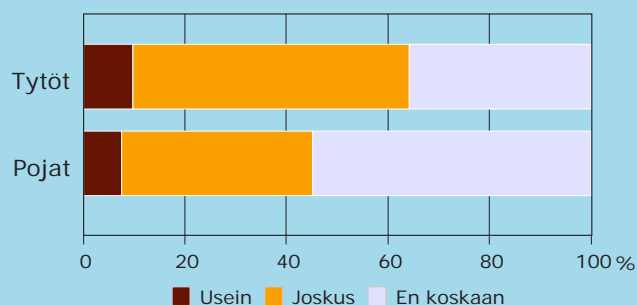
	11–13-v	14–16-v	17–19-v	Yhteensä
Ei	89	86	77	85
Kyllä	11	15	23	15
Yhteensä	100	100	100	100
N	540	413	270	1 223

Seurustelevien nuorten arvio omasta koulunestytystykestään oli muita huonompi. Siten voi olla, että seurustelulla on vaikutusta nuorten opiskelumotivaatioon. Samansuuntainen tulos saatiin nuorten vapaa-
aika tutkimuksesta vuonna 2009. Seurustelevien nuorten peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo oli huonompi kuin niiden, jotka eivät seurustelleet (Myllyniemi 2009a, 86).

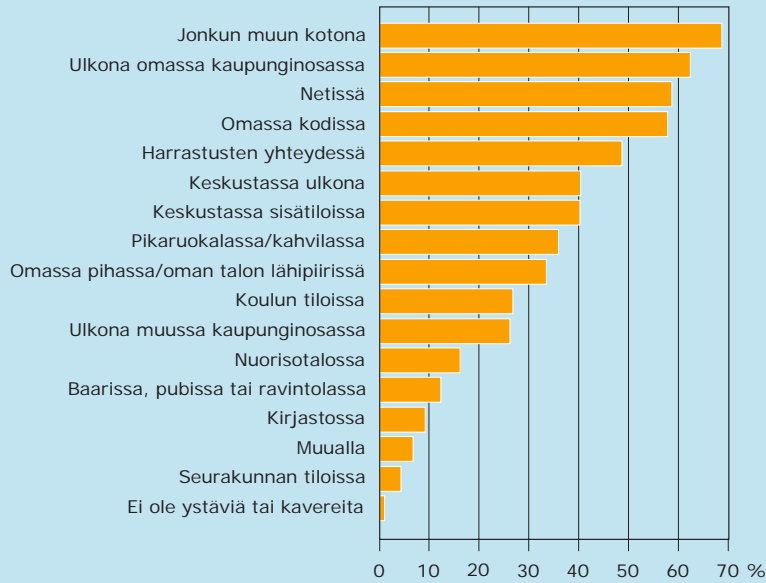
Onnellisuus

Seurustelulla ei tämän tutkimuksen valossa ole vaikutusta siihen onko nuori onnellinen vai onneton. Sen sijaan kavereiden ja läheisten ystävien määrällä on tilastollista merkitsevyyttä nuorten onnellisuuteen. Niistä nuorista, joilla oli omasta mielestään sopivasti kavereita, 93 prosenttia oli erittäin tai melko onnellisia. Puolestaan niistä nuorista, joil-

Kuvio 3.3 Itsensä yksinäiseksi viimeisen 12 kuukauden aikana tunteneet tytöt ja pojat, (%).

Kuvio 3.4 11–19-vuotiaiden kavereiden tapaamispaikat koulun ulkopuolella, (%)

la oli liian vähän kavereita, onnellisia oli 60 prosenttia. Läheisten ystävien määrällä oli samansuuntainen vaikutus. Niistä nuorista, joilla ei ollut yhtään läheistä ystävää, kolmasosa oli erittäin tai melko onnettomia. Vastaavaa osuus nuorista, joilla oli yli kaksi läheistä ystävää, oli seitsemän prosenttia.

Kavereiden koti edelleen suosituin ajanviettopaikka

Kavereiden koti oli nuorten suosituin tapaamispaikka (69 %) iästä tai sukupuolesta huolimatta (ks. kuvio 3.4). Tulos oli sama kuin vuonna 2000 tehdyssä tutkimuksessa (Keskinen 2001, 101). Omassa kodissaan kavereitaan tapaa 58 prosenttia 11–19-vuotiaista (ks. kuvio 3.5). Kavereiden tapaaminen ulkona omassa kaupunginosassa oli myös varsin yleistä (63 %).

Vuonna 2000 tehdyssä tutkimuksessa (Keskinen 2001) internet ei ollut vaihtoehtona nuorten tapaamispaikkana. Vuonna 2011 koko vastaajajoukosta 59 prosenttia ilmoitti tapaavansa kavereitaan internetissä, ja 63 prosenttia käyttää sosiaalista mediaa päivittäin. Sosiaalisen median käyttö lisääntyy mitä vanhimmasta ikäluokasta on kyse. Vanhimma ikäluokasta (17–19-vuotiaat) jopa 74 prosenttia käyttää sosiaalista mediaa päivittäin. Avovastauksissa käy ilmi, että muu-

tama nuori pitää yhteyttä kavereihinsa myös PlayStation avulla.

”Kun pelaan pleikkaa, puhun mikillä/viesteillä muiden kanssa, myös ulkomaalaisten kanssa englannin kielellä.”

Nuorimmat vastaajat (11–13-vuotiaat) tapasivat kavereitaan odotetusti useammin omassa kodissa, omalla pihalla, nuorisotalolla ja kirjastossa kuin vanhemmat ikäluokat. Vanhin ikäluokka (17–19-vuotiaat) tapasi nuorempia ikäluokkia useammin kavereitaan ulkona oman kaupunginosan ulkopuolella, keskustan sisä- ja ulkotiloissa, kahviloissa ja baareissa. Vastaajista 14–16-vuotiaat sijoittuivat ikäluokkansa mukaisesti välimaastoon lukuunottamatta omaa tai

kaverin kotia, joissa he tapasivat kavereitaan muita ikäluokkia harvemmin sekä seurakunnan tiloja, joissa he tapasivat kavereitaan muita ikäluokkia yleisemmin. Vuonna 2010 15-vuotiaista helsinkiläisnuorista 66,4 prosenttia kävi rippikoulun (Suomen evankelis-luterilainen kirkko). Rippikoulun käymisen suosio selittää keskimmäisen ikäryhmän muita suuremman osuuden kavereiden tapaamisesta seurakunnan tiloissa.

Seuraavaksi tarkastellaan miten kavereiden tapaamispaikat eroavat sukupuolen mukaan tarkasteltuna (ks. kuvio 3.6). Tytöt tapasivat kavereitaan poikia yleisemmin omassa kodissa tai kaverin kotona. Myös keskustan ulko- ja sisätilat sekä kahvilat olivat tytöille mieluisampia paikkoja kavereiden tapaamiselle kuin pojille. Tytöt tapasivat kavereitaan poikia yleisemmin myös ulkona omassa kaupunginosassa, omalla pihalla sekä kirjastossa. Yleisesti voidaan sanoa, että tytöt harrastavat eri asioita poikia enemmän. Näin on luonnollista, että tytöt tapaavat ystäviään poikia useammin harrastusten parissa. Pojat tapasivat kavereitaan tyttöjä useammin nuorisotalolla. Pojilla kavereiden puuttuminen oli yleisempää kuin tytöillä.

Kavereiden tapaaminen keskustan sisätiloissa oli yleisempää ruotsinkielisten koulujen vastaajien kes-

kuudessa kuin suomenkielisten (49%/39%). Suomenkielisten koulujen vastaajat viettivät kavereiden kanssa aikaa puolestaan ulkona omassa kaupunginosassa ruotsinkielisten koulujen vastaajia useammin (64%/56%).

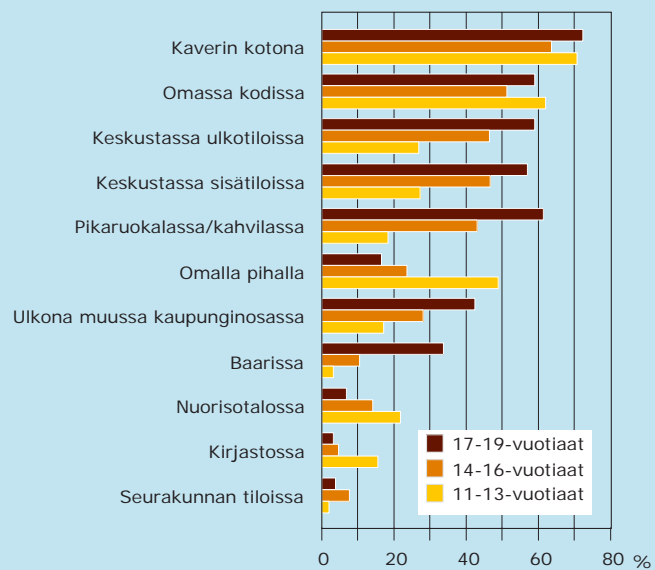
Verrattaessa valtaväestön vastauksia ulkomaalaistaustaisten vastauksiin tilastollisia eroja löytyi enemmän (ks. kuvio 3.7). (Ulkomaalaistaustaisilla tässä tutkimuksessa tarkoitetaan henkilöitä, joiden toinen vanhemmista on syntynyt tai molemmat ovat syntyneet ulkomailla.) Oma tai kaverin koti oli valtaväestöä edustaville nuorille mieluisampi kavereiden tapauspaikka kuin ulkomaalaistaustaisille nuorille. Valtaväestöä edustavat nuoret tapasivat kavereitaan ulkomaalaistaustaisia useammin myös harrastaen yhdessä. Myös kahvilat ovat tapauspaikkoja valtaväestön nuorille yleisemmin kuin ulkomaalaistaustaisille. Kirjasto oli puolestaan suosittu tapauspaikka ulkomaalaistaustaisten nuorten kuin valtaväestön nuorten keskuudessa.

Hengailu

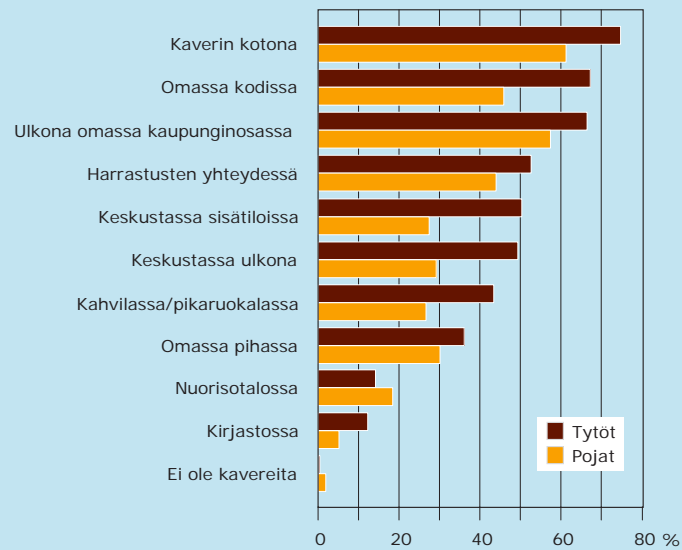
Julkisista ja puolijulkisista tiloista on muodostunut monelle nuorelle arkinen ympäristö kavereiden tapauspaikalle ja yhdessä hengailuun. Keskustassa kavereita tavataan vuodenajasta ja säästä riippuen sisä- tai ulkotiloissa.

Kauppakeskuksia ja puistoja voidaan kutsua olemisen tiloiksi. Olemisen tilat ovat ympäristöjä, joita jäsentää sosiaalinen ajanvietto ja yhdessäolo, ja joissa oleskelu korostuu toiminnan sijasta (Kuusisto-Arponen & Tani 2009a, 52; Kuusisto-Arponen & Tani 2009b, 47). Puolijulkisten tilojen, kuten kauppakeskusten, yleistymisen myötä nuorten joutilai-

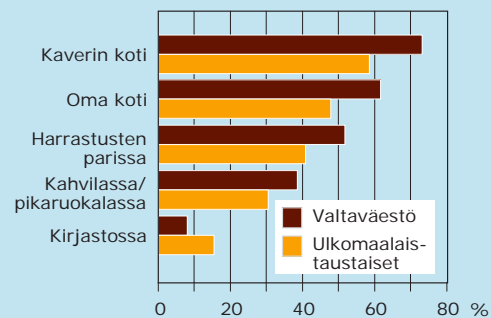
Kuvio 3.5 Kavereiden tapauspaikat ikäluokittain, (%).

Kuvio 3.6 Kavereiden tapauspaikat, tytöt vs. pojat, (%)

Kuvio 3.7 Kavereiden tapauspaikat, valtaväestö vs. ulkomaalaistaustaiset, (%).

suus, hengailu, on keskittynyt kaupunkien keskustois-
sa muun muassa ostoskeskuksiin — olemisen tiloihin,
missä ollaan tekemättä mitään. Olemisen tilat liitty-
vät olennaisesti hengailun maantieteeseen, jonka Tani
(2010, 52) määrittelee: ”nuorten yhdessäoloksi julkisessa
tai puolijulkisessa tilassa ilman ennakolta suunniteltua
tekemistä. Sosiaalinen tila ja sen muotoutumiseen
vaikuttavat prosessit ovat hengailun maantieteen
ytimessä.”

Tanin (2010, 52; 2011, 4) mukaan hengailuun liittyy
tarve olla muiden nuorten katseiden kohteena ja pyr-
kimys oman tilan haltuun ottamiseen, johon aikuisen
kontrolli ei yllä. Nuorten runsasta ajankäyttöä julkisissa
tiloissa voidaan selittää osittain sillä, että heillä on ai-
kuisiin verrattuna tähän hyvin vähän vaihtoehtoja (Lie-
berg 1995, 735).

Lieberg (1995, 722) nostaa esille kaksi tilan kate-
goriaa, missä nuoret hengaillevat ja viettävät vapaa-
aikaansa; vetäytymisen paikat (places of retreat), jois-
sa nuoret oleskelevat vertaisryhmän kesken syrjässä
aikuisten maailmasta ja vuorovaikutuksen paikat (plac-
es of interaction), joissa kohdataan aikuisten maail-
ma, laitetaan itsensä esille ja tarkkaillaan ympäristöä
ja muita sen käyttäjiä. Sosiaalinen ulottuvuus on olen-
nainen tekijä sekä vuorovaikutuksen että vetäytymisen
paikoissa.

Vuorovaikutuksen paikoissa, joissa eri intressiryh-
mät (nuoret / aikuiset) kohtaavat muodostuu herkäs-
ti konflikteja. Usein nuorten hengailun esteeksi nou-
see se, että heillä ei ole muita paikkoja olla kuin julkiset
ja puolijulkiset tilat, joiden käyttö on ristiriidassa sitä
käyttävien muiden ryhmien intressien kanssa. Helsin-
gin keskustassa tällaisia tiloja ovat esimerkiksi Kampin
ostoskeskus ja Sinebrychoffin puisto. Tanin (2010, 52)
mukaan nuoret haastavat julkisen ja puolijulkisen tilan
yleisesti hyväksytyjä käyttäytymiskoodeja käyttämäl-
lä tilaa vastoin sen suunniteltua tarkoitusta. Toimin-
ta vastoin yleisesti hyväksytyjä käyttäytymiskoodeja ja
vastoin tilan suunniteltua toimintaa saa usein vastaan-
sa erilaisia häätämisyrittäisiä.

Esimerkiksi Sinebrychoffin puistosta nuoria on hää-
detty muualle kastelujärjestelmän avulla, jonka seu-
rauksena häiriöksi katsottu nuorisoyoukko on siirtynyt
läheiseen ”Ruttopuistoon” eli Vanhaan kirkkopuistoon.
Useat kunnat Suomessa ovat karkottaneet nuoria soit-
tamalla klassista musiikkia paikoissa, joissa nuorten

hengailua ei katsota hyvällä. Britanniassa nuoria hää-
dettiin puolestaan ultraäänikarkoittimen avulla. (Pau-
ku 2011; Takala 2011).

Tilallisten konfliktien yhteydessä voidaan puhua
tiukoista ja väljistä tiloista. Tanin ja Kuusisto-Arposen
(2009b, 52) mukaan ”kyse on sosiaalisen tilan rakentu-
misen dynamiikasta ja hyväksytyistä käyttäytymiskoodeista”,
eli siitä miten nuorten hengailuun julkisissa ja
puolijulkisissa tiloissa suhtaudutaan. Tiukat tilat ovat
toiminnallisesti ja esteettisesti kontrolloituja homo-
geenisesti teemoiteltuja tiloja, joissa mitään odottama-
tonta ei saa tapahtua. Väljät tilat elävöittävät kaupunkia
ja antavat luvan sattumanvaraisille kohtaamisille, spon-
taaniudelle, monimuotoisuudelle ja yllätyksellisyydelle.
Toiminta väljissä tiloissa ei ole tuottavaa vaan muun
muassa päivittäisten rutiinien, vakiintuneiden toimin-
tatapojen ja aikataulujen ulkopuolella olevaa vapaa-ai-
kaa, ajanvietettä, itsensä ilmaisua tai sosiaalista vuoro-
vaikutteisuutta. (Franck & Stevens 2007, 3–4)

Nuoret voivat omalla toiminnallaan myös luoda väl-
jiä tiloja haastamalla tiukkoja tiloja väljyyteen. Monet
urbaanit tilat omaavat fyysisiä ja sosiaalisia mahdolli-
suuksia väljyyteen. Ihmiset aloitteellisuutensa kautta
voivat toteuttaa nämä mahdollisuudet (Franck & Ste-
vens 2007, 11).

Tässä tutkimuksessa kaikista vastaajista noin 40
prosenttia ilmoitti tapaavansa kavereitaan keskus-
tan sisä- ja ulkotiloissa. Tytöt viettävät vapaa-aikaan-
sa keskustassa poikia selvästi useammin. Kysyttäessä
vapaa-aikaan kuuluvia asioita 69 prosenttia tytöistä ja
45 prosenttia pojista vastasi kauppojen, tavaratalojen ja
ostoskeskusten kuuluvan vapaa-aikaansa. Myös Sten-
vallin (2009, 42) helsinkiläisten 3.–6.-luokkalaisten ar-
kea ja ajankäyttöä koskevan tutkimuksen mukaan tytöt
viihtyivät kauppakeskuksissa poikia yleisemmin. Odo-
tetusti ajanvietto keskustassa on sitä yleisempää mitä
vanhemmasta ikäluokasta on kyse.

Lähes päivittäin vapaata oleskelua, eli hengailua, yk-
sin tai kavereiden kanssa ilmoitti harrastavansa 48 pro-
senttia vastaajista ja viikoittain 31 prosenttia vastaajista
(ks. taulukko 3.3).

Taulukko 3.3 Hengailun useus yksin tai kavereiden kanssa (% , N = 1 369).

Vapaa oleilu yksin tai kavereiden kanssa	%
En lainkaan	5,5
Harvemmin	7,2
Kuukausittain	9,1
Viikoittain	30,5
Lähes päivittäin	47,8

Nuorisotalojen suosio vähäistä

Nuorisotalo kavereiden tapaamispaikkana ei ole kovin yleinen. Pojat tapaavat kavereitaan nuorisotalolla useammin kuin tytöt (19 %/14 %) ja nuorimmat vastaajat useammin kuin vanhemmat vastaajat. Nuorimmista vastaajista (11–13-vuotiaat) 22 prosenttia tapaa kavereitaan nuorisotalolla kun vastaava osuus 17–19-vuotiaista oli 7 prosenttia. Nuorisotalot eivät ole hengailun kannalta parhaita mahdollisia tiloja niiden toimintaa ohjaavan suunnittelun vuoksi. Tani ja Kuusisto-Arponen (2009b, 56–57) epäilevät katoaako tietoisien suun-

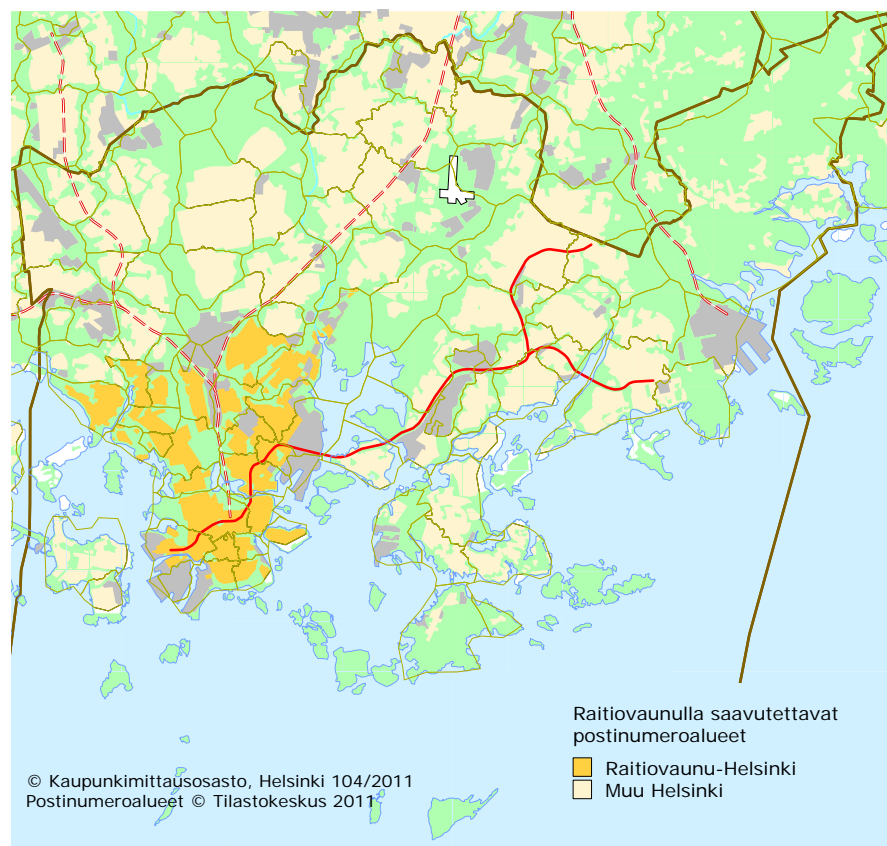
nittelun kautta hengailun perimmäinen ajatus – sosiaalinen oleskelu ilman aikataulua ja erityistä suunnittelua valvovan katseen saavuttamattomissa.

Nuorisoasiainkeskuksen vuonna 2010 tekemässä asiakastutkimuksessa vähäistä nuorisotaloissa käymistä selitettiin sillä, että nuorilla ei riitä aika nuorisotalolla käymiseen, niiden tarjoama toiminta ei ole kiinnostavaa eikä niissä käydä, koska kaveritkaan eivät tee niin (Asiakaskuva 2010, 10).

Alueellinen näkökulma

Kavereiden tapaamispaikkoja tarkasteltiin tarkemmin alueellisella vertailulla. Vastaajat jaettiin asuinpaikan postinumeron mukaan siten, että ne, jotka asuvat Helsingissä raitiovaunulla tavoitettavissa olevalla alueella, muodostivat yhden alueen (Raitiovaunu-Helsinki), muualla Helsingissä asuvat toisen (Muu Helsinki) ja Helsingin ulkopuolella asuvat kolmannen ryhmän (Muu kuin Helsinki).

Taulukossa 4 on esitetty näiden kolmen alueen vastaajien jakautuminen ikäryhmittäin. Kaikilla alueilla keskimmaiseen ikäluokkaan, eli 13–16-vuotiaisiin,

Kuvio 3.8

Raitiovaunulla saavutettavat postinumeroalueet

kuului kolmannes vastaajista. Muu Helsinki muodosti nuorimman vastaajajoukon, josta lähes puolet kuului nuorimpaan ikäluokkaan ja vajaa viidennes vanhimpaan. Raitiovaunu-Helsinkiin kuuluvista vastaajista 40 prosenttia oli 11–13-vuotiaita ja reilu neljäsosa vanhimpaan ikäluokkaan kuuluvia. Helsingin kuntarajojen yli tullaan yleisemmin lukioon kuin peruskouluun. Vain kymmenesosa muualla kuin Helsingissä asuvista kuului nuorimpaan ikäryhmään ja lähes 60 prosenttia vanhimpaan ikäryhmään.

Taulukko 3.4 Tarkasteltavien alueiden ikäryhmittäinen jakauma, (%).

Ikäryhmät	Raitiovaunu-Helsinki	Muu Helsinki	Muu kuin Helsinki
	%		
11–13-vuotiaat	40	48	10
14–16-vuotiaat	33	34	33
17–19-vuotiaat	27	18	57
Yhteensä	100	100	100
N	182	970	106

Raitiovaunu-Helsingissä asuvat nuoret tapasivat kavereitaan muualla Helsingissä asuvia nuoria yleisemmin keskustan sisä- ja ulkotiloissa sekä kumpainkin muuta ryhmää yleisemmin kirjastossa. Helsingin kantakaupunkialueella kirjastot ovat helposti saavutettavissa. Esimerkiksi pääpostitalossa Helsingin keskustassa toimiva Kirjasto 10 on painottunut musiikkiin ja tietotekniikkaan. Ne houkuttelevat nuoria asiakkaita. Raitiovaunu-Helsingissä asuvat nuoret tapaavat kavereitaan muualla Helsingissä asuvia nuoria yleisemmin kahviloissa ja pikaruokaloissa, mikä osittain selittyy ryhmien ikärakenteen erolla, mutta myös sillä, että kyseiset tapaamispaikat ovat kantakaupungissa ja sen liepeillä asuville helpommin saavutettavissa.

Muualla kuin Helsingissä asuvat vastaajat eroavat ikärakenteensa puolesta vahvasti kahdesta muusta ryhmästä. Näin ollen on luonnollista, että myös kavereiden tapaamispaikat eroavat huomattavasti nuorempien vastaajien tapaamispaikoista. Esimerkiksi Helsingin naapuri- ja lähikunnissa asuvat tapaavat ystäviään muita ryhmiä yleisemmin kahviloissa ja pikaruokaloissa ja harvemmin nuorisotalolla, omassa pihassa tai ulkona omassa kaupunginosassa. Iän lisäksi etäisyydellä ja oman kunnan palvelutarjonnalla on oma vaikutus-

senza siihen missä nämä nuoret toisiaan tapaavat, mutta myös sillä, että moni heidän kavereistaan oletettavasti asuu Helsingissä. Helsingin ulkopuolella asuvat nuoret tapaavatkin ystäviään muita useammin ulkona muussa kaupunginosassa, mikä oletettavasti tarkoittaa useimmiten Helsingin keskustaa. Erot olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä lukuun ottamatta nuorisotalolla tapaamista, jossa ryhmien väliset erot olivat tilastollisesti merkitseviä.

Taulukko 3.5 Kavereiden tapaamispaikat eri tarkastelualueilla, (%).

	Raitiovaunu-Helsinki	Muu Helsinki	Muu kuin Helsinki
	%		
Kaverin kotona	67	70	71
Ulkona omassa kaupunginosassa	67	65	45
Internetissä	63	60	52
Omassa kodissa	58	60	50
Harrastusten yhteydessä	50	50	53
Keskustassa ulkona	52	38	53
Keskustassa sisällä	52	39	49
Kahvilassa	44	34	57
Omassa pihassa	37	35	9
Koulun tiloissa	30	26	32
Ulkona muussa kaupunginosassa	30	24	51
Nuorisotalolla	17	17	3
Baarissa tai ravintolassa	18	11	22
Kirjastossa	17	8	5
Seurakunnan tiloissa	3	5	5
Minulla ei ole ystäviä tai kavereita	1	1	0

Täydellinen päivä

• ANNA SOFIA NYHOLM

Kuvio 3.9 Teemapilvi 11–19-vuotiaiden täydellisestä päivästä

► **MINKÄLAINEN ON HELSINKILÄISNUORTEN TÄYDELLINEN PÄIVÄ?** Tätä selvitettiin ”Nuoret Helsingissä 2011” -tutkimuksessa. Kysymys kuului ”Jos saisit viettää täydellisen päivän, missä paikassa/paikoissa olisit?” Täydellistä päivää kuvaavat vaihtoehdot koostuvat paikkojen lisäksi erilaisista toiminnoista ja siitä kenen kanssa päivän mieluiten viettäisi. Vaihtoehdoista sai valita niin monta kuin halusi. Vastaajat valitsivat keskimäärin yhdeksän täydellisen päivän viettopaikkaa/toimintoa.

Kuviossa 3.9 on esitetty valmiiksi annetut vaihtoehdot/muuttujat täydellisen päivän viettämiselle. Mitä suuremmalla fonttikoolla paikka, toiminto tai seura on esitetty, sitä useammin vaihtoehto on valittu. Kaverit, perhe ja yksin-muuttujat on kuviossa yhdistetty useammasta eri vaihtoehdosta kuvion havainnollistamisen vuoksi. (Kaverit-muuttuja koostuu vaihtoehdoista ”kotona kavereiden kanssa”, ”ihan missä vain kavereiden kanssa” ja ”tietyn ystävän kanssa kahdestaan”. Perhemuuttuja koostuu vaihtoehdoista ”kotona perheen kanssa”, ”perheen kanssa missä vain” ja ”sukulaisten luona”. Yksin-muuttuja koostuu vaihtoehdoista ”kotona yksin”

ja ”ihan missä vain yksin”). Prosenttiosuudet ja eri vastausvaihtoehdot on esitetty tarkemmin kuviossa 3.10.

Suosituin täydellisen päivän ajanviete tarkasteltaessa 11–19-vuotiaita oli rannalla olo (55 %). Yli puolet vastaajista viettäisi täydellistä päivää elokuvateatterissa, ulkomaanmatkalla, shoppailemassa ja risteilyllä. Kaverit kuuluvat vahvasti täydelliseen päivään, sillä reilusti yli 40 prosenttia vastaajista viettäisi täydellistä päivää kotona kavereiden kanssa tai ”ihan missä vaan” kavereiden kanssa. Lähes 40 prosenttia viettäisi päivän tietyn ystävän kanssa kahdestaan.

Nuorten täydellistä päivää tutkittiin tarkemmin teemoittelemalla valmiiksi annetut vaihtoehdot. Kuusi ryhmää nimettiin seuraavasti: **1) Hemmottelu 2) Kaverit 3) Liikunta & harrastus 4) Kulttuuri 5) Perhe ja 6) Yksin.** Valmiiksi annetuista vaihtoehdoista töissä, koulussa ja puistossa muuttujat jätettiin tarkastelun ulkopuolelle, koska kyseisiä muuttujia ei ollut mielekkästä sijoittaa muodostettuihin ryhmiin, eikä merkittävää korrelaatiota muiden muuttujien välillä ollut havaittavissa.

Taulukko 3.6 11–19-vuotiaiden täydelliset päivät teemoiteltuna

HEMMOTTELU	LIIKUNTA & HARRASTUS	PERHE
Diskossa	Ajelemassa autolla	Kotona perheen kanssa
Kylpylässä	Metsässä	Perheen kanssa missä vain
Pubissa tai baarissa	Pyöräilemässä	Sukulaisten luona
Rannalla	Ratsastamassa	Mökillä
Ravintolassa syömässä	Säännöllisen harrastukseni parissa	Saunassa
Risteilyllä	Uimahallissa	
Shoppailemassa	Urheilukatsomossa	
Ulkomaanmatkalla	Vaeltamassa	
	Veneilemässä	
KAVERIT	KULTTUURI	YKSIN
Kotona kavereitten kanssa	Elokuvateatterissa	Kotona yksin
Ihan missä vain kavereiden kanssa	Konsertissa	Nukkumassa
Tietyn ystävän kanssa	Teatterissa	Ihan missä vain yksin
Nuorisotalolla	Kirjastossa	
	Museossa	
	Taidenäyttelyssä	

Hemmottelu-ryhmää kuvaa niin sanotusti arjen yläpuolella olevat tekemiset. Kaikista vastaajista 84 prosenttia viettäisi täydellistä päivää itseään hemmotellen. Suosituimmat nuorten täydellistä päivää kuvaavat toiminnot liittyvät siten hemmotteluun. Suurempi osuus tytöistä kuin pojista kokee täydellisen päivän muodostuvan itsensä hemmottelusta (93 %/72 %). Hemmottelu on yleisempää ruotsinkielisten koulujen vastaajien kuin suomenkielisten koulujen vastaajien keskuudessa (90 %/83 %). Nuorten täydellistä päivää koskeva kysymyksenasettelu on lähtökohdiltaan sellainen, ettei niin sanottuja arjen realiteetteja tarvinnut ottaa huomioon. Hemmottelu-ryhmän suuri koko selittyy pitkälti juuri tästä.

Kaveri-ryhmään kuuluu kavereiden kanssa yhdessäolon lisäksi nuorisotalolla käyminen. Vastaajista 71 prosenttia kokee kavereiden kuuluvan täydelliseen päivään. Nuorin ikäluokka viettäisi täydellistä päivää kavereiden kanssa vanhempia vastaajia useammin. Kaverit kuuluvat useamman tytön kuin pojan täydelliseen päivään (79 %/60 %). Vaikka kavereiden kanssa yhdes-

säoloa on kysytty yhtenä vaihtoehtona täydellistä päivää kuvaavien muuttujien yhteydessä, voidaan kavereiden kanssa tekemisen ja yhdessäolon katsoa liittyvän useimpiin muihinkin vaihtoehtoihin.

Liikunta ja harrastus -ryhmän täydelliseen päivään kuuluvat erilaiset harrastukset. Liikkuen ja harrastaen viettäisi 71 prosenttia kaikista vastaajista. Nuorimpien vastaajien täydellinen päivä muodostuu vanhempia useammin liikunnasta tai muista harrasteista. Ruotsinkielisten koulujen vastaajat liikkuisivat ja harrastaisivat täydellisenä päivänään suomenkielisten koulujen vastaajia useammin (77 %/70 %).

Kulttuuri-ryhmä muodostuu kulttuurin kulutus- ta kuvaavista muuttujista. Kaikista vastaajista 63 prosenttia viettäisi täydellistä päivää kulttuuria harrastaen. Merkittävin ero tässä ryhmässä oli tyttöjen ja poikien välillä. Tytöistä jopa 18 prosenttiyksikköä enemmän kokee, että kulttuuri kuuluu täydelliseen päivään (71 %/53 %).

Kulttuuri-ryhmä korreloi merkittävästi hemmottelu-ryhmän kanssa. Toisin sanoen, ne jotka kokevat

täydelliseen päivään kuuluvan itsensä hemmotteluun liittyviä asioita kokevat, että täydelliseen päivään liittyy myös kulttuuriin kulutukseen liittyvää tekemistä. Kulttuuri-ryhmään luokiteltiin myös elokuvissa käyminen, mikä oli toiseksi yleisin täydellisen päivän viettotapa (ks. kuvio 3.10). Elokuvissa käymisen yleisyys vahvistaa selkeästi hemmottelu-ryhmän ja kulttuuri-ryhmän välistä korrelaatiota, ja elokuvissa käymisen olisi voinut sijoittaa yhtä hyvin myös hemmottelu-ryhmään.

Perhe-ryhmän täydellinen päivä muodostuu perheen ja muiden sukulaisten kanssa vietetystä ajasta (ks. taulukko 3.6). Perhe-ryhmään on luokiteltu myös mökillä olo ja saunominen, sillä nämä kaksi täydellisen päivän toimintoa korreloivat vahvasti muiden ryhmään kuuluvien muuttujien kanssa, eikä näiden muuttujien ympärille ollut mielekästä muodostaa omaa ryhmää. Vastaajista 55 prosenttia kokee, että täydelliseen päivään kuuluu perheen kanssa yhdessäolo. Myllyniemen (2009a, 29–31) mukaan perheen ja muun suvun kanssa ajanvietämisen tärkeys lisääntyy hieman iän myötä. Tässä tutkimuksessa tilanne näyttää kuitenkin vastakkaiselta. Useampi vastaaja 11–13-vuotiaista (61 %) kuin vanhemmista vastaajista (49 %/51 %) viettäisi täydellistä päivää perheen kanssa.

Useampi tytöistä kuin pojista viettäisi päivän perheen kanssa (57 %/52 %). Myös Myllyniemen (2009a, 30–32) tutkimuksessa sukupuolten väliset erot perheen kanssa vapaa-ajan viettämisen tärkeydessä olivat samansuuntaisia – tytöt pitävät perheen kanssa vietet-

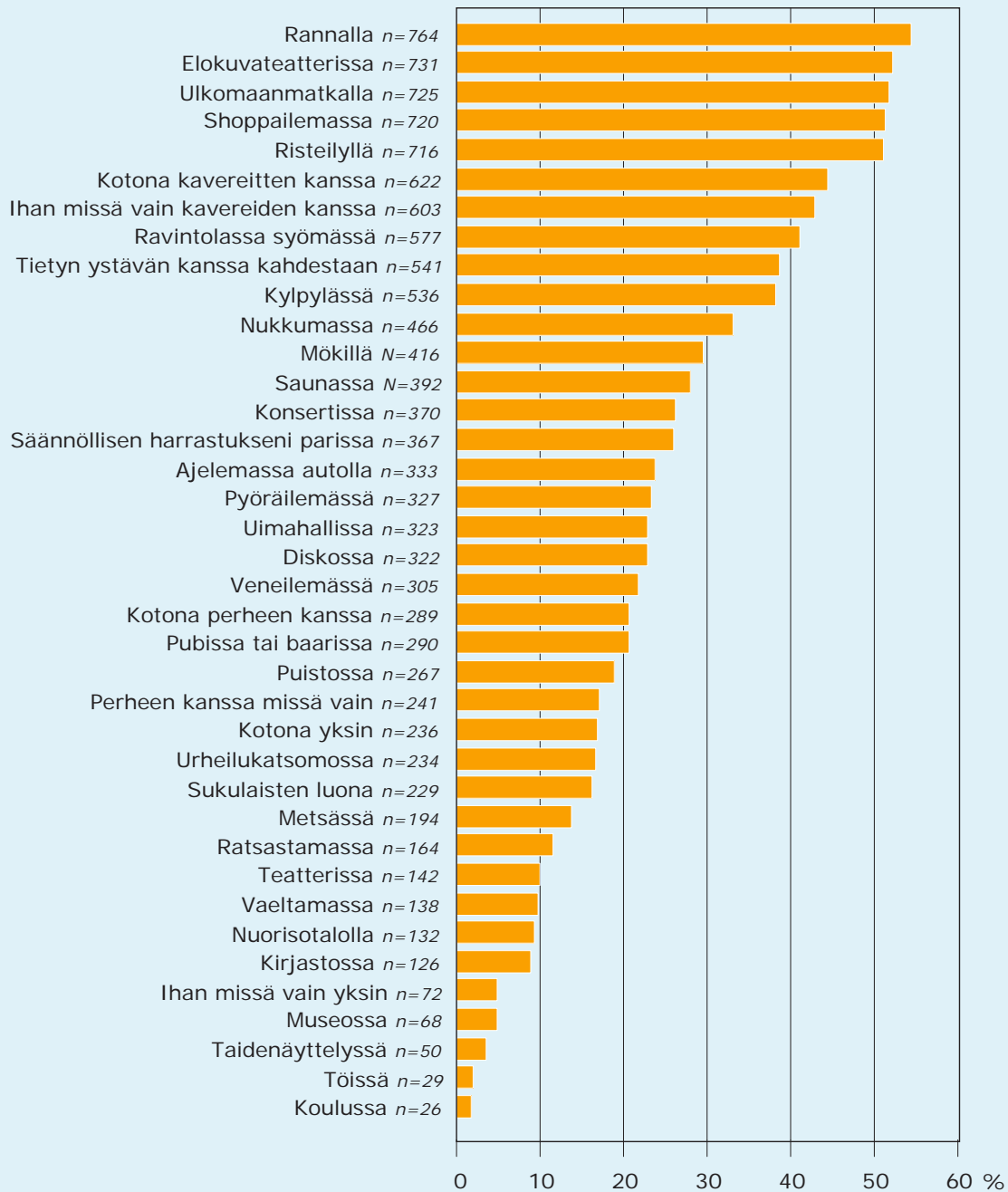
tyä aikaa tärkeämpänä kuin pojat. Sukupuolten välinen ero oli Myllyniemen tutkimuksessa erityisen suuri monikulttuuristen tyttöjen ja poikien välillä (emt., 31–32). Tässä tutkimuksessa ei ollut eroa valtaväestön ja ulkomaalaistaustaisten välillä tarkasteltaessa täydellistä päivää muodostavia tekijöitä.

Yksin-ryhmä muodostuu nimensä mukaisesti yksinolosta. Kaikista vastaajista 40 prosenttia viettäisi täydellistä päivää ainakin osittain yksin. Yllättäen, useampi tytöistä kuin pojista viettäisi täydellistä päiväänsä yksin (44 %/35 %). Myös ero ruotsin- ja suomenkielisten välillä oli yllättävä. Ruotsinkielisistä 50 prosenttia viettäisi täydellisen päivän ainakin osittain yksin, kun vastaava osuus suomenkielisistä on 11 prosenttiyksikköä vähemmän.

Taulukko 3.7 Täydellisen päivän teemat eri taustamuuttujien mukaan, (%)

	Hemmottelu	Kaverit	Liikunta & harrastus	Kulttuuri	Perhe	Yksin
11–13-vuotiaat	84	74	75	65	61	38
14–16-vuotiaat	85	68	67	62	49	42
17–19-vuotiaat	81	69	66	61	51	42
Tytöt	93	79	73	71	57	44
Pojat	72	60	68	53	52	35
Suomenkieliset koulut	83	70	70	63	54	39
Ruotsinkieliset koulut	90	73	77	61	58	50
Valtaväestö	84	73	71	64	55	40
Ulkomaalaistaustaiset	84	68	68	64	56	43
Kaikki	84	71	71	63	55	40

Kuvio 3.10 Vaihtoehdot 11–19-vuotiaiden täydelliselle päivälle, (%)

Nuorisotaloissa käyminen

• VESA KESKINEN

► **NUORISOTALOISSA KÄVIJÖIDEN OSUUDET OVAT** pysyneet ajanjaksolla 2000 ja 2011 yllättävän samana. Helsingin nuorisotoimi on siten pystynyt säilyttämään hyvin ”markkinaosuutensa” nuorten ajankäytöstä ja kiinnostusten kohteista. Yhtenä keskeisenä selityksenä tälle voisi olla se, että toimintaa on keskitetty pe-

rinteisten kaupunginosakohtaisten nuorisotalojen lisäksi monipuolisiin ja suurempiin toimintakeskuksiin kuten kulttuuriin ja mediaan keskittynyt Happi Sörnäissä, Kontulan skeittihalli, Harjun bändi- ja studiotilat tai kulttuuriareena Gloria. Nämä keskuksat vetävät porukkaa kauempaakin.

Taulukko 3.9 Nuorisotaloissa käyminen iän mukaan Helsingissä vuosina 2011 ja 2000

KÄYNYT NUORISOTALOSSA, %													
	Alle viikko sitten		1–4 viikkoa sitten		1–6 kk sitten		Yli 6 kk sitten		Ei lainkaan		%	N	
	2011	2000	2011	2000	2011	2000	2011	2000	2011	2000		2011	2000
Kaikki	10	12	10	9	11	10	17	17	52	52	100	1 347	2 597
10–12*	16	15	14	9	13	10	18	17	39	50	100	407	908
13–15	11	15	10	13	15	14	17	19	48	40	100	479	879
16–18		5	7	4	7	6	16	16	66	68	100	461	810

*) 11–12-vuotiaat vuonna 2011

► Helsingin nuorisotoimen kehityspiirteitä 2000–2012

(Harri Taponen, erityissuunnittelija, Nuorisosiainkeskus)

- Tiheä paikallisten nuorisotalojen verkko on pystytty säilyttämään talouden suhdannevaihteluista huolimatta.
- Nuorten palvelujen sisältöä on kehitetty yhdessä nuorten kanssa osana nuorten vaikuttamistoimintaa.
- Kaupunginosien nuorisotiloja täydentävät monipuoliset toimintakeskukset ja erityistoimipaikat: toimintakeskukset Happi ja Luuppi, kotieläintila, sisäsketihalli, moottorihallit, musiikkipainotteiset nuorisotalot Arabiassa ja Harjussa, Pihlajamäen nuorisopuisto, kulttuuriareena Gloria ja Tyttöjen Talo.
- Viikonlopputoiminta nuorisotaloissa ja laaja nuorten loma-aikojen toiminta ovat tavoittaneet uusia nuoria.
- Toimintaa on kohdennettu erilaisiin nuorten ryhmiin: monikulttuuriset nuoret, tytöt, tanssia harrastavat, skeittaajat, mopoilijat, verkkomaailmassa liikkuvat.

Taulukko 3.10 Nuorisotaloissa käyminen 1990, 2000 ja 2011, 10–15-vuotiaat (11–15-vuotiaat vuonna 2011)

Käynyt nuorisotalossa viimeksi, %			
	alle kuukausi sitten	1–6 kk sitten	yli puoli vuotta sitten tai ei lainkaan
1990	26	20	54
2000	26	12	62
2011	25	14	61

Nuorisotilojen käyttö on kuulunut kaikkiin vuosien 1982, 1990, 2000 ja 2011 Helsingin nuorten vapaa-aikatutkimusten kiinnostuksen kohteisiin. Vuoden 1982 tutkimuksen kysymykset eivät kuitenkaan ole vertailukelpoisia myöhempään kyselyihin. Myös pitimmässä tarkastelussa kävijöiden osuus on pysynyt vakiona.

Joka neljäs on aktiivikävijä

Nuorisotaloissa käyminen on yleisintä 11–15-vuotiaiden keskuudessa. Tämän ikäisistä joka neljäs (25 %) oli käynyt keväällä 2011 jossakin nuorisotalossa kuukauden sisällä, pojista useampi (29 %) kuin tytöistä (23 %). On huomattava, että Helsingin nuorisotoimen lähtökohtana ei ole koskaan ollut tavoittaa kaikkia nuoria. Kevään 2011 kyselyn tuottama markkinaosuus on kiihtävä – varsinkin poikien osalta.

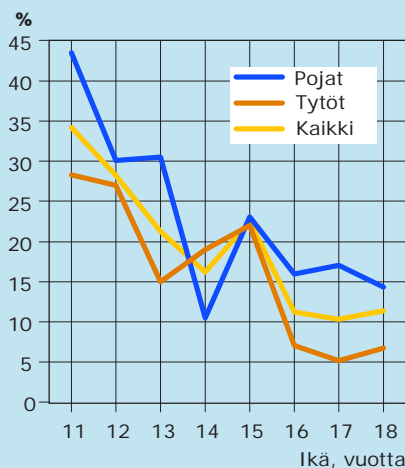
Helsingin 11–15-vuotiaista ruotsinkielisistä nuorista 32 prosenttia oli käynyt kuukauden sisällä nuorisotalossa. Ulkomaalaistaustaisilla vastaava osuus oli 28 prosenttia. Erot eivät ole kuitenkaan tilastollisesti merkitseviä. Aktiivinen nuorisotaloilla käyminen vähenee jyrkästi iän myötä. 15-vuotiaat ovat tästä kuitenkin poikkeus. Yksi selitys tälle voisi olla toimintamahdollisuuksien aktiivinen markkinointi ja tarjonta yläkouluikäisille varhaisnuorten sijaan.

Helsingiläisten nuorten ja nuorisosiainkeskuksen välisiä yhteyksiä sekä nuorille suunnattujen palvelujen julkista kuvaa on tutkittu koululaiskyselyinä vuosina 2007, 2008 ja 2010. Näissä asiakaskuvatutkimuksissa nuorisotaloissa käymisen yleisyyttä on tutkittu käymiskertoina (useita kertoja viikossa, kerran viikossa, pari kertaa kuukaudessa jne.) eikä kysymällä viimeistä käyntiä. Nuorisotaloissa kokonaan käymättömien osuutta voidaan kuitenkin verrata ikäryhmässä 13–18-vuotiaat. Vertailussa ovat mukana vain suomenkielisten koulujen vastaajat.

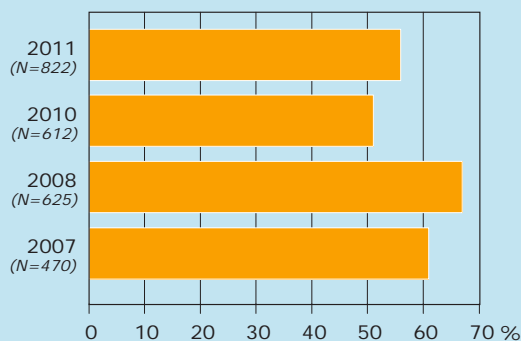
Vuoden 2010 asiakaskuvatutkimuksen (Asiakaskuva 2010, 5) keskeinen tulos oli, että nuorisotaloissa käyminen oli yleistynyt aikaisemmista tutkimusvuosista. Viikoittain kävijöitä oli tuolloin 11 prosenttia, kun heitä aikaisemmillä kyselykiertoilla oli ollut 5–7 prosenttia vastanneista. Myös nuorisotaloissa kokonaan käymättömien osuudet ovat vähentyneet ajanjaksolla 2011–2007.

Vuoden 2000 tutkimuksen nuorten vapaa-aikatutkimuksen (Keskinen 2001, 77) mukaan nuorisotalot olivat erityisen tärkeitä yksinhuoltaja- ja uusperheiden nuorille. Tämä havainto pitää paikkansa myös kevään 2011 aineistossa varsinkin poikien osalta. Pojista aktiivikävijöitä oli jonkin verran enemmän yksinhuoltaja- ja uusperheissä asuvista kuin ydinperheisiin kuuluvista.

Kuvio 3.10 Nuorisotaloissa noin kuukauden sisällä käyneet tytöt ja pojat iän mukaan 2011

Kuvio 3.11 Nuorisotaloissa kokonaan käymättömät 13–18-vuotiaat suomenkielisten koulujen oppilaat eri tutkimuksissa 2007, 2008, 2010 ja 2011

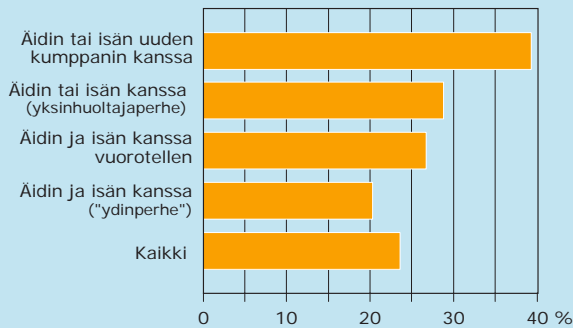

Miksi nuorisotaloilla käydään?

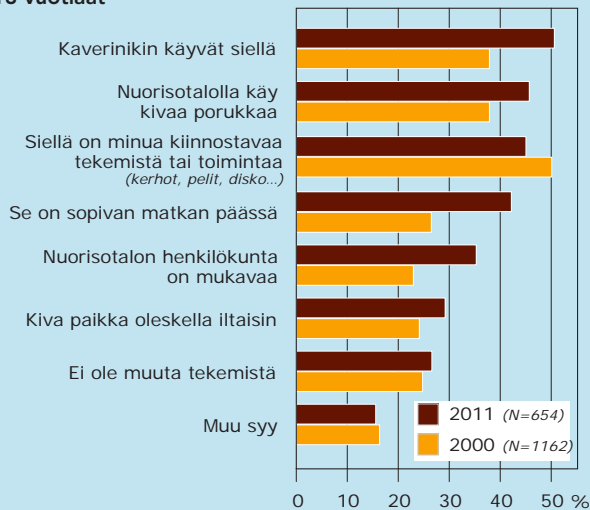
Nuorisotaloissa käymisen syitä kysyttiin niiltä, jotka olivat joskus taloissa käyneet. Kevään 2011 tutkimuksen mukaan joka toinen 11–18-vuotias helsinkiläisnuori oli tällainen (ks. taulukko 3.9). Käynnin syitä mainittiin keskimäärin kolme. Seuraavassa katsotaan, kuinka moni vastaaja oli kunkin syyn maininnut.

Kaverit tuovat nuoria taloihin. Yksin niihin on ilmeisen suuri kynnyks mennä. Myös talojen tarjoama toiminta sinänsä on lähes yhtä tärkeä vetotekijä. Tyttöjen ja poikien käynnin syyt eivät poikenneet merkittävästi toisistaan. Jonkin muun syyn kuin mitä valmiit vastausvaihtoehdot pitivät sisällään, pojista mainitsi kuitenkin useampi kuin tytöistä (19 % pojat/ 13 % tytöt).

Kuvio 3.12 Nuorisotaloissa noin kk sisällä käyminen nuoren perhetaustan (asumismuodon) mukaan 2011, 11–18-vuotiaat pojat (N=543)

Kuvio 3.13 Nuorisotaloissa käynnin syyt 2011 ja 2000, 11–18-vuotiaat

Taulukko 3.11 Syyt käydä nuorisotalossa 2011, %

Syy	%
Kaverinikin käyvät siellä	50,6
Nuorisotalolla käy kivaa porukkaa	45,7
Siellä on minua kiinnostavaa tekemistä tai toimintaa (kerhot, pelit, disko...)	45,1
Se on sopivan matkan päässä	42,2
Nuorisotalon henkilökunta on mukavaa	35,3
Kiva paikka oleskella iltaisin	29,2
Ei ole muuta tekemistä	26,6
Muu syy	15,6
N=	654
Mainintoja yhteensä	1 899
Mainintoja/vastaaja	2,9

Poikien avovastaukset liittyivät usein nuorisotalojen bänditoimintaan ("oman bändin treenipaikka", "kaverin bändin keikat"). Pojat mainitsivat usein myös talojen hyvät pelimahdollisuudet ("siellä on hyviä konsoleita") sekä skeittihallin.

Mitä nuorempi vastaaja oli, sitä enemmän hän arvosti nuorisotalojen kiinnostavaa toimintaa, sen sopivaa sijaintia sekä mukavaa henkilökuntaa. Ulko-maalaistaustaisilla korostui nuorisotalon mukava henkilökunta käynnin syinä.

Vastaava kysymys esitettiin myös vuoden 2000 tutkimuksessa. Vuonna 2000 käynnin syitä mainittiin keskimäärin 2,4 eli vähemmän kuin vuonna 2011.

Tämä tarkoittaa sitä, että vuoden 2011 tuloksissa lähes kaikki vastausvaihtoehdot saivat enemmän mainintoja kuin vuonna 2000.

Nuorisotaloissa käymisen syyt ovat painottuneet yhä enemmän sosiaalisen toiminnan suuntaan. Kaverit ja hyvä porukka ovat entistä tärkeimpiä vetotekijöitä taloihin. Myös henkilökunnan merkitys on kasvanut. Talon saavutettavuuden (läheisyys, helppo tavoitettavuus) tärkeyden kasvaminen on mielenkiintoinen tulos. Nuorisotalon saavutettavuus korostuu silloin, kun talossa käydään tai pistäydytään tiheään ja säännöllisesti. Nuorisotalo tarjoaa kuitenkin neutraalin ja luvallisen paikan / areenan toisten nuorten tapaamisille, kun samaan aikaan kaupallisissa paikoissa kuten kauppakeskuksissa nuorten oleskelua säännellään ja rajoitetaan voimak-

kaasti ja näkyvästi. Nuorisotaloissa on tavoitettavissa myös nuoriso-ohjaajia, siis aikuisia, jotka ovat "nuorten puolella". Kevään 2011 aluepalvelujen asiakaskyselyssä (Keskinen, Taponen & Sarpo 2012) yli kolmasosa nuorista oli täysin samaa mieltä väittämästä "saan tukea ohjaajilta henkilökohtaisissa asioissani".

RAISA NIEMI

Vanhemmat ja sisarukset

• VESA KESKINEN

Kenen kanssa asutaan

Vuonna 2008 Helsingissä tehtiin kaksi nuoria koskevaa tutkimusta (Keskinen & Taponen 2008, Stenvall 2009), joissa nuorten perhetilannetta selvitettiin aiempaa hienosyisemmin. Tavoitteena oli ottaa haltuun uusperheissä asuvat sekä vuoroin toisen vanhemman kanssa asuvat ”moniperheiset lapset”. Tutkimukset osoittivat, että monet lapset ja nuoret asuivat vuorotellen molempien vanhempiensa luona, vaikka vanhemmat olivatkin eronneet. Ilmiötä on esitelty Helsingin kaupungin tietokeskuksen Kvartti-lehdissä 3/2008 (Keskinen & Stenvall 2008) ja 1/2010 (Stenvall 2010).

Moniperheiset lapset

Vuoden 2011 nuorten vapaa-aikatutkimuksen aineistossa kiinnitti huomioita suhteellisen suuri ”muulla tavoin” asuminen, kuin mitä lomakkeen valmiit vaihtoeh-

dot antoivat mahdollisuuden vastata. Näitä vastauksia oli 95 nuorella eli 7,2 prosentilla. Kun asiaa tutkittiin tarkemmin, havaittiin, että valtaosa ”Muulla tavoin, miten?” maininnoista meni luontevasti valmiisiin vastausluokkiin. Varsinkin nuorimmat vastaajat olivat tarkkoja. He kertoivat asuvansa esimerkiksi ”äidin ja isän sekä sisarusten kanssa” tai ”asun koko perheen kanssa”. Jatkon tarkastelut on tehty ”tarkistuslaskennan” jälkeisestä aineistosta. ”Aitoja” muita asumismuotoja olivat muun muassa asuminen yksin, asuminen vuokralla soluasunnossa ja nuorisokoti.

Kevään 2011 tutkimuksen tulos vahvistaa huomiota, että vuoroin isän, vuoroin äidin kanssa asuu noin joka kymmenes 13–18-vuotias helsinkiläisnuori. Perusjoukkoon suhteutettuna tämä tarkoittaa 3 400 lasta ja nuorta. Vuoroasuminen on luonnollisesti yhtä yleistä tyttöillä ja pojilla.

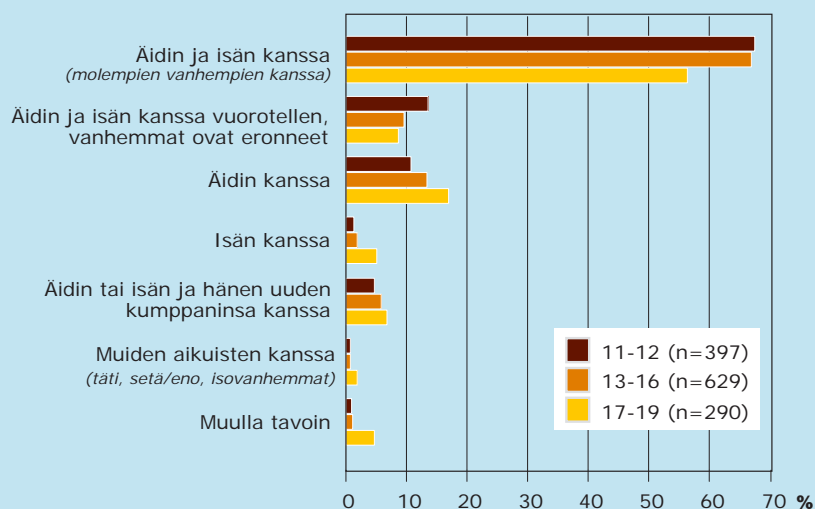
Taulukko 4.1 Nuorten 13–18-vuotiaiden perheet Helsingissä 2008, 2010 ja 2011

Asuu:	2008*	2010**	2011
Äidin ja isän kanssa (molempien vanhempien kanssa)	58,9	62,3	63,8
Äidin ja isän kanssa vuorotellen, vanhemmat ovat eronneet	6,1	10,3	9,5
Äidin kanssa	20,3	16	14,6
Isän kanssa	2,3	2,6	2,7
Äidin tai isän ja hänen uuden kumppaninsa kanssa	7,4	5,4	6,3
Muiden aikuisten kanssa (täti, setä/eno, isovanhemmat)	0,7	0,6	0,9
Muulla tavoin	4,4	2,9	2,3
%	100	100	100
N=	620	886	907

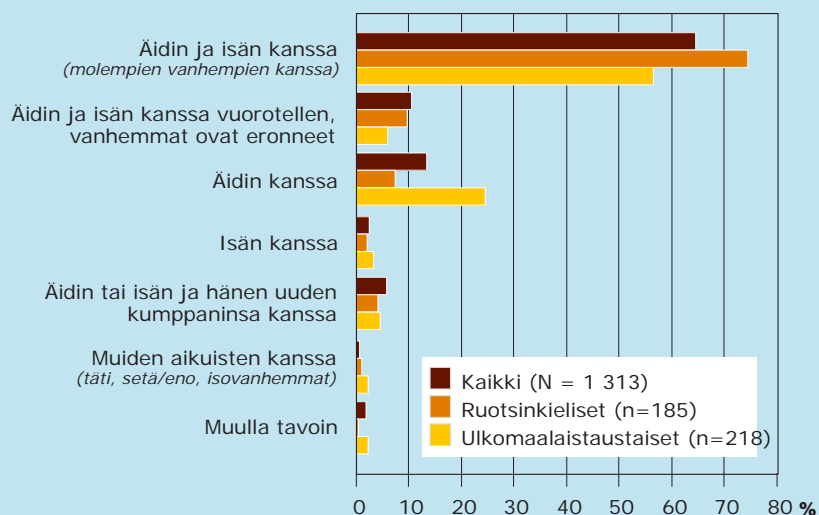
*) Nuorisosiainkeskuksen asiakaskuva 2008 (Keskinen & Taponen 2008)

***) Nuorisosiainkeskuksen asiakaskuva 2010 (Keskinen & Taponen 2010)

Kuvio 4.1 Kenen kanssa asutaan iän mukaan Helsingissä vuonna 2011, N=1313

Kuvio 4.2 Kenen kanssa asutaan kielen ja ulkomaalaistaustaisuuden mukaan Helsingissä vuonna 2011, N=1313

Mitä nuoremasta lapsesta on kyse, sitä tavallisempaa vuoroasuminen on. Tutkimuksemme 11–12-vuotiaista vastaajista 13 prosenttia asui vuorotellen äidin ja isän kanssa (ks. kuvio 4.1). Lasten ja nuorten arkea koskeneessa tutkimuksessa (Stenvall 2009) 9–12-vuotiaista 17 prosenttia oli moniperheisiä.

Ruotsinkieliset nuoret asuvat muita yleisemmin ydinperheessä. Ulkomaalaistaustaisista aika moni asuu ainoastaan äidin kanssa.

Yksinhuoltajat tilastoissa ja todellisuudessa

► **TILASTOJEN YKSIHUOLTAJUUS** ja käytännön elämä eivät ole aina sama asia. Seuraava esimerkki havainnollistaa asiaa. Tilastokeskuksen Altika-tietokannasta saadaan tiedot perheistä tyypin ja lapsen iän mukaan. Helsingissä asui vuoden 2010 lopussa 25 740 iältään 13–17-vuotiaasta lasta ja nuorta. Heistä 66,3 prosenttia asui kahden huoltajan perheissä ja yhden huoltajan perheissä 33,7 prosenttia. (Tilastokeskus, Altika). Nuoret Helsingissä 2011-tutkimuksen aineistossa vastaavanikäisistä 17 prosenttia oli yksinhuoltajien lapsia (ks. oheinen taulukko). Jos heihin lasketaan myös äidin tai isän uuden kumppanin kanssa asuvat, osuus nousee 24 prosenttiin. Ero on joka tapauksessa huomattava virallisen tilaston lukuun verrattuna. Asialla on monia puolia. On selvää, että virallinen tilastointi ei voi merkitä henkilöitä kahteen osoitteeseen. Helsingin kaupungille ja sen palvelujen tuottajille palvelujen tarjoaminen ainoastaan tiedossa olevan asuinalueen perusteella voi olla hankala. Esimerkiksi päiväkotipaikoille voi joillakin alueilla olla enemmän kysyntää, kuin alueella virallisesti asuu päiväkotikäisiä lapsia.

13–17-vuotiaiden perhetilanne Nuoret Helsingissä 2011 –tutkimuksen aineistossa

Asuu:	%
Äidin ja isän kanssa (molempien vanhempien kanssa)	64,1
Äidin ja isän kanssa vuorotellen, vanhemmat ovat eronneet	9,7
Äidin kanssa	14,6
Isän kanssa	2,5
Äidin tai isän ja hänen uuden kumppaninsa kanssa	6,4
Muiden aikuisten kanssa (täti, setä/eno, isovanhemmat)	0,7
Muulla tavoin	1,9
N	827

Avio- tai avoeron jälkeisiä yhteishuoltajuussopimuksia on Helsingissä tehty 2000-luvulla reilut 2000 per vuosi (Helsingin sosiaalivirasto 2008). Vuonna 2010 luku oli 2 453 eli yhteishuoltajuuden ovat kasvamaan päin (Helsingin sosiaalivirasto 2011). Koko maassa sopimuksia on tehty vuosina 2008–2010 noin 32 800 per vuosi (THL 2011).

Kaikki tilastoissa näkyvät yksinhuoltajat eivät ole yksinhuoltajia käytännössä. Vaikka tulotilastojen mukaan yksinhuoltajaperheet ovat selvästi pienituloisempia kuin muut perheet, on yhteishuoltajuusperheissä erosta huolimatta edelleen kaksi huoltajaa, jolloin myöskään kaikki menot eivät kasaudu yhdelle huoltajalle. Ottamatta kantaa tällaisen järjestelyn toimivuuteen, kuva yksinhuoltajista ja köyhistä lapsiperheistä muuttuu, jos lasten kustannukset osasaa eroperheistä jakaantuvat edelleen tasaisesti.

Sisarusten määrä

Sen, onko perheen ainoana lapsena tai sisarusten ympäröimänä, voi helposti kuvitella vaikuttavan moneen asiaan. Isoveljen tai -siskon jalanjäljissä on helpompi kulkea kuin ”raivata omaa polkuaan”. Toisaalta ainoana lapsena saa ehkä helpommin vanhempien kaiken huomion – niin hyvässä kuin kontrollimielessäkin.

Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksen nuorista noin joka kymmenes oli perheensä ainoa lapsi. Yhtä yleisintä on kuulua suurperheeseen, jossa sisaruksia on 4–6. Yleisintä on, että nuorella on yksi sisarus. Suurperheet ovat muita yleisempiä monikulttuurisissa/ulkomaalaistaustaisissa perheissä.

Taulukko 4.2 Nuorten 11–19-vuotiaiden sisarusten määrä Helsingissä 2011

Sisarusten lukumäärä	%		
	Kaikki	Ruotsinkieliset	Ulkomaalaistaustaiset
0	9	8	13
1	41	43	31
2	29	30	22
3	11	9	16
4+	10	11	19
%	100	100	100
N=	1 279	183	204

Oheiset tiedot sisarusten määrästä eivät tarkoita sitä, että nuorilla oli kyselyhetkellä keväällä 2011 kotoaan sisaruksia. Nuorista 60 prosenttia asui sellaisessa perheessä, josta kukaan ei ollut muuttanut pois. Vastaavasti 40 prosenttia vastaajista kertoi, että osa perheenjäsenistä asuu muualla. Seuraavassa jakauma siitä, kuka tai ketkä asuvat muualla.

Taulukko 4.3 11–19-vuotiaiden kotoa muuttaneet perheenjäsenet Helsingissä 2011

Perhetilanne	N	%
Yhteensä	1 306	100
Kaikki asuvat yhdessä	782	59,9
Osa perheenjäsenistä muuttanut	524	40,1
Kuka on muuttanut	Mainintoja	%
Yhteensä	500	100
Isä	257	51
Veli, sisko, sisaruksia	166	33
Vanhemmat eronneet	31	6
Äiti	17	3
Sisarpuoli	16	3
Asun yksin	6	1
Joku muu sukulainen	5	1
Äiti-tai isäpuoli	2	0

Yleisimmin perheestä oli lähtenyt isä. Myös varsin monen isosisko tai isovelji on jo maailmalla.

Taulukosta voidaan myös laskea, kuinka moni lapsi tai nuori asuu erillään isästään. Joka viidennen (20 %) nuoren isä ei asu hänen kanssaan. Joka seitsemännen (13 %) isosisko tai isovelji on muuttanut lapsuuden kodistaan.

Läheisin perheenjäsen

Kysymys läheisimmästä perheenjäsenestä toi varsin oletettuja vastauksia. Suuremmalle osalle nuorista

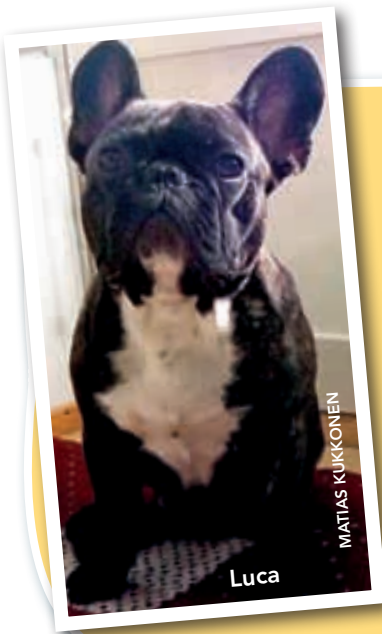
kaikki perheenjäsenet ovat yhtä tärkeitä. Vanhemmista äiti mainittiin neljä kertaa useammin kuin isä. Jonkin muun henkilön mainitsi 81 nuorta (6 %). Näistä maininnoista valtaosa kuului luokkaan ”täsmennetyt valmiit vastausvaihtoehdot”; äiti, isä, isosisko, mamma, pappa (13 kpl), vain äiti (9 kpl), kaikki (7 kpl). Kotieläin oli 13 vastaajan tärkein perheenjäsen. Isoäiti tai isoisä mainittiin seitsemän kertaa samoin kuin muu sukulainen (täti, serkku). Muutama oli sitä mieltä, ettei kukaan tai ei osannut sanoa ketään erityistä.

Taulukko 4.4 Läheisin perheenjäsen

Kuka on läheisin perheenjäsen	%		
	Kaikki	Tytöt	Pojat
Useita tai kaikki yhtä läheisiä	44,1	39,5	50,4
Äiti tai äidin asemassa oleva aikuinen	24,8	27,9	20,6
Isä tai isän asemassa oleva aikuinen	6,2	5,4	7,3
Isosisko	7,8	10,2	4,5
Isoveli	4,9	3,9	6,2
Kaksos- tai kolmossisarukset	0,7	0,8	0,5
Pikkusisko	3,2	4,4	1,5
Pikkuveli	2,2	1,5	3,1
Joku muu	6,2	6,4	6
%	100	100	100
N=	1 298	746	552

Perheen ilmapiiri

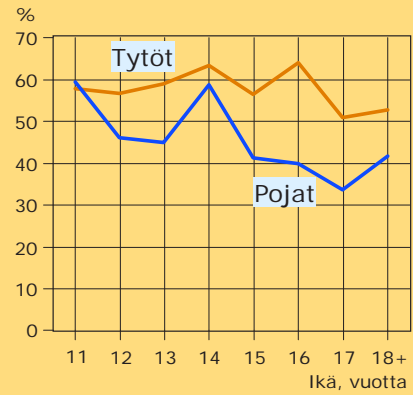
Nuorista 68 prosenttia eli kaksi kolmesta piti perheensä ilmapiiriä hyvänä. Pojista tätä mieltä oli 71 prosenttia, tytöistä 65 prosenttia. Tytöille on tyypillisempää kuin pojille ilmaista kodin ilmapiiri sanalla kohtalainen. Joka tapauksessa tytöt tulevat iän myötä kriittisemmiksi perheen kotioloihin. Pojilla tilanne näyttäisi olevan vakaampi.

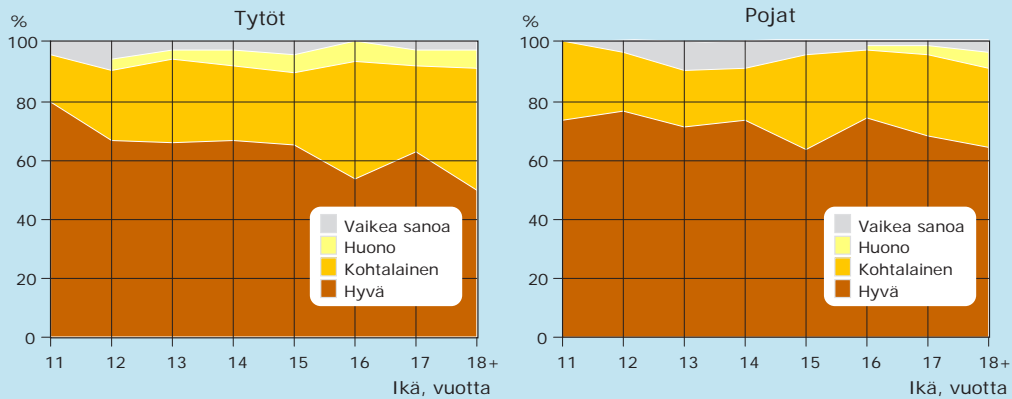
JOKA TOISELLA LEMMIKKI-ELÄIN

Joka toisen (52 %) helsinkiläisnuoren kotona on lemmikkieläin tai -eläimiä. Tyttöillä useammin kuin pojilla (58 % tytöistä/44 % pojista).

Kuvio
Lemmikkieläimen omistamisen iän ja sukupuolen mukaan Helsingissä keväällä 2011

Kuvio 4.3 Tyttöjen ja poikien kertoma perheen ilmapiiri iän mukaan Helsingissä 2011.

Ruotsinkieliset nuoret poikkesivat lähes kaikissa tutkimuksen käsittelemissä asioissa positiiviseen suuntaan muista vastaajista – tämä koski niin lukemista, nuorten ja vanhempien yhteisiä harrastuksia kuin tu-

levaisuuden odotuksia. Perheen ilmapiiri oli tästä harvinainen poikkeus.

Ulkomaalaistaustaisissa tai monikulttuurisissa perheissä oli muita perheitä useammin huono ilmapiiri.

Taulukko 4.5 Perheen ilmapiiri eri vastaajaryhmissä

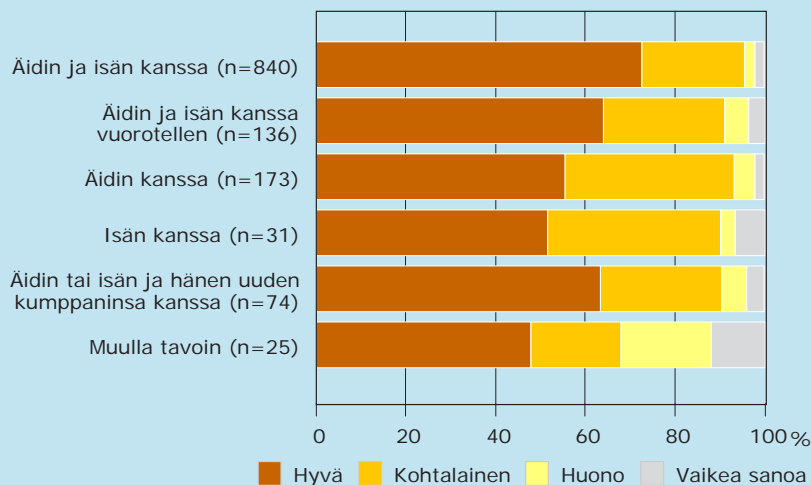
	Kaikki	Ruotsinkieliset	Ulkomaalaistaustaiset
Hyvä	67,7	60,1	65,9
Kohtalainen	25,8	25,7	21,7
Huono	3,4	6,6	8,3
Vaikea sanoa	3,0	7,7	4,2
%	100	100	100
N	1 308	183	217

Ydinperheissä, joissa on sekä äiti että isä, perheen ilmapiiri näyttää olevan paras. Tämä koskee myös uusperheitä. Yksinhuoltajaperheissä ilmapiiri oli muita perhetyyppisiä useammin kohtalainen.

Kavereiden määrä tai läheisten ystävien määrä ei vaihdellut merkittävästi eri perhetyyppisissä asuvilla. Yksinäiseksi itsensä kokemisessa oli jonkin verran

vaihtelua sen mukaan kenen kanssa asuttiin. Isän kanssa asuvista 56 prosenttia kertoi, että oli kokenut joskus itsensä yksinäiseksi. Kaikista vastaajista heitä oli 47 prosenttia. Usein yksinäisiä oli 15 prosenttia äidin kanssa asuvista sekä äidin tai isän uuden kumppanin kanssa asuvista. Muissa ryhmissä vastaava osuus oli 9 prosenttia.

Kuvio 4.4 Perheen ilmapiiri eri perhetyypeissä

Nuorten ja vanhempien yhteiset harrastukset

• VESA KESKINEN

► **NUORTEN VAPAA-AIKAA JA HARRASTUKSIA ON** Helsingissä tutkittu neljä kertaa eri vuosikymmeninä. Vuoden 2011 tutkimuksessa kysyttiin ensimmäistä kertaa harrastusten periytymistä edelliseltä sukupolvelta ja sitä, harrastavatko vanhemmat ja lapset yhdessä. Kysymysten vastausvaihtoehdot muotoutuivat lomaketestausten pohjalta.

Työillä ja pojilla oli yhtenevästi yhteisiä harrastuksia vanhempiensa kanssa. Kysymyksen perusvastausjakauma on jo sinällään mielenkiintoinen ja tuo uutta tietoa. Joka kuudes (18 %) nuori vastasi, ettei hän varsinaisesti harrasta mitään. Yksinhuoltajaperheissä asuvista näitä harrastamattomia oli 29 prosenttia. Harrastamattomien osuus oli pienin 14-vuotiailla, joista vain 0,8 prosenttia ei harrastanut mitään vanhempiensa kanssa.

Joka neljännellä yhteinen harrastus vanhempiensa kanssa

Yhdessä vanhempiensa kanssa harrastaa reilu neljäsosa nuorista. Vähiten yhdessä harrastetaan 14-vuotiaina (23 %), eniten 17-vuotiaana (31 %). Yksinhuoltajaperheiden lapsista vain 18 % kertoi harrastavansa jotakin yhdessä vanhempiensa tai toisen vanhemman kanssa.

Sisarusten määrä vaikuttaa siihen, kuinka lapsilla ja vanhemmilla on mahdollisuuksia tai tarvetta harrastaa yhdessä. Ainoista lapsista lähes joka kolmannella (31 %) oli vanhempiensa kanssa yhteinen harrastus. Kun perheessä oli kaksi lasta, vastaava osuus oli 25 prosenttia ja nelilapsissa perheissä enää 20 prosenttia.

Ruotsinkielisten koulujen oppilaista peräti 38 prosentilla oli perheen kanssa yhteinen harrastus. Kokonaan harrastamattomia ruotsinkielisistä nuorista oli

Taulukko 4.6 Harrastaako jotakin yhdessä vanhempien kanssa (%), 11–19-vuotiaat

	Kaikki
Ei, koska emme varsinaisesti harrasta mitään	17,9
Ei, koska vanhempani eivät harrasta sitä, mitä minä	32,1
Ei, koska en itse harrasta mitään samaa kuin vanhempani	15,4
En tiedä / ei koske minua	7,1
Kyllä	27,4
%	100,0
N	1 356

11 prosenttia, kun koko tutkimusjoukossa heidän osuutensa osuus oli 18 prosenttia.

Urheilua ja liikuntaa

Vastaajista 271 kertoi, mitä he harrastavat yhdessä vanhempien kanssa. Eri harrastuksia mainittiin 334 kappaletta. Yleisintä on harrastaa jotakin liikunta- tai urheilulajia. Useimmin mainittu urheilulaji oli golf (23 mainintaa). Jalkapallo mainittiin 22 vastauksessa ja sulkapallo 14 kertaa. Kukin laji edustaa omanlaistaan yhdessä tekemisen muotoa. Golf on esimerkki lajista, jossa vanhemmat ovat lajin opettajan roolissa. Isä ja poika pihassa jalkapalloa potkimassa – näky on kaikille tuttu ja sulkapalloa on helppo pelata yhdessä. Musisointi tai muut kulttuuriharrastukset eivät taivu ehkä niin luontevasti yhdessä tehtäviksi.

Taulukko 4.7 Mitä vanhempien kanssa harrastetaan

	Mainintoja
Jokin urheilu-/liikuntalaji	81
Kävely, lenkkeily, juoksu, retkeily	61
Hiihto, laskettelu, lumilautailu	25
Kuntosali, jumppa	24
Pyöräily	20
Soittaminen, musiikki, bändi	19
Uinti, sukellus	18
Koiran ulkoiluttaminen, koiraharrastus	14
Tehdään vaikka mitä yhdessä	13
Ratsastus, hevosharrastus	11
Mökkeily, kotityöt, puutarha, kalastus (3)	11
Veneily, purjehdus	10
Tanssi, baletti	8
TV, elokuvat	6
Valokuvaus, lukeminen, teatteri	5
Biljardi, snooker	5
Moottoriharrastus	3
Yhteensä	334

Periytyvätkö harrastukset?

Harrastusten periytymistä edelliseltä sukupolvelta ei lie aiemmin tutkittu. On yllättävää kuinka hyvin nuoret tiesivät vanhempiensa nuoruuden harrastuksista. Vanhempien nuoruuden ajan aktiviteetit ovat varmaan tulleet vuosien varrella esille useassakin yhteydessä.

Vajaalla puolella (43 %) nuorista oli tai on ollut jokin sama harrastus kuin heidän vanhemmillaan oli nuoruudessaan. Ruotsinkielisillä vastaava osuus oli 52 prosenttia, maahanmuuttajataustaisilla 33 prosenttia.

On helppo löytää syitä siihen, että monet harrastukset ovat ylisukupolvisia. Vanhempien on helppo ohjata lapsiaan itselle tuttujen urheilulajien tai kulttuuriharrastusten pariin. Jos perhe purjehtii tai laskettelee lomalla, on varsin todennäköistä, että myös lapset jatkavat näiden lajien parissa ainakin jonkin aikaa.

Ylisukupolvisen harrastuksen tai harrastuksia mainitsi 323 nuorta. Eniten mainintoja saivat seuraavat asiat.

Taulukko 4.8 Mitä samoja harrastuksia nuorilla on tai on ollut kuin heidän vanhemmillaan oli nuoruudessaan, yleisimmät maininnat

	Mainintoja
Musiikkiharrastus: kuoro, soittaminen, musiikki	101
Jalkapallo	80
Ratsastus	50
Tanssi	49
Jääkiekko	33
Itsepuolustuslajit	33
Partio	31

Soittamisen harrastajien useimmin mainittu instrumentti oli piano (19 kpl). Tästä tulee helposti mieleen kliseinen ”parempien perheiden” tyttöjen pianotunneille ”roudaaminen”. Kitara oli kuuden vastaajan ”vanhemmilta peritty” soitin.

Vapaamuotoiset vastaukset vuosien varrella kehuista harrastuksista kuvaavat ehkä myös sitä, miten vanhempien ”pakottamista” harrastuksista on pikku hiljaa muotoutunut oma mieliharrastus.

- ”partio ja pianonsoitto, äiti harrasti niitä nuorena lyhyen aikaa”
- ”ratsastus, tanssi, klassisen musiikin soitto ja laulu”
- ”mamma spelade piano och jag spelar cello, så musik helt enkelt”
- ”squash, badminton, spela piano”
- ”telinevoimistelu, motocross, koripallo, luistelu”

Taulukko 4.9 ”Onko Sinulla samoja harrastuksia kuin vanhemmillasi oli nuorena?”

	Kaikki
En tiedä, mitä vanhempani aikoinaan harrastivat	28,1
Ei, koska vanhempani eivät ole harrastaneet mitään samaa kuin minä	17,1
Ei, koska meillä kellään ei ole ollut varsinaista harrastetta	1,5
Ei, koska en itse ole harrastanut mitään samaa kuin vanhempani aikoinaan	10,6
Kyllä	42,6
%	100,0
N	1 354

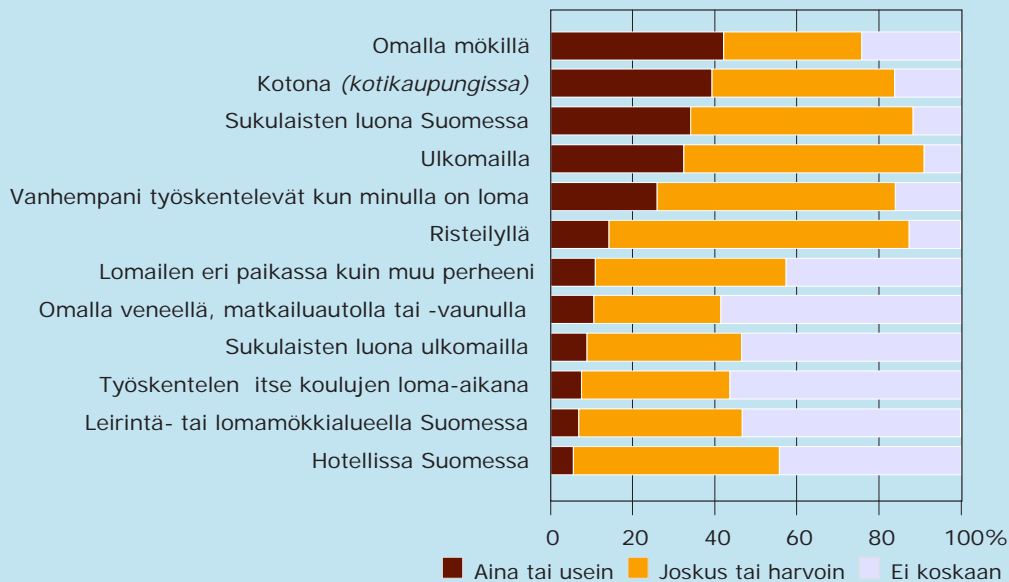
Osa harrastuksista on eräänlaisia läpikulkuharrastuksia. Tällaisia ovat ainakin ratsastus ja tanssi (”pienempänä baletti”). Myös partiota on yleisesti käyty kokeilemassa.

Lomanvietto

• ANNA SOFIA NYHOLM

Kuvio 4.5 Lomanviettotavat, 11–19-vuotiaat, (%)

► **NUORILTA KYSYTIIN ERILAISTEN** lomaviettotapojen yleisyyttä. Kolme yleisintä lomaviettotapaa, aina ja usein vastaukset yhteenlaskettuna, olivat lomailu omalla mökillä (42 %), kotikaupungissa (39 %) ja sukulaisten luona Suomessa (34 %). Lähes kolmasosa nuorista lomaili aina tai usein ulkomailla. Reilun neljäsosan nuoren vanhemmat työskentelevät aina tai usein koululaisten loma-aikana.

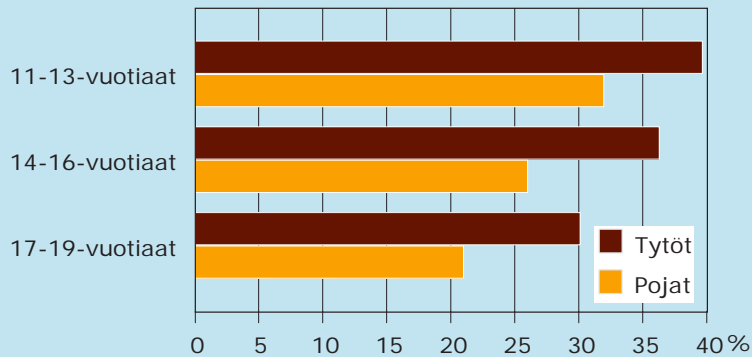
Tässä artikkelissa esitetään vain ne otoksessa nähtävät erot, jotka toteutuvat myös perusjoukossa vähintään 95 prosentin todennäköisyydellä ($p < 0,05$).

Pojat lomailivat vanhempiensa kanssa tyttöjä harvemmin ulkomailla. Pojista 28 prosenttia vietti lomansa ulkomailla usein tai aina. Tytöistä vastaava osuus oli

37 prosenttia. Ikäryhmittäinen tarkastelu ei tuo selitystä sukupuolten väliseen eroon vanhempien kanssa matkustamisessa. Tyttöjen osuus oli jokaisessa ikäryhmässä noin kymmenen prosenttiyksikköä suurempi kuin poikien (ks. kuvio 4.6). Sekä tyttöjen että poikien halukkuus lomailla perheen kanssa ulkomailla vähenee sen mukaan mitä vanhemmasta ikäluokasta on kyse.

Mitä paremmaksi nuori arvio perheen taloudellisen toimeentulon, sitä useammin vastaajat viettävät lomansa omalla mökillä. Sama pätee myös veneen omistamiseen. Mitä paremmaksi perheen toimeentulo arvioitiin, sitä useammin perhe vietti lomaa omalla veneellä, matkailuautolla tai -vaunulla.

Kuvio 4.6 Usein tai aina perheen kanssa ulkomailla lomailevien tyttöjen ja poikien osuus ikäluokittain tarkasteltuna, (%)

Arkihavainnon oletus, että varakkaimmilla on todennäköisemmin vene ja mökki, todentuu tilastoissa. Vuonna 2006, Uudellamaalla ylimpään tulokvintiiliin, eli suurituloisimpaan viidennekseen kuuluvista kotitalouksista 40 prosenttia omisti vapaa-ajan asunnon, kun esimerkiksi toiseksi alimpaan tulokvintiiliin kuuluvilla vastaava osuus oli 14 prosenttia. Samana vuonna ylimpään tulokvintiiliin kuuluvista kotitalouksista 26 prosenttia omisti veneen kun vastaava osuus toiseksi alimpaan kvintiiliin kuuluvista oli 11 prosenttia. (Suomen virallinen tilasto.)

Ruotsinkieliset viettivät muita vastaajia useammin lomiam mökillä. Ruotsinkieliset nuoret kävivät muita vastaajia useammin risteilyllä ja sukulaisten luona ulkomailla. Ruotsinkielisten nuorten vanhemmat työskentelivät muiden vastaajien vanhempia useammin koulujen loma-aikoina ja näin ollen myös viettivät lo-

mansa useammin eri paikassa kuin lapsensa. Tämä tulos oli yllättävä, sillä aikaisempien tutkimusten mukaan (mm. Kestilä 2003) ja muiden ”Nuoret Helsingissä 2011” -tulosten perusteella ruotsinkielisillä nuorilla korostui perhekeskeisyys.

Ei liene yllättävää, että ulkomaalaistaustaiset nuoret viettivät lomiansa valtaväestöä edustavia nuoria harvemmin omalla mökillä, omien sukulaisten luona Suomessa ja omalla veneellä tai matkailuautolla kulkien. Odotetusti, ulkomaalaistaustaiset nuoret lomailivat useammin sukulaisten luona ulkomailla. (Ulkomaalaistaustaisilla tässä tutkimuksessa tarkoitetaan henkilöitä, joiden toinen tai molemmat vanhemmista ovat syntyneet ulkomailla.)

Mielenkiintoista, joskaan ei kovin yllättävää, tuloksissa on se, että ne vanhemmat, joista kumpikin on syntynyt ulkomailla, työskentelivät useammin koulujen lo-

ma-aikoina, kuin ne vanhemmat, joista vain toinen on syntynyt ulkomailla, tai ne vanhemmat, joista kumpikin on syntynyt Suomessa. Oletettavasti perheen taloudellisella tilanteella on vaikutusta siihen kuinka usein vanhemmat työskentelevät koulujen loma-aikana.

Taloudellisella tilanteella on luonnollisesti ja oletusti vaikutusta siihen miten ja missä lomaillaan. Taloudelliset mahdollisuudet korostuvat etenkin tässä kysymyspatteristossa, sillä vaihtoehtoina olivat muun muassa oma mökki ja oma vene, matkailuauto tai -vaunu. Prosenttiosuudet olisivat luultavimmin jakaantuneet toisin, jos omistussuhde olisi jätetty pois. Ei ole tavatonta lomailla esimerkiksi sukulaisten ja tuttavien mökillä tai vuokrata vene tai mökki.

Nuorten arviot perheen taloudellisesta tilanteesta eivät sinänsä ole vertailukelpoisia keskenään, sillä se miten taloudellinen tilanne koetaan, on hyvin yksilö-

listä. Kuinka suuret perheen tulojen olisi oltava, jotta taloudellinen tilanne on hyvä tai kohtuullinen? Vastaus riippuu varmasti hyvin paljon siitä mihin vertaa ja min-käläisessä sosiaalisessa ympäristössä eletään.

Koulunkäynti on nuorten työtä

• VESA KESKINEN

Koulunkäynnistä pitäminen

Nuorten työpaikka on koulu. Kysymys ”Mitä pidät koulunkäynnistä tällä hetkellä?” esitettiin jo vuoden 2000 tutkimuksessa. Tuolloin pohdin (Keskinen 2001, 85), mikä on ”normaalia” työstä pitämistä. Onko edes toivottavaa, että kaikki pitäisivät koulunkäynnistä? Nuorilla täytyy olla myös muita elämänalueita, jotka kiinnostavat. Vastenmielisyyttä mennä kouluun tai peräti koulupelko ovat tietenkin toinen juttu.

Koulunkäynnistä pitävien osuus vastaajista oli keväällä 2011 täysin sama kuin reilut kymmenen vuotta sitten. Helsingin koululaisista puolet (49 %) piti koulunkäynnistä ja reilu kolmannes (36 %) ei. Yleinen arvio tai veikkaus on ehkä enemmänkin se, että koulusta pitämättömien osuudet olisivat kasvaneet. Tulos kertoo suomalaisen koulujärjestelmän onnistumisesta.

Koulussa viihtymisestä kertovan tuloksen voi tulkita niinkin, että koulu tarjoaa monille nuorille vakaan ja säännöllisen paikan aikuisineen ja kevyen yhteisöllisyyden kavereineen, kun muutoin elämä on aika irtonaista liikkumista arjen sirpaleisten fyysisten ja digitaalisten rakenteiden jatkuvasti muuttuvassa maastossa.

Vastaajaryhmien käsitykset lähentyneet toisiaan

Työillä ja pojilla sekä eri-ikäisillä vastaajilla oli jossain määrin erilainen tulkinta koulun roolista ja kiinnostavuudesta. Vuonna 2000 tytöt pitivät koulunkäynnistä selvästi enemmän kuin pojat (tytöistä 54 %, pojista 41 %). Nyt tämä ero on kaventunut ja lukion puolella pojat ovat jo tyttöjä ”kouluorientoituneempia”.

Vuonna 2000 suurin koulutyytyväisyys oli ala-asteella. Keväällä 2011 eniten opiskelustaan pitäviä oli lu-

Mielikuva koulussa viihtymisestä

► **KYSYIN KYMMENELTÄ** sattumanvaraiselta aikuiselta, kuinka he luulivat nuorten vastanneen puheena olleeseen koulunkäyntikysymykseen. Seitsemän kymmenestä arveli, että koulunkäynnistä pidettiin 2011 vähemmän kuin vuonna 2000. Pessimismi kumpusi osin mediasta – positiivisia uutisia koulumaailmasta on niukasti. Osa peilasi mielipidettään (omassa) työelämässä tapahtuneisiin heikennyksiin.

Kevään 2012 aikana helsinkiläisiltä 18–70-vuotiailta kysyttiin tyytyväisyyttä julkisiin palveluihin ja asumiseen Helsingissä. Kyselyyn vastasi 1 563 henkilö. Tässä niin sanotussa kuntapalvelututkimuksessa esitettiin myös kysymys: ”Millainen mielikuva tai näkemys teillä on Helsingin koululaisten viihtymisestä koulussa?” Aikuisten käsitykset nuorten koulussa viihtymisestä olivat kaikin puolin varovaisempia kuin itse koululaisten.

Taulukko 5.1 Nuorten 11–19-vuotiaiden koulusta pitäminen 2011 ja aikuisten 18–70-vuotiaiden arviot asiasta Helsingissä 2012

	Hyvin paljon	Melko paljon	Melko vähän	Ei lainkaan	Ei osaa sanoa	%	N
Nuoret 2011	9,8	38,8	27,2	9,1	15,0	100	1 355
Aikuiset 2012	9,4	37	31,4	7,3	14,9	100	2 496

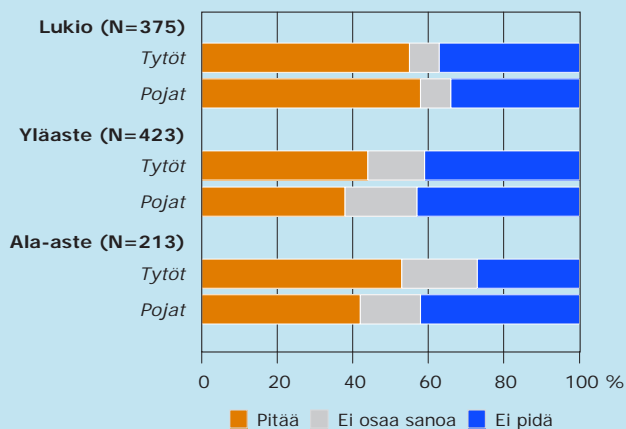
Taulukko 5.2 Arvio omasta koulumenestyksestä (%) kielen ja luokka-asteen mukaan Helsingissä 2011

	Kiitettävä	Hyvä	Tyydyttävä	Huono	Ei osaa sanoa	%	Kiitettävä + hyvä	N
Kaikki	22	46	24	5	3	100	68	1 353
Ala-aste	24	55	14	3	5	100	78	520
Yläaste	27	39	25	7	3	100	66	424
Lukio	13	44	36	6	2	100	57	375
Ruotsinkieliset yhteensä	12	57	24	3	4	100	69	192
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	19	44	28	6	4	100	63	218

Taulukko 5.3 Arviot koulumenestyksestä (%) vuosina 2011 ja 2000 sukupuolen mukaan, 11–19-vuotiaat

	Kiitettävä	Hyvä	Tyydyttävä	Huono	Ei osaa sanoa	%	Kiitettävä + hyvä	N
Kaikki								
2011	22	46	24	5	3	100	68	1 353
2000	15	43	30	7	5	100	58	2 502
Tytöt								
2011	22	47	23	4	3	100	69	768
2000	17	46	27	6	4	100	63	1 315
Pojat								
2011	21	45	25	6	4	100	66	585
2000	13	40	34	8	5	100	53	1 187

Kuvio 5.1 Koulunkäynnistä pitäminen kouluasteen ja sukupuolen mukaan 2011 (N=1355)

kiossa. Yläasteella koulusta pitäviä ja koulusta pitämättömiä oli yhtä paljon. Yläasteen pojissa oli kuitenkin enemmän koulusta pitämättömiä kuin pitäviä. Vuonna 2000 yläasteen pojista peräti 49 prosenttia ei ”digan-

nut koulua”. Vuonna 2011 vastaava osuus oli 42 prosenttia. Tässä suhteessa tilanne on muuttunut parempaan suuntaan. Vuonna 2000 tulkitsin ”kouluviihtyvyyden logiikkaa” seuraavasti (Keskinen 2001, 85): ”Ala-asteella koulu on vielä uutta, eikä siihen ole vielä kyllästytty. Yläasteella tilanne on toinen. Oppilaat ovat murrosikäisiä 13–15-vuotiaita, jolloin koulukulttuurikin saattaa olla koulukielteisempi, koulunkäynnistä pitäminen ei kuulu julkilausuttaviin asioihin. Lukiossa ollaan luonnollisesti motivoituneempia ”opiskelijoita” – ollaanhan sinne itse hakeuduttu. Lukiolaisilla on asiasta myös varmin kanta – ei osaa sanoa vastausten osuus on heillä pienin.” Vanha tulkinta pitää edelleen paikkaansa.

Helsingin ruotsinkieliset nuoret viihtyivät koulussa vuoden 2000 tutkimuksen mukaan selvästi muita paremmin (Keskinen 2001, 86). Keväällä 2011 tätä eroa

ei enää ollut. Sama koski ulkomaalaistaustaisia nuoria, jotka olivat vielä vuonna 2000 jonkin verran tyytyväisiä koulunkäyntiinsä kuin kantaväestön nuoret.

Arvio omasta koulumenestyksestä

Nuorista kaksi kolmesta (68 %) arvio koulumenestyksensä hyväksi (kiitettävä + hyvä) ja joka neljäs tyydyttäväksi (tyydyttävä + huono).

Mitä pidemmällä koulunkäynnissä ollaan, sitä varovaisemmaksi arvioit tulevat. Ala-asteen oppilasta 78 prosenttia piti koulumenestystään hyvänä. Yläasteella vastaava osuus oli 66 prosenttia ja lukiossa 57 prosenttia. Yläasteen tytöt arvioivat omaa koulumenestystään hieman paremmaksi kuin pojat. Ala-asteella ja lukiossa tätä eroa ei ollut.

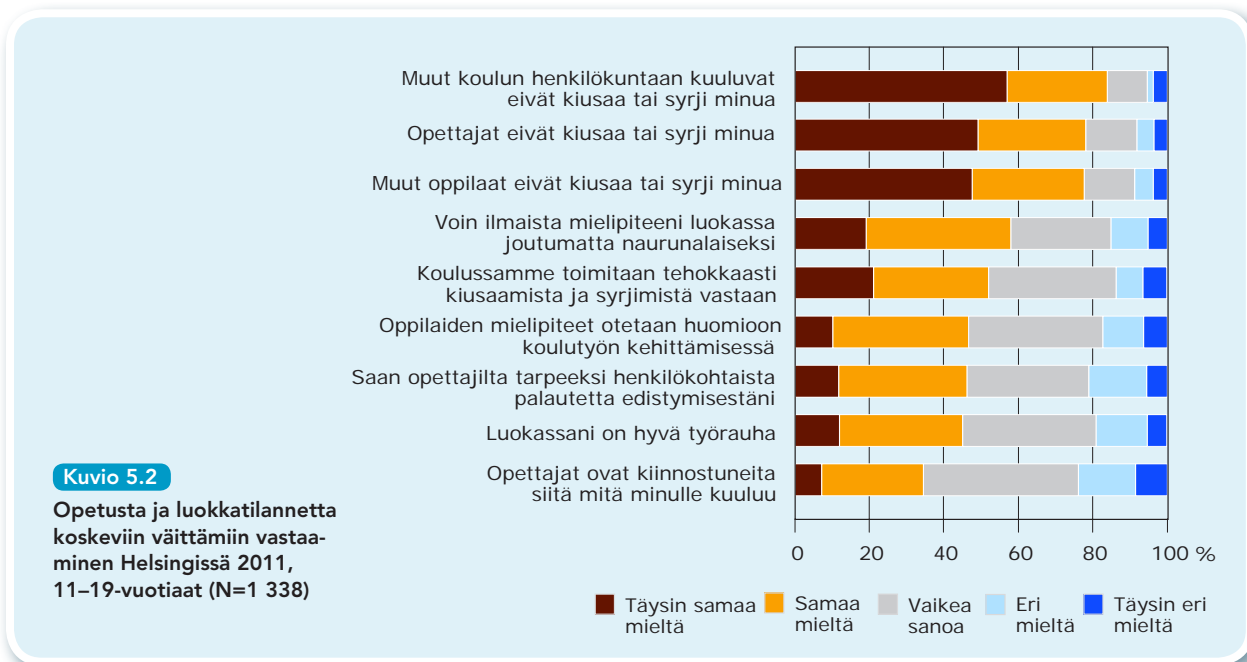
Sama kysymys esitettiin myös vuoden 2000 tutkimuksessa (ks. Keskinen 2001, 88, 180). Jotakin mielenkiintoista koulumaailmassa on tapahtunut reilussa kymmenessä vuodessa. Nykynuoret arvioivat koulumenestystään paremmaksi kuin nuoret vuonna 2000. Eniten on lisääntynyt poikien itsevarmuus. Molemmat tulokset ovat tilastollisesti merkitseviä ($p < 0,01$). Huomionarvoista on myös se, että nyt koulumenestystä arvioidaan selvästi useammin arvosanalla kiitettävä kuin vuonna 2000.

Kouluolot

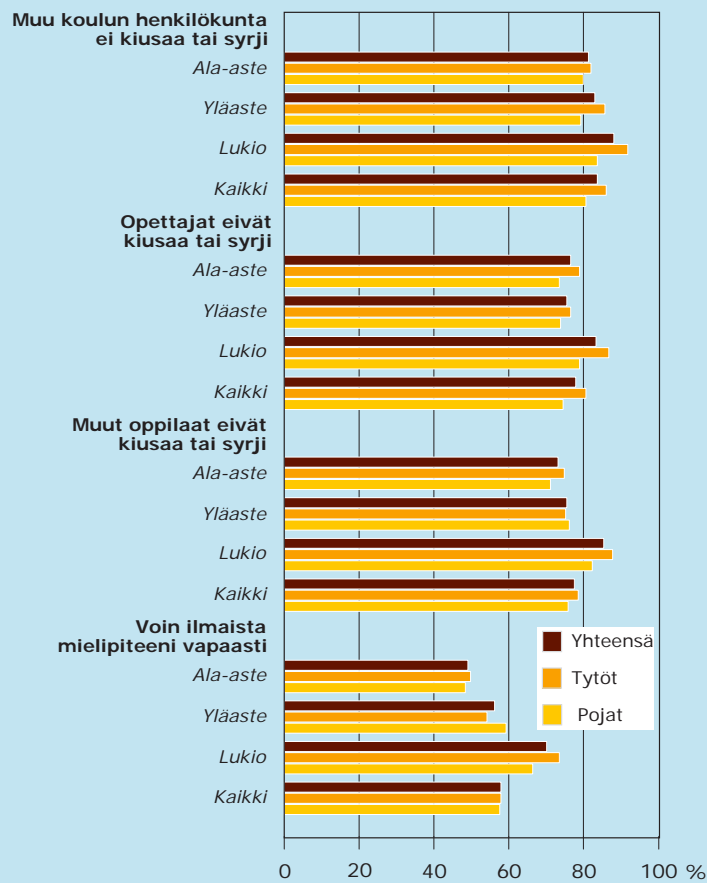
Kouluoloihin liittyen nuorilta kysyttiin yhdeksän väittämää koulutyöskentelystä, luokassa kuulluksi tulemisesta ja koulukiusaamista. Väittämistä neljä olivat

Taulukko 5.4 Koulutyöskentelyä koskeviin väittämiin vastaaminen vuonna 2000 (N=2 528) ja 2011 (N=1 338), 11–19-vuotiaat

	Samaa mieltä		Eri mieltä		Vaikea sanaa		Yhteensä, %	
	2000	2011	2000	2011	2000	2011	2000	2011
Luokassani on hyvä työrauha	47	45	21	19	32	36	100	100
Opettajat ovat kiinnostuneita siitä mitä minulle kuuluu	25	34	30	24	45	42	100	100
Voin ilmaista mielipiteeni luokassa joutumatta naurunalaiseksi	54	58	20	15	26	27	100	100
Oppilaiden mielipiteet otetaan huomioon koulutyön kehittämisessä	36	47	25	17	40	36	100	100

Kuvio 5.3 Väittämiä kanssa samaa mieltä oleminen sukupuolen ja luokka-asteen mukaan

samoja kuin vuoden 2000 tutkimuksessa. Näiden väittämiä osalta voidaan todeta, että Helsingin kouluissa on selvästi tehty töitä nuorten osallisuuden lisäämiseksi.

Laajemmin nuorten vaikuttamismahdollisuuksista, ks. artikkeli ”Nuorten vaikuttamismahdollisuudet.”

Kysytyjen asioiden joukossa oli vaihtoehtona myös se, että opettajat tai koulun muu henkilökunta olisi kiusaajan tai syrjijän roolissa. Tätä näkökulmaa ei ole tietävästi aiemmin huomioitu esimerkiksi kouluterveyskyselyjen kouluoloja koskevissa tarkasteluissa. Onneksi asia ei ole myöskään ajankohtainen, sillä vain hyvin harva nuori kertoi opettajien kiusaavan tai syrjivän heitä.

Väittämät jakautuvat karkeasti kahteen ryhmään. Niihin, joiden kanssa yli puolet vastaajista oli samaa mieltä (viisi väittämää). Neljä väittämää oli sellaisia, joihin oli ilmeisen vaikea vastata (reilun kolmanneksen mielestä).

On huomattava, että väittämät, joiden kanssa oltiin harvemmin samaa mieltä, olivat sellaisia, joihin ei osattu läheskään aina ottaa kantaa. Väittämiin vastattiin yllättävän samalla tavalla iästä tai sukupuolesta riippumatta. Esimerkkinä tästä seuraavat tarkastelut.

”Lintsaatko koulusta (vaikka vain yhden tunnin)?”

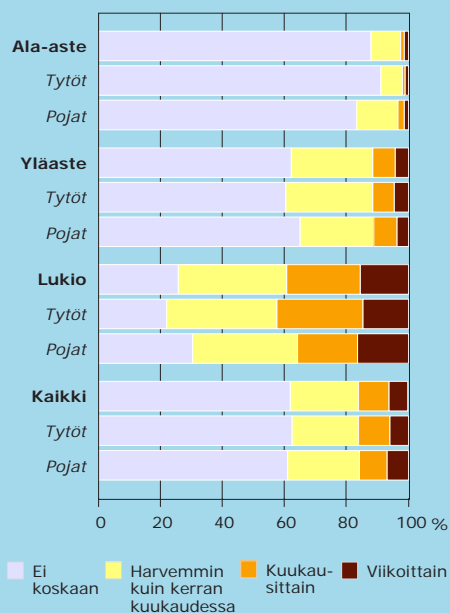
Helsingin 11–19-vuotiaista nuorista 38 prosenttia kertoi lintsaaneensa joskus koulutunneilta. Ala-asteella lintsaaminen oli hyvin harvinaista eikä se ollut kovin yleistä yläasteellakaan. Lukiossa tilanne oli toinen. Luokaton lukio on ryhmadynamiikaltaan aivan toisenlainen kuin peruskoulun luokka. Luokkatovereiden sosiaalinen kontrolli ei juuri pääse vähentämään poissaoloja.

Ulkomaalaistaustaiset nuoret harrastavat jonkin verran vähemmän lu-

vattomia poissaoloja kuin kaikki vastaajat. Ruotsinkielisten koulujen oppilaat eivät poikenneet lintsamisen suhteen suuntaa taikka toiseen.

Lintsaamista koskeva kysymys esitettiin myös vuoden 2000 kyselyssä. Tuolloin 12–18-vuotiaista nuorista 63 prosenttia oli joskus lintsaanut tunneilta. Osuus oli huomattavasti suurempi kuin vuonna 2011. Mikä selittää lintsaamisen vähentymisen? On paljon mahdollista, että eri tutkimusvuosien kysymyksen erilainen sanamuoto selittää tuloksen. Vuonna 2000 kysymys kuului muodossa ”Kuinka usein lintsaat koulusta? (vaikka vain yhden tunnin)”. Tämä sanamuoto pitää ehkä sisällään ajatuksen, että kaikki lintsaavat?

Kuvio 5.4 Koulusta lintaamisen useus luokka-asteen ja sukupuolen mukaan 2011

Koulupelko

Kysymys ”Kuinka usein tunnet koulupelkoa? (esimerkiksi kiusaamisen tai huonon koulumenestyksen vuoksi)” esitettiin sekä vuoden 2000 että vuoden 2011 kyselyssä. Lähimenneisyyden traagiset koulutapahtumat ja niiden mahdollisesti aiheuttamat pelot eivät siten suoranaisesti sisälly kysymyksen aihepiiriin.

Koulupelko ei ole vähentynyt eikä lisääntynyt kymmenessä vuodessa. Vuonna 2011 nuorista 28 prosenttia oli kokenut joskus koulupelkoa. Vuonna 2000 tämä osuus oli 25 prosenttia. Tyttöillä kouluun menoa pelkävien osuus kasvoi kuudella prosenttiyksiköllä. Mainitut erot eivät ole kuitenkaan tilastollisesti merkitseviä. Ne saattavat siis selittyä myös tutkimusvuosien otoskokojen erilaisuudella.

Taulukko 5.5 Kuinka usein koulupelkoa oli koettu vuosina 2011 ja 2000, 11–19-vuotiaat

	Ei koskaan	Joskus	Usein	Ei osaa sanoa	%	N	On ollut koulupelkoa, %
Kaikki							
2011	66	23	5	5	100	1 308	28
2000	70	22	3	5	100	2 409	25
Tytöt							
2011	62	27	6	5	100	754	33
2000	67	24	3	6	100	1 245	27
Pojat							
2011	72	18	4	6	100	554	22
2000	74	20	2	4	100	1 164	22

Lukukausien aikainen työssäkäynti

• VESA KESKINEN

► **KOULULAISTEN LUKUKAUSIEN AIKAINEN** työssäkäynti ei ole Suomessa ollut pariinkymmeneen vuoteen mielenkiinnon kohteena. Huomio on keskittynyt nuorten vaikeaan työmarkkinoille pääsyyn ja nuorisotyöttömyyteen. Helsingin nuorten vapaa-aikaa ja harrastuksia koskevissa tutkimuksissa koulun ohella tapahtuvaa työssäkäyntiä on kysytty vuosina 1990, 2000 ja 2011. Kunakin tutkimusvuotena asiaa on kysytty peruskoulun 8.-luokkalaisilta ja sitä vanhemmilta. Työssäkäyntiä on selvitetty eri tutkimusvuosina hieman eri tavalla. Vuosina 1990 ja 2000 kysys kuului ”Käytkö tällä hetkellä työssä koulun ohella (iltapäivisin, iltaisin tai viikonloppuisin)? Vastausvaihtoehtoina oli ”En” ja työssäkäynnin säännöllisyyttä mittaavat vastausvaihtoehdot. Vuonna 2000 nämä vaihtoehdot pitivät sisällään myös tuntimäärien kysymisen.

Vuoden 2011 tutkimuksessa työssäkäyntiä selvitettiin kysymyksellä ”Jos käyt tällä hetkellä palkkatyössä, merkitse minkä vuoksi?” Tämän jälkeen vastaaja sai valita valmiista vaihtoehdoista useita syy-vaihtoehtoja. Ensimmäinen vaihtoehto oli ”En käy palkkatöissä”.

On vaikea arvioida, kuinka paljon ja mihin suuntaan vuoden 2011 kysymysmuoto on vaikuttanut työssäkäyntiosuuksiin. Joka tapauksessa työssäkävien osuuden kasvu vuodesta 2000 vuoteen 2011 on niin suuri, ettei se voi selittyä pelkästään sillä, miten asiaa on kysytty.

Koululaisten työssäkäynti yleistynyt vuodesta 2000

Koululaisten lukukausien aikainen työssäkäynti vähenyi vuodesta 1990 vuoteen 2000. Vähentymisen keskeisinä syinä nähtiin tuolloin (Keskinen 2011, 82) 1990-lu-

vun laman jälkimainingit sekä työaikasäännökset, jotka vaikeuttivat alaikäisten töihin päästyä esimerkiksi hampurilaisravintoloihin.

Uusimpien tietojen mukaan koululaisten työssäkäynti näyttäisi jälleen yleistyneen. Koululaisista reilu kolmannes kävi keväällä 2011 koulun ohessa töissä, tytöt ja pojat yhtä yleisesti. Ruotsinkielisten nuorten keskuudessa lukukausien aikainen työssäkäynti oli vieläkin yleisempää.

Taulukko 5.6 Koululaisten lukukausien aikainen työssäkäynti yläasteella ja lukiossa vuosina 1990, 200 ja 2011

	Töissä, %		
	1990	2000	2011
Kaikki	34	24	36
Yläaste (8. ja 9. luokka)	31	20	33
Lukio (1. ja 2. luokka)	43	28	40

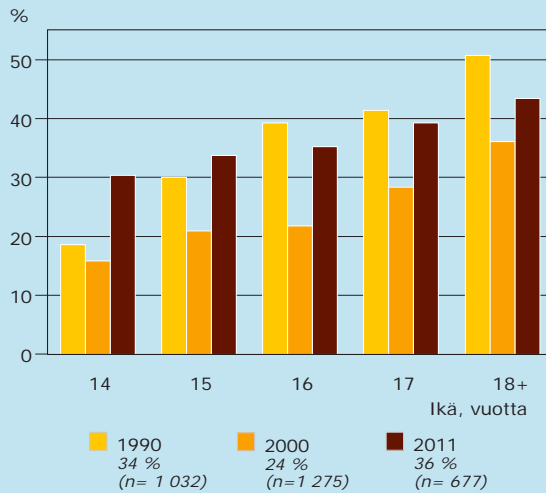
Työssäkävien osuuden kasvu vuodesta 2000 vuoteen 2011 on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p < 0.001$).

Mikä sitten selittää uudelleen yleistyneen työssäkäynnin? Nuorten lisääntynyt oman rahan tarve on varmaan yhtenä selityksenä. Uusimmassa tutkimuksessa ei kysytty työssäkäynnin säännöllisyyttä eikä esimerkiksi viikoittaista työaikaa. Olisikin mielenkiintoista tietää, mitä esimerkiksi nuorimmat 14–15-vuotiaat työssäkävivät nuoret tekivät työkseen? Voi olla, että nykyään työssä käydään harvemmin ja tehdään vähempiä tuntimääriä kuin 90-luvun alussa.

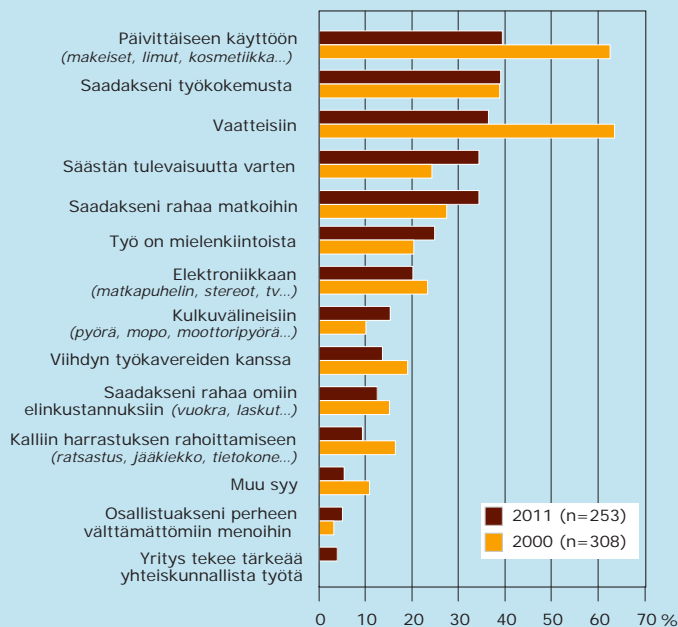
Se, millainen perheen taloudellinen tilanne oli, ei vaikuttanut työssäkäynnin yleisyyteen. Työssäkävillä

Kuvio 5.5

Koululaisten lukukausien aikainen työssäkäynti iän mukaan Helsingissä keväällä 1990, 2000 ja 2011

Kuvio 5.6

Työssäkäynnin syyt työssäkävivistä vuosina 2011 ja 2000

oli käytössään selvästi enemmän omaa rahaa kuin ei työssäkävillä. Työssäkävillä 21 prosentilla oli mielestään runsaasti rahaa käytössään. Työssä käymättömällä vastaava osuus oli 12 prosenttia.

Miksi töissä käydään?

Työssäkäynnin syitä kysyttiin 14 valmiin vastausvaihtoehdon avulla. Samoin meneteltiin vuonna 2000, mutta yhtä vastausvaihtoehtoa pienemmällä määrällä. Vuonna 2011 vastaukseksi saatiin 750 syytä eli 2,9 mainintaa per työssäkävynä koululainen.

Oman rahan saaminen ja sen käyttö omiin tarpeisiin oli luonnollisesti yleisin syy käydä työssä koulun ohessa. Nykynuorten vastauksista korostui kuitenkin myös pitempiäntainen tai järkipäisempi rahan tarve matkoihin, säästäminen tulevaisuutta varten ja kulkuvälinehankinnat. Vuonna 2000 työssäkävien vastauksissa korostui voimakkaasti päivittäisen kulutuksen rahoittaminen ja vaatteen.

Saadut tulokset herättävät ehkä enemmän kysymyksiä kuin antavat vastauksia. Mikä selittää suhteellisen yleisen lukukausien aikaisen työssäkäynnin, miten nuoret ovat saaneet työpaikkansa, missä he käyvät töissä?

Nuorten vaikuttamismahdollisuudet

• ANNA SOFIA NYHOLM

► **LASTEN JA NUORTEN OSALLISTUMISEN MAHDOLLISUUKSIA** on lisätty eri sopimuksilla ja laeilla. Esimerkiksi YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen sopimusvaltioiden on taattava lapselle oikeus ilmaista omat mielipiteensä kaikissa itseään koskevissa asioissa, ja ne on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti. Lapselle on tämän toteutumiseksi annettava mahdollisuus tulla kuulluksi. (YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista). Myös Suomen perustuslaissa todetaan, että ”lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti” (Suomen perustuslaki § 6).

Suomen kuntalain mukaan kunnan asukkaille ja palvelujen käyttäjille on taattava edellytykset osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan (Kuntalaki § 27). Kunnilla on laillinen velvollisuus järjestää nuorille mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn sekä kuulla nuoria heitä koskevissa asioissa (Nuorisolaki § 8). Helsingin kaupunki on ottanut nuorisolain asettaman veloitteen huomioon strategiaohjelmassaan, jonka toimenpiteitä ovat muun muassa nuorten omaehtoisten hankkeiden edistäminen ja tukeminen sekä lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen heitä koskevissa asioissa (Helsingin kaupunki 2009). Myös muun muassa kaupungin strategiaan tukeutuvan Helsingin kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kärkihankkeena on lasten ja nuorten vuorovaikutussuunnitelma, jonka tavoitteena on kehittää yhdessä

Helsingin kaupungin hallintokuntien kanssa pysyviä toimintatapoja ja -malleja, jotka mahdollistavat lasten ja nuorten osallisuuden heidän omien ympäristöjensä suunnittelussa ja suunnitelmien toteutuksessa (Helsingin kaupunki 2011).

Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Helsingissä

Helsingissä lasten ja nuorten osallisuuden edistämiseksi perustettiin Hesan Nuorten Ääni -toiminta 2000-luvun alussa. Toiminnalla pyrittiin luomaan lapsille ja nuorille osallistumisen mahdollisuuksia koulun ja nuorisotyön rakenteissa ja toimintakulttuureissa. Hesan Nuorten Ääni pyrki myös rakentamaan hallintokuntien välistä yhteistyötä lapsia ja nuoria koskevissa asioissa lisäämällä osallistavia elementtejä. Toiminnalla oli kolme päätavoitetta. Ensinnäkin lapsille ja nuorille pyrittiin luomaan osallisuuden kokemuksia ja mahdollisuus saada aikaan muutoksia omassa asuin- ja elinympäristössä. Toiseksi pyrittiin vahvistamaan yhteisöllisyyttä ja neuvotteluun perustuvaa toimintakulttuuria kouluissa ja nuorisotaloissa. Kolmanneksi toiminnalla pyrittiin vaikuttamaan siihen, että lapset ja nuoret saivat mahdollisuuden osallistua palvelujen kehittämiseen ja yhteiskunnalliseen päätöksentekoon Helsingissä. Toiminnalla oli siten yhteiskunnallisia, kansalaisoikeudellisia ja pedagogisia lähtökohtia. Hesan Nuorten Ääni -toiminnan strategiaa toteutettiin kouluissa, alueellisessa nuorisotyössä ja koko kaupungin tasolla. (Autio ym. 2008).

Hesan Nuorten Ääni -toimintaan ei kuitenkaan oltu tyytyväisiä. Vaikuttamisjärjestelmää haluttiin kehittää Hesan Nuorten Ääni -toimintaa pitkäjänteisemmäksi, ja nuorten oma-aloitteellisuutta haluttiin tukea entistä enemmän. Vaikuttamisjärjestelmän arvioinnin yhteydessä pohdittiin myös nuorisovaltuuston perustamista Helsinkiin. Vaikka nuorisovaltuustot toimivatkin parhaimmillaan demokratiakouluina ja tuovat esiin nuorten asioita päätöksentekijöille, koettiin nuorisovaltuustojen toiminnan ongelmiksi muun muassa sen aikuislähtöisyys, vaikuttamisen taitojen karttuminen vain harvoille ja nuorten moninaisuuden huomiotta jättäminen. (Helsingin kaupungin hallitus 2011a).

Vuonna 2011 perustettiin uusi nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruuti, joka korvasi Hesan Nuorten Ääni -toiminnan. Uuden järjestelmän tavoitteena on edistää nuorten kuulemista edelleen ja varmistaa säännönmukainen ja jatkuva keskustelu nuorten ja päätöksentekijöiden välillä. Tavoitteena on ottaa nuoret mukaan jo heitä koskevien asioiden valmisteluvaiheessa siten, että osallisuus- ja vaikuttamistoimintaan voivat osallistua kaikenlaiset nuoret heille sopivalla tavalla. (Helsingin kaupungin hallitus 2011a). Ruuti koostuu nuorisosiainkeskuksen ja opetusviraston vuosittain järjestettävistä tilaisuuksista: Ruuti-oppilaskuntapäivistä, RuutiExposta, ylipormestarin oppilaskuntapäivistä ja päättäjätapaamisesta. Lisäksi Ruutiin kuuluu nuorten omia toimintaryhmiä, Ruudin ydinryhmä, koulujen oppilaskunnat ja osallisuusryhmät sekä ruutinet internet-sivut. Tärkeintä Ruuti -toiminnassa on innostaa ja rohkaista nuoria tekemään ja toimimaan itse. (Turkia 2012.) Uuden järjestelmän käyttöönotosta tehtiin päätös kesäkuussa 2011 (Helsingin kaupungin hallitus 2011b).

Vaikuttamisjärjestelmän suosio Helsingissä 2011

Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksen kysely toteutettiin keväällä 2011, jolloin Ruuti ei ollut vielä täydessä toiminnassa. Tämän tutkimuksen nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia koskevista kahdestatoista vastausvaihtoehdosta neljä (Avoimet Foorumit, nuorisotalojen toiminnan suunnittelu, nuorten vaikuttaja ryhmät, oppilaskuntatoiminta) liittyvät Hesan Nuorten Ääni -toimintaan. Nuorisotalojen toiminnan suunnittelu, vaikuttajaryhmät ja oppilaskuntatoi-

minta ovat ajankohtaisia vaikuttamismahdollisuuksia myös uudessa vaikuttamisjärjestelmässä. Tässä artikkelissa esitetään vain ne otoksessa nähtävät erot, jotka toteutuvat myös perusjoukossa vähintään 95 prosentin todennäköisyydellä ($p < 0,05$).

Koko vastaajajoukkoa tarkasteltaessa viidesosa oli osallistunut Avoimiin Foorumeihin ja koulujen oppilaskuntatoimintaan (ks. taulukko 6.1). Nämä kaksi vaikuttamiskanavaa olivat kaikista annetuista vaikuttamisen vaihtoehdoista yleisimmät. Mielenkiintoista tuloksissa oli se, että poikien osallistuminen Avoimiin Foorumeihin oli sitä yleisempää mitä vanhemmasta ikäluokasta oli kyse, kun taas tyttöjen kohdalla tilanne oli päinvastainen. Poikien osallistuminen oppilaskuntatoimintaan kuitenkin väheni iän karttuessa (ks. taulukko 6.2). Voidaan todeta, että tytöt osallistuivat koulujen oppilaskuntatoimintaan poikia jonkin verran yleisemmin. Avoimet Foorumit oli tarkoitettu yläasteiden, lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten oppilaille. Näin ollen nuorimmat vastaajat eivät ole voineet osallistua tähän vaikuttamisen tapaan olemalla itse paikalla. Nuorimmat vastaajat ovat toki voineet kokea osallistuvansa Avoimiin Foorumeihin koulusta ja luokasta käsin. Luokassa on voitu esimerkiksi keskustella luokan omasta kehittämisideasta, jota on toivottu vietävän eteenpäin Avoimiin Foorumeihin asti – tämä voi koskea myös osaa vanhemmista vastaajista.

Avoimiin Foorumeihin osallistumisen 20 prosentin osuus on yllättävän suuri. Marraskuussa 2010 järjestettyyn Avoimeen Foorumiin osallistui 320 nuorta 62 koulusta ja oppilaitoksesta (Nuorisosiainkeskus 2010, 14), mikä ei vastaa kyselystä saatua tulosta.

Avoimiin Foorumeihin osallistuminen oli yleisempää suomen- kuin ruotsinkielisten vastaajien joukossa (21 %/13 %). Avoimet Foorumit järjestettiin sekä suomeksi että ruotsiksi. Ruotsinkielisillä nuorilla on siten ollut mahdollisuus osallistua kokouksiin omalla äidinkielellään. Ulkomaalaistaustaisista nuorista reilu neljännes ja valtaväestöä edustavista nuorista viidennes oli osallistunut Avoimiin Foorumeihin.

Avoimien Foorumeiden ja oppilaskuntatoiminnan lisäksi nuorten vaikuttamisjärjestelmään liittyvät nuorisotalojen toiminnan suunnittelu ja nuorten vaikuttajaryhmät. Nuorisotalojen toiminnan suunnitteluun oli osallistunut kymmenesosa vastaajista ja nuorimmat yleisemmin kuin vanhimmat vastaajat. Nuorisotalojen

suunnittelussa mukana olleita oli enemmän suomen- kuin ruotsinkielisten koulujen vastaajien joukossa (10 %/5 %). Ulkomaalaistaustaiset olivat aktiivisempia nuorisotalojen toiminnan suunnittelussa kuin valtaväestöä edustavat nuoret (16 %/9 %).

Nuorten vaikuttajaryhmiin, esimerkiksi peruskouluikäisille suunnattuun alueelliseen vaikuttajaryhmään ANSA:an (Aktiiviset Nuoret Stadin Asialla) tai Nuorten Ääni -toimitukseen, oli osallistunut 8 prosenttia kaikista vastaajista. Nuorten vaikuttajaryhmissä toimiminen oli yleisempää 11–13-vuotiaiden ja 14–16-vuotiaiden kuin vanhimpien vastaajien keskuudessa. Vaikuttajaryhmiin osallistumisen hiipuminen iän karttuessa oli yleisempää poikien kuin tyttöjen keskuudessa. Tytöt olivat poikia selvästi aktiivisempia nuorten vaikuttajaryhmissä (10 %/5 %).

Nuorten osallisuus ainakin kouluissa on lisääntynyt. Oppilaiden mielipiteet otetaan nykyään paremmin huomioon kuin reilu kymmenen vuotta sitten. Täysin samaa tai samaa mieltä olevien nuorten osuus väittämästä ”Oppilaiden mielipiteet otetaan huomioon koulutyön kehittämisessä” nousi kymmenessä vuodessa 36 prosentista 47 prosenttiin. (ks. artikkeli ”Koulunkäynti on nuoren työtä”).

Muut vaikuttamismahdollisuudet

Lähes viidennes nuorista oli osallistunut nettiadresseihin. Tämä oli kolmanneksi yleisin vaikuttamisen muoto. Mitä vanhemmasta ikäluokasta oli kyse, sitä useampi oli kirjoittanut nimensä nettiadressiin. Tytöt pyrkivät vaikuttamaan nettiadresseilla poikia yleisemmin (21 %/17 %). Tässä yhteydessä voidaan pohtia sitä, mitä nuoret ymmärtävät nettiadressien olevan. Kokevatko nuoret esimerkiksi facebookin tykkäämiset ja eitykkäämiset nettiadresseihin osallistumisena?

Vastaajista 14 prosenttia oli pyrkinyt vaikuttamaan erilaisten kampanjoiden ja tapahtumien järjestämisellä. Tämä oli yleisempää tytöille kuin pojille (16 %/12 %). Tytöt olivat poikia aktiivisempia myös kirjoittamisessa lehtien mielipidepalstoille ja yleisönosastoille (12 %/7 %). Tytöille kirjoittaminen ylipäänsä on yleisempää kuin pojille. (ks. artikkeli ”Luovat harrasteet”). Yllättäen, mitä nuoremasta ikäluokasta oli kyse, sitä useampi tyttö oli kirjoittanut mielipide- tai yleisönosastokirjoituksen. Nuoremmille tytöille ja pojillekin kynnys kirjoittamiselle ja etenkin omien kirjoitusten

jakamiselle julkisesti voi olla matalampi kuin vanhemmille nuorille.

Kymmenesosa nuorista oli kiinnittänyt huomiota ostosvalintoihin tai boikotoihin jotakin tuotetta. Tämä oli sitä yleisempää mitä vanhemmasta nuoresta oli kyse. Etenkin tytöillä tuotteiden boikotointi yleistyi iän myötä. Esimerkiksi graffitein tai muuten taiteellisesti oli ilmaissut itseään vajaa kymmenesosa vastaajista.

Lopuksi

Helsingin lasten ja nuorten vaikuttamisjärjestelmä on vielä kehitysvaiheessa. Nuorten osallisuus ja konkreettiset vaikuttamisen mahdollisuudet ovat vielä vähäisiä, eikä lasten ja nuorten osallisuus ole vielä täysin osana pysyviä toimintatapoja ja -malleja. Nuorisolain 8 § asettaman veloitteen täyttäminen ei kuitenkaan yksinään riitä. Kuinka moni lapsi tai nuori käyttäisi vaikuttamisjärjestelmän tuoman mahdollisuuden hyväkseen, vaikka se tuotaisiin tarjottimella eteen? Veloitteen täyttämisen lisäksi tarvitaan lisää kannustusta. Se, miten saada kaikenlaiset lapset ja nuoret osaksi päätöksentekoprosessia, on haastava tehtävä.

Taulukko 6.1 Eri vaikuttamismahdollisuuksiin osallistuminen. Sukupuolet, suomen- ja ruotsinkieliset koulut sekä valtaväestö ja ulkomaalaistaustaiset, (%).

	Yhteensä	Tytöt	Pojat	Suomi	Ruotsi	Valta- väestö	Ulkomaalais- taustaiset
Avoimet Foorumit	20	21	20	21	13	20	27
Oppilaskuntatoiminta	20	22	18	19	25	21	21
Nettiadressit	19	21	17	19	20	20	20
Erilaisten kampanjat	14	16	12	14	19	14	18
Lehtien mielipidesivut ja yleisönosastot	10	12	7	10	6	10	10
Nuorisotalojen toiminnan suunnittelu	10	9	10	10	5	9	16
Ostosvalinnat ja boikotit	10	11	8	10	7	10	9
Taiteellinen ilmaisu	9	11	6	9	10	9	12
Nuorten vaikuttajaryhmät	8	10	5	9	4	8	11
Mielenosoitukset	6	5	7	6	5	6	10
Järjestöjen vaikuttamistoiminta	5	5	5	5	7	4	8
Poliittiset nuorisojärjestöt	3	3	3	3	4	3	5
N	1 399	782	617	1 206	193	1 098	225

Taulukko 6.2 Tyttöjen ja poikien osallistuminen eri vaikuttamiskanaviin ikäryhmittäin tarkasteltuna, (%).

		Ikäryhmät, %		
		11–13-vuotiaat	14–16-vuotiaat	17–19-vuotiaat
Avoimet Foorumit	Tytöt	24	19	16
	Pojat	12	23	30
Oppilaskuntatoiminta	Tytöt	21	21	25
	Pojat	22	15	14
Nettiadressit	Tytöt	13	27	32
	Pojat	6	19	33
Erilaisten kampanjat	Tytöt	15	17	19
	Pojat	14	10	12
Lehtien mielipidesivut ja yleisönosastot	Tytöt	15	10	9
	Pojat	7	7	6
Nuorisotalojen toiminnan suunnittelu	Tytöt	12	8	3
	Pojat	15	10	3
Ostosvalinnat ja boikotit	Tytöt	8	12	17
	Pojat	7	10	9
Taiteellinen ilmaisu	Tytöt	12	10	12
	Pojat	5	5	7
Nuorten vaikuttajaryhmät	Tytöt	11	10	9
	Pojat	7	6	1
Mielenosoitukset	Tytöt	4	5	9
	Pojat	7	5	8
Järjestöjen vaikuttamistoiminta	Tytöt	5	4	9
	Pojat	5	4	5
Poliittiset nuorisojärjestöt	Tytöt	3	2	3
	Pojat	3	4	3

Nuoret ja politiikka

• VESA KESKINEN

► **TUTKIMUKSEEN SISÄLTYI** kaksi kysymystä poliittisesta osallistumisesta. Näistä ensimmäinen kuului:

”Nykyisin 18 vuotta täyttäneet saavat äänestää poliittisissa vaaleissa. Minkä ikäisenä Sinä olisit (ollut) valmis äänestämään ensimmäistä kertaa?”

Kysymyksen tuloksen voi kiteyttää kolmeen havaintoon:

- Nuoret ovat realistisia. Eniten kannatusta sai nykyinen käytössä oleva täysi-ikäisyyden rajapyykki eli 18 vuoden ikä.
- Varsin moni olisi valmis myös pudottamaan äänestysikärajan 16 ikävuoteen. Äänestysikäisistä joka neljäs antaisi äänioikeuden 16-vuotiaille. Syksyn 2010 seurakuntavaalit olivat ensimmäiset valtakunnalliset vaalit, joissa äänestysikäraja oli 16 vuotta.
- Vastaajan oma ikä oli monelle juuri se sopivin ikä. Äänestysikärajan nostokin sai nuorilta jonkinlaisia kannatusta.

Tytöt olivat vastauksissaan sovinnaisempia tai realistisempia. Pojat olisivat rempseästi valmiita äänestämään jo 12–16-vuotiaana.

Ruotsinkielisten koulujen oppilaista 44 prosenttia kannatti 18-vuoden ikärajaa, kun kaikista nuorista tätä mieltä oli joka kolmas.

Taulukko 6.3 Minkä ikäisinä nuoret olisivat valmiita äänestämään (N = 1 184)

Ikä	Valmiita äänestämään, ikä (%)							
	-12	13	14	15	16	17	18	19+
11	18	3	2	7	13	7	34	17
12	19	4	2	11	13	9	35	7
13	10	15	2	14	14	4	33	10
14	1	6	15	13	17	9	29	10
15	2	1	1	28	17	10	34	8
16	1	0	1	7	35	18	34	5
17	2	0	1	4	18	32	33	11
18+	6	1	1	6	25	23	41	9
Kaikki	8	4	2	1	18	13	34	9

Minkä poliittisen puolueen ja sen johtohahmojen ajatuksia nuoret kannattivat keväällä 2011?

Politiikkakysymys oli vastaajille ilmeisen mieluisa, sillä siihen vastasi useampi kuin äänestysikää koskevaan kysymykseen. Osin tulos kertoo keväällä 2011 julkisuudessa olleiden poliitikkojen tunnettuutta ja näkyvyyttä.

Täysi-ikäisistä 19 prosenttia ei tiennyt ketä kannataisi tai oli sitä mieltä, että nykyinen puoluejärjestelmä ei ole heitä varten. Nämä nuoret jättäisivät todennäköisesti myös äänestämättä. Kevään eduskuntavaaleissa helsinkiläisistä äänesti 75,4 prosenttia eli nukkuvia oli joka neljäs. (Hakkarainen 2011, 9).

Taulukko 6.4 Minkä poliittisen puolueen ja sen johtohahmojen ajatuksia nuoret kannattavat (N = 1 268)

	Ikäryhmät, %				
	Kaikki	11–13	14–15	16–17	18+
Vaihtelevasti, eri puolueilla on hyviä ja huonoja ajatuksia	22	17	23	27	31
En minkään, nykyinen puoluejärjestelmä ei kosketa minua	7	11	2	6	6
Kansallinen Kokoomus Kok. (Jyrki Katainen)	10	7	11	14	12
Perussuomalaiset PS (Timo Soini)	8	7	0	7	13
Ruotsalainen kansanpuolue RKP (Stefan Wallin)	3	3	4	4	2
Suomen Keskusta Kesk. (Mari Kiviniemi)	1	2	1	1	2
Suomen Kristillisdemokraatit KD (Päivi Räsänen)	1	0	0	1	2
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue SDP (Jutta Urpilainen)	3	4	2	3	1
Vasemmistoliitto Vas. (Paavo Arhinmäki)	4	1	6	7	10
Vihreä liitto Vihreät (Anni Sinnemäki)	9	9	8	9	9
En tiedä	31	40	32	21	13
%	100	100	100	100	100
N=	1 268	563	251	360	94

Mielenkiinto politiikkaa kohtaan ja poliittinen ymmärrys kasvaa iän karttuessa. Tämä näkyy selvästi ”En tiedä” -vastausten systemaattisena vähenemisenä iän myötä. Myös havainto, että kaikilla puolueilla on kannatettavia ajatuksia, lisääntyy vastaavasti.

Nuorten kannattamia puolueita ovat Kokoomus ja Vihreät. Keskusta, SDP ja Kristilliset saavat varsin pieniä kannatusosuuksia. Tuloksen voi tulkita sitenkin, että näiden puolueiden vetäjillä on julkisuuskuvassaan nuorten silmissä paljon petrettävää.

Jos nuorten mielipiteistä voisi ennustaa, demarit ovat tulevaisuudessa vaikeuksissa. Siksi pieni on heidän kannatuksensa tulevien äänestäjien keskuudessa.

Ruotsinkielisten koulujen oppilaista RKP:tä kannattaa 21 prosenttia, muista nuorista vain 0,6 prosenttia.

Tutkimukseen vastanneista nuorista 84 prosenttia oli sellaisia, joiden molemmat vanhemmat olivat syntyneet Suomessa. Maahanmuuttajataustaisten tai kansainvälisissä perheissä asuvien nuorten vastukset eivät poikenneet puoluekannatuskysymyksessä juurikaan ”suomalaisten” nuorten vastauksista.

Pojat kannattivat Perussuomalaisia (14 % pojat/ 3 % tytöt) ja Kokoomusta (13 %/9 %) selvästi tyttöjä useam-

min. Myös Vasemmistoliitto sai pojilta ”tuplakannatuksen” (6 %/3 % tytöt). Tytöt kannattivat puolestaan Vihreitä (12 % tytöt/ 5 % pojat). Kuten äänestysikäkin koskevassa kysymyksessä, tytöt olivat kannoissaan varovaisempia. ”En tiedä” -vastausten osuus oli tytöillä 35 prosenttia, pojilla 26 prosenttia.

On mielenkiintoista, että nuorilla on jo näin selviä sukupuolieroja poliittisessa mielenkiinnossa, vaikka kaikki saavat periaatteessa samanlaista opetusta ja käyvät samoilla yhteiskuntaopin tunneilla. Voidaan väittää, että koulun merkitys on pieni ”tärkeissä” asioissa ja asenteissa. Poliittiset näkemykset omaksutaan muualta.

Vasemmistoliiton kannatus lisääntyy mitä vanhimpiin ikäryhmiin mennään. Paavo Arhinmäki tunnetaan rap-musiikista pitävänä ja jalkapalloa fanittavana nuorena miehenä. Paavo on tullut suosituksi tietyissä nuorisopiireissä myös myönteisen graffitiasenteensa takia.

Katsotaan vielä, miten tutkimuksen kahden vanhimman ikäryhmän äänet olisivat jakautuneet eri puolueille. Tarkastelussa ovat mukana vain ne, jotka olivat maininneet kannattavansa jotakin puoluetta. Tulosta voidaan verrata kevään eduskuntavaalien Helsinki-tulokseen (Hakkarainen 2011, 11).

Taulukko 6.5 Kevään 2011 eduskuntavaalien tulos Helsingissä sekä nuorten puolueiden kannatus kevään 2011 tutkimuksessa, %

	Eduskuntavaalit 2011, %	Ikäryhmät 2011, %	
		16–17	18+
Kansallinen Kokoomus Kok.	27	31	25
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue SDP	18	6	2
Vihreä liitto Vihreät	17	20	18
Perussuomalaiset PS	13	16	23
Vasemmistoliitto Vas.	10	15	21
Ruotsalainen kansanpuolue RKP	6	10	5
Suomen Keskusta Kesk.	5	2	2
Suomen Kristillisdemokraatit KD	2	2	5
N=	347 885	165	44

Kokoomuksen, Vihreiden ja RKP:n kannatus vastaa Helsingin vaalitulosta. Perussuomalaiset ja Vasemmistoliitto olivat enemmän nuorten kannattamia. SDP:tä nuoret eivät koe omakseen.

PEKKA KAIKKONEN

Ympäristökäyttäytyminen

• ANNA SOFIA NYHOLM

► **HELSINKILÄISTEN YMPÄRISTÖASENTEITA JA -KÄYTTÄYTYMISTÄ** on tutkittu noin viiden vuoden välein vuodesta 1984 (Lankinen 1984, Haavisto & Lankinen 1989, Lankinen 1994, Lankinen & Sairinen 2000, Lankinen 2005 ja Hakkarainen & Koskinen 2011). Helsinkiläisnuorten ympäristökäyttäytymistä on tutkinut tietokeskuksessa aikaisemmin Keskinen (2001).

Roskien ja jätteiden lajittelu yleisin ympäristöä säästävä tapa

”Nuoret Helsingissä 2011” -tutkimuksessa nuorilta kysyttiin seitsemän ympäristökäyttäytymiseen liittyvää kysymystä kierrättämisestä, roskien lajittelusta, ostokäyttäytymisestä ja turhan sähkön- ja vedenkulutuksen välttämisestä.

Kuviossa 6.1 on esitetty vastausten prosentiosuudet eri vaihtoehdoista. Roskien ja jätteiden lajittelu oli yleisin vaihtoehto kysyttäessä nuorten ympäristökäyttäytymisestä. Yli 80 prosenttia lajittelee, 42 prosenttia sanoo lajittelevansa aina ja 43 prosenttia joskus. Jätteiden lajitteluun liittyvällä asennekasvatuksella on pitkä perinne ja sen tulos näkyy nyt lajittelun yleisyydessä. Lajittelua on myös helpotettu lisäämällä lajittelupisteitä.

Huomion arvoista on se, että äidin koulutuksella oli vaikutusta siihen kuinka usein nuoret kierrättävät roskaa ja jätteitä ($p=0,01$). Ne vastaajat, joiden äidillä oli korkeakoulututkinto kierrättivät roskat ja jätteet useammin kuin ne vastaajat, joiden äidillä oli alempi koulutus (ks. kuvio 6.4).

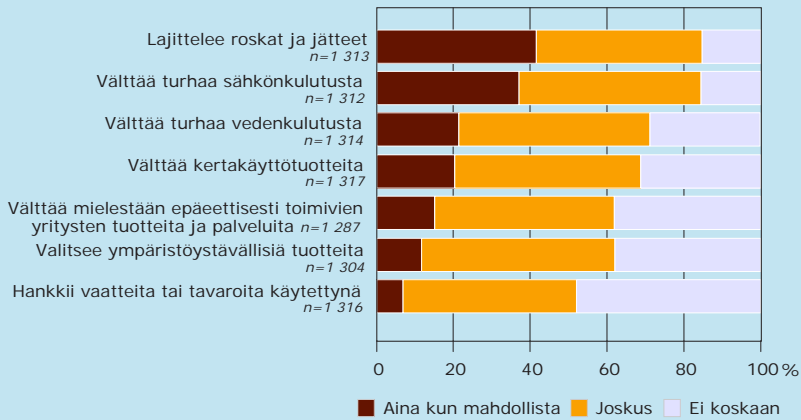
Turhan sähkönkulutuksen välttäminen oli lähes yhtä yleistä kuin roskien ja jätteiden kierrättäminen

(ks. kuvio 6.1). Energiaa säästämällä voi säästää myös rahaa. Motivaatio turhan sähkönkulutuksen välttämiseen voi ympäristöllisten seikkojen ohella olla myös taloudellinen huolimatta siitä, että harva nuori varmaankaan maksaa käyttämästään sähköstä. Ympäristökäyttäytymisen mallit opitaan kotona.

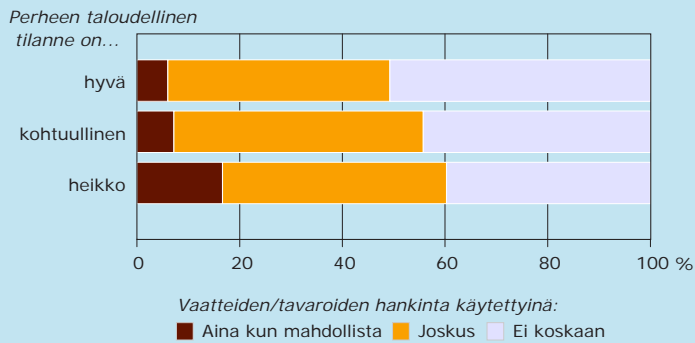
Taloudellinen näkökulma näkyy myös haluttomuudessa vaihtaa kalliimpaan vihreään sähkөөn. Helsinkiläisten ympäristöasenteita ja -käyttäytymistä selvittäneen tutkimuksen mukaan 67 prosenttia pitää vihreän sähkön käyttämistä ilmastomuutosta hillitsevänä tekijänä, mutta vain 22 prosenttia oli hankkinut sitä (Hakkarainen & Koskinen 2011, 31). Asenteiden ja käyttäytymisen välillä oli tutkimuksen mukaan eroja eri taustamuuttujien mukaan. Esimerkiksi sukupuolten väliset erot korostuivat muun muassa ostopäätöksissä, ilmastomuutosta hillitsevissä toimenpiteissä ja autoilua vähentävien keinojen kannatuksessa. (Hakkarainen & Koskinen 2011.) Myös ”Nuoret Helsingissä 2011” -tutkimuksessa eroja ympäristömyönteisessä käyttäytymisessä eri taustamuuttujien mukaan oli havaittavissa.

”Nuoret Helsingissä 2011” -tutkimuksessa viidennes vastanneista vältti aina kun mahdollista turhaa vedenkulutusta ja kertakäyttötuotteiden ostamista. Hieman alle puolet vastanneista vältti joskus turhaa vedenkulutusta ja kertakäyttötuotteiden ostamista. Mielestään epäeettisesti toimivien yritysten tuotteita ja palveluita boikotoi aina kun mahdollista 15 prosenttia vastanneista. Ympäristöystävällisiä tuotteita, kuten uusiopaperia ja ympäristömerkittyjä tuotteita, valitsi aina ostoksia tehdessään vain 12 prosenttia vastaajista.

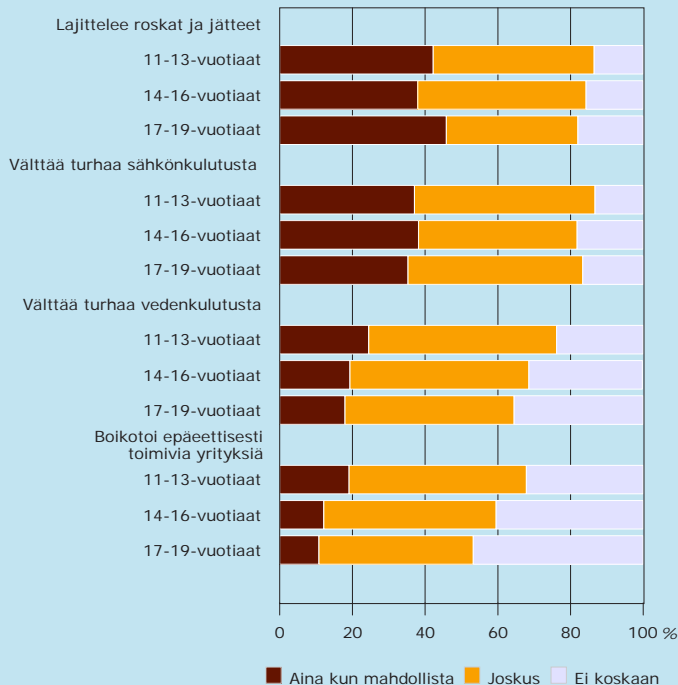
Kuvio 6.1 Nuorten ympäristökäyttäytyminen, 11–19-vuotiaat, (%)

Kuvio 6.2 Hankitko vaatteita tai tavaroita käytettyinä esim. kierrätyskeskuksista tai kirpputoreilta? Perheen taloudellisen tilanteen mukaan (nuorten arvio), (%)

Kuvio 6.3 Ympäristökäyttäytyminen ikäluokittain tarkasteltuna, (%)

Käytettyjen tavaroiden ja vaatteiden käyttäminen ja hankkiminen oli vähiten suosittu ympäristöystävällinen teko. Vastanneista 7 prosenttia hankki vaatteet ja tavarat aina käytettyinä. Niiden vastaajien osuus, jotka hankkivat joskus kierrätettyjä vaatteita ja tavaroita, oli kuitenkin melko suuri (45 %). Perheen taloudellisella tilanteella (nuoren arvio) oli tilastollista merkittävyyttä siihen kuinka usein nuori hankkii vaatteita tai tavaroita käytettyinä ($p=0,003$). Ne nuoret, jotka arvioivat perheen taloudellisen tilanteen heikoksi, hankkivat käytettyjä vaatteita ja/tai tavaroita niitä vastaajia useammin, jotka arvioivat perheen taloudellisen tilanteen hyväksi tai kohtuulliseksi (ks. kuvio 6.2). Ympäristönäkökulman ohella taloudellisella tilanteella on vaikutusta ostokäyttäytymiseen.

Ikäluokittainen tarkastelu

Vanhin ikäluokka kierrätti jätteet ja roskat ahkerammin kuin nuoremmat ikäluokat. Vanhimasta ikäluokasta (17–19-vuotiaat) 46 prosenttia kierrätti aina kun mahdollista kun 14–16-vuotiaista vastaava osuus oli 38 prosenttia. Nuorimmasta ikäluokasta (11–13-vuotiaat) 42 prosenttia kierrätti aina kun mahdollista.

Nuorin ikäluokka vältti turhaa sähkönkulutusta puolestaan useammin kuin vanhemmat ikäluokat. Nuorimmasta ikäluokasta turhaa sähkönkulutusta vältti aina kun mahdollista tai joskus 87 prosenttia, kun 14–16-vuotiaista vastaava osuus

oli 82 prosenttia. Nuorimmat vastaajat välttivät myös turhaa vedenkulutusta ja mielestään epäeettisesti toimivien yritysten tuotteita ja palveluita vanhempia vastaajia ahkerammin (ks. kuvio 6.3). Muissa ympäristökäyttäytymistä kuvaavissa kohdissa ei ikäluokittain tarkasteltuna ollut huomattavia eroja.

Tytöt ympäristömyönteisempiä kuin pojat

Kaikissa ympäristökäyttäytymistä kuvaavissa kysymyksissä tytöt toimivat poikia useammin ympäristöä säästävällä tavalla (ks. kuvio 6.5). Suurin ero tyttöjen ja poikien ympäristökäyttäytymisen välillä oli käytettyjen vaatteiden ja tavaroiden hankkimisessa. Tytöistä 52 prosenttia hankki joskus vaatteita ja/tai tavaroita käytettyinä kun vastaava osuus pojista oli 36 prosenttia.

Tyttöjen poikia suurempi innostus kierrätettyjen vaatteiden ja tavaroiden hankkimisessa ei ole yllättävä. Muodissa on ollut jo pidemmän aikaa vaatteiden hankkiminen kierrätettynä kirpputoreilta ja vintage-myymlöistä, oli taustalla sitten ekologinen ajattelu tai muodikkaus.

Merkittävä ero tyttöjen ja poikien välillä oli myös turhan sähkönkulutuksen huomioimisessa. Tytöistä 43 prosenttia vältti aina turhaa sähkönkulutusta. Pojista sähkönkulutukseen aina huomiota kiinnittäviä oli 30 prosenttia vastanneista. Tytöistä 75 prosenttia vältti aina tai joskus kertakäyttötuotteita. Pojista vastaava osuus oli 61 prosenttia. Myös epäeettisesti toimivien yritysten tuotteiden ja palveluiden välttämässä on sukupuolittain tarkasteltuna merkittävä ero. Tytöistä 51 prosenttia välttää joskus mielestään epäeettisten yritysten tuotteita tai palveluita kun poikien vastaava osuus oli kymmenen prosenttiyksikköä vähemmän.

Myös reilu kymmenen vuotta aikaisemmassa helsinkiläisten nuorten vapaa-aikatutkimuksessa (Keskinen 2001, 119) tytöt käyttäytyivät poikia ympäristöystävällisemmin. Helsinkiläisten ympäristöasenteita ja -käyttäytymistä tarkastelevassa tutkimuksessa naisten ympäristöasenteet olivat miehiä myönteisempiä – tosin ristiriitaisuus asenteiden ja käyttäytymisen välillä korostui etenkin naisilla (Hakkarainen & Koskinen 2011).

Ruotsinkielisten koulujen vastaajien ostokäyttäytyminen ympäristömyönteisempää

Aina kun mahdollista ruotsinkielisten koulujen vastaa-

jista 19 prosenttia valitsi ostoksia tehdessään ympäristöystävällisiä tuotteita, kun suomenkielisten koulujen vastaajista vastaava osuus oli 10 prosenttia ($p=0,0001$). Ruotsinkielisten koulujen vastaajat välttivät myös mielestään epäeettisten yritysten tuotteita tai palveluita suomenkielisten koulujen vastaajia useammin ($p=0,028$). Ruotsinkielisistä aina tai joskus epäeettisten yritysten tuotteita ja palveluita välttäviä oli 71 prosenttia ja suomenkielisistä 61 prosenttia. Suomenkielisten koulujen vastaajat kiinnittivät puolestaan useammin huomiota turhaan sähkönkulutukseen ($p=0,004$). Aina kun mahdollista turhaa sähkönkulutusta vältti suomenkielisten koulujen vastaajista 39 prosenttia ja ruotsinkielisten koulujen vastaajista 28 prosenttia.

Verrattaessa valtaväestöä edustavien nuorten vastauksia ulkomaalaistaustaisten vastauksiin ympäristökäyttäytymiseen liittyvissä kysymyksissä ainut tilastollisesti merkitsevä ero löytyi roskien ja jätteiden lajittelun kohdalla ($p=0,047$). Valtaväestöä edustavista nuorista 43 prosenttia kierrätti aina kun mahdollista. Vastaava osuus ulkomaalaistaustaisista oli 35 prosenttia.

Vertailu vuoden 2000 tuloksiin

Nuorten ympäristömyönteinen käyttäytyminen on yleistynyt jos verrataan vuoden 2000 ”Kiirettä pitää” -tutkimukseen (Keskinen 2001) (ks. kuvio 6.6). Jos tarkastellaan ”aina kun mahdollista” ja ”joskus” -vastausten muutosta yhteenlaskettuna, on reilussa kymmenessä vuodessa yleistynyt eniten turhan vedenkulutuksen välttäminen (+14 %), vaatteiden ja tavaroiden hankkiminen käytettyinä (+13 %), roskien ja jätteiden lajittelu (+12 %) ja turhan sähkönkulutuksen välttäminen (+12 %). Epäeettisten yritysten boikotointi, kertakäyttötuotteiden välttäminen ja ympäristöystävällisten tuotteiden valitseminen ovat yleistyneet noin viidellä prosenttiyksiköllä.

Jos tarkastellaan pelkästään ”aina”-vastausten muutosta reilussa kymmenessä vuodessa, eniten on yleistynyt turhan sähkönkulutuksen välttäminen (+15 %), roskien ja jätteiden lajittelu (+9 %) ja turhan vedenkulutuksen välttäminen (+8 %). Vaatteiden ja tavaroiden hankkimisen ja kertakäyttötuotteiden välttämisen ”aina”-vastausten osuudet ovat kasvaneet noin kolmella prosenttiyksiköllä. Epäeettisiä yrityksiä boikotoi aina kun mahdollista vajaa 2 prosenttia enemmän kuin rei-

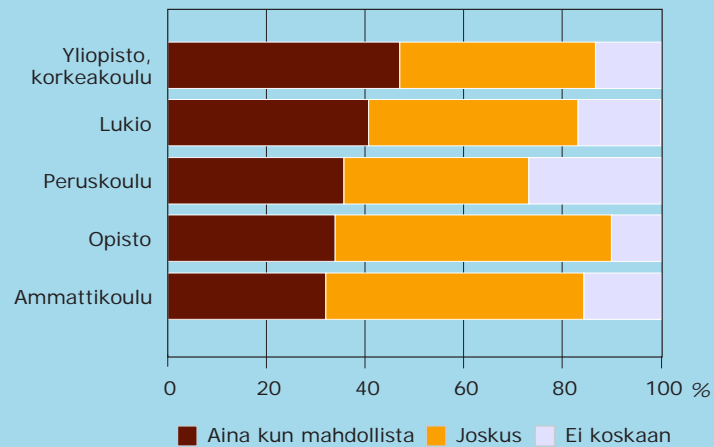
lu kymmenen vuotta aikaisemmin. Ympäristöystävällisten tuotteiden ostamisessa ei näin tarkasteltuna ollut juurikaan muutosta.

Reilussa kymmenessä vuodessa ympäristötietoisuus on kasvanut ja ympäristömyönteinen käyttäytyminen on yleistynyt. Ilmastonmuutoksesta on uu-

tisoitu yhä enemmän, millä on varmasti vaikutusta ympäristömyönteisen käyttäytymisen yleistymiseen.

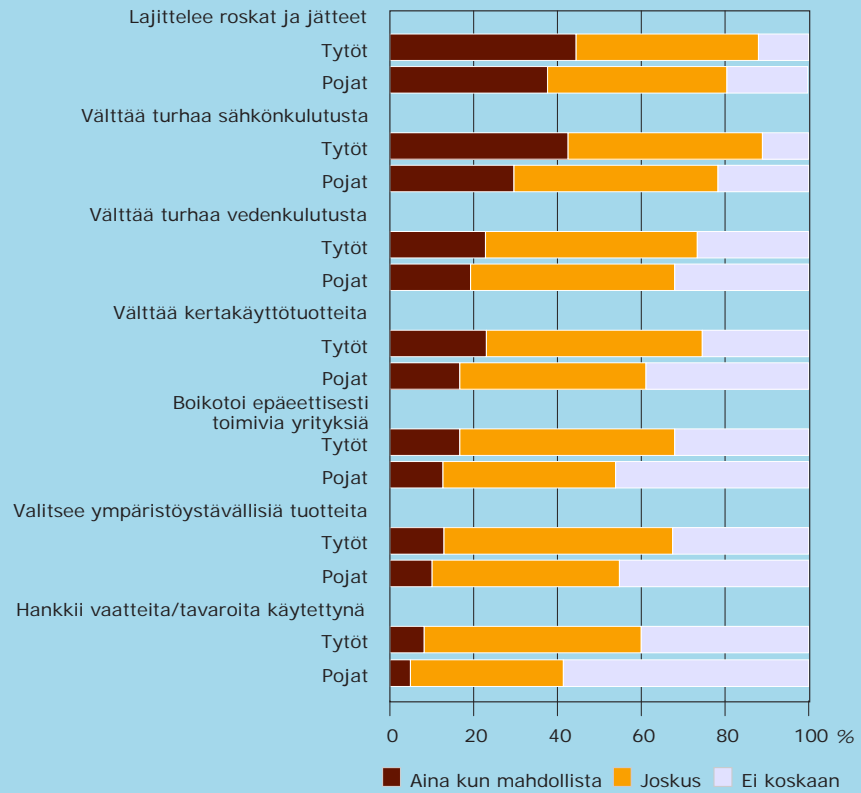
Kuvio 6.4

Lajitteletko roskat ja jätteet?
Äidin koulutuksen mukaan, (%)

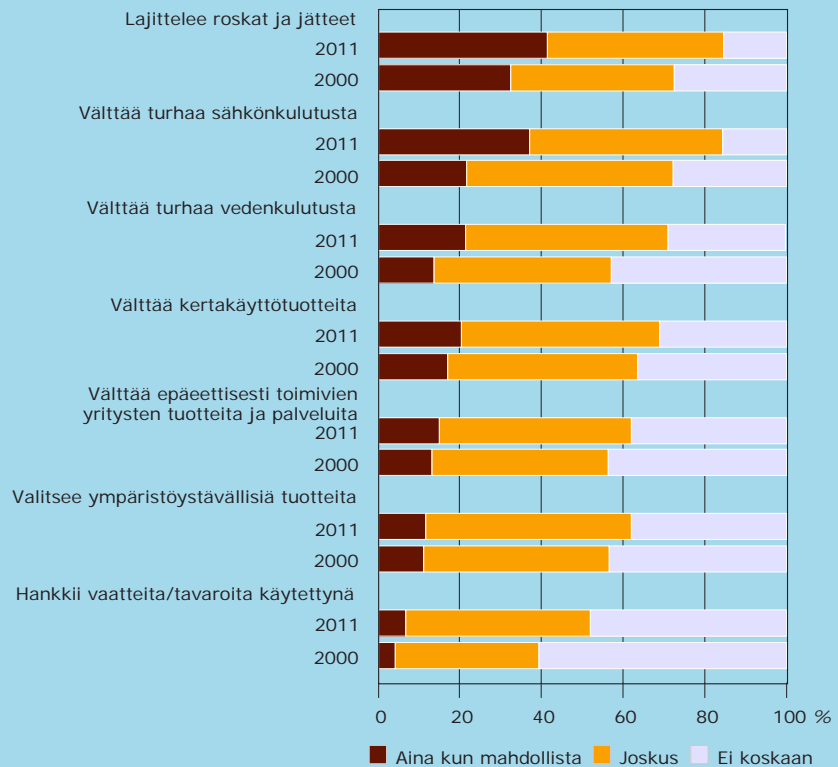
Kuvio 6.5

**Ympäristökäyttäytyminen
sukupuolittain
tarkasteltuna, (%)**

Kuvio 6.6

**Ympäristökäyttäytyminen
vuosina 2000 ja 2011,
11–19-vuotiaat, (%)**

Ruokavalio

• ANNA SOFIA NYHOLM

► **JULKISESSA KESKUSTELUSSA ON OLLUT** paljon puhetta kasvissyönnin terveydellisten vaikutusten ohella lihantuotannon ympäristövaikutuksista ja eettisyydestä. Vihreiden kaupunginvaltuutetun Emma Karin ja 24 muun valtuutetun aloitteesta (17.2.2010) Helsingin kouluissa on syöty kerran viikossa ilman kala- tai lihavaihtoehtoa tammikuusta 2011 lähtien. Kasvisruokapäivää perusteltiin muun muassa kasvihuonepäästöjen vähentämisellä ja ekologisen jalanjäljen pienentämisellä (Helsingin kaupungin valtuusto 2010).

Taulukko 6.6 11–19-vuotiaiden nuorten ruokavalio vuosina 2000 ja 2011, (%)

	2000	2011
	N = 1 903	N = 1 333
	%	%
Syö sekaravintoa	90,7	88,0
Yrittää välttää lihan syömistä/aikoo lopettaa lihan syönnin	2,9	6,3
Ei syö lihaa, mutta ei ole vegaani (syö esim. kalaa, muna-/maitotuotteita)	6,1	4,4
On vegaani	0,2	0,6
Jokin muu	0,1	0,7
Yhteensä	100	100

Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksessa kysyttiin nuorten ruokavaliosta. Annetuista vastausvaihtoehdoista piti valita parhaiten omaa ruokavalioita kuvaava vaihtoehto. Vaikka kaiken kattavaa ruokavaliolistaa ei pyritty esittämään, vastauksia analysoitaessa huo-

mattiin, että vaihtoehtoista puuttui ruokavalio, jossa käytetään maitotuotteita ja kananmunia mutta ei lihaa ja kalaa. Näin ollen, tässä tutkimuksessa kohdassa ”Ei syö lihaa, mutta ei ole vegaani (syö esim. kalaa, muna- tai maitotuotteita)” on todennäköisesti sekä kalaa syöviä että syömättömiä kananmuna- ja maitotuotteiden käyttäjiä. Vegaanilla tarkoitetaan henkilöä, joka ei syö lainkaan eläinkunnasta peräisin olevia tuotteita.

Koko vastaajajoukosta sekaravintoa syö lähes yhtä suuri osuus nyt kuin reilu kymmenen vuotta sitten, kun sekaravintoa syövät ja lihan syömisen lopettamista aikovat lasketaan yhteen (ks. taulukko 6.6). Tässä ryhmässä pohdinta lihan syömisen lopettamisesta tai vähentämisestä on kuitenkin yleistynyt. Niiden vastaajien osuus, jotka eivät syö lihaa, mutta eivät ole vegaaneja, on vähentynyt hieman reilussa kymmenessä vuodessa, vaikka julkisen keskustelun perusteella trendin voisi kuvitella olevan vastakkainen. Vegaanien osuus on pysynyt lähes samana.

Avovastauksista käy ilmi, että myös matalahiilihydraattista ruokavalioita noudatetaan jonkin verran ja punaisen lihan syömistä vältetään.

Peruskouluikäisten poikien sekaravinnon syönti on vähentynyt viidellä prosenttiyksiköllä verrattuna vuonna 2000 tehtyyn tutkimukseen (ks. taulukko 6.7). Poikien pohdinta lihan syömisen vähentämisestä tai lopettamisesta on yleistynyt. Jos lasketaan sekaravintoa syövien ja lihan syömisen lopettamista aikovien peruskouluikäisten tyttöjen osuudet yhteen, voidaan todeta, että tyttöjen sekaravinnon syönti on kasvanut. Tyttöjen pohdinta lihan syömisen lopettamisesta on kuitenkin

kin vuoden 2000 tuloksiin verrattuna yleisempää. Ehkä hieman yllättäen niiden peruskoulua käyvien tyttöjen osuus, jotka eivät syö lihaa, mutta eivät ole vegaaneja on vähentynyt yli neljällä prosenttiyksiköllä vuoden 2000 tuloksiin verrattuna. Poikien vastaava osuus on kasvanut hieman. Vegaanien osuus peruskouluikäisistä tytöistä ja pojista on kasvanut hieman.

Myös lukioikäisten poikien sekaravinnon syönti on vähentynyt reilussa kymmenessä vuodessa (ks. taulukko 6.7). Tytöt pohtivat lihan syömisen lopettamista myös tässä iässä vuoden 2000 tuloksiin verrattuna yleisemmin. Nyt lihan syömisen lopettamista pohtivia lukioikäisiä oli tytöistä 13 prosenttia, kun vuonna 2000 vastaava osuus oli kahdeksan prosenttiyksikköä vähemmän. Kuten peruskouluikäisten, myös lukioita käyvien tyttöjen kohdalla niiden osuus, jotka eivät syö lihaa, mutta eivät ole vegaaneja on vähentynyt vuoden 2000 tuloksiin verrattuna.

Ikäluokittain tarkasteltuna voidaan todeta, että mitä vanhemmasta ikäluokasta on kyse, sitä vähemmän lihaa syödään. Iän myötä kasvaa myös mahdollisuus päättää omasta ruokavaliosta. Voidaan olettaa, että varsinkin peruskouluikäiset ovat melko riippuvaisia siitä mitä ruokaa kotona tarjotaan. Myös tietoisuus ruokien ja ruoantuotannon terveys- ja ympäristövaikutuksista sekä eettisyydestä kasvaa iän myötä, millä on vaikutusta lihan syömisen välttämiseen ja kasvissyönnin yleistymiseen.

Taulukko 6.7 Peruskoululaisten ja lukiolaisten ruokavalio sukupuolittain vuosina 2000 ja 2011, (%)

	Tytöt, %		Pojat, %	
	2000	2011	2000	2011
PERUSKOULU				
Syö sekaravintoa	86,0	86,1	97,6	92,6
Yrittää välttää lihan syömistä/aikoo lopettaa lihan syönnin	4,5	8,1	0,9	3,2
Ei syö lihaa, mutta ei ole vegaani (syö esim. kalaa, muna-/ maitotuotteita)	9,3	5,0	1,3	2,4
On vegaani	0,2	0,4		1,3
Jokin muu		0,4	0,2	0,5
Yhteensä	100	100	100	100
N	628	545	551	380
LUKIO				
Syö sekaravintoa	82,7	78,6	96,8	93,6
Yrittää välttää lihan syömistä/aikoo lopettaa lihan syönnin	4,8	12,9	1,2	1,2
Ei syö lihaa, mutta ei ole vegaani (syö esim. kalaa, muna-/ maitotuotteita)	11,7	8,5	1,7	2,9
On vegaani	0,5		0,3	0,6
Jokin muu	0,3			1,7
Yhteensä	100	100	100	100
N	375	201	349	172

ANNA-MARI TENHUNEN

Suhtautuminen päihteisiin

• VESA KESKINEN

► **NUORET HELSINGISSÄ 2011 TUTKIMUKSESSA** selvitettiin nuorten asennoitumista päihteiden käyttöön. Itse päihteiden käyttöä ei tutkittu. Tämä oli tietoinen valinta kahdesta syystä. Ensinnäkin päihdekysymykset jätettiin kyselyn ulkopuolelle, koska haluttiin, että kaikki tutkimuksen kohderyhmän 11–19-vuotiaat kokisivat kaikki tutkimuksen kysymykset itseään koskeviksi. Toiseksi aihetta tutkitaan säännöllisesti valtakunnallisessa kouluterveyskyselyssä, johon Helsinki on osallistunut säännöllisesti kahden vuoden välein vuodesta 2002 lähtien. Vuoden 2010 kouluterveyskyselyyn Helsingistä vastasi 8 332 peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilasta sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijaa.

Helsingin 11–19-vuotiaat nuoret suhtautuivat kysytyistä ”paheista” vähiten kielteisesti humalajuomiseen,

tupakointiin hieman tiukemmin ja mietojen huumeiden satunnaiseenkin käyttöön kielteisimmin. Alkoholilla on Suomessa ja laajemminkin länsimaissa oma erityinen asema päihdyttävien aineiden joukossa. Alkohololi on sallituin päihdyttävä aine, sen saatavuus on helppo verrattuna vaikkapa tupakkatuotteisiin.

Oman ikäisten päihteiden käyttöön suhtaudutaan torjuvimmin, itseä vanhempien nuorten hieman sallivammin ja aikuisten kohdalla kysytyjen nautintoaineiden käyttö on nuorten mielestä useimmiten ihmisten oma asia. Huumeet ovat tästä kuitenkin poikkeus – niitä vastustettiin useammin kuin oltiin sitä mieltä, että ne ovat ”jokaisen oma asia”.

Taulukko 6.8 Suhtautuminen tupakointiin, humalajuomiseen ja mietojen huumeiden käyttöön (N=1 328), kun kyseessä on:

	Ei osaa sanoa	On jokaisen oma asia	Vastustaa	Kannattaa	%
AIKUINEN					
Tupakointi	3,5	65,2	28,4	2,9	100
Humalajuominen	4,9	61,9	27,1	6,0	100
Miedot huumeet*	5,1	37,3	53,3	4,3	100
ITSEÄ VANHEMPI NUORI					
Tupakointi	5,0	54,2	38,3	2,5	100
Humalajuominen	5,7	53,7	34,5	6,0	100
Miedot huumeet	5,2	32,8	58,1	4,0	100
OMAN IKÄINEN					
Tupakointi	4,9	46,7	45,9	2,4	100
Humalajuominen	5,8	47,0	40,8	6,4	100
Miedot huumeet	4,8	29,5	61,9	3,8	100

*) esim. kannabiksen käyttö silloin tällöin, esim. bileissä

Taulukko 6.9 Suhtautuminen oman ikäisten tupakointiin, humalajuomiseen ja mietojen huumeiden käyttöön vuonna 2000 (N=2 018) ja 2011 (N=1 328)

	Ei osaa sanoa		On jokaisen oma asia		Kielteisesti/Vastustaa		Kannattaa	
	2000	2011	2000	2011	2000	2011	2000	2011
Tupakointi*	4	5	62	47	31	46	4	2
Humalajuominen**	4	6	59	47	34	41	3	6
Miedot huumeet***	5	5	40	30	53	62	3	4

* vuonna 2000 päivittäinen tupakointi

** vuonna 2000 viikoittainen humalajuominen

*** vuonna 2000 marihuanan tai hashiksen kokeileminen

Tupakointi on muuttunut paheksutuksi

Vuonna 2000 nuorten suhtautumista ikätovereidensä päihteiden käyttöön kysyttiin osin huomattavasti tiukemmin kriteerein kuin vuonna 2011 (Keskinen 2001, 140). Vuoden 2000 tutkimuksessa kysyttiin suhtautumista viikoittaiseen humalajuomiseen ja päivittäiseen tupakointiin. Huumeiden käytön osalta kysymykset olivat yhdenmukaisempia. Kysymysten erilaisuudesta huolimatta on selvää, että nuorten suhtautuminen päihteisiin on jyrkentyneet reilussa kymmenessä vuodessa. Eniten on lisääntynyt tupakointiin kielteisesti suhtautuminen. Vuonna 2000 ikätovereidensä päivittäiseen tupakointiin kielteisesti suhtautuvia helsinkiläisnuorista oli 31 prosenttia, kun vuonna 2011 yleensä nuorten tupakointiin kielteisesti suhtautuvia oli 46 prosenttia. Humalajuomisen osalta vastaavat osuudet olivat 34 prosenttia ja 41 prosenttia. Mietojen huumeiden kokeiluun kielteisesti suhtautuvia oli vuoden 2000 kyselyssä 53 prosenttia vastaajista. Kymmenen vuotta myöhemmin mietojen huumeiden satunnaiskäyttöön kielteisesti suhtautuvia oli 62 prosenttia. Kuten vuonna 2000, huumeiden satunnainen käyttö tai kokeilu on nuorten mielestä useammin tuomittavaa kuin jokaisen oma asia.

Tupakointi on vuosikymmenten saatossa muuttunut arkisesta itsestäänselvydestä hyvin kielteiseksi ta-

vaksi. Tupakka on nyt länsimaissa ”hyvä vihollinen”¹, jota kukaan ei voi avoimesti kannattaa, mainostaa eikä nykyään ostaakaan. Huumeet ovat olleet jo aikaisemmin vastaavassa asemassa. Helsingin nuorten mielestä alkoholin humalakäyttö on hyväksyttävämpää kuin tupakointi (ks. taulukko 6.8).

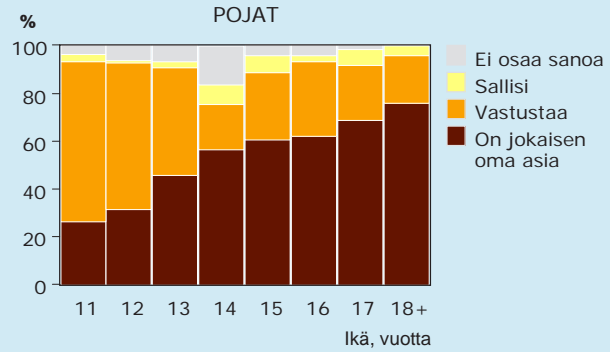
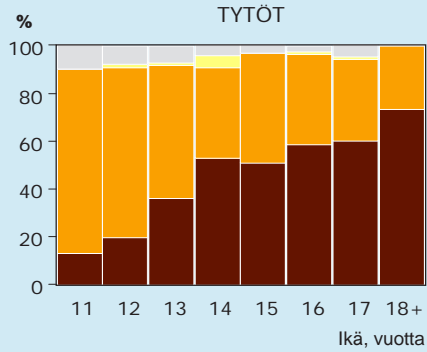
Poimintoja tupakkalain muutoksista 1995–2012

- 1995 tupakoinnin alaikäraja nostettiin 18 vuoteen ja tupakointi työpaikoilla kiellettiin
- vuoden 2003 lakimuutos kielsi tupakkatuotteissa merkinnät kuten vähäturvainen tai kevytsavuke
- tupakkamainonta kiellettiin 2005
- 2007 lakimuutos kielsi tupakoinnin ravintoloiden sisätiloissa kahden vuoden siirtymäajalla
- Helsingistä tuli savuton kaupunki 2007 (toimipisteissä ei erillisiä tupakointitiloja edes ulkona, ei myyntiä kaupungin tiloissa)
- tupakkatuotteiden hallussapito alle 18-vuotiailta kiellettiin lokakuussa 2010
- tupakkatuotteiden esillepanokiello tuli voimaan 1.1.2012

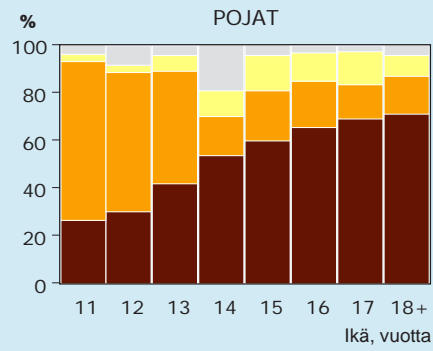
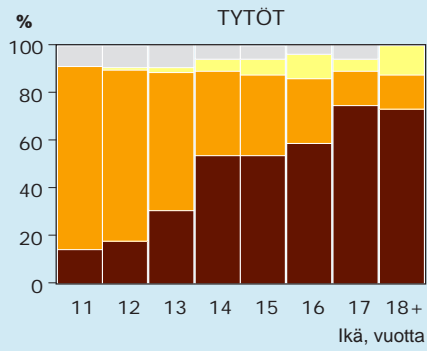
1) Vuonna 1984 julkaistussa ”Hyvä vihollinen: Huumausainepolitiikka Pohjolassa” Kettil Bruun ja Nils Christie loivat käsitteen hyvä vihollinen. Hyvää vihollista koko yhteiskunta vastustaa, ja sitä on vaikeaa puolustaa leimautumatta epäilyttäväksi. Bruunin ja Christien mukaan huumeet ovat hyvä vihollinen, vaikka laillisten päihteiden väärinkäyttö aiheuttaa enemmän haittoja kuin huumeet.

Kuvio 6.7 Suhtautuminen ikätovereiden tupakointiin, humalajuomiseen ja huumeiden satunnaiseen käyttöön iän ja sukupuolen mukaan Helsingissä 2011 (N=1328)

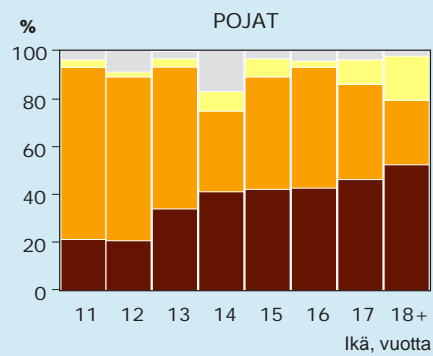
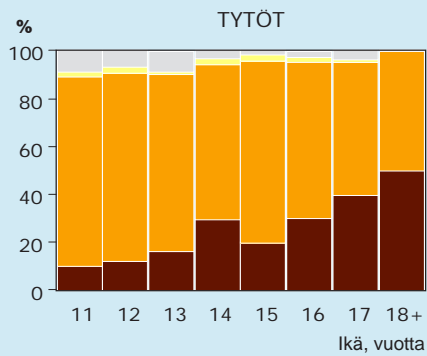
TUPAKOINTI

HUMALAJUOMINEN

MIETOJEN HUUMEIDEN SATUNNAINEN KÄYTTÖ

Nuorten tupakoinnista

► Vuoden 2010 kouluterveyskyselyn Helsinkiä koskevien tulosten mukaan (Lommi, Luopa ym. 2010, 17–33) päivittäin tupakoivia peruskoululaisista oli 15 prosenttia ja lukiolaisista 14 prosenttia. Vuonna 2002 osuudet olivat molemmissa ryhmissä 20 prosentin tiedämissä. Nuorten terveystapatutkimuksessa havaittiin joiltain osin viitteitä myönteisen kehityksen pysähtymisestä ja jopa kääntymisestä terveyden kannalta kielteiseen suuntaan. Päivittäisen tupakoinnin pitkään jatkunut väheneminen pysähtyi ja kääntyi uudelleen nousuun 14–16-vuotiailla pojilla. On huomattava, että tupakointi on vain osa tupakkatuotteiden käytöstä. Nuuskakokeilut ja nuuskan käyttö ovat lisääntyneet (Raisamo, Pere ym. 2011).

Nuorten juomisesta

► Kouluterveyskyselyjen mukaan (Lommi, Luopa ym. 2010, 17, 27) vuonna 2010 vähintään kerran kuussa itsensä humalaan joi 16 prosenttia Helsingin yläluokkalaisista ja 30 prosenttia lukiolaisista. Yläasteella humalajuominen on vähentynyt vuodesta 2002, lukion puolella yleistynyt. Em. tutkimuksen mukaan (2010, 33): ”Nuorten alkoholien käyttö on kehittynyt suuntaan, jossa osa nuorista pidättäytyy alkoholista joko kokonaan tai rajaa sen käytön harvoin poikkeustilanteisiin, kun taas osalla nuorista kulutus saattaa jopa kasvaa tai muuttua aiempaa riskialtiimmaksi.”

Nuorten huumeiden käytöstä

► Kouluterveyskyselyjen mukaan (Lommi, Luopa ym. 2010, 17, 27) vuonna 2010 laittomia huumeita oli Helsingissä kokeillut 15 prosenttia yläluokkalaisista ja 26 prosenttia lukiolaisista. Ajanjaksolla 2002–2008 kokeilut vähentyivät systemaattisesti, mutta vuonna 2010 kokeilijoiden osuudet palautuivat vuoden 2002 tasolle. Edellä mainitun tutkimuksen (2010, 33) mukaan nuorten huume-kokeilujen lisääntyminen johtunee lisääntyneestä kannabistuotteiden kokeilusta.

Suhtautuminen kysytyihin päihteisiin on huomattavan ikä- ja sukupuolisidonnaista. Iän myötä suhtautuminen muuttuu sallivammaksi. Tytöt olivat kannoissaan poikia tiukempia. 14-vuotiailla pojilla ei osaa sanoa -vastaukset olivat jostakin syystä systemaattisesti muita yleisempiä.

Eri vastaajaryhmien (maahanmuuttajataustaiset, ruotsinkieliset) nuoret eivät poikenneet mitenkään systemaattisesti päihteitä koskevissa asenteissaan. Ei osaa sanoa -vastauksia saatiin kuitenkin muita enemmän ruotsinkielisten koulujen oppilailta.

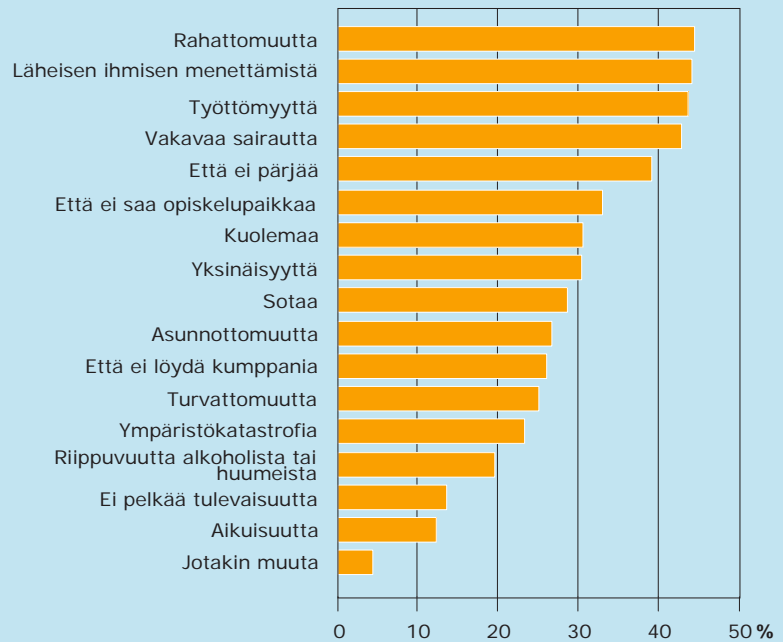

ANNA AUTO

Tulevaisuuteen liittyvät pelot ja odotukset

• ANNA SOFIA NYHOLM

Kuvio 7.1 Helsingiläisten 11–19-vuotiaiden nuorten tulevaisuutta koskevat pelonaiheet keväällä 2011

★ PELOT

Rahattomuus nuorten pelonaiheena

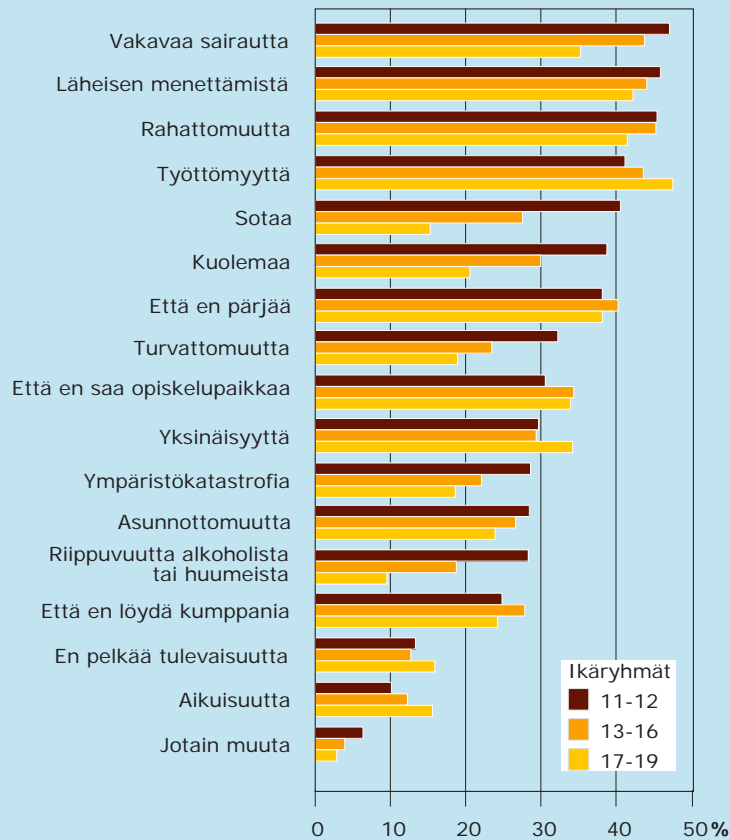
► Nuoret Helsingissä -tutkimuksessa nuorilta kysyttiin tulevaisuuteen liittyviä pelkoja ja odotuksia. Tulevaisuuden pelkoihin liittyvä kysymys kuului: ”Mitä asioita pelkää paljon tulevaisuudessasi?” Nuorille annettiin useita vastausvaihtoehtoja, joista he saivat valita niin monta kuin kokivat tarpeelliseksi.

Tarkasteltaessa 11–19-vuotiaiden tulevaisuuden pelonaiheita eniten vastauksia saivat rahattomuuden (45 %), läheisen ihmisen menettämisen (44 %), työttömyy-

den (44 %) pelko ja pelko sairastumisesta vakavasti (43 %) (ks. kuvio 7.1). Monet kokivat myös pelkoa siitä, että ei pärjää tulevaisuudessa (39 %). Pelko opiskelupaikan saamisesta oli nuorten keskuudessa varsin yleinen, sillä lähes kolmannes vastaajista pelkäsi, että ei saa opiskelupaikkaa.

Vain joka seitsemäs nuorista ei pelännyt tulevaisuudessa tapahtuvia asioita lainkaan. Kysytyjen asioiden laaja kirjo voi selittää pientä osuutta. Tilanne oli sama vuonna 2000 tehdyssä tutkimuksessa (Keskinen 2001, 141).

Kuvio 7.2 Helsingkiläisten nuorten tulevaisuutta koskevat pelonaiheet ikäluokittain keväällä 2011

Avovastauksissa ilmaistut tulevaisuuden pelot olivat osittain samoja kuin jo valmiiksi annetuissa vaihtoehdoissa. Muut pelonaiheet liittyivät muun muassa unelmien toteutumattomuuteen, työhön, sairauksiin, perheeseen, politiikkaan ja lemmikkeihin.

- Että ei pääse lentäjäksi. Että ei ehdi tai pysty toteuttamaan unelmiaan. Että ei tule muusikkoa. Että ei saa unelmien työtä.
- Tylsää työtä. Että ei ole tyytyväinen työpaikkaan.
- Mielisairauksia. Syömishäiriötä. Omaa terveydentilaa. Että murrosikä ei ala kunnolla.
- Lapsettomuutta. Perheriitoja.
- Politiikkaa. Suomen poliittista tilannetta. Lamaa. Ydinvoimaloiden yleistymistä. Että ei voi vaikuttaa millään tavalla.

- Koiran katoamista tai kidnappausta. Koirattomuutta.
- Vankilaa. Kaiken menettämistä. Tsunamia. Maailmanloppua.

Vanhimmat pelkäsivät useammin yksinäisyyttä ja aikuisuutta.

Nuorimmat, 11–12-vuotiaat, kokivat useammin pelkoa tulevaisuudesta – tämä koski kuolemaa, sotaa, turvattomuutta, ympäristökatastrofia ja riippuvuutta alkoholista tai huumeista. Nuorimman ikäluokan vastaukset erottuivatkin muiden ikäluokkien vastauksista. Nuorimmat vastaajat pelkäävät tulevaisuuden kaukaisia, outoja ja tuntemattomia asioita. Toiseksi vanhimpien, 13–16-vuotiaiden, pelot sijoituivat välimaastoon.

Odotetusti, mitä vanhempi ikäluokka, sitä enemmän aikuistumiseen ja aikuisuuteen liittyvät asiat pelottivat. Vanhin ikäluokka, 17–19-vuotiaat, pelkäsi tulevaisuudessa muita useammin työttömyyttä, yksinäisyyttä ja aikuisuutta.

Vähiten, vanhimman ikäluokan vastaajat pelkäsivät kuolemaa, sotaa ja riippuvuutta alkoholista tai huumeista.

Tytöt peloissaan tulevaisuudesta poikia useammin

Tytöt pelkäävät useammin tulevaisuuteen liittyviä asioita kuin pojat (ks. kuvio 7.3). Kaikkia kysytyjä asioita kertoo pelkäävänsä suurempi osuus tytöistä kuin pojista. Suurin ero tyttöjen ja poikien vastausten välillä oli pelko läheisen ihmisen menettämisestä. Tytöistä 56 prosenttia ja pojista 29 prosenttia koki tämän yhtenä pelonaiheena. Tytöt kokivat myös pelon rahattomuudesta, sairastumisesta vakavasti ja omasta pärjäämisestä huomattavasti useammin kuin pojat.

Tyttöjen ja poikien vastausten eroja voidaan selittää tyttöjen herkkyydellä ja empaattisuudella. Tyttöil-

le on ehkä helpompaa myöntää pelkonsa, kun taas pojilla kynnys pelkonsa myöntämiseen on korkeampi. Se miten määritellä tai mitata onko huolestunut vai peloissaan voi tyttöjen ja poikien kohdalla olla erilainen. Tyttöille saatetaan myös asettaa erilaiset paineet tulevaisuuden varalle kuin pojille.

Ulkomaalaistaustaiset pelkäsivät kantaväestöä useammin opiskelupaikatta jäämistä

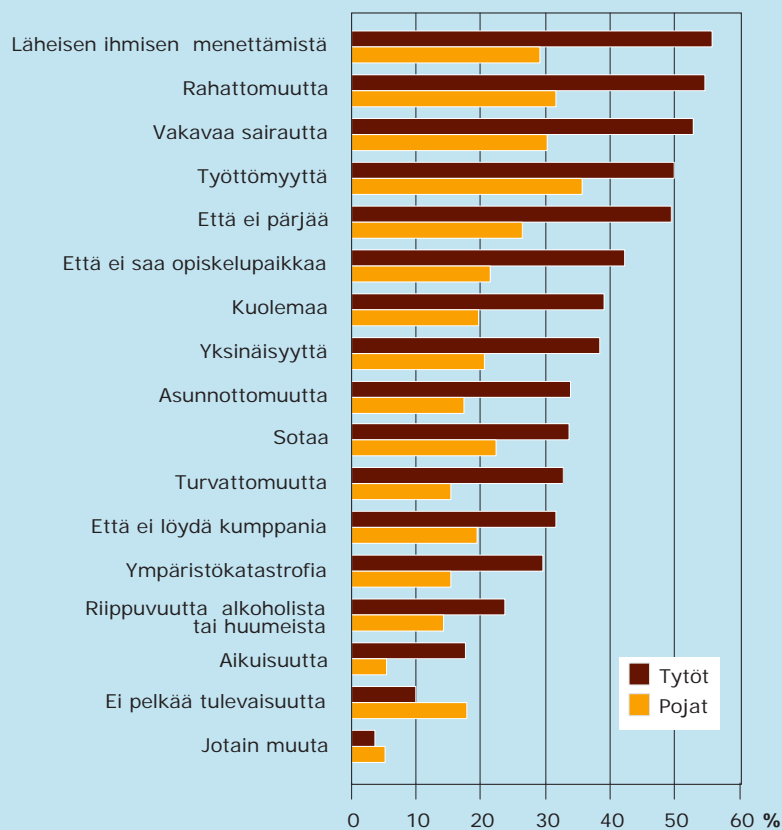
Suomen- ja ruotsinkielisten nuorten tulevaisuuden pelkoja koskevissa vastauksissa ei ollut suuria eroja. Suomenkielisistä useampi pelkasi työttömyyttä kuin ruotsinkielisistä (45 %/38 %) ja riippuvuutta alkoholista tai huumeista (20 %/15 %). Ruotsinkieliset puolestaan pelkäsivät suomenkielisiä useammin läheisen ihmisen menettämistä (43 %/50 %). Muiden tulevaisuuden pelkoja kuvaavien muuttujien kohdalla erot olivat hyvin pieniä.

Yllä mainittuja eroja voidaan osittain selittää ruotsinkielisten myönteisellä poikkeavuudella, jota kuvaa muun muassa suomenruotsalaisten perhekeskeisyys, yhteisöllisyys ja koulumyönteisyys (Kestilä 2003).

Seuraavaksi verrataan ulkomaalaistaustaisten nuorten vastauksia valtaväestöä edustavien nuorten vastauksiin. (Ulkomaalaistaustaisilla tarkoitetaan henkilöitä, joiden toinen tai molemmat vanhemmista ovat syntyneet ulkomailla.) Ulkomaalaistaustaiset vastaajat pelkäsivät valtaväestöä useammin, että eivät saa opiskelupaikkaa (40 %/32 %) ja että eivät pärjää (45 %/38 %). Ulkomaalaistaustaiset pelkäsivät myös useammin kuolemaa (36 %/30 %) sekä useammin sotaa (33 %/28 %) ja yksinäisyyttä (35 %/30 %). Erot muiden muuttujien kohdalla olivat pieniä.

Ulkomaalaistaustaisten pelolla omasta pärjäämisestä ja opiskelupaikatta jäämisestä on realistinen

Kuvio 7.3 Helsingiläisten 11–19-vuotiaiden tyttöjen ja poikien tulevaisuutta koskevat pelonaiheet keväällä 2011

pohja. (Kuuselan ym. 2008, 166–169) mukaan maahanmuuttajataustaisten riski jäädä koulutuksen ulkopuolelle on erityisen suuri.

Tarkastelussa huomion arvoista on myös se, että kaikista vastaajista ne, joiden äiti ja/tai isä olivat korkeasti koulutettuja, kokivat tulevaisuuden pelottavampana kuin ne vastaajat, joiden vanhemmilla oli alempi koulutus. Myrskylän (2009) mukaan vanhempien korkea koulutus lisää huomattavasti lasten todennäköisyyttä hankkia samantasoinen tai korkeampi koulutus ja etenkin äidin koulutuksella on vaikutus lasten korkeakoulututkinnon hankintaan. Tällä voi olla vaikutusta siihen miten nuori näkee oman tulevaisuutensa, kuinka tärkeänä tavoitteiden saavuttaminen hänelle on ja kuinka paljon nuorelle syntyy paineita.

Taulukko 7.1 13–19-vuotiaiden tulevaisuutta koskevat pelonaiheet vuosina 2000 ja 2011, osuudet prosentteina

	2000 N = 1 803 %	2011 N = 978 %	Erotus, %-yksikköä
Että ei pärjää	18,5	39,7	21,2
Työttömyyttä	23,7	44,8	21,1
Rahattomuutta	25,0	44,2	19,2
Että ei saa opiskelupaikkaa	15,1	34,2	19,1
Yksinäisyyttä	15,4	30,9	15,5
Asunnottomuutta	11,2	25,9	14,7
Läheisen ihmisen menettämistä	30,1	43,5	13,4
Että ei löydä kumppania	14,6	26,8	12,2
Vakavaa sairautta	29,2	41,1	11,9
Kuolemaa	15,4	27,1	11,7
Riippuvuutta alkoholista tai huumeista	5,3	16,0	10,7
Turvattomuutta	14,6	22,1	7,5
Aikuisuutta	6,4	13,3	6,9
Ympäristökatastrofia	15,0	21,1	6,1
Sotaa	20,9	23,7	2,8
Ei pelkää tulevaisuutta	11,9	13,7	1,8
Jotain muuta	2,6	3,7	1,1

Reilussa kymmenessä vuodessa pelko tulevaisuudesta yleistynyt

Nuorten tulevaisuutta koskevat pelonaiheet ovat pyyneet suurin piirtein samoina, kun verrataan vuonna 2000 tehtyyn tutkimukseen (Keskinen 2001, 141). Neljä eniten mainintoja saanutta pelonaihetta olivat samoja, mutta niiden järjestys muuttui. Vuoden 2011 tutkimuksessa eniten mainintoja saivat työttömyys, rahattomuuden pelko, läheisen ihmisen menettäminen ja pelko sairastumisesta vakavasti. Yksitoista vuotta aikaisemmin neljän suurimman huolenaiheen järjestys oli pelko läheisen ihmisen menettämisestä, pelko sairastumisesta vakavasti, rahattomuuden pelko ja työttömyys. Vuonna 2000 tulevaisuuteen liittyviä pelkoja ei kysytty 11–12-vuotiailta, minkä vuoksi vertailtavat aiheet koostuvat 13–19-vuotiaista.

Yleisesti voidaan sanoa, että pelot ovat lisääntyneet. Reilussa kymmenessä vuodessa kaikki kysytyt tulevaisuuteen liittyvät pelonaiheet ovat saaneet suhteessa enemmän vastauksia (ks. taulukko 7.1). Pelko siitä, että ei pärjää tulevaisuudessa ja pelko työttömyydestä ovat lisääntyneet eniten. Rahattomuuden pelko ja pelko opiskelupaikasta jäämisestä ovat myös yleistyneet reilusti.

Pelon lisääntymistä voi selittää ja arvioida monella tavalla. Nuoret reflektoivat itseään ja omia mahdollisuuksiaan siihen yhteiskunnalliseen ja globaaliin tilanteeseen missä eletään. Yksitoista vuotta sitten elettiin nousuhdanteessa. Keväällä 2011 oltiin tilanteessa jossa näytti, että oltiin vasta selviytymässä globaalista taloudellisesta taantumasta. Yksi globaalin taantumien vaikutuksia oli nuorisotyöttömyyden kaksinkertaistuminen Helsingissä vuonna 2009 (Helsingin työttömyys alueittain 2010).

Myös mediassa ja maailman tapahtumilla on oma vaikutuksensa elämisen ilmapiiriin. Vuoden 2000 jälkeen maailmanpolitiikassa on tapahtunut paljon, esimerkiksi Irakin sota, vuoden 2001 WTC-iskut ja kasvanut terrorismin uhka on ollut mediassa hyvin vahvasti esillä. Myös ilmastonmuutoksesta on alettu uutisoida entistä enemmän, ja sääilmiöt ovat Suomessakin olleet radikaalimpia.

Kyselyn toteuttamisen aikana Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan levottomuudet sekä EU-maiden talouskriisit olivat mediassa pinnalla. Eduskuntavaalien alla pohdittiin ja kiisteltiin laajasti Portugalin tukipaketin merkittävydestä ja oikeutuksesta. Viime aikoina keskustelua on myös käyty rasismista ja maahanmuuttajista, mikä osaltaan saattaa lisätä pelkoa tulevaisuutta kohtaan.

★ ODOTUKSET

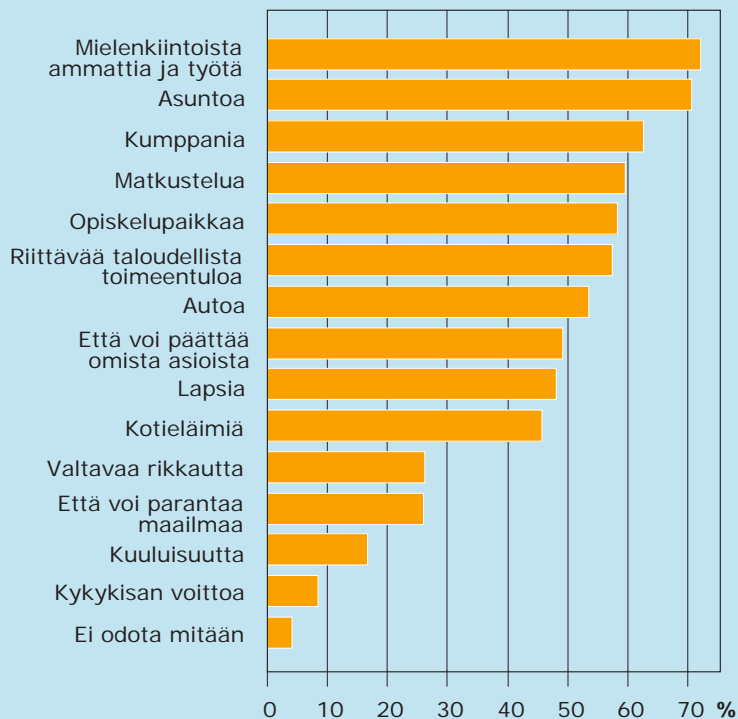
Mielenkiintoinen ammatti ja työ nuorten ykköstoiveena

Tulevaisuutta koskevien pelkojen lisäksi nuorilta kysyttiin mitä odotuksia heillä on tulevaisuudelta (ks. kuvio 7.4). Odotuksia koskeva kysymys kuului: ”Mitä asioita odostat paljon tulevaisuudeltasi?” (Nuorten odotuksia koskevaa kysymystä ei ollut edellisessä vastaavassa tutkimuksessa. Kysymys lisättiin täydentämään nuorten tulevaisuutta tarkastelevaa osiota.) Myös tämän kysymyksen kohdalla nuoret saivat valita useita vaihtoehtoja. Nuorten toiveet tai odotukset tulevaisuudelta olivat melko maltillisia ja realistisia. Lähes kolme neljäsosaa nuorista odotti tulevaisuudelta mielenkiintoista ammattia ja työtä, 71 prosenttia asuntoa ja 63 prosenttia kumppanin löytämistä. Idols -ja Talent -tyyppisten tv:n kykykisan voitto ja kuuluisuuden tavoittelu eivät saaneet nuorten keskuudessa suurta suosiota. Nuorista vain neljä prosenttia ilmoitti, että ei odota tulevaisuudeltaan mitään.

Osa tulevaisuuden odotuksia koskevista avovastauksista olivat samoja kuin valmiiksi annetuissa. Näiden lisäksi tulevaisuuden odotukset liittyivät onnellisuuteen, pärjäämiseen, ulkomaille muuttamiseen, menestymiseen urheilijana ja vaikutusmahdollisuuksiin.

- Että olisin onnellinen. Onnellista parisuhdetta. Onnellista elämää. Perheen tapaamista tarpeeksi usein.
- Että pärjään.
- Ulkomaille muuttoa. Muuttoa Ranskaan. Muuttoa Japaniin. Muuttoa pois Suomesta.
- Menestymisestä jalkapalloilijana. Jalkapallounelma. Hyvä urheilija esimerkiksi NHL:ssä. Ammattiskeittaaja. Esteratsastuksen maailman ja Suomen mestari.
- Armeijaa. Seikkailua.
- Vaikutusmahdollisuuksia. Maailmanrauhaa. Itsensä toteuttamista. Vaikuttamista Suomen ja maailman asioihin.

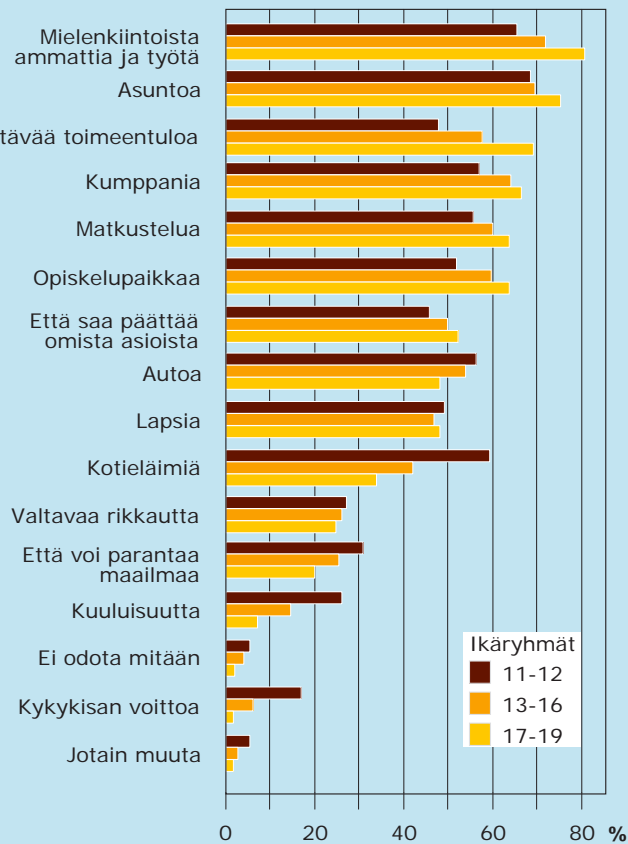
Kuvio 7.4 Helsingiläisten 11–19-vuotiaiden nuorten tulevaisuutta koskevat odotukset keväällä 2011

Lemmikit nuorimpien vastaajien toiveena

Ne tulevaisuuden asiat, joita odotettiin useammin tarkasteltaessa koko vastaajajoukkoa (ks. kuvio 7.4) jakautuivat järjestyksessä eri ikäluokkien välillä siten, että 17–19-vuotiaat odottivat kyseisiä asioita eniten, 13–16-vuotiaat toiseksi eniten ja nuorimmat 11–12-vuotiaat kolmanneksi eniten (ks. kuvio 7.5). Poikkeuksena oli oman auton saaminen, jonka vastaava ikäluokkien välinen järjestys oli käänteinen sekä lasten saaminen, jota nuorin ikäluokka odotti useimmin ja vanhin ikäluokka toiseksi useimmin. Puolestaan ne tulevaisuuden asiat, joita odotettiin vähiten tarkasteltaessa koko vastaajajoukkoa (ks. kuvio 7.4) jakautuivat ikäluokkien kesken vastakkaisessa järjestyksessä kuin eniten odotetut asiat.

Kuvio 7.5 Helsingkiläisten nuorten tulevaisuutta koskevat odotukset ikäluokittain keväällä 2011

Toisin sanoen vanhin ikäluokka, eli 17–19-vuotiaat, odotti muihin ikäluokkiin verrattuna useimmin esimerkiksi mielenkiintoista ammattia ja työtä, asuntoa, opiskelupaikkaa ja riittävää taloudellista toimeentuloa. Kuten tulevaisuutta koskevien pelkojen yhteydessä havaittiin, 13–16-vuotiaat sijoittuivat tulevaisuuden odotuksia tarkasteltaessa välimaastoon. Nuorin ikäluokka toivoi tulevaisuudelta verrattain useammin muun muassa kotieläimiä, kuuluisuutta ja tv:n kykykisan voittoa.

Nuorimpien vastaajien odotukset tulevaisuudeltaan ovat ymmärrettävästi melko kaukana elämän realiteeteista, kun taas vanhin ikäluokka odottaa useammin lähitulevaisuudessa tapahtuvia asioita.

Tytöillä tulevaisuuden suhteen enemmän odotuksia

Tytöt odottavat tulevaisuudeltaan asioita useammin kuin pojat (ks. kuvio 7.6). Tytöistä 57 prosenttia ja po-

jista 31 prosenttia odottaa tulevaisuuteensa kuuluvan lemmikkejä. Tämä oli suurin ero tyttöjen ja poikien vastausten välillä. Tytöt (70 %) odottivat myös matkustelua selkeästi useammin kuin pojat (47 %).

Yleisesti voidaan sanoa, että tytöillä on tulevaisuutensa suhteen suuremmat odotukset monella elämän saralla kuin pojilla. Kuten tulevaisuuden pelkojen yhteydessä todettiin, tytöille saatetaan asettaa tulevaisuutta varten erilaiset paineet kuin pojille. Tällä voi olla vaikutusta myös siihen mitä nuoret tytöt itse tulevaisuudeltaan alkavat odottaa.

Suomenkielisillä arkisimmat toiveet

Lopuksi tarkastellaan suomen- ja ruotsinkielisten vastausten eroja tulevaisuuteen kohdistuvissa odotuksissa ja kantäväestön odotuksia ulkomaalaistaustaisten nuorten odotuksiin. Ruotsinkieliset nuoret odottivat suomenkielisiä nuoria useammin lasten saamista (47 %/56 %) ja matkustelua (58 %/67 %) sekä useammin lemmikkejä (45 %/52 %).

Ruotsinkieliset odottivat myös mahdollisuutta maailman parantamiseen suomenkielisiä useammin (25 %/31 %). Suomenkieliset odottivat useammin riittävää taloudellista toimeentuloa (59 %/46 %), mahdollisuutta omien asioiden päättämiseen (51 %/46 %) ja valtavaa rikkautta (27 %/22 %).

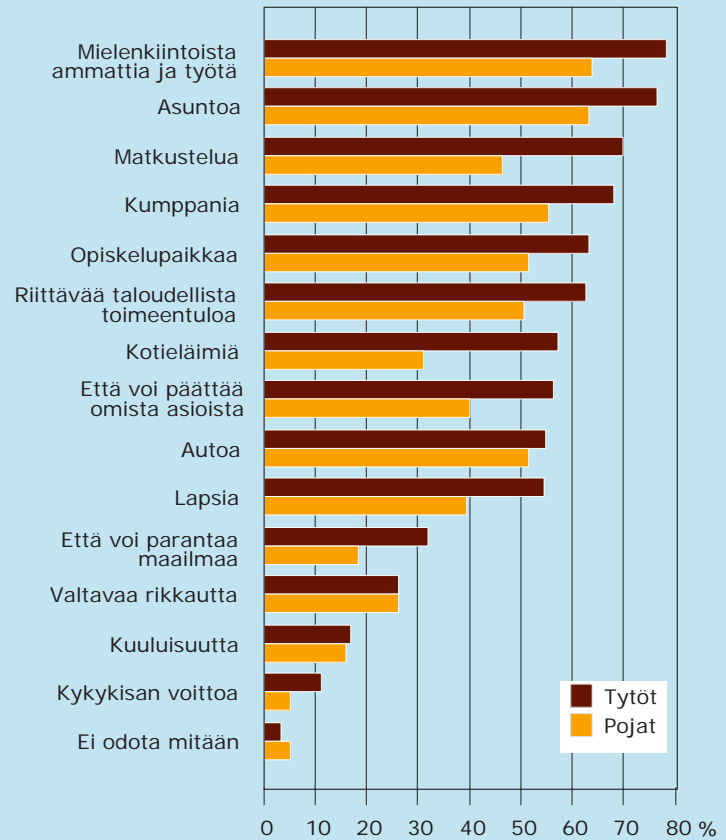
Kuten suomen- ja ruotsinkielisten tulevaisuutta koskevien pelkojen yhteydessä, myös tulevaisuutta koskevien odotusten eroja näiden kahden väestöryhmän välillä voidaan selittää suomenruotsalaisten myönteisellä poikkeavuudella. Kestilä (2003, 113) toteaa, että suomenruotsalaisten myönteistä poikkeavuutta selittää koulun ja perheen toimiminen osana yhteisöllisyyttä.

Ulkomaalaistaustaiset, eli nuoret joiden toinen tai molemmat vanhemmista ovat syntyneet ulkomailta, odottivat valtaväestöä enemmän voivansa parantaa maailmaa (37 %/24 %). Ulkomaalaistaustaiset nuoret

odottivat valtaavaa rikkautta (33 %/25 %) ja opiskelupaikan saamista (65 %/57 %) useammin kuin valtaväestöä edustavat nuoret. Myös kuuluisuuden tavoittelu (22 %/16 %) ja tv:n kykykisan voitto (12 %/8 %) olivat ulkomaalais-taustaisten keskuudessa suositumpaa. Kantaväestö odotti kumppanin löytymistä enemmän kuin ulkomaalaistaustaiset (56 %/64 %). Muiden muuttujien kohdalla erot olivat hyvin pieniä.

Aikaisemmin todettiin, että ulkomaalaistaustaiset nuoret pelkäävät valtaväestöä enemmän sitä, että he eivät saa opiskelupaikkaa ja opiskelupaikan saaminen aikaisempien tutkimusten mukaan on maahanmuuttajataustaisille hankalampaa kuin kantaväestöä edustaville nuorille (ks. Kuusela et al. 2008). Luonnollisesti pelon ohella toiveet opiskelupaikan saamisesta ovat suuria. Opiskelupaikan saamisen hankaluus saattaa osaltaan vaikuttaa myös siihen, että toiveet kuuluisuudesta, tv:n kykykisan voitosta ja valtavasta rikkaudesta alkavat voimistua.

Kuvio 7.6 Helsingiläisten 11–19-vuotiaiden tyttöjen ja poikien tulevaisuutta koskevat odotukset keväällä 2011

Nuorten koulutussuunnitelmat ja kuinka sitten käykään

• SEPPO MONTÉN

► **NYKYISEN HALLITUKSEN TAVOITE ON** nostaa suomalaiset maailman osaavimmaksi kansaksi vuoteen 2020 mennessä; varsin jylhä tavoite siis. Osaamisen taustalla on keskeisesti koulutus. Suomalainen koulutusjärjestelmä onkin saavuttanut huiman maineen maailmalla. OECD:n jäsenmaiden koulutuksen tilaa ja tuloksia luotaavissa PISA-tutkimuksissa Suomi on toistuvasti ollut kärkisijoilla, ja meidän koulutusjärjestelmäämme on tultu ihmettelemään maailman eri kolkilta.

Koulutuksen roolia korostetaan myös niissä mittareissa, joiden mukaan Suomi on yksi maailman kilpailukykyisimmistä maista ja maa, jossa on erinomaisen hyvä asua. Koulutukseen päädytään, kun haetaan syytä esimerkiksi innovatiivisuudelle ja tasa-arvoiselle yhteiskunnalle. Koulutuksella on selkeä itseisarvo yhteiskunnan tilaa ja hyvinvointia mitattaessa.

Koulutusjärjestelmä, -tilastot ja -indikaattorit muodostuvat yksilöistä, ja yksilöiden kautta ne myös kohtaavat työmarkkinat. Yleisesti ottaen korkeasti koulutetut saavat mielenkiintoisimmat, haasteellisimmat ja myös parhaiten palkatut työtehtävät, kun taas vähän kouluja käyneet joutuvat tyytymään usein ikäviin ja matalapalkkaisiin töihin. Myös työttömyys näkyy koulutustasossa: mitä korkeampi koulutustaso, sitä matalampi työttömyysaste. Tämä tilastojen piirtämä kuva kuitenkin sisältää myös piilotyöttömyyden tuomaa harhaa, joka voimakkaimmin koskee korkeasti koulutettuja. Osa heistä kun joutuu työskentelemään koulutustaan vastaamattomissa töissä ja siten kaunistaa tältä osin työttömyystilastoja oman tasoisessaan koulutuksessa, mutta vastaavasti rumentaa tilastoja alemman

tutkintotason omaavien joukossa, vieden oikeastaan heille tarkoitettuja työpaikkoja. Helsingin seudun laajat ja monipuoliset työmarkkinat tarjoavat hyvinä aikoina työtehtäviä huomattavasti koulutetulle työvoimalle, mutta taantumassa ulostietä osoitetaan ensimmäiseksi vähiten kouluja käyneelle porukalle. Taloudellinen taantuma muuntuu työttömyydeksi nopeimmin ja voimakkaimmin nuorten kohdalla ja kouluttamattomille nuorille kaikkein voimakkaimmin.

Koulutuksella on siis erilaisten tilastojen ja mitareiden mukaan runsaasti hyvää tarjottavaa. Pääosa koulutusvalinnoista tehdään nuorina – joidenkin osalta tähän valintaan joudutaan liiankin nuorina. Onneksi koulutusjärjestelmämme mahdollistaa aikaisempien, mahdollisesti huonoiksi osoittautuneiden valintojen korjaamisen, eikä varsinaisia koulutuksellisia umpipeiriä järjestelmässä ole.

Minkälaisia suunnitelmia nuorilla sitten on koulutuksensa suhteen? Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksen aineistosta saadaan tietoa – monen muun asian lisäksi – myös nuorten suunnittelemista opintopoluista. Tässä artikkelissa kuvailen nuorten koulutusaikaita ja vertailen niitä tilastoista saatuun kuvaan koulutusvalintojen todellisesta toteutuksesta. Seurattavat nuoret ovat peruskoulun yläasteen 8.- ja 9.-luokkalaisia sekä lukion ensimmäistä ja toista luokkaa käyviä. Yläastelaiset edustavat kahta ikäluokkaa kokonaisuudessaan, ja he ovat iältään pääasiassa 14–16-vuotiaita. Pari vuotta vanhemmat lukiolaiset puolestaan edustavat kahdesta ikäluokasta sellaista osaa, joka on jo tehnyt yhden koulutusvalintansa, lukion.

Kyselylomakkeessa nuorille esitettiin lukuisia vaihtoehtoja erilaisista koulutuspoluista. Näistä heidän tuli valita sellainen vaihtoehto, joka parhaiten kuvaa heidän suunnitelmiaan opin tiellä. Nuorten koulutus-suunnitelmia kyseltiin varsin karkealla tasolla, oppilaitostyypeittäin eli vaihtoehtoina olivat lukio, toisen asteen ammatillinen peruskoulutus, ammattikorkeakoulu ja yliopisto sekä näiden erilaiset yhdistelmät.

Yläastelaiset

Katsotaan ensin yläasteen 8.- ja 9.-luokkalaisten valintoja. Oheiseen taulukkoon on koottu heidän ilmoittamansa opintosuunnitelmat. Taulukkoon on laskettu

myös prosenttijakaumat niiden vastaajien osalta, jotka tässä vaiheessa osasivat suunnitelmistaan kertoa, ja jotka ilmoittivat myös oppilaitostyyppin, johon aikovat hakeutua.

Vaikka koulutus-suunnitelmia kysyttiin varsin karkealla, lähinnä koulutusasteen tasolla, yksi viidestä peruskoulun viimeisillä luokilla opiskelevista ei vielä osannut sanoa minkä tasoiseen koulutukseen aikoo hakeutua. Ehkä yllättäen ysiluokkalaisilla suunnitelmat olivat epävarmat hieman useammin (22 %) kuin kasiluokkalaisilla (19 %). Tyttöillä tuntuvat olevan pasmat selvillä poikia useammin.

Taulukko 7.2 Helsingin peruskoulujen 8. ja 9. luokan oppilaiden suunnitelmat opintojen etenemisestä

	Vastausfrekvenssit			Osuudet suunnitelman ilmoittaneista vastaajista, %		
	Tytöt	Pojat	Yhteensä	Tytöt	Pojat	Yhteensä
En osaa vielä sanoa	20	31	51			
Vain peruskoulu	2	4	6	1,7	4,9	3,0
Lukio yhteensä	101	68	169	87,1	82,9	85,4
Lukio, ei muuta	14	10	24	12,1	12,2	12,1
Lukio ja ammattioppilaitos	1	3	4	0,9	3,7	2,0
Lukio ja ammattikorkeakoulu	16	8	24	13,8	9,8	12,1
Lukio ja yliopisto	70	47	117	60,3	57,3	59,1
Ammattioppilaitos yhteensä	14	13	27	12,1	15,9	13,6
Ammattioppilaitos, ei muuta	5	7	12	4,3	8,5	6,1
Ammattioppilaitos ja ammattikorkeakoulu	2	1	3	1,7	1,2	1,5
Ammattioppilaitos ja yliopisto	6	2	8	5,2	2,4	4,0
Ammattikorkeakoulu yhteensä	18	9	27	15,5	11,0	13,6
Yliopisto yhteensä	76	49	125	65,5	59,8	63,1
Muu koulutus	1	1	2			
Vastaajia yhteensä	137	114	251			
Suunnitelman ilmoittaneita vastaajia	116	82	198			
Suunnitelman ilmoittaneiden osuus vastaajista, %	84,7	71,9	78,9			
Ei osaa sanoa -vastausten osuus vastaajista, %	15,3	28,1	21,1			

Vastaajamäärät ovat joissain luokissa pienet, joten tuloksia pitää tarkastella näiltä osin lähinnä suuntaa antavina. Tytöt näyttävät olevan suunnitelmissaan selvästi koulutusmyönteisempiä kuin pojat. Pojilla suunnitelmassa painottuu voimakkaammin toisen asteen ammatillinen koulutus, kun taas tytöistä suurempi osa kuin pojista tähtää lukioon ja lukion jälkeen ammattikorkeakouluun tai yliopistoon. Suunnitelman ilmoittaneista tytöistä 81 prosenttia ilmoittaa tavoitteekseen ammattikorkeakoulun tai yliopiston, pojista vastaavasti 71 prosenttia. Hallituksen tavoite Suomesta maailman korkeimmin koulutettuna kansakuntana saa ainakin helsinkiläisnuorten suunnitelmista pontta.

Katsotaan seuraavaksi nuorten aikeita korkeimman suunnittelemansa koulutuksen mukaan. Pieni osa (3 %) aikoo jättää opintonsa peruskouluun. Lukio tuntuu riittävän 12 prosentille vastaajista eli ilmoituksensa mukaan 15 prosenttia nuorista aikoo jättäytyä ammatillisen koulutuksen ulkopuolelle. Toisen asteen ammatillinen tutkinto on tavoite vain 8 prosentille vastaajista, joista osa aikoo mennä koulutukseen suoraan peruskoulusta, osa suoritettuaan ensin lukion. Ammattikorkeakouluun suunnittelee menevänsä 14 prosenttia ikäluokista, ja yliopistoon halajaa peräti 63 prosenttia vastaajista.

Tarkastellaan nuorten jatkokoulutus suunnitelmia myös joidenkin muiden heiltä kysytyjen asioiden suhteen. Lukioon menoa suunnittelevat, joita siis oli 85 prosenttia vastaajista, pitävät koulunkäynnistä keskimääräistä enemmän, arvioivat oman koulumenestyksensä kiitettäväksi useammin kuin muut eivätkä juurikaan lintsaa koulusta. Kotona keskustellaan koulunkäynnistä jonkin verran keskimäärää enemmän, lukioon tähtäävät pelkäävät jonkin verran tavanomaista enemmän työttömyyttä ja sitä, että eivät saa opiskelupaikkaa. Muuten omaan pärjäämiseensä he uskovat keskimääräistä voimakkaammin. Tulevaisuudelta he odottavat muita voimakkaammin opiskelupaikkaa, mielenkiintoista työtä ja riittävää taloudellista toimeentuloa.

Korkeintaan toisen asteen ammatilliseen tutkintoon tähtäävät (8 % ikäluokista) pitävät omaa koulumenestystään vain tyydyttävänä, mutta luvaton poissaolo koulusta on heidän keskuudessaan tavallista vähäisempää. Heidän huoltajansa on keskimääräistä yleisemmin työttömänä, ja nuoret arvioivat perheensä taloudel-

lisen tilanteen tavallista useammin heikoksi. Vastajat pelkäävät tulevaisuudessa keskimääräistä enemmän työttömyyttä, mutta uskovat kuitenkin ylipäättään pärjäävänsä paremmin kuin muut. Ammatilliseen opiskelupaikkaan tähtäävät nuoret odottavat selvästi muita useammin saavansa opiskelupaikan ja mielenkiintoista työtä, mutta riittävä taloudellinen toimeentulo on heillä muita harvemmin odotuksissa.

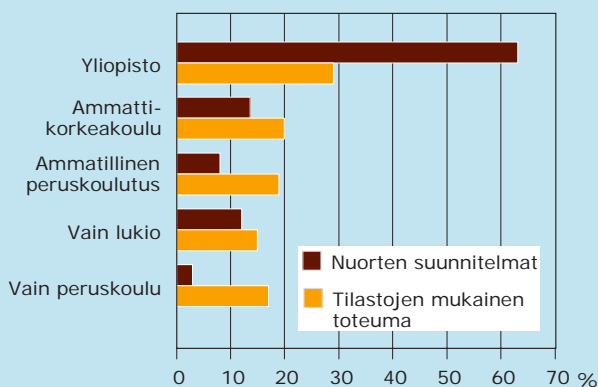
Ammattikorkeakouluun aikovat nuoret (14 % nuorista) pitävät koulunkäynnistä melko paljon, mutta kokevat oman koulumenestyksensä lähinnä kohtalaiseksi. Koulunsa ilmapiiriin he kokevat huonommaksi kuin muut samanikäiset peruskoululaiset. Koululintsaaminen on varsin tavallista, ja nuoret kokevat olevansa vähemmän onnellisia kuin muut ikätoverit. Sekä isän että äidin tyyppillinen koulutausta on ammattikoulu, ja nuoret pitävät perheen taloudellista tilannetta lähinnä kohtalaisena. Tulevaisuudessa nuoret pelkäävät työttömyyttä ja sitä, että eivät pärjää eivätkä saa opiskelupaikkaa. Pelot näkyvät myös tulevaisuuden odotuksissa: nämä nuoret odottavat tavallista harvemmin saavansa opiskelupaikan, mielenkiintoisen ammatin ja riittävän taloudellisen toimeentulon.

Yliopistoon havittelevat vastaajat (63 %) pitävät koulunkäynnistä ja kokevat oman koulumenestyksensä myös yleisesti kiitettäväksi tai hyväksi. Nuoret aistivat koulun ilmapiiriin hieman keskimääräistä myönteisemmäksi ja tuntevat koulupelkoa jonkin verran muita harvemmin. Lintsaaminen sen sijaan on jonkin verran tavanomaista yleisempää. Nämä nuoret keskustelelevat vanhempiensa kanssa koulunkäynnistään. Tulevaisuudessa nuoret pelkäävät työttömyyttä, jäävänsä ilman opiskelupaikkaa ja sitä, että eivät pärjää. Tulevaisuudeltaan nuoret odottavat keskimääräistä voimakkaammin opiskelupaikkaa ja mielenkiintoisia työtehtäviä. Sen sijaan riittävä taloudellinen toimeentulo on toiveilulla muita harvemmin.

Monin tutkimuksin on osoitettu koulutusmyönteisyyden ja vanhempien koulutustaustan selittävän nuorten todellisia koulutusvalintoja. Korkeasti koulutettujen lapset päätyvät tavallista useammin korkeasteisiin opinahjoihin ja päinvastoin. Tämän kyselyn mukaan nämä samat tekijät näyttävät selittävän varsin hyvin myös peruskoulun viimeisiä luokkia käyvien nuorten jatkokoulutus suunnitelmia. Kun vanhempien koulutustaso on korkea ja nuoret itse ovat koulu-

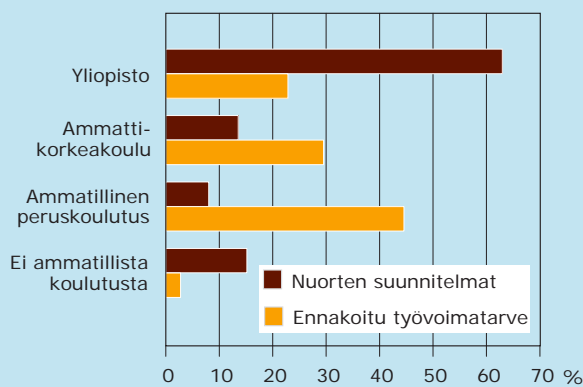
Kuvio 7.7

Helsingin peruskoulujen 8.- ja 9.-luokkalaisten suunnitellut jatkokoulutukset ja niiden todennäköinen toteuma

Kuvio 7.8

Ennakoitu työvoimatarve ja peruskoululaisten suunnitelmat koulutusasteen mukaan

tusmyönteisiä (pitävät koulunkäynnistä, käyvät koulua tunnollisesti ja menestyvät siellä), koulutustavoitteet ovat myös korkealla.

Edellä on kuvattu nuorten toiveet ja suunnitelmat. Entä minkälainen on nuorten todennäköinen sijoittuminen koulutusjärjestelmän eri osiin? Carola lauloi 1960-luvulla ”Ei aina käy niin kuin haaveillaan”, ja kylmien tilastojen valossa on pakko todeta, että tämä koskee myös nuorten koulutussuunnitelmia. Esimerkiksi jatkokoulutussuunnitelmansa ilmoittaneista nuorista 83 prosenttia kertoi menevänsä lukioon. Pitkäaikaisten tilastojen mukaan helsinkiläisistä nuorista noin 63 prosenttia päätyy lukioon, eli 20 prosentilla vastajista lukiohaave jää toteutumatta.

Oheiseen kuvioon on koottu nuorten koulutusaikheet korkeimman suunnitellun koulutuksen mukaan sekä tilastoista arvioitu todennäköinen tutkintojakauma. Vain harva nuori suunnittelee jättävänsä opintonsa pelkkään peruskouluun. Valitettavasti tämä kouluttamattomuuden kohtalo lankeaa lähes joka viidennelle nuorelle.

Tilastojen mukaan pelkän lukion varaan näyttää jäävän hieman useampi nuori kuin mitä heidän suunni-

telmistään voi päätellä. Pelkällä yleissivistävällä koulutuksella – peruskoululla tai lukiolla – työuransa suunnittelee tekevänsä siis 15 prosenttia helsinkiläisistä nuorista. Tilastot kertovat vielä karumpaa kieltä: näin on käynyt joka kolmannelle helsinkiläisnuorelle.

Helsingissä ammatillisen koulutuksen tarjonta on runsasta ja monipuolista. Monipuolinen koulutuksen tarjontapaletti myös imee kyvykkäitä nuoria kaupungin ulkopuolelta, jolloin heikoimmat helsinkiläisnuoret jäävät jalkoihin. Koulutuksen aloituspaikat mitoitetaan omien nuorisoioluokkien koon mukaan, mutta nettomääräisesti suuri osa Helsingissä sijaitsevista aloituspaikoista täyttyy muualla asuvista nuorista. Myös keskeyttäminen ja useamman tutkinnon suorittaminen vaikuttavat siihen, että osa ei pääse suorittamaan sitä ensimmäistäkään tutkintoa. Onneksi toisen asteen ammatillisia aloituspaikkoja on Helsinkiin saatu viime vuosina lisää.

Yhteishakutilastojen mukaan helsinkiläisnuorten kiinnostus toisen asteen ammatilliseen koulutukseen on viime aikoina lisääntynyt, mutta tämä ei yllättäen näy tutkimusaineistossamme. Vain kahdeksan prosenttia nuorista suunnittelee tavoitetutkinnokseen toisen

asteen ammattitutkintoa, kun taas tilastojen mukaan joka viidennen kohdalla tämä on totta, mikä työmarkkinoiden kannalta on myönteinen seikka. Myös ammattikorkeakouluihin päätyneiden todellinen määrä on selvästi suurempi kuin nuorten suunnitelmista voisi odottaa.

Sen sijaan hinku yliopistoihin on melkoinen. Lähes kaksi kolmesta helsinkiläisnuoresta halaajaa yliopistoon, mutta tilastojen piirtämän kuvan mukaan sinne päätyy alle puolet tästä. Yliopisto-opintoja suunnittelevista osa tulee todennäköisimmin päätyämään ammattikorkeakouluihin ja toisen asteen ammatilliseen koulutukseen.

Nuorten suunnitelmat verrattuna työelämän tarpeisiin

Entä kuinka nuorten suunnitelma käyvät yksiin työelämän tarpeiden kanssa? Helsingin seudun koulutus- ja työvoimatarpeita kartoittaneessa tutkimuksessa on ennakoitu tulevia työvoimatarpeita myös koulutuksen mukaan. Kuviossa vertaillaan nuorten koulutussuunnitelmia näihin tarvelaskelmiin.

Nuorten suunnitelmat ovat järkyttävässä ristiriidassa työmarkkinoilta tulevan kysynnän kanssa. Tehtyjen laskelmien mukaan lähes kaikkiin uusiin avautuviin työpaikkoihin toivotaan jonkinlaista ammatillista koulutusta, mutta tähän nähden varsin suuri osa helsinkiläisnuorista aikoo hoitaa hommat yleissivistävän koulutuksen varassa. Toki työelämässä edelleen pätee vanha viisaus ”työ tekijäänsä opettaa”, ja esimerkiksi lukion käyneet työllistyvät varmaan jatkossakin kohtalaisen hyvin. Mikään optimitilanne ammatillinen kouluttamattomuus ei nuorille kuitenkaan ole. Työelämä näyttää kaipaavan ammattiosajia toiselta asteelta ja

ammattikorkeakouluista selvästi enemmän kuin nuorten toiveet suuntautuvat näihin oppilaitoksiin. Yliopistotutkinnon suorittaneista näyttäisi tulevan hurja ylitarjonta työvoimatarpeeseen verrattuna, mikäli nuorten toiveet toteutuisivat.

Koulutuksen tarjonta pyritään mitoittamaan työelämästä lähtevien tarpeiden mukaan. Helsinkiläisnuorten toive – lähes kahdeksan kymmenestä haluaa korkeakouluun, joko ammatilliseen tai yliopistoon – törmää näin ollen koulutustarjonnan rajoitteisiin.

Lukion opiskelijat

Lukion 1. ja 2. vuositasen opiskelijoille tulevan opinahjon keksiminen on vielä vaikeampaa kuin edellä kuvatuilla, pari vuotta nuoremmilla peruskoululaisilla. Lukiolaisista 27 prosenttia ei vielä osannut sanoa, minne aikovat hakeutua lukion jälkeen. Osa peruskoululaisista hakeutuu lukioon kypsyttämään tulevaisuuden suunnitelmiaan, mutta vaikeita ne tuntuvat edelleen osalle lukiolaisista olevan, ja toisen vuositasen opiskelijoilla tulevaisuuden pallo on hukassa vielä hieman useammin kuin ensimmäisen vuositasen lukiolaisilla. Kaiken kaikkiaan tuntuu siltä, että suurella osalla nuorista ei ole ollenkaan selvää, mitä he haluavat olla isona. Valintoja, jotka ovat tulevaisuuden kannalta erityisen keskeisiä, tehdään viime tipassa ja ilmeisesti ainakin osittain kevyin perustein. Pitää vain toivoa, että koulutusjärjestelmämme ei vaadi nuoria varhaisessa peruskouluvaiheessa tekemään sellaisia valintoja, jotka siten myöhemmin hankaloittavat suunnitelmia tai peräti sulkevat joitain kouluportteja.

Taulukko 7.3 Lukion 1. ja 2. vuositasen oppilaiden suunnitelmat opintojen etenemisestä

	Vastausfrekvenssit			Osuudet suunnitelman ilmoittaneista vastaajista, %		
	Tytöt	Pojat	Yhteensä	Tytöt	Pojat	Yhteensä
En osaa vielä sanoa	52	46	98			
Ammattioppilaitos yhteensä	37	24	61	25,9	20,5	23,5
Ammattikorkeakoulu yhteensä	23	21	44	16,1	17,9	16,9
Yliopisto yhteensä	79	69	148	55,2	59,0	56,9
Ei mitään lukion jälkeen						
Ei mitään lukion jälkeen	17	11	28	11,9	9,4	10,8
Ammattioppilaitos	24	16	40	16,8	13,7	15,4
Ammattikorkeakoulu	16	16	32	11,2	13,7	12,3
Yliopisto	73	66	139	51,0	56,4	53,5
Ammattioppilaitos ja ammattikorkeakoulu	7	5	12	4,9	4,3	4,6
Ammattioppilaitos ja yliopisto	6	3	9	4,2	2,6	3,5
Vastaajia yhteensä						
Vastaajia yhteensä	195	163	358			
Suunnitelman ilmoittaneita vastaajia	143	117	260			
Suunnitelman ilmoittaneiden osuus vastaajista, %	73,3	71,8	72,6			
Ei osaa sanoa -vastausten osuus vastaajista, %	26,7	28,2	27,4			

Joka yhdeksäs suunnitelmansa ilmoittaneista aikoo jättää opinnot pelkkään lukioon. Osa taas aikoo suorittaa useamman kuin yhden tutkinnon lukion jälkeen. Kun katsotaan vastaajien korkeinta suunniteltua koulutusta, 15 prosentilla se on toisen asteen ammatillinen oppilaitos (tyttöillä vähän poikia useammin) ja 17 prosentilla ammattikorkeakoulu (pojilla vähän tyttöjä useammin). Yliopistoon aikoo pyrkiä lukion jälkeen 57 prosenttia vastaajista, pojat vähän tyttöjä useammin. Ilmeisesti toive yliopisto-opinnoista toteutuu tyttöillä poikia useammin, koska yliopistoissa on jo pitkään valinnut tyttöjen enemmisyys.

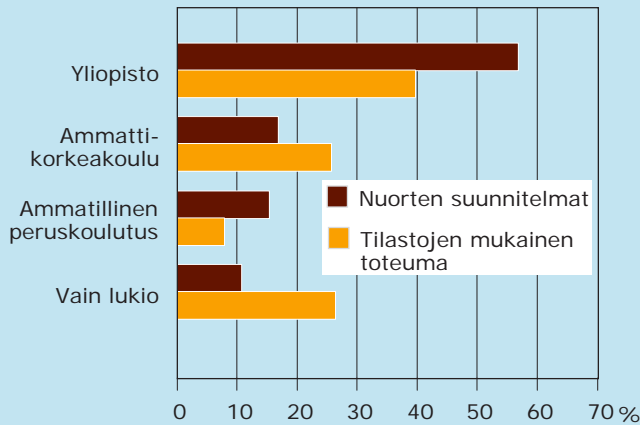
Myös lukiolaisten suunnitelmia peilattiin eräiden muiden heille tehtyjen kysymysten kautta. Ne nuoret, jotka eivät aio jatkaa opintojaan lukion jälkeen kuitenkin pitävät koulunkäynnistä enemmän kuin muut, ja koulumenestyksensäkin he arvioivat vähintäänkin keskitasoisiksi. Huoltajien koulutuksessa korostuu yliopistokoulutus. Jatkokouluttautumiselle ei siis pitäisi olla perinteisten mittarien mukaan mitään esteitä. Muita useammin he pelkäävät työttömyyttä ja sitä, että eivät pärjää. Myös pelko siitä, että ei saa opiskelupaikkaa, on näillä nuorilla tavallista voimakkaampi; ehkä

juuri tämä pelko on osaltaan vaikuttanut siihen, että he eivät ole ilmoittaneet mitään jatkokoulutus suunnitelmaa. Tätä tukee myös se, että he kuitenkin odottavat tulevaisuudelta opiskelupaikkaa selvästi muita useammin. Tulevaisuuden odotuksissa korostuvat myös mielenkiintoiset työtehtävät ja riittävä taloudellinen toimeentulo.

Toisen asteen ammatillista tutkintoa suunnittelevat lukiolaiset eivät juurikaan pidä koulunkäynnistä ja kokevat oman koulumenestyksensä huonoksi useammin kuin kaikki vastaajat. Lintsaaminen ja koulupelko kuuluvat kuvaan varsin yleisesti, ja vanhempien kanssa keskustelu koulunkäynnistä lipsahtaa tavallista useammin riitelyn puolelle. Huoltajien koulutustaso on keskimääräistä alhaisempi, ja työttömyyttä he pelkäävät muita enemmän.

Ammattikorkeakouluun tähtäävät vastaajat tyyppillisesti pitävät koulunkäynnistä melko vähän, arvioivat oman koulumenestyksensä tyydyttäväksi tai huonoksi ja ovat luvatta poissa koulusta viikoittain. Kotona keskustellaan koulunkäynnistä tavallista vähemmän. Huoltajilla koulutuksena korostuvat ammattikoulu ja pelkkä peruskoulu. Tulevaisuuden pelkoina nousevat

Kuvio 7.9 Lukion 1. ja 2. vuositasen oppilaiden suunnitelmat jatkokoulutuksesta ja todennäköinen toteuma

esiin työttömyys ja se, että ei saa opiskelupaikkaa.

Yliopistoon pyrkimistä suunnittelevat lukiolaiset pitävät koulunkäynnistä, menestyvät hyvin koulussa ja käyvät koulua tunnollisesti. Huoltaja on yleisesti yliopistotutkinnon suorittanut ja kotona keskustellaan koulunkäynnistä tavallista useammin. Tämähän on varsin tuttua havaintoa koulutuksen periytyvyyttä käsittelevässä tutkimuksessa.

Verrataan vielä lopuksi lukiolaisten omia suunnitelmia tilastojen piirtämään kuvaan todennäköisestä sijoittumisesta koulutusjärjestelmään. Tilastot pohjautuvat Tilastokeskuksen Sijoittumispalvelu-tietokantaan. Tilastojen mukaan pelkän lukion varaan jää selvästi useampi nuori kuin mitä vastaajat itse suunnittelevat. Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa tilanne on päinvastoin. Nuorten omat suunnitelmat ovat lähempänä työmarkkinoiden toiveita, mutta todennäköinen toteuma lyö toiveita korville. Ammattikorkeakouluihin ilmeisesti tulee päätyämään selvästi enemmän nuoria, kuin mitä heidän suunnitelmansa antavat ymmärtää. Yliopistojen ovet sen sijaan jäävät monelta sinne halajavalta kiinni.

Mikä on muuttunut reilussa kymmenessä vuodessa?

Minulla oli mahdollisuus tehdä vastaava tarkastelu 11 vuotta sitten, kohteena samanikäisiä helsinkiläisiä koululaisia samoin kysymyksin (Monten 2001). Minkälaisia muutoksia nuorten koulutussuunnitelmissa on tapahtunut 11 vuodessa?

Peruskoululaisten kohdalla suurin muutos on koulutustavoitteiden selvästi aiempaa korkeampi taso. Etenkin yliopistoon tähtäävien osuus on edelleen noussut ennestäänkin jo varsin korkeasta tasosta. Kun vuonna 2000 moni ajatteli jättää opinnot lukiotasolle, nyt lukio on selvästi välitavoite pyrkimyksissä yliopistoihin; sellaiseksihan lukio on tarkoitettukin. Ammattikorkeakoulujen vetovoima ei vain ota kasvaakseen, vaikka niihin aikanaan nuorten suunnitelmia paljon suurempi osa tuleekin sijoittumaan, osittain yliopistoväylän sulkeutumisen vuoksi.

Ammatillisen peruskoulutuksen suosion lasku vastaajien keskuudessa tuntuu erikoiselta, kun ammattikouluihin hakevien määrä kuitenkin on peruskoulusta valmistuneilla ollut yhteishaussa voimakkaassa kasvussa, muodostaen lukiolle vahvan vaihtoehdon.

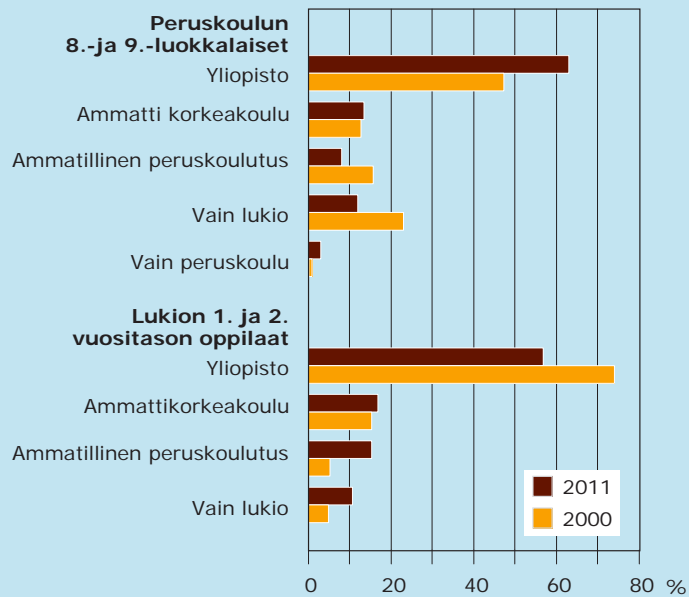
Lukiolaisten ilmoittamista suunnitelmissa koulutusta jatkamattomien osuus näyttää kasvaneen. On tietenkin vaikea sanoa, kuvastaako tämä todellista koulutushaluttomuuden kasvua vai sitä, että entistä useampi ei vielä osaa sanoa, minne haluaisi mennä opiskelemaan ja siksi jättää kertomatta mitään koulutusvaihtoehtoa. Amatillinen peruskoulutus on kasvattanut suosiotaan varsin voimakkaasti, toisin kuin peruskoululaisten joukossa. Ja kun peruskoululaisilla hinku yliopistoihin on kasvanut, lukiolaisilla on käynyt päinvastoin. Näyttää siis siltä, että yhdessätoista vuodessa Helsingin peruskoululaisilla tavoitteellinen koulutustaso on noussut, kun taas lukiolaisilla se on laskenut.

Kuten aiemmin totesin, Helsingin koulutustarjonta on runsas ja monipuolinen ja osin valtakunnallista. Se imee puoleensa opinjanoisia nuoria ympäri maata,

kun taas helsinkiläiset ovat huonoja lähtemään koulutukseen muualle. Karsinta opiskelupaikoista on kovaa, ja nuorten varsin usein kertoma pelko jäädä ilman koulutuspaikkaa on tältä osin myös aiheellista. Hakijoiden runsas määrä aloituspaikkoihin nähden johtaa luovuttamiseen, uusiin hakukertoihin ja siihen, että men-

nään koulutukseen, joka ei niin miellytäkään. Tällä on oma vaikutuksensa keskeyttämisiin ja moninkertaiseen koulutukseen. Tällainen tilanne lyö pahasti korville muun muassa hallituksen tavoitetta pidentää työuraa myös alkupäästä ja saada nuoret mahdollisimman nopeasti työmarkkinoille – mieluusti koulutettuina.

Kuvio 7.10 Helsingin peruskoulujen 8.- ja 9.-luokkalaisten ja lukion 1. ja 2. vuositasen oppilaiden suunnittelemat jatkokoulutukset vuosina 2000 ja 2011

TERI WALDMANN

Nuorten vapaa-ajan jännitteitä – katse Helsingin sisä- ja ulkopuolelle

• LEENA SUURPÄÄ • SAMI MYLLYNIEMI

HELSINGIN KAUPUNGIN TIETOKESKUS ON TEH-
NYT vuosikymmenten ajan ansiokasta työtä
Helsingissä asuvien nuorten tutkimuskentällä.
Tästä oiva todiste on monipuolisesti toteutettu ”Nuoret
Helsingissä 2011”-tutkimus.

Tarkennamme katsemme nuorten vapaa-aikaa koskevan tietämisen jännitteisiin asettamalla vuoropuheluun tuoreen helsinkiläistutkimuksen ja Nuorisotutkimusverkostossa toteutettujen, valtakunnallisten nuorten vapaa-aikaan pureutuvien tutkimusten päätelmät. Vapaa-aika on kiinnostava käsite, ilmiö ja väline nuorten elämän tutkimiseen ja ymmärtämiseen. Onhan nuorisotutkimuksissa toistuvasti todettu vapaa-ajan ympäristöjen ja siellä elettyjen luottamuksellisten kaverisuhteiden olevan nuorten omissa kokemuksissa tärkeimpiä sosiaalisuuden, yhteenkuulumisen ja yhteiskunnallisen jäsenyyden tiloja. Samaan aikaan nuorten kiinnittymistä yhteiskuntaan on kuitenkin totuttu ottamaan haltuun etenkin muodollisten institutionaalisten kytkösten kautta, lähinnä koulutus- ja työmarkkinakysymyksinä.

Sosiaalisesti mielekkäällä arkielämällä on pitäisi oma itseisarvonsa, myös ratkaiseva vaikutus siihen, miten nuoret kiinnittyvät yhteiskuntaan ja sen institutionaalsiin ympäristöihin. Sukupolvien kuilu nuorten arjen kokemusten ja aikuislähtöisen hyvinvointiohjauksen välillä voi kasvaa erityisen selväksi vapaa-aikaa koskevan tietämisen kohdalla. Nuorten arkeen varastoituu tietoa, joka pakenee virallisia kyselyjä, kuulemisilaisuuksia ja kategorisointeja. Vapaa-ajan käsite rohkaisee katsomaan nuorten arkista elämää toisin silmin

ja virittää uudenlaisia näkökulmia hyvinvoinnin kuten myös syrjään jäämisen, ulkopuolisuuden ja eriarvoisuuden tutkimiseen.

Vapaa-ajan paradokseja

Vapaa-aika on monimielinen aihepiirien, kokemusten ja mielikuvien ryöppy, jonka kattava vangitseminen tutkimuskohteeksi on haastava, jollei mahdollon, työ. Vapaa-aika on samaan aikaan arvo, oikeus ja velvollisuus, arjen toimintaa, osallisuutta ja vaikuttamista, hallinnoinnin kohde ja kuluttamisen kenttä, eräänlainen markkina-ilmiö (Liikkanen 2009). Ennen kuin pureudumme vapaa-ajan tutkimustuloksiin Helsingin sisä- ja ulkopuolella pysähdymme hetkeksi vapaa-ajan paradokseihin, jotka osoittavat tarkasteltavan ilmiön kimurantin luonteen.

Mitä tarkoittaa nuorten oma vapaa-aika: mistä se on vapaata? Tutkimushavainnot kertovat nuorten vapaa-ajan olevan monin tavoin normitettua, vaikka mielikuvien tasolla vapaa-aikaa voidaan ajatella autonomisina hetkinä, omana aikana tai aikuisohjauksesta irrallisina nuorisokulttuurisina tiloina. Tämä potentiaalinen vapaus – katsottiinpa sitä nuorten omaehtoisempaan irtiottona ja itse tekemisenä tai pakotetumpaan ulkopuolisuutena ja pakenemisena – saattaa olla omiaan herättämään yhteiskunnan eri toimijat ohjaamaan tätä aikaa erityisen hanakasti ohjelmilla, mainoksilla, tempauksilla... Normien tuolla puolen olevaa vapaa-aikaa ei ole, pikemminkin päinvastoin. Tästä kertoo myös Nuorisotutkimusverkoston kyselyn tulos, jonka mukaan vain noin kymmenes nuorista ko-

kee voivansa vaikuttaa oman asuinalueensa vapaa-ajan toiminnan tarjontaan ja muotoihin. Vaikutusmahdollisuuksissa asuinpaikalla järjestettävään vapaa-ajan toimintaan ei näy merkittäviä eroja Helsingin ja muun Suomen välillä. (Myllyniemi 2009a.) Anu Gretschelein ja Tomi Kiilakosken (2012) toimittama laaja katsaus suomalaisiin kuntiin nostaa kuitenkin esiin sen, että lasten ja nuorten mahdollisuudet vaikuttaa lähiympäristöönsä kokonaisuutena vaihtelevat kuntakohtaisesti, katsottiinpa kuntaa sitten asukkaidensa eduksi toimivana demokraattisena yhteisönä tai palveluiden tuottajaorganisaationa. Ne ovat sidoksissa moniin tekijöihin, kuten päättäjien asenteisiin ja vallitseviin toimintakulttuureihin sekä kunnan epävirallisiin verkostoihin.

Hyvään vapaa-aikaan tuntuu suomalaisessa keskustelussa liittyvän ajatus toiminnallisuudesta: osallistumisen autuudesta ja joutilaisuuden tai ajeltavuuden pelottavuudesta. Monet nuorisotutkimukset kertovat siitä, että vapaa-aika koetaan sellaiseksi suorittamisen ja aktiivisuuden areenaksi, jossa oleskelulle jää vähän tilaa tai arvoa. Tavoitteista vapaata aikaa on vaikeaa kääntää arvokkaaksi. Tästä kertoo hengailun käsitteen kielteinen kaiku. Se määrittyy helposti ei-tekemiseksi, vaikka nuorten kokemuksissa kyse voi olla merkittävästä yhteisöllisestä olemisen muodosta. Tekemisen määreitä koettelevaa olemista rajoitetaan sitä hana-kammin mitä keskeisemmässä julkisessa tilassa nuoret oleskelevat: suljetaan tiloja, asetetaan ikärajoja, tarkkaillaan nuorten käytöstä.

Ääriesimerkki nuorten julkisen tilan käytön rajoittamisesta on teinikarkotin, jota Suomessa kokeiltiin vuonna 2009. Tämä sittemmin kielletty Mosquito alarm tuotti korkeaa hälyääntä, joka on taajuudeltaan sellaista, että vain alle 25-vuotiaiden väitetään kuulevan sen. Pidempi oleskelu äänen kuuluvuusalueella voi olla nuorille sietämätöntä. Teinikarkotinta voi tulkita sukupuolipoliittisena rajanvetona. Se kertoo osaltaan siitä, miten ikäspesifit turvallisuuspoliittiset lähtökohdat tunkeutuvat vapaa-aikaan ja kaupunkipoliittikkaan. (Ks. Teinikarkotin-teemasarja verkkokanava Kommentissa 2010.) Nuoret haluttiin pois oleskelusta kauppakeskuksen kaltaiselta kulutusareenalta. Näkyä ja kuulua saa mutta tietynlaisten kuluttajakansalaisen käyttäytymisnormien mukaisesti. Nuoret hakivat kauppakeskuksesta vapaa-aikaansa väljää tilaa, jossa nuorten vapaamuotoinen oleminen on sallittua

ja jossa ihmisten kohtaaminen on helppoa ja tasaverstaista – niin sovitut kuin ennakoimattomat tapaamiset. Tila kuitenkin määrittyi sukupuolvisesti tiukaksi – nuorten tilan käytön suhteen kontrolloiduksi ja normitetuksi. (Kuusisto-Arponen & Tani 2009; Määttä & Tolonen toim. 2011.) Hengailu kiteyttää vapaa-ajan normittavuuden ja hallinnan tarpeen. Sirpa Tani on todennut (2010) nuorten julkisen tilan käyttöön sisältyvän kah-talaisen pyrkimyksen: hengailuun liittyy toisaalta tarve muiden nuorten katseiden kohteena olemiseen, toisaalta pyrkimys sellaisen oman tilan haltuun ottami- seen, johon aikuisten kontrolli ei yllä.

Oikeudenmukaisen vapaa-ajan julkisen tilan vaatimukset ovat nousseet uudestaan vahvasti kansalais-toimijoiden agendalle. Tästä kertovat niin Occupy-liikkeen kaltaiset maailmanlaajuiset ilmiöt kuin paikalliset protestit ja tempaukset, jollaisena toimii vaikkapa Vasemmistonuorten Asiaton oleskelu sallittu -kesäkampanja (2012), jonka tavoitteena on ”tuoda esille vapaan ja epäkaupallisen julkisen tilan tärkeys sekä sitä, miten lisääntynyt tilan kontrollointi ja kaupallistuminen rajoittavat ihmisten mahdollisuuksia käyttää ja liikkua julkisessa tilassa”.

Vapaa-aikaa helposti arvotetaan nuorten omaehtoi-simpana tai onnellisimpana tilana. Nuorisotutkimuk-sissa nousee esiin myös sellainen arjen painostavuus ja yksinäisyys, jonka nuoret saattavat kokea erityisen ras-kaasti juuri vapaa-ajalla. Vapaa-aika ei ole myöskään rakenteista vapaata aikaa: suomalainen vapaa-ajan toi-mintakulttuuri on, sekin, korostanut perinteisesti jär-jestö- ja järjestelmäveitoista toimintaa, joka lataa va-paa-ajan toiminnan lähtökohdiksi ennakoivuutta, edustuksellisia rooleja ja säännönmukaisuutta koros-tavia arvoja.

Tämän enempää vapaa-ajan paradokseihin syven-tymättä on selvää, että vapaa-aika on kiistanalaisesti määritelty ja koettu elämän alue. Se muistuttaa osal-taan siitä, ettei nuori elä elämäänsä vain hyvinvointi-valtion erilaisten palveluiden asiakkaana vaan oman elinpiirinsä ja sen omaehtoisestikin rakentuneiden yh-teisöjen jäsenenä ja yhä enenevässä määrin myös va-paa-ajan kuluttajana – tai näistä yhteisöistä ja kulutus-kulttuureista syrjässä.

Tartumme erityisesti ”Nuoret Helsingissä 2011”-tut-kimuksessa esiin nousevaan vapaa-ajan toimintamah-dollisuuksia ja -ehtoja koskevaan teemaan, joka asettuu

mielenkiintoiseen valoon kun ne sidotaan valtakunnalliseen tarkasteluun.

Aktiivisuuden kasautuminen ja eriarvoistuva vapaa-aika

Vapaa-ajan katsotaan olevan yhteiskunnallisesti ja kulttuurisesti niin merkityksellinen arkea jäsentävä aika, tila, arvo tai käytäntö, että se on kirjattu ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen (vrt. Liik-kanen 2009). Tästä näkökulmasta katsottuna vapaa-ajan viettäminen ei ole vain kansalaisen velvollisuus tai kuluttajan valinta. Se on myös oikeus. Suomalaisessa keskustelussa oikeusnäkökulma kiteytyy pikemminkin perhe-, koulu- ja työelämän teemoihin kuin nuorten omaehtoisen vapaa-ajan vieton oikeuteen sinänsä. Oikeusnäkökulma heittää erityisen vastuun myös vapaa-aikaa organisoivien suuntaan: miten yhdenvertaisista vapaa-ajan viettämisen mahdollisuuksista kannetaan vastuuta, niin periaatteiden kuin käytännön tasolla? (Harinen ym. 2009; Määttä & Tolonen toim. 2011.) Kysymyksen voi pukea myös poliittisemmin: miten pitkälle nuorten vapaa-ajan arvoja voi yhdenvertaisesti normittaa moniarvoistuvassa ja -kulttuuristuvassa yhteiskunnassa?

Oikeusnäkökulma herättää kysymyksen siitä, onko nuorilla oikeus määritellä oma vapaa-aika toisin, kaukana suomalaisen vapaa-ajan toimintatapojen ja -odotusten tuolla puolen. Nuorten laskeva järjestöosallistumisen trendi sekä samanaikainen vapaa-ajan toimintakenttien kaupallistuminen ja virtuaalistuminen pakottavat virittämään nuorten vapaa-ajan hallinnoinnin tavoitteenasetteluja, rakenteita ja toimintamalleja uudelleen. Nykypäivän järjestötoiminta saa polttoaineensa paitsi kansalaistoiminnan, myös palvelutoiminnan ja yritystoiminnan eetoksesta, millä on omat vaikutuksensa siihen, millainen rooli nuorille järjestöissä tarjoutuu. Kansalaisaktivistin ohella kulkee asiakas.

Vapaa-ajan merkityksen lisääntymisen ohella nuorten vapaa-ajan viettomahdollisuudet ja -ympäristöt ovat moninaistuneet. Nuorisotutkimukset osoittavat aktiivisuuden kasautuvan. Ne jotka ovat mukana erilaisissa järjestetyissä vapaa-ajan toiminnoissa, rakentelevat aktiivisesti myös omaehtoisempaa vapaa-ajan toimintaa. Vapaa-ajan toimintakentät eivät aukea kaikille yhdenvertaisesti. Osallisuuden esteetkin kasautu-

vat. Näin on myös maantieteellisesti. Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimus osoittaa helsinkiläisten nuorten vapaa-aikaa leimaavan pikemminkin ajan puute kuin liika vapaa-aika. Tämä ei kerro vain Helsingistä vaan suurempien kaupunkien muuta maata moninaisimmista vapaa-ajan toimintarepertuaareista ja harrastusmahdollisuuksista. Kyse on myös inhimillisistä etäisyyksistä: lähimmälle skeittirampille ei ole toista sataa kilometriä.

Monipuolinen ja likellä oleva vapaa-ajan toiminta on yhteydessä vapaa-ajan tyytyväisyyden kanssa. Nuorisotutkimusverkoston vapaa-aikakyselyn mukaan kaikkein tyytyväisimpiä ovat ne nuoret, jotka ovat mukana erilaisissa vapaa-ajan toiminnoissa, järjestetyissä ja järjestämättömissä, yksin ja ryhmässä tapahtuvissa. Helsingissä nuoret ovat selvästi tyytyväisempiä vapaa-aikaansa kuin muualla maassa. Muilla elämän osa-alueilla kuin vapaa-ajassa ei vastaavaa eroa ole. Helsingin suhteellisen monipuolisesta vapaa-aikakakusta on mahdollista poimia itseä kiinnostavat rusinat. Osallistuminen kasautuu kuitenkin erityisen vahvasti suurissa kaupungeissa, mikä voi toimia maaperänä eriarvoisuuden kasvulle. Helsinki on onnena vain niille, joilla on tiedolliset, sosiaaliset ja taloudelliset resurssit hyödyntää erilaisia tarjolla olevia mahdollisuuksia ja luoda uusia. Valtakunnallisen kyselyn mukaan helsinkiläisistä nuorista miltei neljännes toteaa harrastamisen esteeksi harrastuksen kalliit hinnat. Muualla Suomessa näin arvioi noin viidennes nuorista. Kaiken kaikkiaan kaupallistuminen on omiaan syrjäyttämään yhä suuremman määrän nuorista vapaa-ajan toiminta-areenoilta.

Nopeasti monikulttuuristuvana kaupunkina Helsinki joutuu arvioimaan vapaa-ajan tilojensa ja tarjontansa yhdenvertaisuutta. Nuorten vapaa-aika ja kansalaistoiminta eivät ole vapaita kulttuurisista eronteista, sisäänpääsykynnyksistä tai portinvartijoista. Nuorisotutkimusverkoston toteuttama, monikulttuurista taustoista tuleville nuorille suunnattu kysely kertoo, että nuorten osallistumista vapaa-ajan toimintoihin estävät toisten nuorten ja vapaa-ajan tarjonnasta vastaavien aikuisten asenteet pikemminkin kuin omien vanhempien epäluulo suomalaista nuorisotoimintaa kohtaan. Monikulttuurisista taustoista tulevat nuoret näyttävät tämän kyselyn mukaan olevan vähintään yhtä kiinnostuneita erilaisista kansalaistoimintaan osallistumisen tavoista kuin kantaväestön nuoret. Kuitenkin osallis-

tumiseen liittyvät syrjivät käytännöt, omat pelot tai toimintamahdollisuuksia koskeva tiedon puute saattavat estää sisäänpääsyn suomalaisen nuorisotoiminnan kentille. Yhteisen toiminnan ulkopuolelle vastoin tahtaan näyttävät nuorille suunnatun kyselyn perusteella herkimmin jäävän ne nuoret, jotka eivät ole asuneet Suomessa pitkään, joita vaivaavat vierauden tuntu ja ystäväkontaktien vähäisyys ja jotka puhuvat parhaiten jotain muuta kieltä kuin suomea. (Harinen 2005; Harinen ym. 2009; Suurpää ym. 2009.) Kyse ei ole vain monikulttuuristumisesta vaan laajemminkin siitä, miten vapaa-ajan toimintaa onnistutaan suunnittelemaan ja toteuttamaan erilaisia tarpeita kuunnellen, erilaisten nuorten kanssa yhteistyössä (Honkasalo ym. 2011). Viimeaikaiset selvitykset liikuntakentältä osoittavat, etteivät organisoidun liikuntatoiminnan nykymuodot vastaa väestöryhmien tarpeita, ja esimerkiksi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt uhkaavat jäädä järjestötoiminnan marginaaliin (Kokkonen 2012).

Vapaa-ajan löyhentyvät yhteisöllisyydet

Nuorten vapaa-aikaa voidaan määrittää elastiseksi nuorten elämänalueeksi, jossa muun muassa edellä mainitut kaupallistumisen ja virtuaalistumisen trendit näkyvät toisella tavoin kuin perinteisten instituutioiden sisällä tapahtuvassa toiminnassa. Siksikin vapaa-aikaa koskeva tieto voidaan nähdä ennakoivana yhteiskunnallisen tietämisen kenttänä, jonka kautta avautuu maisema sellaiseen tulevaisuuden suunnitteluun, joka on myös nuorten kannalta mielekäs.

Niin helsinkiläisnuorten tutkimus kuin valtakunnalliset tutkimukset osoittavat nuorten vapaa-aikaa leimaavan muutoksen ja pysyvyyden jännite. Sosiaaliset suhteet ja kaveriverkostot ovat kautta aikojen olleet vapaa-ajan mielekkyyttä määrittäviä keskeisiä tekijöitä. Kavereiden kanssa olemisen merkitys nousee keskeiselle sijalle myös tämän päivän helsinkiläisnuorten ihanteellisen vapaa-ajan määrittämissä. Sosiaalinen luottamus on nykytutkimusten mukaan nuorten elämässä monella tavalla horjumassa ja vuoden 2012 Nuorisobarometrin mukaan nuorten luottamus toisiin ihmisiin on yhä hatarampaa. Kaupallisuuden lisääntyminen näkyy myös vapaa-ajan sosiaalisen luottamuksen rakentumisessa. Mitä heikompi nuoren sosiaalinen luottamus on, sitä enemmän hän kokee voitavansa toteuttaa toiveitaan – jopa luovuuttaan – ostamisessa ja

kuluttamisessa. Tavara voi siis korvata kaverin nuorten vapaa-ajan seuralaisena. Enemmistö valtakunnalliseen vapaa-aikakyselyyn vastanneista nuorista kokee voitavansa toteuttaa luovuuttaan ostamalla ja kuluttamalla. Se, mitä on luova kuluttaminen nuorille merkitsee ja millä ehdoin tällainen luovuus tarkemmin toteutuu, ei kyselystä selviä. Ostamisessa ja kuluttamisessa ilmenevä luovuus voi poiketa taideharrastuksien luovuudesta, mutta ne voivat myös olla erottamattomissa. Moniin nuorisokulttuurin muotoihin liittyy tietty pukeutumistyyli, puhetapa, tiivis yhteisö ja musiikkimaun lisäksi myös muita taiteenlajeja – ajatellaan vaikka mangaa, animea ja J-poppia. Kuluttamisen ja luovuuden raja voi nuoren sukupolven ajatusmaailmassa koetella sellaista kaksinaapaista ajattelutapaa, joissa luovuus latautuu yksinomaan myönteisin ja kuluttaminen kielteisin määrin. (Myllyniemi 2009b)

Järjestötoiminta on samaan niin yhteisöllisen oleskelun kuin vaikuttamisen ja aktiivisen kansalaisuuden vahvistamisen tila. Nuorten järjestökiinnittyneisyys on laskussa. Aikamatka runsaan 50 vuoden taakse osoittaa, että vuonna 1956 pojista päälle 60 prosenttia toimi yhdessä tai useammassa järjestössä, tytöistä miltei puolet. Vuonna 2009 pojista kolmannes ja tytöistä 45 prosenttia kertoi olevansa mukana yhden tai useamman järjestön toiminnassa. Valtakunnalliset kyselytulokset osoittavat, että järjestöissä mukana olevat eivät ole muita tyytyväisempiä vapaa-aikaansa. Konkreettiseen järjestötoimintaan osallistumisella ei siis ole yhteyttä vapaa-ajan tyytyväisyyteen. Sen sijaan ne nuoret, jotka ovat myös järjestöjen ulkopuolella tapahtuvassa vapaa-ajan toiminnassa, ovat muita tyytyväisempiä vapaa-aikaansa. Myös kiinteään ystäväpiiriin tai kaveriporukkaan kuuluvat ovat muita tyytyväisempiä vapaa-aikaansa. Havainto nimenomaan vapaamuotoisen toiminnan myönteisistä merkityksistä toistuu eri muodoissaan nuorille kohdistetuissa vapaa-ajan kyselytutkimuksissa.

Järjestötoiminnalta odotetaan yhä enemmän tilaa sekä yksilöllisten toiveiden ja löyhän kiinnittymisen mahdollisuuksiin että mielekkäiden yhteisöllisten siteiden luomiseen. Vapaa-ajan puitteiden omaehtoisuus liittyy myös toiminnan vapauden kokemuksiin: mitä institutionalisoidummasta vapaa-ajan tilasta ja ajankäytön tavasta on kyse, sitä vähemmän se tuntuu omalta ja itseohjautuvaan luovuuteen rohkaisevalta.

Vapaaehtoisuuden arvot ja jäsenyyttä edellyttävän järjestötoiminnan periaatteet törmäävätkin toisiinsa aiempaa rajummin. Haasteellinen ryhmä ovat lapsuuden ja nuoruuden välitilassa oleskelevat: 10–14-vuotiaiden nuorten järjestöosallistuminen on laskenut erityisen nopeasti eikä kysyntä ja tarjonta tunnu tämän ikäryhmän vapaa-ajalla kohtaavan. Tämän ikäryhmän nuoret ovat kriittisimpiä oman asuinalueensa vapaa-aikatarjontaa kohtaan. (Myllyniemi 2009a; Stenvall 2009.) Tämä herättää kysymyksen vapaa-ajan toimintojen ikärajoista ja niiden mielekkyydestä.

Pääkaupunkiseudulla organisoituneeseen kansalaistoimintaan osallistumisen lasku näkyy selvimmin. Tämä kertonee enemmän vapaa-ajan moninaisesta tarjonnasta ja kaupallistumisesta kuin järjestöjen määrän laskusta. Kauppakeskuksia ja bensa-asemia on jo pitkään pidetty uudenaikaisina nuorisotiloina ja kansalais-toiminnan keskuksina. Paradoksiksi muuttuu ajan vapaus ja avoimuus yhtäältä, ja sen hiljaiset, mutta sitäkin tiukemmat taloudelliset reunaehdot, toisaalta. Ei vain yksityinen sektori, vaan myös kunnallinen ja järjestöjen nuorisotoiminta on mukana kaupallistuvan vapaa-ajan kulutuskulttuurin kehityskulussa.

Nuorten vapaa-ajan tutkimusten tuloksista voi lukea monia yhteiskunnallisia johtopäätöksiä. Kootusti on todettava, että suomalaisen järjestö- ja instituuti-ovetoisen kansalaistoiminnan ohelle tarvitaan eetosta, jossa toiminta ja sen sisällöt kulkevat rakenteiden ja edustuksellisten sektorirajojen ohi ja yli. On selvää, että kattavan yhteiskuntapolitiikan rakentamiseksi täytyy löytää poliittista tahtoa ja toimivia rakenteita perinteisten instituutioiden ulkopuolella tapahtuvan omaehtoisen toiminnan tutkimiseksi ja tukemiseksi.

Vapaa-aika on vapaaehtois- ja kansalaistoiminnan ydinaikaa ja -aluetta. Vapaaehtoistoimintaa on totuttu Suomessa kuvaamaan yhteisöllisyyden, itsensä toteuttamisen, henkilökohtaisen tai sosiaalisen hyvinvoinnin, auttamisen ja vertaistuen sekä oppimisen ja työkokemuksen käsittein pikemminkin kuin yhteiskunnallisen muutoksen tai epäluottamuksen määrein. Tämä heijastelee suomalaiskansallisia erityispiirteitä yhteiskuntarakenteen sekä kansalaisuuden ymmärtämisen tavoissa, millä on olennaiset vaikutuksensa myös siihen, miten vapaa-aika määrittyy ja arvottuu. Kansalaistojaa vastassa on joko keskeneräisemmäksi tai valmiimmaksi koettu yhteiskunta. Yhtä lailla vapaa-ajan

toiminta voidaan nähdä toiminnallisemmin yhteiskunnallisena prosessina ja mobilisoitumisen kanavana tai muodollisemmin organisatorisena seikkana. Nuorisotutkija Tomi Kiilakoski (2011) on luonnehtinut suomalaisen nuorisotoiminnan eetosta nuoria yhteiskuntaan sosiaalistavaksi ja sopeuttavaksi pikemminkin kuin yhteiskuntaa uudistavaksi. Mukautumisen ja muuttamisen välinen vastakkainasettelu ei ole yksitotinen. Silti suomalaisen vapaa-ajan toiminnan kohdalla on syytä pysähtyä pohtimaan, miten paljon osallistamisen retoriikassa on kyse nuorten liittämistä olemassa oleviin yhteiskunnan rakenteisiin, miten paljon taas yhteiskunnallisten epäkohtien ja muutostarpeiden esittämisestä vapaa-ajan toimintojen kautta. ■

Tiivistelmä

TÄMÄ TUTKIMUS TARKASTELEE helsinkiläisnuorten vapaa-aikaa ja harrastuksia vuonna 2011. Tutkimus on Helsingin kaupungin tietokeskuksen, opetusviraston ja nuorisoasiainkeskuksen yhteishanke ja täydentää 1980-luvun alussa alkanutta nuorten vapaa-aikatutkimusten sarjaa [Keskinen, Vesa (2001) Siurala, Lasse (1991) Lankinen, Markku (1984)]. Tulokset perustuvat 1433 iältään 11–19-vuotiaiden nuorten vastauksiin, jotka kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella vuoden 2011 keväällä 42 koulusta eripuolilta Helsinkiä.

Tulokset julkaistiin ensin tutkimuksen omilla Internet-sivuilla sitä mukaan kun eri teemoihin liittyvät artikkelit valmistuivat. Internet-sivuilla oli mahdollista kommentoida tuloksia ja esittää tutkijoille kysymyksiä. Näin tietokeskuksessa avattiin uudella tavalla vuorovaikutteinen tutkimusten julkaisu- ja kommentointikäytäntö. Käsillä oleva julkaisu on kokoelma näistä tutkimuksen Internet-sivuilla julkaistuista artikkeleista. Julkaisu on jaettu seitsemään teemakokonaisuuteen: harrastaminen, pelit & leikit, ystävät & kaverit, perhe, koulu & työssäkäynti, vaikuttaminen & valinnat ja tulevaisuus.

Harrastaminen

Nuorten luovista harrasteista eniten suosiotaan ovat kasvattaneet valokuvaus ja populaarimusiikin soittamien ja laulaminen. Tytöt ovat erityisesti innostuneet

kuvaamaan ja laulamaan. Keräilyn ja piirtämisen suosio on sen sijaan vähentynyt. Musiikkia kuuntelevat kuitenkin lähes kaikki nuoret. Tytöt ovat ”aina kuulokkeet korvilla” lähes yhtäläisesti iästä riippumatta. Pojilla päivittäinen musiikin kuuntelu yleistyy iän myötä.

Television merkitys on nuorille nyt selvästi vähäisempi kuin kymmenen vuotta sitten. Vain neljä prosenttia nuorista katsoo televisiota yli neljä tuntia päivässä. Vastaava osuus vuonna 2000 oli 12 prosenttia. Elokuvia internetistä tai DVD:ltä katsotaan kuitenkin paljon – vähintään kerran viikossa.

Pyöräily on yleisin nuorten liikuntamuoto. Joka toinen nuori pyöräilee säännöllisesti. Talvilajien harrastaminen on selvästi yleistynyt reilussa kymmenessä vuodessa. Kiitos tästä kuuluu parille erinomaiselle lumitalvelle. Kokonaan liikuntaa harrastamattomia nuoria oli vuonna 2011 vähemmän kuin vuonna 2000.

Vieraskielisiä kirjoja ja lehtiä seuraa säännöllisesti noin viidennes 11–19-vuotiaista nuorista. Sanoma- tai iltapäivälehtien lukeminen internetissä tai esimerkiksi Wikipedian hyödyntäminen nousivat kolmanneksi yleisemmäksi tavaksi lukea jotakin. Pojat ovat tyttöjä passiivisempia myös nettilukemisessa.

Itselle tärkeästä harrastuksesta on joutunut joskus luopumaan noin joka kolmas nuori – tytöt useammin kuin pojat. Ajanpuute on yleisin syy lopettaa harrastus. Nykyaikana harrastus muuttuu helposti liian vakavaksi ja vie monen innon harrastamiseen.

Pelit ja leikit

Tietokonepelit ovat suosittuja. Päivittäin tietokonepelejä pelaa 39 prosenttia helsinkiläisnuorista. Vuonna 2000 vastaava osuus oli 29 prosenttia. Eniten on lisääntynyt tyttöjen pelaaminen. Perinteiset seurapelit kuten lauta- ja korttipelit ovat pitäneet hyvin pintansa, vaikka tietokonepelit ovat vieneet niiltä ainakin viikoittaista peliaikaa. Rahapelien pelaaminen on romahtanut vuodesta 2000. Tämä johtuu siitä, että niiden pelaaminen on muuttunut kielletyksi alle 18-vuotiailta.

Nuoret ovat omaksuneet sosiaalisen median käytön samalla tavalla kuin kymmenen vuotta sitten kännykän käytön. Lähes kaikki ovat ruudun ääressä päivittäin. Ruudun toiselle puolelle, television kykyjenetsintäkilpailuihin tai tosi-tv-ohjelmiin voisi kuvitella osallistuvansa joka viides nuori. Nykynuorten valmiudet itsensä ilmaisuun ovat eri luokkaa kuin vaikkapa 1970–80-luvuilla koulunsa käyneillä.

Ystävät ja kaverit

Nuoret ovat tyytyväisiä kavereidensa määrään. Kavereiden ja läheisten ystävien määrällä on vaikutusta nuorten onnellisuuteen. Seurustelulla sen sijaan ei. Seurustelevat nuoret arvioivat oman koulumenestyksensä huonommaksi kuin muut. Kavereita tavataan mieluiten oman kodin sijaan kaverin kotona, joka on suosituin tapaamispaikka iästä tai sukupuolesta huolimatta. Tytöt tapaavat kavereitaan poikia yleisemmin omassa kodissa tai kaverin kotona. Myös kavereiden tapaaminen ja hengailu keskustassa on tyttöjen keskuudessa yleisempää. Ajanvietto keskustassa on sitä yleisempää mitä vanhemmasta ikäluokasta on kyse. Nuorten vapaa-ajasta kilpailevat yhä useammat toimijat. Tästä huolimatta Helsingin kaupungin nuorisotoimi on pystynyt säilyttämään ”markkinaosuutensa”. Nuorisotaloissa kävijöiden osuudet ovat pysyneet ajanjaksolla 2000 ja 2011 samoina.

Tutkimuksessa selvitettiin myös, minkälainen olisi nuorten mielestä täydellinen päivä. Täydellistä päivää vietettäisiin mieluiten kavereiden kanssa. Suosituimmat paikat ja tekemiset päivän viettämiseen liittyvät itsensä hemmotteluun. Jopa 55 prosenttia nuorista viettäisi täydellisen päivän rannalla. Yli puolet kävisi elokuvissa, shoppailisi, matkustaisi ulkomaille tai lähisi risteilylle.

Perhe

Joka kymmenes nuori on moniperheinen lapsi, eli hän asuu vuoroin äidin, vuoroin isän kanssa. Joka kymmenes on perheensä ainoa lapsi. Yhtä yleistä on kuulua suurperheeseen, jossa sisaruksia on neljästä kuuteen. Lemmikkieläin on kuitenkin joka toisella. Läheisintä perheenjäsentä nuoret eivät voineet tai halunneet nimetä vaan niitä oli useita tai kaikki yhtä läheisiä. Tutkimuksessa kysyttiin ensimmäistä kertaa harrastusten periytymistä edelliseltä sukupolvelta ja sitä, harrastavatko vanhemmat ja lapset yhdessä. Yhdessä vanhempiensa kanssa harrastaa reilu neljäsosa nuorista. Yleisintä on harrastaa jotakin liikunta- tai urheilulajia. Vajaalla puolella nuorista on tai on ollut jokin sama harrastus kuin heidän vanhemmillaan oli nuoruudessaan.

Nuoret lomailevat yleisimmin omalla mökillä ja kotikaupungissa. Mitä paremmaksi nuori arvioi perheen taloudellisen tilanteen, sitä useammin lomailaan omalla mökillä tai veneellä. Suurempi osuus ruotsinkuin suomenkielisten koulujen vastaajista viettää lomiam omalla mökillä.

Koulu ja työssäkäynti

Nykynuoret arvioivat koulumenestyksensä paremmaksi kuin nuoret vuonna 2000. Eniten on lisääntynyt poikien itsevarmuus. Koulussa viihdytään kuten ennenkin, mutta koulutyön kehittämiseen nuoret katsovat voivansa vaikuttaa selvästi aiempaa enemmän. Koulupelko ei ole vähentynyt eikä lisääntynyt kymmenessä vuodessa. Vuonna 2011 nuorista 28 prosenttia on kokenut joskus koulupelkoa. Koululaisten työssäkäynti näyttää jälleen lisääntyneen. Koululaisista reilu kolmannes kävi keväällä 2011 koulun ohessa töissä, tytöt ja pojat yhtä yleisesti.

Vaikuttaminen ja valinnat

Nuoret pyrkivät ahkerasti vaikuttamaan koulujen oppimisympäristöön. Viidennes 11–19-vuotiaista nuorista on osallistunut oppilaskuntatoimintaan – tytöt poikia yleisemmin. Nuorten vaikuttaminen heille tärkeisiin asioihin on suosittua myös internetissä. Viidennes nuorista on allekirjoittanut nettiadressin. Kirjoittaminen lehtien mielipidesivuille ja yleisönosastoille on yleisempää tytöille kuin pojille. Nuoret olisivat valmiita äänestämään jo 16-vuotiaina. Täysi-ikäisistä 19 prosenttia ei kuitenkaan tiedä ketä kannattaisi tai on

sitä mieltä, että nykyinen puoluejärjestelmä ei ole heitä varten. Tyttöjen ja poikien puoluekannatuksessa on nähtävillä selkeitä eroja jo nuorimmilla.

Tutkimuksessa kysyttiin myös nuorten ympäristökäyttäytymisestä. Eniten on yleistynyt turhan vedenkulutuksen välttäminen ja vaatteiden sekä tavaroiden hankkiminen kierrätettyinä. Roskien ja jätteiden lajittelu on yleisin ympäristöä säästävä tapa, ja se on yleistynyt vuoden 2000 tuloksiin verrattuna kolmanneksi eniten. Turhan sähkönkulutuksen välttäminen on lähes yhtä yleistä kuin lajitteleminen. Kaikissa ympäristökäyttäytymistä kuvaavissa kysymyksissä tytöt toimivat poikia useammin ympäristöä säästävällä tavalla.

Ruokavalinnoilla voi myös vaikuttaa. Sekaravintoa syövien nuorten osuus on reilussa kymmenessä vuodessa pysynyt lähes samana. Nuoret kuitenkin yhä yleisemmin harkitsevat lihansyönnin lopettamista. Etenkin lukioikäisten tyttöjen osuus lihan syömisen vähentämistä tai lopettamista pohtivista on kasvanut reilusti. Nuorten asenteet päihteiden käyttöä kohtaan ovat muuttuneet selvästi kielteisempään suuntaan reilussa kymmenessä vuodessa. Erityisesti tupakointiin suhtaudutaan nyt torjuvasti.

Tulevaisuus

Reilussa kymmenessä vuodessa nuorten tulevaisuuteen liittyvät pelot ovat yleistyneet merkittävästi. Eniten nuoret pelkäävät rahattomuutta, läheisen ihmisen menettämistä ja työttömyyttä. Eniten on kasvanut työttömyyden pelko ja pelko siitä että ei pärjää. Mielienkiintoinen ammatti ja työ, oma asunto ja kumppanin löytyminen olivat nuorten kolme yleisintä tulevaisuuden odotusta. Nuorten jatkokoulutussuunnitelmat ovat räikeässä ristiriidassa todellisen työmarkkinoille sijoittumisen ja ennakoitujen työvoimatarpeiden kanssa. Erityisesti yliopistoihin halajaa lähes kaksi kolmesta peruskoululaisesta, mutta sinne päätyy lopulta alle kolmannes. Sen sijaan ammatilliseen peruskoulutukseen tähtää alle kymmenen prosenttia nuorista, vaikka työelämä kaipaisi näitä osaajia moninkertaisen määrän. ■

Sammandrag

DENNA UNDERSÖKNING GRANSKAR Helsingforsungdomarnas fritid och hobbyer år 2011. Undersökningen är ett samprojekt mellan Helsingfors stads faktacentral, utbildningsverk och ungdomscentral och den kompletterar serien med undersökningar om ungdomars fritid som inleddes i början av 1980-talet [Keskinen, Vesa (2001) Siurala, Lasse (1991) Lankinen, Markku (1984)]. Resultaten baserar sig på svar av 1 433 ungdomar i åldrarna 11–19 år. Svaren samlades in med en elektronisk frågeblankett våren 2011 vid 42 skolor på olika håll i Helsingfors.

Resultaten publicerades först på undersökningens egen webbplats allt eftersom artiklarna om olika teman blev klara. På webbplatsen kunde resultaten kommenteras och man kunde ställa frågor till forskarna. På så sätt invigdes vid faktacentralen en ny interaktiv metod för att publicera och kommentera undersökningar. Publikationen som nu finns tillhanda är en samling av artiklar som ingår i undersökningen och som tidigare publicerats på webbplatsen. Publikationen är indelad i sju olika tematiska helheter: hobbyer, spel och lekar, vänner och kompisar, familj, skola och arbete, påverkan och val samt framtiden.

Hobbyer

Av kreativa hobbyer hos unga har fotografering och att spela och lyssna på popmusik ökat mest i popularitet. Speciellt flickor har fattat intresse för att fotografera

och sjunga. Att samla och teckna i sin tur har minskat i popularitet. Dock lyssnar nästan alla ungdomar på musik. Flickor går "jämt med hörlurarna på", nästan i lika stor utsträckning oavsett ålder. Hos pojkar blir dagligt musiklyssnande vanligare ju äldre de blir.

Televisionen har en klart mindre betydelse för ungdomar än för tio år sedan. Endast fyra procent av ungdomarna tittar på TV över fyra timmar om dagen. År 2000 var motsvarande andel 12 procent. Man ser dock mycket på film, antingen på DVD eller på Internet – minst en gång i veckan.

Cykling är den vanligaste motionsformen bland ungdomar. Varannan ung cyklar regelbundet. Vintersporter har blivit klart vanligare under en period på drygt tio år. Detta har vi två enormt snörika vintrar att tacka för. Antalet ungdomar som inte alls idkar motion var mindre år 2011 än år 2000.

Böcker och tidningar på främmande språk läses regelbundet av ungefär en femtedel av 11–19-åringarna. Att läsa morgon- eller kvällstidningar på Internet eller till exempel använda Wikipedia var det tredje vanligaste sättet att läsa. Pojkar är passivare än flickor även vad gäller läsning på nätet.

Ungefär var tredje ungdom har tvingats ge upp en hobby som har varit viktig för en själv – flickor oftare än pojkar. Tidsbristen var den viktigaste orsaken till att man lade ner en hobby. Idag blir hobbyer ofta lätt alltför seriösa, vilket dödar intresset för att fortsätta.

Spel och lekar

Dataspel är populära. Dagligen spelar 39 procent av Helsingforsungdomarna dataspel. Motsvarande andel år 2000 var 29 procent. Mest har spelandet ökat bland flickor. Traditionella sällskapsspel, såsom brädspel och kortspel, har hängt med väl, även om dataspelen stulit speltid från dem åtminstone på veckobasis. Myntspels-spelande har gått ner kraftigt från år 2000. Detta beror på att de har blivit förbjudna för ungdomar under 18 år.

De unga har lagt till sig användningen av de sociala medierna likadant som de för tio år sedan började använda mobiltelefoner. Nästan alla vistas framför skärmen dagligen. Var femte ungdom skulle kunna tänka sig vara på andra sidan rutan, som deltagare i talangshow eller reality-TV. Dagens unga har helt annan beredskap att uttrycka sig själva än till exempel de som gått i skola och utbildat sig på 1970–80-talen.

Vänner och kompisar

De unga är nöjda med det antal kompisar de har. Antalet kompisar och vänner har inverkan på hur lyckliga de unga är. Sällskapande har däremot inte det. Ungdomar som har en flickvän eller en pojkvän uppskattar sig klara av skolan sämre än andra. Kompisarna träffar man hellre hemma hos kompisens än i det egna hemmet. Kompisars hem är det populäraste stället att träffas på oavsett ålder eller kön. Flickor träffar sina kompisar oftare i det egna hemmet eller i kompisens hem än pojkar. Flickor träffar kompisar och hänger också oftare i centrum än pojkar. Att fördriva tiden i centrum är vanligare ju äldre åldersklass det handlar om. Allt fler aktörer konkurrerar om ungdomarnas fritid. Trots detta har Helsingfors stads ungdomscentral kunnat hålla sin "marknadsandel". Andelen besökare vid ungdomsgårdarna har hållit sig på samma nivå under 2000 och 2011.

I undersökningen utreddes även hurdan en perfekt dag ser ut enligt ungdomarna. Helst skulle de tillbringa en perfekt dag med sina kompisar. De populäraste ställena och aktiviteterna under en perfekt dag kopplas till att göra något som man njuter av. Rentav 55 procent av ungdomarna skulle tillbringa en perfekt dag ute på stranden. Över hälften skulle gå på bio, shoppa, resa utomlands eller göra en kryssning.

Familj

Var tionde ungdom har fler än en familj, d.v.s. de bor växelvis hos mamma och pappa. Var tionde ungdom är det enda barnet i sin familj. Lika vanligt är det att tillhöra en storfamilj med fyra till sex syskon. Ändå har varannan ungdom ett husdjur. De unga kunde eller ville inte utnämna en familjemedlem som stod dem närmast, utan de hade flera närstående människor i familjen eller också var hela familjen dem lika nära. I undersökningen frågades för första gången om hobbyer har gått i arv från den föregående generationen och om föräldrarna och barnen har gemensamma hobbyer. Drygt en fjärdedel av ungdomarna har en hobby som de idkar tillsammans med sina föräldrar. Vanligast var olika typer av motion och idrott. Knappt hälften av de unga hade eller hade haft samma hobby som deras föräldrar i sin ungdom.

På semestern är ungdomarna oftast på den egna stugan och i hemstaden. Ju bättre familjens ekonomi enligt den ungas uppskattning var, desto vanligare är det att man på semestern åker till den egna stugan eller båten. En större andel av informanterna från svenskspråkiga skolor vistades på den egna stugan under semestern jämfört med informanterna från finskspråkiga skolor.

Skola och arbete

Dagens ungdomar uppskattar sig ha bättre skolframgång än ungdomarna år 2000. Mest har självsäkerheten ökat bland pojkar. De unga trivs i skolan precis som tidigare, men de anser att de kan påverka utvecklingen av skolarbetet i en klart större utsträckning än förr. Skolskräck har varken minskat eller ökat under de senaste tio åren. År 2011 hade 28 procent av ungdomarna vid något skede upplevt skolskräck. Arbete bland skolelever verkar åter ha blivit vanligare. En dryg tredjedel av skoleleverna arbetade våren 2011 vid sidan av skolan och detta var lika vanligt bland flickor som bland pojkar.

Påverkan och val

De unga strävar flitigt efter att påverka skolornas inlärningsmiljö. En femtedel av 11–19-åringarna har deltagit i elevkårsverksamhet – flickor oftare än pojkar. Att påverka saker som har betydelse för de unga via Internet var likaså populärt. En femtedel av ungdomarna har

skrivit under en namninsamling på nätet. Flickor skriver oftare på tidningars debatt- och insändarsidor än pojkar. De unga skulle vara redo att rösta redan vid 16 års ålder. Av de myndiga vet dock 19 procent inte vem de ska rösta på eller tycker att det nuvarande systemet med partier inte är något för dem. Redan hos de yngsta syns tydliga skillnader mellan flickors och pojkars partisympatier.

I undersökningen frågades också om de ungas beteende i miljöfrågor. Största ökningen ser man i undvikandet av onödig vattenkonsumtion samt att man skaffar kläder och andra artiklar begagnade. Källsortering av sopor och avfall är det vanligaste sättet att skona miljön, och det har ökat med en tredjedel jämfört med resultaten från år 2000. Undvikande av onödig elförbrukning är nästan lika vanligt som källsortering. I alla frågor som beskrev beteendet i miljöfrågor handlade flickor oftare än pojkar på sätt som skonar miljön.

Man kan även påverka genom sina matval. Andelen ungdomar som äter blandad kost har hållit sig på nästan samma nivå under drygt tio år. Det har dock blivit vanligare bland ungdomarna att fundera på att avstå från att äta kött. Speciellt andelen flickor i gymnasieåldern som funderar på att äta mindre kött eller avstå från det helt har ökat markant. Ungdomarnas attityder mot rusmedel har blivit klart mer negativa på drygt tio år. Speciellt motsätter man sig rökning.

Framtiden

På drygt tio år har de ungas farhågor inför framtiden blivit betydligt vanligare. Den största rädslan hos unga är att inte ha pengar, att förlora en närstående människa och arbetslöshet. Mest har oron för arbetslöshet och oron för att inte klara sig ökat. Ett intressant yrke och arbete, en egen bostad och att hitta en partner var de tre vanligaste förväntningarna inför framtiden hos de unga. De ungas planer för fortsatt utbildning står i skarp kontrast mot den faktiska situationen när det gäller att komma in på arbetsmarknaden och mot de prognostiserade arbetskraftsbehoven. Speciellt önskar nästan två av tre grundskoleelever att komma in på universitet men i slutändan är det en knapp tredjedel som gör det. Däremot är det mindre än tio procent av ungdomarna som siktar mot grundläggande yrkesutbildning, även om arbetslivet skulle önska att antalet unga med yrkeskunskaper var mångfaldigt större än så.

Läs mer i den nya artikeln i undersökningen Ungdomar i Helsingfors 2011. ■

Summary

THIS STUDY EXAMINES the leisure and hobbies of young people in Helsinki in 2011. A joint venture of City of Helsinki Urban Facts, the Education Department and the Youth Department, the study complements a series of studies of young people's leisure activities that commenced in the early 1980s: by Vesa Keskinen (2001), Lasse Siurala (1991) and Markku Lankinen (1984). The results are based on responses by 1,433 young people aged between 11 and 19, which were collected via an online questionnaire from 42 schools, in different parts of Helsinki, in spring 2011.

The results were first published on the study's website as the articles on various themes were completed. Visitors to the website could comment on the results and ask the researchers questions. Thus, City of Helsinki Urban Facts introduced a new, interactive procedure for publishing and commenting on studies. The publication is a compilation of the articles published on the website. It is divided into seven themed sections, on hobbies, games and play, friends, family, school and work, influence and choices, and the future.

Hobbies

Of young people's creative hobbies, those whose popularity has increased the most are photography and the playing and singing of popular music. Girls are particularly enthusiastic about photography and singing. In contrast, the popularity of collecting and

drawing has decreased. Almost all young people listen to music. Girls "always have the headphones on", almost uniformly, regardless of age. Among boys, listening to music daily becomes more common with age.

Television is clearly less significant for young people now than it was 10 years ago. Only four per cent of the respondents watch more than four hours of television per day, while the corresponding figure for 2000 is 12%. However, watching films online or on DVD is a popular pastime that occurs at least once a week.

Cycling is the most commonplace form of exercise among young people. Every second young person cycles regularly. Winter sports have clearly gained popularity in the past decade or so. This is due to a couple of winters with excellent snow conditions. The proportion of young people who get no physical exercise at all was smaller in 2011 than in 2000.

About one fifth of people between 11 and 19 years of age regularly read books and magazines in foreign languages. Reading newspapers or tabloids online or using, for example, Wikipedia is now the third most common form of reading. Boys are more passive readers than girls, also online.

Every third respondent has had to give up an important hobby – girls more often than boys. Lack of time is the most common reason cited for abandonment of a hobby. Nowadays, a hobby easily becomes too serious, which kills the joy of it for many.

Games and play

Computer games are popular. About 39% of young people in Helsinki play computer games daily. In 2000, the percentage was 29%. The popularity of computer games has increased the most among girls. Traditional games such as board and card games have remained popular, although computer games have taken over some of the time previously used for these, at least at the weekly level. The popularity of gambling machines has plummeted since 2000. This is because they are now banned for people under 18 years of age.

Young people have embraced social media as they embraced mobile phones a decade ago. Almost everyone spends time in front of the screen every day. One fifth of the respondents could see themselves on the other side of the screen, in talent competitions or on reality shows. Compared to those who attended school in, say, the 1970s or 1980s, today's teenagers have completely different capabilities of self-expression.

Friends

Young people are satisfied with the number of friends they have. The number of acquaintances and close friends has an effect on a young person's happiness. By contrast, dating does not. Young people who are "going steady" have a lower estimate of their success in school than others do. Instead of their own homes, the respondents like to meet friends at those of friends, which are the most popular meeting place for all ages and both sexes. Girls meet their friends at their own homes or at friends' homes more often than boys do. Meeting friends and "hanging out" in the city centre too are more common among girls. Spending time in the city centre becomes more and more common with age. An increasing number of parties are competing for young people's free time. In spite of this, the City of Helsinki Youth Department has managed to retain its "market share". Numbers of visitors to youth centres have remained unchanged between 2000 and 2011.

The study also set out to determine what young people would consider a perfect day. An ideal day would be spent with friends. The most popular places and activities for the day have to do with self-pampering. As many as 55% would spend their perfect day at the beach. More than half would go to the cinema, go shopping, travel abroad or take a boat cruise.

Family

Every tenth young person is a multiple-family child living alternately with the mother and the father. Every tenth young person is the only child in the family, and the same proportion have a large family, with four to six siblings. Every second teenager has a pet. The respondents were unable or unwilling to name the closest member of their family – there were several of them, or all were equally close. This was the first study to include questions about hobbies passed down through the generations and hobbies shared by parents and children. A little over one fourth of young people share a hobby with their parents. Most often, this is some form of exercise or sport. Slightly under half of the respondents have or had a hobby that their parents had in their youth.

Young people most often spend their holidays at a family summer cottage and in their home town. The higher the person's estimate of the financial status of the family, the more often time is spent at a family cottage or on a family boat. The proportion of respondents spending their holidays at a family cottage is higher among pupils attending Swedish-language schools than Finnish-language schools.

School and work

Today's teenagers have a higher estimate of their success in school than their predecessors in 2000 did. The self-confidence of boys has increased the most. Young people enjoy school as before, but they feel that they now have a clearly better chance of influencing the development of schoolwork than they did earlier. Fear of school has neither decreased nor increased in the last decade. About 28% of the respondents in 2011 indicated that they have sometimes experienced a fear of school. Working after school and on weekends seems to have become more common. In spring 2011, a little more than one third of respondents attending school also worked, both girls and boys.

Influence and choices

Young people avidly strive to have an influence on the learning environment at school. One fifth of people between 11 and 19 years of age have taken part in student-union activities – girls more often than boys. Young people like to attempt to influence matters that are

important to them, also online. Every fifth respondent has signed an online petition. Writing letters to the editor of a newspaper is more commonplace among girls than boys. The respondents would be ready to vote at 16. However, 19% of those who have turned 18 do not know whom to vote for or are of the opinion that the current party system is not for them. There are distinct differences between the political views of girls and boys even in the youngest age band.

The study also included questions about environment-related views and behaviour. The actions whose popularity has increased the most are avoiding the unnecessary consumption of water and buying clothes and other items second-hand. The most common means of preserving the environment is sorting of waste, which is the third-greatest gainer in popularity in a comparison with the 2000 results. Avoidance of unnecessary electricity consumption is almost as common as waste-sorting. Where all questions related to environment-focused behaviour are concerned, girls show consideration for the environment more often than boys do.

Food choices are another means of influence. The proportion of omnivores among young people has remained almost unchanged over the past decade. However, an increasing number of young people are considering giving up meat. Among girls of upper-secondary-school age in particular, the proportion of those pondering whether to reduce or stop their eating of meat has grown considerably. Young people's attitudes toward the use of intoxicants have become clearly more negative in the past 10 years or so. Their view of smoking is now particularly negative.

The future

In a little more than a decade, fears among young people surrounding the future have become considerably more common. The respondents are most afraid of a lack of money, losing a loved one and unemployment. The fears that have increased most are that of unemployment and fear of not coping. An interesting profession and job, a flat of their own and finding a partner were the respondents' three most commonly expressed expectations for the future. Young people's plans for further education are in stark contrast to actual placement in the labour market and

the projected demand for labour. While nearly two thirds of all comprehensive-school pupils wish to study at university, fewer than one third eventually end up there. In contrast, under 10% of young people have their targets set on basic vocational education, even though a multitude of such specialists will be needed in working life. ■

LÄHDELUETTELO:

- Aaltonen Sanna, Antti Kivijärvi, Marja Peltola & Tarja Tolonen** (2011). Ystävydet. Teoksessa: Mirja Määttä & Tarja Tolonen (2011). *Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura.
- Anttila, Anna** (2011). Kiirettä pitää II. Mitä uutta nuorten vapaa-ajassa? Helsingin kaupungin tietokeskus. *Kvartti 1/2011*.
- Anttila, Anna** (2010). Still keeping busy. What's new about young people's leisure? Helsingin kaupungin tietokeskus. *Quarterly 4/2010*.
- Asiakaskuva** (2010) Nuorisosiainkeskus. Helsingin kaupunki.
- Asiakaskuva** (2008) Nuorisosiainkeskus. Helsingin kaupunki.
- Asiakaskuva** (2007) Nuorisosiainkeskus. Helsingin kaupunki
- Autio, Kirsi, Leena Hiillos, Pirjo Mattila & Vesa Keskinen** (2008). Hesän Nuorten Ääni – Kuuluuko se? Nuorten osallisuus- ja demokratiahankkeen toimintatapoja ja nuorten kokemuksia. Teoksessa Bäcklund Pia (toim.): *Helsinkiäisten käsityksiä osallisuudesta*. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuskatsauksia 2008: 7. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Bruun, Kettil** (1952). Nuorisotutkimus vuonna 1951. Teoksessa: *Tilastollisia kuukasitietoja Helsingistä* N:o 10–11/1952. Helsingin kaupungin tilastotoimisto, 193–264.
- Christie, Nils & Kettil Bruun** (1986). *Hyvä vihollinen: Huumausainepolitiikka Pohjolassa*. (Den gode fienden: Narkotikapolitik i norden, 1984.) Suomentanut Markku Quintus. Espoo: Weilin + Göös.
- EPSI-Finland** (2012). Suomen tyytyväisistä työntekijöistä kaikista tyytyväisimmät ovatkin opettajat, <www.epsi-finland.org> 20.8.2012
- Eriksen, Thomas Hylland** (1995). *Small Places, Large Issues: an Introduction to Social and Cultural Anthropology*. London: Pluto Press.
- Finnpanel** (2011). <<http://www.finnpanel.fi/tulokset/tv/kk/ohjryh/2011/1/kotimfiktio.html>> 22.12.2011
- Franck, Karen A. & Stevens Quentin** (2007). *Loose Space. Possibility and Diversity in Urban Life*. New York: Routledge.
- Gretschel, Anu & Tomi Kiilakoski** (toim., 2012). *Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura.
- Haavisto, Teija & Markku Lankinen** (1989). *Ympäristöasenteet Helsingissä 1989*. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 1991:6.
- Hager, Paul & John Halliday** (2009). *Recovering Informal Learning – Wisdom, Judgement and Community*. Lifelong Learning Books Series 7, Springer, Dordrecht
- Hakala, Elina** (2011). Vinyylit tulivat takaisin. *Talouselämä Platinium, 12/2011*.
- Hakkarainen, Tyne & Jenni Koskinen** (2011). *Helsinkiäisten ympäristöasenteet ja ympäristökäyttäytyminen vuonna 2011*. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2011:3.

Hakkarainen, Tyyne (2011). *Eduskuntavaalit Helsingissä 2011*. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuskatsauksia 2011:3.

Harinen, Päivi (2005). *Mitä tekis? Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen -tutkimushankkeen väliraportti*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura

Harinen, Päivi, Veronika Honkasalo, Anne-Mari Souto & Leena Suurpää (toim., 2009) *Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura.

Heino, Kalle (2011). ”Valokuvaamisen raskas taakka”. *Helsingin Uutiset* 13.7.2011.

Helsingin kaupungin hallitus (2011a). Esityslista 13.6.2011 Sj/2. Helsingin kaupungin nuorten vaikuttamisjärjestelmän, Ruudin, käyttöön ottaminen.
<http://demokratia.hel.fi/sites/default/files/Khn_el_13%206%202011.pdf> 7.3.2012

Helsingin kaupungin hallitus (2011b). Pöytäkirja 23/2011. 615 § Helsingin kaupungin nuorten vaikuttamisjärjestelmän, Ruudin, käyttöön ottaminen.
<www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunginhallitus/Suomi/Paatokset/2011/Halke_2011-06-13_Khs_23_Pk/2E53C465-51AE-435A-953D-0E6A351F6488/Helsingin_kaupungin_nuorten_vaikuttamisjarjestelma.pdf> 14.3.2012

Helsingin kaupunginvaltuusto. Päätöstiedote nro 3. 17.2.2010.
<<http://www.hel2.fi/paatoksentekeo/kvsto-tiedote/arkisto/20100217.html>> 14.3.2012

Helsingin kaupunki (2011). Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2009–2012.
<<http://wellsinki.fi/hyvinvointisuunnitelma/hankkeet/lasu-yhteenvetoraportti-23-3-111.pdf>> 16.3.2012

Helsingin kaupunki (2009). Helsingin kaupungin strategiaohjelma 2009–2012
<www.hel2.fi/taske/julkaisut/2009/Strategiaohjelma.pdf> 6.3.2012

Helsingin Sanomat (2011a). ”Pojat pärjäävät tyttöjä paremmin englannissa tietokonepelien ansiosta”. *Helsingin Sanomat* 9.11.2011

Helsingin Sanomat (2011b). ”Kakkonen panostaa rockiin” HS 31.12.2011.

Helsingin työttömyys alueittain (2010). Helsingin kaupungin tietokeskuksen tilastoja 35/2010. 17 s.

Helve, Helena (2009). Nuorten vapaa-aika, luottamus ja sosiaalinen pääoma. Teoksessa: Liikkanen, Mirja (toim.): *Suomalainen vapaa-aika. Arjen ilot ja valinnat*. Helsinki: Gaudeamus, 250–269.

Honkasalo, Veronika, Tomi Kiilakoski & Antti Kivijärvi (2011). *Nuorisotyö ja tutkijat liikkeellä. Tarkastelussa kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämishankkeet*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura.

Kania, John & Mark Kramer (2011) *Collective Impact, Stanford Social Innovation Review 2011*

Keskinen Vesa & Elina Stenvall (2008). Moniperheiset lapset. Helsingin kaupungin tietokeskus. *Kvartti* 3/2008.

Keskinen, Vesa & Mika Nieminen (2010). Musiikin tarjonta Helsingissä 2004–2010. Helsingin kaupungin tietokeskus. *Kvartti* 2/2010.

Keskinen, Vesa (2001). *Kiirettä pitää. Kaverit, koti, koulu ja vapaa-aika Helsingissä 2000*. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2001:10

- Keskinen, Vesa, Harri Taponen & Antti Sarpo** (2012). *Asiakaskysely nuorisotalojen kävijöiltä vuonna 2011*. Nuorisoasiainkeskus 2012.
- Kestilä, Laura** (2003). *Helsingin ruotsinkieliset nuoret. Myönteisen poikkeavuuden analyysi*. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuskatsauksia 2003:1. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Kiilakoski, Tomi** (2011). Talotyön ja alueellisen nuorisotyön kehittäminen. Teoksessa Veronika Honkasalo, Tomi Kiilakoski & Antti Kivijärvi (2011) *Nuorisotyö ja tutkijat liikkeellä. Tarkastelussa kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämishankkeet*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura.
- Kokkonen, Marja** (2012). *Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen syrjintä liikunnan ja urheilun parissa*. Helsinki: Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2012:5.
- Kuntalaki L 365/1995**. <www.finlex.fi> 6.3.2012
- Kuusela J., Etelälahti A., Hagman Å., Hievanen R., Karppinen K., Nissilä L., Rönneberg U., & Siniharju M.** (2008). *Maahanmuuttajaoppilaat ja koulutus. Tutkimus oppimistuloksista, koulutusvalinnoista ja työllistymisestä*. Opetushallitus.
- Kuusisto-Arponen, Anna-Kaisa & Sirpa Tani** (2009a). Kuinka tutkia lasten ja nuorten arjen maantiedettä? *Terra 121:1* 2009
- Kuusisto-Arponen, Anna-Kaisa & Sirpa Tani** (2009b). Hengailun maantiede. Arjen kaupunki nuoren olemisen tilana. *Alue ja ympäristö 38:1*, 51–58.
- Lankinen, Markku & Rauno Sairinen** (2000). *Helsinkiäisten ympäristöasenteet vuonna 2000*. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2000:6.
- Lankinen, Markku** (2005). *Helsinkiäisten ympäristöasenteet ja käyttäytyminen vuonna 2005*. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2005:5.
- Lankinen, Markku** (1994). *Ympäristöasenteet Helsingissä vuonna 1994*. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 1995:13
- Lankinen, Markku** (1984). *Nuorten harrastukset ja vapaa-aika Helsingissä 1982*. Helsingin kaupungin tilastokeskus. Tutkimuksia ja selvityksiä 1984:1.
- Latvala, Tero** (2000). *Aktivismin alkuvoimaa. Katsaus 1990-luvun nuorten maailmoihin*. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuskatsauksia 2000: 1. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Lieberg, Mats** (1995). Teenagers and public space. *Communication research 22:6*, 720–744
- Liikkanen, Mirja** (toim., 2009) *Suomalainen vapaa-aika. Arjen ilot ja valinnat*. Helsinki: Gaudeamus.
- Lommi, Anni, Pauliina Luopa, Riikka Puusniekka, Suvi Vilkki, Jukka Jokela & Topi Kinnunen** (2010). *Kouluterveyskysely 2010*: Helsingin kuntaraportti. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Helsingin kaupunki. Terve ja turvallinen – neuvottelukunta.
- Lönnqvist, Bo** (1987). Leikin välineet. – Onko lasten leikkiperinne katoamassa? Seminaari lasten lelu- ja leikkiperinteestä 2.10.1986. Helsinki: Lasten Päivän Säätiö. Lastensuojelun Keskusliitto.
- Miettinen, Anneli & Anna Rotkirch** (2012). *Yhteistä aikaa etsimässä – Lapsiperheiden ajankäyttö*. Väestöliiton perhebarometri 2011.
- Monten Seppo** (2010). *Koulutus ja työvoima. Helsingin seutu 2020. Osaamisella kohti tulevaisuutta*. Helsinki 2010.

Monten Seppo (2001). Ei aina käy niin. Teoksessa Vesa Keskinen (toim.): *Kiirettä pitää. Kaverit, koti, koulu ja nuorten vapaa-aika Helsingissä 2000*. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2001:10. Helsinki 2001.

Myllyniemi, Sami (2012). *Monipolvinen hyvinvointi. Nuorisobarometri 2012*. Helsinki: Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta & Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura.

Myllyniemi, Sami (2009a). *Aika vapaalla. Nuorten vapaa-aikatutkimus 2009*. Helsinki: Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta & Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura.

Myllyniemi, Sami (2009b). *Taidekohtia. Nuorisobarometri 2009*. Helsinki: Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta & Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura.

Myrskylä, Pekka (2009). Koulutus periytyy edelleen. Hyvinvointikatsaus 1/2009. <http://www.stat.fi/tup/hyvinvointikatsaus/hyka_2009_01.html> 20.6.2011

Määttä, Mirja & Tarja Tolonen (toim., 2011). *Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura.

Niemelä, Kyösti (2011). Elämä voittaa. *Image 11/2011*

Nikoskinen, Elina (2011). Mopot ja mopoilu, Tarkastelua ilmiöstä sen merkityksestä ja asemasta nuorten elämässä, *Nuorisoasiainkeskuksen julkaisuja 4/2011*

Nuorisoasiainkeskus (2010). Helsingin kaupunki. Toimintakertomus 2010. <http://nk.hel.fi/julkaisut/Toimintakertomus_2010.pdf> 20.3.2012

Nuorisolaki L 72/2006. <www.finlex.fi> 6.3.2012

Paukku, Paula (2011). Näin nuoria häädetään. *Helsingin Sanomat 27.7.2011*

Pääkkönen, Hannu (2007). Lasten ajankäyttö ja harrastukset. Teoksessa: *Suomalainen lapsi 2007*. Väestö 2007. Helsinki: Tilastokeskus & Stakes, 221–244.

Raisamo, Susanna, Lasse Pere, Pirjo Lindfors, Mikko Tiirikainen & Arja Rimpelä (2011). *Nuorten terveystapatutkimus 2011. Nuorten tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö 1977–2011*. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön raportteja ja muistiota 2011:10. Helsinki.

Sahlins, Marshall (2004). *Stone Age Economics*. Routledge classic ethnographies. London: Routledge.

Sarmela, Matti (1979). Sopeutuminen aikaan. Teoksessa: Vento, Urpo (toim.): *Juhlakirja. Suomalaiset merkkipäivät*. Kalevalaseuran vuosikirja 59. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 9–22.

Sauri, Tuomo (2010). Televisio. Teoksessa: *Joukkoviestimet 2009*. Tilastokeskus. Finnish Mass Media. Kulttuuri- ja viestintä 2010. Helsinki 2010.

Siurala, Lasse (1991). *Urbaanin nuoren vapaa-aika: Helsingin koululaisten vapaa-ajan vietto 1982 ja 1990*. Helsingin kaupungin tilastokeskuksen tutkimuksia 1991:7.

Stenvall Elina (2010). Moniperheiset lapset, osa II. Helsingin kaupungin tietokeskus. *Kvartti 1/2010*.

Stenvall, Elina (2009). “Sellast ihan tavallist arkee” *Helsinki-iläisten 3.–6.-luokkalaisten arki ja ajankäyttö*. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2009:2.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko

<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content3F24FC>> 8.2.2012

Suomen perustuslaki L 731/1999. <www.finlex.fi> 8.3.2012

Suomen virallinen tilasto (SVT). Kotitalouksien kulutus. Helsinki: Tilastokeskus
<<http://www.tilastokeskus.fi/til/ktutk/index.html>> [20.1.2012].

Suurpää, Leena (toim., 2009). *Nuoria koskeva syrjäytymistieto. Avauksia tietämisen politiikkaan.* Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura.

Takala, Anna (2011). Ruttopuistosta löytää kaverit. *Helsingin Sanomat* 2.8.2011

Tani, Sirpa (2011). Oikeus oleskella? Hengailua kaupakeskuksen näkyvillä ja näkymättömillä rajoilla. *Alue ja ympäristö* 40:2, 3–16.

Tani, Sirpa (2010). Hengailun maantiede ja nuorisotutkimuksen eettiset ongelmat. *Kasvatus & Aika* 4:3 2010, 51–71.

Teinikarkotin-teemasarja Kommentti-verkkokanavan sivustolla keväällä 2010.
<www.kommentti.fi> 1.9.2012

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos THL (2011). *Lapsen elatus ja huolto 2010*

Tilastokeskuksen Sijoittumispalvelu-tietokanta <www.tilastokeskus.fi> 5.3.2012

Tilastokeskus (2011). Ajankäyttötutkimusten liitetaulukot.
<<http://www.stat.fi/til/akay/index.html>> 8.12.2011

Tilastoraportti 18/2011, 10.6.2011. Suomen virallinen tilasto. Sosiaaliturva 2011. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tilastokeskus, *Altika-tietokanta*.

TraFi (2011). Ajoneuvokantatilastot, <<http://www.ake.fi/AKE/Tilastot/Ajoneuvokanta>> 12.9.2011

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. <www.unicef.fi/Lapsen_oikeuksien_sopimus_koko> 6.3.2012

YLE (2011) Uusi päivä ei ole perinteistä Suomi-draamaa.
<http://www.avoinyle.fi/www/fi/index.php?we_objectID=375> 10.5.2011.

JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

Helsingin sosiaalivirasto (2011). Perheoikeudelliset asiat. Helsingin kaupunki.

Helsingin sosiaalivirasto (2008). Perheoikeudelliset asiat. Helsingin kaupunki.

MUUT LÄHTEET

Anttila, Anna (2012). *anna.anttila(at)vaestoliitto.fi*. Henkilökohtainen sähköpostiviesti 25.1.2012

Turkia, Heini (2012). *heini.turkia(at)hel.fi*. Henkilökohtainen sähköpostiviesti 13.3.2012

Nuoret Helsingissä 2011

Kyselylomake vapaa-ajasta ja harrastuksista

► **TÄMÄN KYSELYN AVULLA TUTKITAAN** nuorten vapaa-ajan viettoa, arkea ja harrastamista. Vastaukset käsitellään nimettöminä ja ehdottoman luottamuksellisesti. Kenenkään yksittäiset vastaukset eivät tule opettajien, vanhempien tai viranomaisten tietoon. Kun olet vastannut sivun kysymyksiin, paina Jatka-painiketta. Jos haluat palata lomakkeen edelliselle sivulle, paina Takaisin-painiketta sivun vasemmassa alalaidassa.

► 1. Puhutko tai kirjoitatko päivittäin myös jollain muulla kielellä? (Voit valita useita vaihtoehtoja, jos käytät kieliä joka päivä.)

- En
- Ruotsi
- Venäjä
- Somali
- Viro
- Arabia
- Englanti
- Joku muu kieli, mikä _____

► 2. Olen

- tyttö
- poika

► 3. Minkä ikäinen olet?

- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20 tai yli

► 4. Mitä koulua käyt? (Esim. Käpylän yläaste, Resson lukio...) _____

► 5. Millä luokalla olet?

- 5. luokalla
- 6. luokalla
- 7. luokalla
- 8. luokalla

- 9. luokalla
- 10. luokalla
- lukion 1. vuositasolla
- lukion 2. vuositasolla
- ammattioppilaitoksen 1. vuositasolla
- ammattioppilaitoksen 2. vuositasolla

▶ 6. Missä kaupungissa tai kunnassa asut? _____

▶ 7. Kuinka kauan olet asunut siellä?

- Koko ikäni
- Yli 5 vuotta
- Alle 5 vuotta

▶ 8. Mikä on kaupunginosasi postinumero? (Esim. 00520; 00820; 01100...)

- En tiedä
- Postinumero: _____

▶ 9. Mitä pidät kaupunginosasta, jossa asut?

- Pidän siitä erittäin paljon
- Pidän siitä melko paljon
- Se on ok, ei hyvä eikä huono
- En oikein pidä siitä
- En pidä siitä ollenkaan

▶ 10. Minulla on vapaa-aikaa

- Sopivasti
- Liian vähän
- Liikaa

▶ 11. Mitkä seuraavista kuuluvat vapaa-aikaasi?

Mitä siis voit tehdä tai missä paikoissa käydä vapaaehtoisesti ja huvikseen, niin ettei kukaan pakota Sinua? Voit valita useita vaihtoehtoja.

- Kodinhoito (siivoaminen, ruoanlaitto, kaupassa käyminen...)
- Pienempien sisarusten hoitaminen
- Kotieläinten hoitaminen
- Yksin soittaminen, laulaminen, piirtely, kirjoittelu...
- Soittotunnit, kuvataidekoulu, teatterikerho...
- Vapaa-aikatoiminta liikunta tai pelaaminen esim. kotona, kotipihalla...
- Järjestetty urheilu- tai liikuntatoiminta (tanssitunnit, jalkapallotreenit...)
- Nuorisotalo
- Koulun alue
- Kirjasto
- Kirkko, moskeija, synagoga...
- Kauppa, tavaratalo, kauppakeskus...
- Internet
- Uuden tiedon oppiminen esim. muista maista, menneisyydestä, avaruudesta...
- Uusien taitojen kehittäminen (käsityöt, kielet, temput...)
- Läksyt
- Palkkatyö
- Vapaaehtoistoiminta ilman palkkaa

► 12. Kuinka paljon käytät aikaa arkipäivisin (kouluajan ulkopuolella)?

	Yli 4 h	2–4 h	1–2 h	Alle 1 h	En lainkaan
Television katseluun	☐	☐	☐	☐	☐
Internetissä surffailuun ja pelailuun	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteydenpitoon kavereitten kanssa netissä, kännykällä	☐	☐	☐	☐	☐
Kavereiden tapaamiseen kasvokkain	☐	☐	☐	☐	☐
Perheen kanssa yhdessäoloon (juttelu, ruokailu...)	☐	☐	☐	☐	☐
Kotitöihin (siivous, kaupassakäynti, ruoanlaitto...)	☐	☐	☐	☐	☐
Koulun kotitehtäviin	☐	☐	☐	☐	☐

► 13. Rajoittaako joku seuraavista paljon vapaa-aikaasi? (Voit valita useita vaihtoehtoja.)

- Koulutyöt, läksyt
- Kotityöt
- Ansiotyöt
- Säännölliset harrastukset
- Rahanpuute
- Kodin säännöt, vanhemmat
- Koulun säännöt, opettajat
- Uskonto
- Yhteiskunnan järjestyssäännöt
- Ei mikään mainituista
- Jokin muu, mikä _____

► 14. Jos saisit viettää täydellisen päivän, missä paikassa / paikoissa olisit?

- Ajelemassa autolla, moottoripyörällä tai mopolla
- Diskossa
- Elokvateatterissa
- Kirjastossa
- Konsertissa
- Kotona perheen kanssa
- Kotona yksin
- Kotona kavereitten kanssa
- Koulussa
- Kylpylässä (Spa)
- Metsässä
- Museossa
- Mökillä
- Nukkumassa
- Nuorisotalossa
- Pubissa tai baarissa
- Puistossa
- Pyöräilemässä
- Rannalla
- Ratsastamassa
- Ravintolassa syömässä
- Risteilyllä
- Saunassa
- Shoppailemassa
- Sukulaisten luona
- Säännöllisen harrastukseni parissa
- Taidenäyttelyssä
- Teatterissa
- Tietyn ystävän kanssa kahdestaan
- Toissä
- Uimahallissa

- Ulkomaanmatkalla
- Urheilukatsomossa
- Vaeltelemassa
- Veneilemässä
- Ihan missä vain, kunhan saisin olla yksin
- Ihan missä vain, kunhan saisin olla kavereiden kanssa
- Perheen kanssa ihan missä vain
- Jossain muualla, missä _____

► 15. Kuinka usein harrastat seuraavia asioita?

Valitse sopivin vaihtoehto jokaiselta riviltä. Älä laske mukaan sellaisia toimintoja, joita teet koulutuntien aikana, vaan ne, joita teet vapaa-aikanasi. Suluissa on esimerkkejä.

	Lähes päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin	En lainkaan
Kirjoittaminen (runot, päiväkirja, kirjeet, lehtijutut, blogit...)	☐	☐	☐	☐	☐
Piirtäminen, maalaaminen, muovailu, piirustusohjelmat	☐	☐	☐	☐	☐
Käsityöt, askartelu, puutyöt, pienoismallit	☐	☐	☐	☐	☐
Sarjakuvien piirtäminen, myös esim. manga	☐	☐	☐	☐	☐
Kevyen musiikin (rock, pop, etno...) soittaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Kevyen musiikin laulaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Kevyen musiikin tekeminen, säveltäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Klassisen musiikin soittaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Klassisen musiikin laulaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Klassisen musiikin tekeminen, säveltäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Graffitien maalaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Teatteritoiminta (näytteleminen, lavastaminen, puvustus...)	☐	☐	☐	☐	☐
Valokuvaus	☐	☐	☐	☐	☐
Videokuvaus	☐	☐	☐	☐	☐
Tietokoneanimointi, kuvankäsittelyohjelmat	☐	☐	☐	☐	☐
Internet-sivujen tekeminen	☐	☐	☐	☐	☐
Jokin muu taito- tai taideharrastus, mikä	☐	☐	☐	☐	☐

► 16. Kuinka usein luet vapaa-ajallasi?

	Lähes päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin	En lainkaan
Sanomalehdet (Helsingin Sanomat, Ilta-Sanomat...)	☐	☐	☐	☐	☐
Kaupunkikulttuurilehdet (City, Voima...)	☐	☐	☐	☐	☐
Ilmaislehdet (Metro, Vartti...)	☐	☐	☐	☐	☐
Harrastelehdet (Soundi, Eläinmaailma, Tekniikan Maailma...)	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten lehdet (Suosikki, Demi...)	☐	☐	☐	☐	☐
Aikakauslehdet (Seura, 7 päivää, Anna, Cosmopolitan...)	☐	☐	☐	☐	☐
Sarjakuvalehdet (Aku Ankka...)	☐	☐	☐	☐	☐
Sarjakuvakirjat (Fingerpori, manga...)	☐	☐	☐	☐	☐
Ulkomaiset painetut lehdet	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjat omalla äidinkielellä	☐	☐	☐	☐	☐
Muut kuin äidinkieliset kirjat	☐	☐	☐	☐	☐
Internet-julkaisut äidinkielellä (Wikipedia, lehtien www-sivut...)	☐	☐	☐	☐	☐
Ulkomaiset www-sivut	☐	☐	☐	☐	☐

► 17. Kuinka usein pelaat tai harrastat seuraavia asioita?

	Lähes päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin	En lainkaan
Tietokone-, konsoli- tms. pelit yksin	☐	☐	☐	☐	☐
Tietokone-, konsoli- tms. pelit yhdessä kavereitten kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Tietokone-, konsoli- tms. pelit jonkun muualla, kauempana, olevan (vieraan) kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Peliautomaatit (joista ei saa rahavoittoa; simulaattorit, flipperit...)	☐	☐	☐	☐	☐
Seurapelit (Monopoli, shakki, korttipelit...)	☐	☐	☐	☐	☐
Perinteiset roolipelit (esim. AD&D, Vampire, myös miniatyyripelit)	☐	☐	☐	☐	☐
Näytelmäroolipelit (larppaus)	☐	☐	☐	☐	☐
Cosplay (esim. manga / anime costume play)	☐	☐	☐	☐	☐
Keräily (kortit, lehdet, pienoismallit, rahat, tarrat...)	☐	☐	☐	☐	☐
Leikkiminen yksin	☐	☐	☐	☐	☐
Leikkiminen kavereitten kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Vapaa oleilu yksin / hengailu kavereitten kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Jokin muu, mikä _____	☐	☐	☐	☐	☐

► 18. Kuinka usein

	Lähes päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin	En koskaan
katsot dvd-, video- tms. elokuvia?	[]	[]	[]	[]	[]
kuuntelet musiikkia (äänitteitä)?	[]	[]	[]	[]	[]
pysähdyt katselemaan tai kuuntelemaan katutaidetta (graffitit, katusoittajat...)?	[]	[]	[]	[]	[]
käyt elokuvissa?	[]	[]	[]	[]	[]
käyt teatterissa?	[]	[]	[]	[]	[]
käyt oopperassa tai baletissa?	[]	[]	[]	[]	[]
käyt konserteissa?	[]	[]	[]	[]	[]
käyt taidenäyttelyissä?	[]	[]	[]	[]	[]

► 19. Miten suhtaudut tosi-tv:hen tai kykyjenetsintään tv-ohjelmien avulla?

	Olen osallistunut/ aion osallistua varmasti	Saattaisin osallistua	En osallistuisi missään tapauksessa	En osaa sanoa
Idols	[]	[]	[]	[]
Big Brother	[]	[]	[]	[]
Talent	[]	[]	[]	[]
Huippumalli haussa	[]	[]	[]	[]
Dance	[]	[]	[]	[]
Kuorosota	[]	[]	[]	[]
Muodin huipulle	[]	[]	[]	[]
X Factor	[]	[]	[]	[]
Top Chef, Master Chef	[]	[]	[]	[]
Jokin muu ohjelma, mikä	[]	[]	[]	[]

► 20. Kuinka usein olet harrastanut seuraavia liikuntalajeja viimeksi kuluneen vuoden aikana?

Muistele tämän talven ja viime kesän tekemistä aktiivisimman harrastusjakson mukaan (esim. kuinka usein pyöräilit kesällä tai hiihdit talvella). Valitse joka riviltä sopivin vaihtoehto. Älä laske mukaan koululiikuntaa.

	Lähes päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin	En lainkaan
Palloilu ulkona (jalkapallo, pesäpallo, tennis, golf...)	☐	☐	☐	☐	☐
Palloilu sisällä (lentopallo, koripallo, sähly/salibandy, squash, sulkapallo, keilailu...)	☐	☐	☐	☐	☐
Jääliikunta (jääkiekko, jäätanssi, curling...)	☐	☐	☐	☐	☐
Yleisurheilu	☐	☐	☐	☐	☐
Hiihto, laskettelu, lumilautailu	☐	☐	☐	☐	☐
Ratsastus	☐	☐	☐	☐	☐
Kävely- tai juoksulenkkeily	☐	☐	☐	☐	☐
Aerobic, zumba...	☐	☐	☐	☐	☐
Teline- tai muu voimistelu	☐	☐	☐	☐	☐
Jooga, pilates	☐	☐	☐	☐	☐
Kuntosali	☐	☐	☐	☐	☐
Tanssiminen (baletti, breikkaus, lattarit...)	☐	☐	☐	☐	☐
Sirkus (akrobatia, diabolo...)	☐	☐	☐	☐	☐
Parkour	☐	☐	☐	☐	☐
Luonnossa liikkuminen, retkeily, kalastus...	☐	☐	☐	☐	☐
Suunnistus	☐	☐	☐	☐	☐
Kamppailu- ja itsepuolustuslajit (judo, nyrkkeily, paini...)	☐	☐	☐	☐	☐
Pyöräily	☐	☐	☐	☐	☐
Rullalautailu (skeitti), potkulautailu	☐	☐	☐	☐	☐
Rullaluistelu	☐	☐	☐	☐	☐
Purjehtiminen, melonta...	☐	☐	☐	☐	☐
Mopolla ajelu	☐	☐	☐	☐	☐
Muu moottoriurheilu (karting, motocross...)	☐	☐	☐	☐	☐
Jotain muuta, mitä? (Kirjoita liikuntalaji ja valitse useus.)	☐	☐	☐	☐	☐

► 21. Kuinka usein harrastat seuraavia asioita?

	Lähes päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin	En lainkaan
Moottoriharrastukset; mopot, moottoripyörät, mikroautot...	☐	☐	☐	☐	☐
Internetissä surffailu	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaaliset mediat (Facebook, Habbo, Irc galleria, chat)	☐	☐	☐	☐	☐
Sähköpostien kirjoittaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Tietokoneen hyötykäyttö (kirjoitusohjelmat, tiedonhaku, taulukkolaskenta...)	☐	☐	☐	☐	☐
Tietokoneohjelmointi	☐	☐	☐	☐	☐

► 22. Kuinka usein harrastat rahapelejä?

	Lähes päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin	En koskaan
Nettipelit, esim. nettipokeri	☐	☐	☐	☐	☐
Taitopelejä (pitkäveto, tulokset, ravit, vakioveikkaus...)	☐	☐	☐	☐	☐
Onnenpelejä (lotto, Ässä-arpa)	☐	☐	☐	☐	☐
Peliautomaatteja (joissa voi saada rahavoittoa)	☐	☐	☐	☐	☐
Vedonlyöntiä ja pelaamista ystävien kanssa rahasta	☐	☐	☐	☐	☐

► 23. Koska olet viimeksi käynyt nuorisotalossa?

- En käy nuorisotalossa (siirry kysymykseen 25)
- Yli puoli vuotta sitten
- 1–6 kuukautta sitten
- 1–4 viikkoa sitten
- Alle viikko sitten

► 24. Merkitse tärkeimmät syyt nuorisotalossa käymiseen. Voit valita useita vaihtoehtoja.

- Nuorisotalolla käy kivaa porukkaa
- Nuorisotalon henkilökunta on mukavaa
- Siellä on minua kiinnostavaa tekemistä tai toimintaa (kerhot, pelit, disko...)
- Se on sopivan matkan päässä
- Kiva paikka oleskella iltaisin
- Kaverinikin käyvät siellä
- Ei ole muuta tekemistä
- Muu syy, mikä _____

► 25. Onko Sinulla vielä joku harrastus, jota ei ole mainittu tässä kyselyssä?

► 26. Onko Sinulla tällä hetkellä yhteisiä harrastuksia vanhempiesi kanssa?

- Ei, koska emme varsinaisesti harrasta mitään
- Ei, koska vanhempani eivät harrasta sitä, mitä minä
- Ei, koska en itse harrasta mitään samaa kuin vanhempani
- En tiedä / ei koske minua
- Kyllä, mitä _____

► 27. Onko Sinulla (ollut) samoja harrastuksia kuin omilla vanhemmillasi oli nuorena?

- En tiedä, mitä vanhempani aikoinaan harrastivat
- Ei, koska vanhempani eivät ole harrastaneet mitään samaa kuin minä
- Ei, koska meillä kukaan ei ole ollut varsinaista harrastetta
- Ei, koska en itse ole harrastanut mitään samaa kuin vanhempani aikoinaan
- Kyllä, mitä _____

► 28. Mitkä ovat ne asiat, jotka saavat / saisivat Sinut jatkamaan itsellesi tärkeitä harrastuksia? (Voit valita useita vaihtoehtoja.)

- Harrastaminen on kivaa
- Harrastaminen on helppoa ja vaivatonta
- Harrastaminen on vaikeaa, mutta haluan kehittää itseäni
- Yhdessäolo perheen kanssa
- Yhdessäolo kavereiden kanssa
- Oma rauha ja yksinolo
- Hyvän kunnon tai ulkonäön ylläpitäminen / parantaminen
- Muiden auttaminen
- Samanhenkisiin ihmisiin tutustuminen
- Pyrin alalle ammattilaiseksi
- Muu syy, mikä _____

► 29. Oletko joskus joutunut luopumaan kokonaan harrastuksesta, jota olet pitänyt tärkeänä?

- Kyllä
- En ole, vaan olen saanut harrastaa mitä haluan (siirry kysymykseen 33)
- En ole, koska en ole koskaan harrastanutkaan mitään (siirry kysymykseen 31)

► 30. Minkä vuoksi jouduit luopumaan tärkeästä harrastuksestasi? Voit valita useita vaihtoehtoja.

- Ajanpuutteen vuoksi
- En mielestäni saanut riittävästi arvostusta / näyttömahdollisuuksia
- En omasta mielestäni edistynyt tarpeeksi
- Fyysisistä syistä (esim. vammautuminen, nopea kasvu)
- Harrastusaikojen sopimattomuuden vuoksi
- Harrastustilan puuttumisen / pitkän välimatkan vuoksi
- Kiusaamisen takia
- Muiden mielestä minulla ei ollut taipumuksia alalle
- Ohjaaja / järjestäjä lopetti
- Omat ystävät jäivät pois, harrastuksen parissa ei ollut ystäviä
- Taloudellisista syistä
- Muu syy, mikä _____

► 31. Onko mielessäsi jokin harrastus, jota haluat todella harrastaa, mutta et voi? Miksi et harrasta sitä? (Voit valita useita vaihtoehtoja.)

- Ei ole, vaan harrastan kaikkea sitä, mitä haluankin (siirry kysymykseen 33)
- Ei ole, koska en halua harrastaa mitään (siirry kysymykseen 33)
- Ajanpuutteen vuoksi
- En mielestäni ole saanut riittävästi näyttömahdollisuuksia, peliaikaa tms.
- En omasta mielestäni edisty tarpeeksi hyvin
- Fyysisistä syistä (esim. vammautuminen, nopea kasvu)
- Harrastusaikojen sopimattomuuden vuoksi
- Harrastustilan puuttumisen vuoksi
- Kiusaamisen takia
- Muiden mielestä minulla ei ole taipumuksia alalle
- Ohjaaja / järjestäjä puuttuu
- Taloudellisista syistä
- Vanhempani kieltävät
- Ystäväni eivät pidä harrastuksesta
- Muu syy, mikä _____

► 32. Mitä todella haluaisit harrastaa? (Älä kerro sellaista harrastusta, joka Sinulla tällä hetkellä on.)

► 33. Kuinka usein olet tuntenut itsesi yksinäiseksi viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana?

- En koskaan
- Joskus
- Usein

► 34. Seurusteletko?

- En, asia ei ole ajankohtainen
- En, mutta haluaisin
- Kyllä
- Kyllä, mutta en haluaisi
- Vaikea sanoa

► 35. Onko Sinulla kavereita

- Sopivasti
- Liian vähän
- Liikaa

► 36. Kuinka monta todella läheistä ystävää Sinulla on tällä hetkellä? (Älä laske mukaan vanhempiasi.)

- Ei yhtään
- 1 ystävä
- 2 ystävää
- 3–5 ystävää
- 6 tai useampia ystäviä
- Vaikea sanoa

► 37. Missä yleensä tapaat ystäviäsi ja kavereitasi kouluajan ulkopuolella? (Voit valita useita vaihtoehtoja.)

- Minulla ei ole ystäviä tai kavereita (siirry kysymykseen 39)
- Omassa kodissa
- Jonkun muun kotona
- Omassa pihassa / oman talon lähipiirissä
- Ulkona omassa kaupunginosassa
- Ulkona muussa kaupunginosassa
- Keskustassa sisätiloissa
- Keskustassa ulkona
- Pikaruokalassa / kahvilassa
- Baarissa, pubissa tai ravintolassa
- Nuorisotalossa
- Koulun tiloissa
- Kirjastossa
- Harrastusten yhteydessä
- Seurakunnan tiloissa
- Netissä
- Muualla, missä? _____

► 38. Kuinka usein pidät yhteyttä ystäviisi?

	Päivittäin	Viikoittain	Kuukausit- tain	Harvemmin	En lainkaan
Tapaamalla (kouluajan ulkopuolella)	☐	☐	☐	☐	☐
Kotipuhelimella	☐	☐	☐	☐	☐
Kännykällä soittamalla	☐	☐	☐	☐	☐
Kännykällä tekstiviestein (+netti, mobiiliviestintä)	☐	☐	☐	☐	☐
Sähköpostilla	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjeillä / postikorteilla	☐	☐	☐	☐	☐
Facebookissa, Irc galleriassa	☐	☐	☐	☐	☐
Messengerillä tai muulla chatilla	☐	☐	☐	☐	☐
Skypellä	☐	☐	☐	☐	☐

► 39. Jos sinulla on oma kännykkä, rajoittavatko vanhempasi tai huoltajasi sen käyttöä?

- Kyllä
- Ei
- Minulla ei ole omaa kännykkää

► 40. Tarkkailevatko vanhempasi tai huoltajasi, mitä teet netissä? (millä sivuilla käyt tai kenen kanssa juttelet ja mistä)

- Kyllä
- Ei
- En käytä nettiä kotona

► 41. Mitä pidät koulunkäynnistä tällä hetkellä?

- Hyvin paljon
- Melko paljon
- Melko vähän
- En lainkaan
- En osaa sanoa

► 42. Millaiseksi arvioit oman koulumenestyksesi?

- Kiitettävä
- Hyvä
- Tyydyttävä
- Huono
- En osaa sanoa

► 43. Merkitse seuraavista väittämistä se vaihtoehto, joka kuvaa parhaiten omaa mielipidettäsi

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Vaikea sanoa	Eri mieltä	Täysin eri mieltä
Luokassani on hyvä työrauha	☐	☐	☐	☐	☐
Opettajat ovat kiinnostuneita siitä mitä minulle kuuluu	☐	☐	☐	☐	☐
Voin ilmaista mielipiteeni luokassa joutumatta naurunalaiseksi	☐	☐	☐	☐	☐
Oppilaiden mielipiteet otetaan huomioon koulutyön kehittämisessä	☐	☐	☐	☐	☐
Saan opettajilta tarpeeksi henkilökohtaista palautetta edistymisestääni	☐	☐	☐	☐	☐
Muut oppilaat eivät kiusaa tai syrji minua	☐	☐	☐	☐	☐
Opettajat eivät kiusaa tai syrji minua	☐	☐	☐	☐	☐
Muut koulun henkilökuntaan kuuluvat eivät kiusaa tai syrji minua	☐	☐	☐	☐	☐
Koulussamme toimitaan tehokkaasti kiusaamista ja syrjimistä vastaan	☐	☐	☐	☐	☐

► 44. Lintsaatko koulusta? (vaikka vain yhden tunnin)

- En koskaan
 Harvemmin kuin kerran kuukaudessa
 Kuukausittain
 Viikoittain

► 45. Kuinka usein tunnet koulupelkoa? (esimerkiksi kiusaamisen tai huonon koulumenestyksen vuoksi)

- En koskaan
 Joskus
 Usein
 En osaa sanoa

► 46. Jos käyt tällä hetkellä palkkatyössä, merkitse minkä vuoksi? Voit valita useita vaihtoehtoja.

- En käy palkkatöissä
 Säästän tulevaisuutta varten
 Saadakseni rahaa omiin elinkustannuksiin (vuokra, laskut...)
 Osallistuakseni perheen välttämättömiin menoihin
 Saadakseni työkokemusta
 Viihdyn työkavereiden kanssa
 Työ on mielenkiintoista
 Yritys tekee tärkeää yhteiskunnallista työtä
 Saadakseni rahaa matkoihin ja / tai:
 – kalliin harrastuksen rahoittamiseen (ratsastus, jääkiekko, tietokone...)
 – kulkuvälineisiin (pyörä, mopo, moottoripyörä...)
 – elektroniikkaan (matkapuhelin, stereot, tv...)
 – vaatteisiin
 – päivittäiseen käyttöön (makeiset, limut, kosmetiikka...)
 Muu syy, mikä _____

► 47. Jos seuraavana päivänä on koulua, montako tuntia yleensä nukut?

- 5 tuntia tai vähemmän
- 6 tuntia
- 7 tuntia
- 8 tuntia
- 9 tuntia
- 10 tuntia
- 11 tuntia
- 12 tuntia tai enemmän

► 48. Jos seuraavana päivänä ei ole koulua, montako tuntia yleensä nukut?

- 5 tuntia tai vähemmän
- 6 tuntia
- 7 tuntia
- 8 tuntia
- 9 tuntia
- 10 tuntia
- 11 tuntia
- 12 tuntia tai enemmän

► 49. Nukutko arki-iltapäivisin päiväunia?

- En
- Joskus
- Usein

► 50. Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten ruokavaliotasi?

- Syön sekaravintoa, myös lihaa
- Yritän välttää lihan syömistä / aion lopettaa lihan syömisen
- En syö lihaa, mutta en ole vegaani (syön esim. kalaa, muna- tai maitotuotteita)
- Olen vegaani (en syö lainkaan eläinkunnasta peräisin olevia tuotteita)
- Jokin muu, mikä _____

► 51. Oletko tällä hetkellä?

- Erittäin onnellinen
- Melko onnellinen
- Melko onneton
- Erittäin onneton
- En osaa sanoa

► 52. Ympäristökysymykset

	En koskaan	Joskus	Aina (kun mahdollista)
Vältätkö kertakäyttötuotteita (kertakäyttölautaset, -purkit...)?	☐	☐	☐
Hankitko vaatteita tai tavaroita käytettyinä esim. kierrätyskeskuksista tai kirpputoreilta?	☐	☐	☐
Lajitteletko roskat ja jätteet?	☐	☐	☐
Valitsetko ostoksia tehdessäsi ympäristöystävälliset tuotteet (uusipaperi, ympäristömerkityt tuotteet...)?	☐	☐	☐
Vältätkö turhaa sähkön kulutusta (pidät valoja vain huoneessa, jossa ollaan...)?	☐	☐	☐
Vältätkö turhaa veden kulutusta (käyt suihkussa pikaisesti...)?	☐	☐	☐
Vältätkö mielestäsi epäeettisesti toimivien yritysten tuotteita ja palveluita (esim. joidenkin yritysten boikotit)?	☐	☐	☐

► 53. Miten suhtaudut tupakointiin, jos tupakoitsija on:

	Kannatan	Vastustan	Se on hänen oma asiansa, ei kuulu minulle	En osaa sanoa
Aikuinen	☐	☐	☐	☐
Minua vanhempi nuori	☐	☐	☐	☐
Itseni ikäinen	☐	☐	☐	☐

► 54. Miten suhtaudut humalajuomiseen, jos alkoholia käyttää:

	Kannatan	Vastustan	Se on hänen oma asiansa, ei kuulu minulle	En osaa sanoa
Aikuinen	☐	☐	☐	☐
Minua vanhempi nuori	☐	☐	☐	☐
Itseni ikäinen	☐	☐	☐	☐

► 55. Miten suhtaudut mietojen huumeiden (kannabis, khat) käyttämiseen silloin tällöin, esim. bileissä, jos käyttäjä on:

	Kannatan	Vastustan	Se on hänen oma asiansa, ei kuulu minulle	En osaa sanoa
Aikuinen	☐	☐	☐	☐
Minua vanhempi nuori	☐	☐	☐	☐
Itseni ikäinen	☐	☐	☐	☐

► **56. Mihin seuraavista vaikuttamismahdollisuuksista olet osallistunut?**

- Avoimet Foorumit
- Erilaiset kampanjat (tapahtuman järjestäminen, tiedottaminen, tempaukset)
- Järjestöjen vaikuttamistoiminta (Maan ystävät, Amnesty, Nuorten Helsinki ry...)
- Lehtien mielipidesivut ja yleisönosastot
- Mielenosoitukset
- Nettiadressit
- Nuorisotalojen toiminnan suunnittelu
- Nuorten vaikuttajaryhmät (ANSA, KOVA, Nuorten Ääni -toimitus...)
- Oppilaskuntatoiminta
- Ostosvalinnat ja boikotit
- Poliittiset nuorisojärjestöt
- Taiteellinen ilmaisu (kirjoittaminen, graffitit...)
- Jokin muu, mikä _____

► **57. Nykyisin 18 vuotta täyttäneet saavat äänestää poliittisissa vaaleissa. Minkä ikäisenä Sinä olisit (ollut) valmis äänestämään ensimmäistä kertaa?**

- 12 vuotta tai alle
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19 tai yli

► **58. Minkä poliittisen puolueen ja sen johtohahmojen ajatuksia kannatat?**

- Vaihtelevasti, eri puolueilla on hyviä ja huonoja ajatuksia
- En minkään, nykyinen puoluejärjestelmä ei kosketa minua
- Kansallinen Kokoomus Kok. (Jyrki Katainen)
- Perussuomalaiset PS (Timo Soini)
- Ruotsalainen kansanpuolue RKP (Stefan Wallin)
- Suomen Keskusta Kesk. (Mari Kiviniemi)
- Suomen Kristillisdemokraatit KD (Päivi Räsänen)
- Suomen Sosialidemokraattinen Puolue SDP (Jutta Urpilainen)
- Vasemmistoliitto Vas. (Paavo Arhinmäki)
- Vihreä liitto Vihreät (Anni Sinnemäki)
- En tiedä

► **59. Asuuko koko perheesi yhdessä?**

- Kyllä
- Ei, osa perheenjäsenistä asuu muualla; kuka tai ketkä? _____

► **60. Asun**

- äidin ja isän kanssa
- äidin ja isän kanssa vuorotellen, vanhempani eivät asu yhdessä
- äidin kanssa
- isän kanssa
- äidin tai isän ja hänen kumppaninsa kanssa
- muiden aikuisten kanssa (täti, setä/eno, isovanhemmat...)
- Muulla tavoin, miten? _____

► 61. Kuinka monta siskoa ja veljeä Sinulla on yhteensä?

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6 tai enemmän

► 62. Kuka on Sinulle läheisin perheenjäsen?

- Useita tai kaikki yhtä läheisiä
- Äiti tai äidin asemassa oleva aikuinen
- Isä tai isän asemassa oleva aikuinen
- Isosisko
- Isoveli
- Kaksos- tai kolmossisarus
- Pikkusisko
- Pikkuveli
- Joku muu, kuka _____

► 63. Onko Sinulla joku muu läheinen aikuinen, jonka kanssa voit jutella omista asioistasi?

- Ei
- Kyllä, kuka _____

► 64. Oletko syntynyt Suomessa?

- Kyllä
- En

► 65. Mikä on isäsi tai huoltajasi syntymämaa?

- Suomi
- Venäjä
- Viro
- Somalia
- En tiedä / ei koske minua
- Muu vaihtoehto, mikä _____

► 66. Mikä on äitisi tai huoltajasi syntymämaa?

- Suomi
- Venäjä
- Viro
- Somalia
- En tiedä / ei koske minua
- Muu vaihtoehto, mikä _____

► 67. Mikä on isäsi / huoltajasi suorittama korkein koulutustaso?

- Yliopisto, korkeakoulu
- Opisto
- Lukio
- Ammattikoulu
- Peruskoulu
- En tiedä / ei koske minua

► 68. Mikä on äitisi / huoltajasi suorittama korkein koulutustaso?

- Yliopisto, korkeakoulu
- Opisto
- Lukio
- Ammattikoulu
- Peruskoulu
- En tiedä / ei koske minua

► 69. Mitä isäsi / huoltajasi tekee tällä hetkellä?

- Työssä
- Koti-isä
- Työtön
- Muussa tilanteessa (opiskelu, vuorotteluvapaa, eläke...)
- En tiedä / ei koske minua

► 70. Mitä äitisi / huoltajasi tekee tällä hetkellä?

- Työssä
- Kotiäiti
- Työtön
- Muussa tilanteessa (opiskelu, vuorotteluvapaa, eläke...)
- En tiedä / ei koske minua

► 71. Millainen ilmapiiri perheessäsi on?

- Hyvä
- Kohtalainen
- Huono
- Vaikea sanoa

► 72. Keskusteletko seuraavista asioista vanhempiesi tai huoltajiesi kanssa?

	Ei keskustella	Keskustellaan, tulee usein riitaa	Keskustellaan
Koulunkäynti	☐	☐	☐
Kotityöt	☐	☐	☐
Rahankäyttö	☐	☐	☐
Kotiintuloajat	☐	☐	☐
Kaverit	☐	☐	☐
Harrastukset	☐	☐	☐
Seurustelu- ja sukupuoliasiat	☐	☐	☐
Yhteiskunnalliset asiat	☐	☐	☐
Alkoholin käyttö	☐	☐	☐
Huumeet	☐	☐	☐
Tupakointi	☐	☐	☐
Ulkonäkö (vaatteet, hiukset ...)	☐	☐	☐
Internetin käyttäminen	☐	☐	☐
Liikkuminen (esim. mopoilu)	☐	☐	☐

► 73. Onko Sinulla/perheelläsi lemmikkieläin tai -eläimiä?

- Kyllä
 Ei

► 74. Millaiseksi arvioisit perheesi taloudellisen tilanteen?

- Hyvä
 Kohtuullinen
 Heikko
 Vaikea sanoa

► 75. Kuinka paljon Sinulla on rahaa omassa käytössäsi?

- Runsaasti, enemmän kuin ikäisilläni yleensä
 Kohtuullisesti
 Vähemmän kuin ikäisilläni yleensä
 Ei lainkaan

► 76. Onko perheelläsi käytössä henkilöauto?

- Kyllä, yksi
 Kyllä, kaksi tai useampia
 Ei

► 77. Kuinka usein lomaillette perheen kanssa?

	Aina	Usein	Joskus	Harvoin	Ei koskaan
Kotona (kotikaupungissa)	☐	☐	☐	☐	☐
Risteilyllä	☐	☐	☐	☐	☐
Omalla mökillä	☐	☐	☐	☐	☐
Sukulaisten luona Suomessa	☐	☐	☐	☐	☐
Sukulaisten luona ulkomailla	☐	☐	☐	☐	☐
Hotellissa Suomessa	☐	☐	☐	☐	☐
Leirintä- tai lomamökkialueella Suomessa	☐	☐	☐	☐	☐
Omalla veneellä, matkailuautolla tai -vaunulla	☐	☐	☐	☐	☐
Ulkomailla	☐	☐	☐	☐	☐
Lomailen eri paikassa kuin muu perheeni	☐	☐	☐	☐	☐
Vanhempani työskentelevät kun minulla on loma	☐	☐	☐	☐	☐
Työskentelen itse koulujen loma-aikana	☐	☐	☐	☐	☐

► 78. Mitä asioita pelkää paljon tulevaisuudessasi? Voit valita useita vaihtoehtoja.

- Työttömyyttä
- Että en pärjää
- Että en saa opiskelupaikkaa
- Sotaa
- Vakavaa sairautta
- Riippuvuutta alkoholista tai huumeista
- Rahattomuutta
- Aikuisuutta
- Että en löydä kumppania
- Ympäristökatastrofia
- Turvattomuutta (väkivaltaa, rikollisuutta...)
- Yksinäisyyttä
- Läheisen ihmisen menettämistä
- Kuolemaa
- Asunnottomuutta / vaikeutta löytää asuntoa
- En pelkää tulevaisuudessa tapahtuvia asioita
- Jotain muuta, mitä _____

► 79. Mitä asioita odotat paljon tulevaisuudeltasi? Voit valita useita vaihtoehtoja.

- Opiskelupaikkaa
- Mielenkiintoista ammattia ja työtä
- Riittävää taloudellista toimeentuloa
- Asuntoa
- Kumppania
- Lapsia
- Kotieläimiä
- Autoa
- Matkustelua
- Idols-, Talent-, Huippumalli- tms. tv:n kykykisan voittoa
- Kuuluisuutta
- Valtavaa rikkautta
- Että voin parantaa maailmaa
- Että saan päättää omista asioistani
- En odota tulevaisuudessa tapahtuvia asioita
- Jotain muuta, mitä _____

► 80. Miten olet suunnitellut opintojesi etenevän?

- En osaa vielä sanoa
- Yläaste
- Yläaste + ammattioppilaitos
- Yläaste + ammattioppilaitos + ammattikorkeakoulu
- Yläaste + ammattioppilaitos + yliopisto tai korkeakoulu
- Yläaste + lukio
- Yläaste + lukio + ammattioppilaitos
- Yläaste + lukio + ammattikorkeakoulu
- Yläaste + lukio + yliopisto tai korkeakoulu
- Muu vaihtoehto, mikä _____

► 81. Sana on vapaa!

Tämä sivu on varattu mielipiteillesi lomakkeessa käsitellyistä asioista. Mitä mieltä olet esimerkiksi harrastus- ja vapaa-ajan viettomahdollisuuksistasi tai omista mahdollisuuksistasi vaikuttaa näihin.

HELSINGIN KAUPUNKI
TIETOKESKUS
PL 5500
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

KUVAILULEHTI

Tekijä(t) Vesa Keskinen & Anna Sofia Nyholm		
Nimike Nuoret Helsingissä 2011 Vapaalla, koulussa, vaikuttamassa		
Julkaisija (virasto tai laitos) Helsingin kaupungin tietokeskus	Julkaisu-aika 2012	Sivumäärä, liitteet 192
Sarjan nimike Tutkimuksia - Helsingin kaupungin tietokeskus		Osan numero 2012:3
ISSN(painettu) 1455-724X ISSN(verkossa) 1796-7228	ISBN(painettu) 978-952-272-357-4 ISBN(verkossa) 978-952-272-358-1	Kieli Suomi, ruotsi, englanti
Tiivistelmä <p>Tutkimuksessa selvitetään 11–19-vuotiaiden vapaa-aikaa ja harrastuksia sekä nuorten arkea kodin, koulun ja kavereiden kautta. Tutkimusaineisto kerättiin sähköisellä kyselyllä kevään 2011 aikana. Tutkimukseen osallistui 1 433 nuorta 42 koulusta eri puolilta Helsinkiä. Helsingissä on tutkittu nuorten vapaa-aikaa laajoilla koululaiskyselyillä myös vuosina 1982, 1990 ja 2000. Vuoden 2011 kyselyn tulokset julkaistiin artikkeleina tutkimuksen omilla internet-sivuilla syksyn 2011 ja kevään 2012 aikana. Painettu versio on toimitettu näistä artikkeleista.</p> <p>Nuorten luovista harrasteista eniten suosiotaan ovat kasvattaneet valokuvaus ja populaarimusiikin soittaminen ja laulaminen. Tytöt ovat erityisesti innostuneet kuvaamaan ja laulamaan.</p> <p>Pyöräily on yleisin nuorten liikuntamuoto. Joka toinen nuori pyöräilee säännöllisesti. Talvilajien harrastaminen on selvästi yleistynyt reilussa kymmenessä vuodessa. Kokonaan liikuntaa harrastamattomia nuoria oli vuonna 2011 vähemmän kuin vuonna 2000.</p> <p>Vieraskielisiä kirjoja ja lehtiä seuraa säännöllisesti noin viidennes 11–19-vuotiaista nuorista. Sanoma- tai ilta-päivälehtien lukeminen internetissä tai esimerkiksi Wikipedian hyödyntäminen nousivat kolmanneksi yleisemmäksi tavaksi lukea jotakin.</p> <p>Päivittäin tietokonepelejä pelaa 39 prosenttia helsinkiläisnuorista. Vuonna 2000 vastaava osuus oli 29 prosenttia. Eniten on lisääntynyt tyttöjen pelaaminen. Nuoret ovat omaksuneet sosiaalisen median käytön samalla tavalla kuin kymmenen vuotta sitten kännykän käytön. Lähes kaikki ovat ruudun ääressä päivittäin.</p> <p>Nuoret pyrkivät ahkerasti vaikuttamaan koulujen oppimisympäristöön. Viidennes 11–19-vuotiaista nuorista on osallistunut oppilaskuntatoimintaan – tytöt poikia yleisemmin. Nuorten vaikuttaminen heille tärkeisiin asioihin on suosittua myös internetissä.</p> <p>Helsinkiläisnuorista 62 prosenttia asuu ydinperheessä. Joka kymmenes nuori on moniperheinen lapsi, eli hän asuu vuoroin äidin, vuoroin isän kanssa. Joka kymmenes on perheensä ainoa lapsi. Yhtä yleistä on kuulua suurperheeseen, jossa sisaruksia on neljästä kuuteen.</p> <p>Nuorten asenteet päihhteiden käyttöä kohtaan ovat muuttuneet selvästi kielteisempään suuntaan reilussa kymmenessä vuodessa. Erityisesti tupakointiin suhtaudutaan nyt torjuvasti.</p> <p>Nuorten tulevaisuuteen liittyvät pelot ovat yleistyneet. Eniten nuoret pelkäävät rahattomuutta, läheisen ihmisen menettämistä ja työttömyyttä. Nuorten jatkokoulutussuunnitelmat ovat räikeässä ristiriidassa todellisen työmarkkinoille sijoittumisen ja ennakoitujen työvoimatarpeiden kanssa. Erityisesti yliopistoihin halajaa lähes kaksi kolmesta peruskoululaisesta, mutta sinne päätyy lopulta alle kolmannes. Sen sijaan ammatilliseen peruskoulutukseen tähtää alle kymmenen prosenttia nuorista, vaikka työelämä kaipaisi näistä osaajia moninkertaisen määrän.</p>		
Asiasanat Nuoret, vapaa-aika, harrastukset, liikunta, osallistuminen, koulu, tulevaisuus		
Hinta 20 €	Jakelu puh. 09 310 36293	
Myynti Tietokeskuksen kirjasto, Siltasaarenkatu 18–20 A, 00099 Helsingin kaupunki, puh. 09 310 36377		